

ФРЕД ХОЙЛ ЧЕРНИЯТ ОБЛАК

Превод: Теодора Давидова

chitanka.info

Известният английски учен и писател-фантаст Фред Хойл е роден на 24 юни 1915 година в Йоркшър (Англия). Завършил е Кембриджския университет през 1939 година и оттогава неизменно работи там. Бил е преподавател по математика и астрономия, а сега е директор на Института по теоретична астрономия. Автор е на много художествени и научнопопулярни книги.

Романът „Черният облак“ (първата научнофантастична книга на Хойл, публикувана през 1955 година) е изграден върху убедително разработената хипотеза за състава и движението на космическия прах, за съществуването на облаци от органична (а защо не и мислеща) материя.

АГОП МЕЛКОНЯН

КНИГИ-ХИПОТЕЗИ

Не търсете името Фред Хойл в никакви литературни справочници — той никога не е бил професионален писател и не е имал подобни амбиции. През 50-те и 60-те години в научната фантастика се вля мощно течение — потокът на учените фантасти. Дори за известен период стана почти мода знаменити учени да сядат пред пишещата машина и да излагат своите научни теории и хипотези във вид на фантастични съчинения. Резултатите не бяха особено впечатляващи, повечето от тези книги са вече забравени. Изключение правят може би само отделни творби на Норбърт Винер, Лео Сцилард, Джон Пирс, Ото Фриш и Фред Хойл.

И все пак на неговата популярност могат да завидят мнозина писатели. Едва ли има приятел на науките за небето, който да не е срещал неговите винаги оригинални и винаги интелигентни научни идеи. Почти половин век Хойл е „на гребена на вълната“ на модерната астрономия и астрофизика — оспорван, противоречив, често парадоксален, но винаги дълбок и точно затова внушаващ уважение и респект. И ако може да се спори дали научнофантастичните му произведения ще останат в златния фонд на жанра, научният му принос е неоспорим и непоклатим.

Фред Хойл е роден на 24 юни 1915 година в Йоркшър (Англия). През 1939 година завършва Кембриджския университет и оттогава неизменно работи там. До 1956 година преподава математика, след това — астрономия, а сега е директор на Института по теоретична астрономия. Член е на Лондонското кралско дружество, на много чуждестранни академии, носител е на най-високи научни отличия.

Особено голям е приносът на Хойл в разработването на теорията за еволюцията на звездите. В тази област той работи съвместно с Реймънд Литълтън и Мартин Шварцшилд, получените резултати днес се смятат за основополагащи. Неговите трудове върху ранните етапи от възникването на Слънчевата система, избухването на свръхнови,

галактиките и галактичните купове, космическите лъчи и квазарите продължават да вълнуват учения свят.

Една хипотеза, създадена през 1948 година съвместно с Томас Голд, буквално взриви иначе спокойния свят на звездобройците и превърна името Хойл в „притча во язицех“. Знаем, че според съвременната космология наблюдаемата Вселена се разширява. От този факт, подкрепен наблюдателно, логично следва, че преди 15–20 милиарда години видимият свят е бил концентриран в едно особено физическо „зърно“, което се е взривило и което условно наричаме „начало“. Въпросното „начало“ обаче създава редица трудности в съвременното природознание и голям брой учени са доста неспокойни от съществуването му. От него произтичат много „неудобни“ въпроси, за които все още нямаме категорични отговори.

Хойл и Голд (по-късно към тях се присъединиха Паул Йордан и Херман Бонди) разработиха модел на стационарна Вселена, тоест Вселена, която не се разширява. За да има съгласие с наблюдателните данни, те въведоха редица допълнителни допускания, като раждане на вещество от вакуума, изменение масата на частиците, нарушаване на някои природни закони и т.н. Сега почти всички са на мнение, че този модел е неправдоподобен, не отговаря на реалното състояние на нещата, но се е оказал изключително полезен като критика на съществуващите възгледи и като евристичен ключ към нови решения.

Своята първа научнопопулярна книга Хойл написва още в 1950 година — „За природата на Вселената“. Оттогава те са десетки и са издавани в много страни по света. В 1955 година е публикувана и първата му научно-фантастична книга — романът „Черният облак“. През 1961 година английските телевизионни зрители с радост посрещат седемсерийният телевизионен филм „Андромеда“, написан съвместно с Джон Елиът и поставен от Майкъл Хейс и Норман Джоунс. В него се разказва за сигнали от съзвездието Андромеда, уловени и разчетени от изчислителна машина; за създаденото по данните от машината „синтетично“ момиче Андромеда, което става връзка между машината и околния свят. Като цяло сериалът е интересен и наситен със събития, макар да повтаря редица познати схеми. Година по-късно сценарият е преработен от двамата съавтори в роман. Пак тогава се появява и шестсерийно продължение, този път под режисурата на Джон Елиът.

По-късно Хойл започва да работи съвместно със своя син Джефри (роден в 1941 година). Първата им съвместна работа е „Пета планета“ (1963). След това двамата романизират филма на Фред Хойл „Ракети в Голямата мечка“ (1969). Други техни общи книги са „Седемте стъпки към Слънцето“ (1970), „Молекулният човек“ (1971), „Адът“ (1973) и „Към бездните на космоса“ (1974). През този период Фред Хойл написва сам „Първи октомври е също късно“ (1966) и „Елемент 79“ (1967).

С това в общи линии се изчерпва приносът на Хойл към научната фантастика. Макар списъкът да е сравнително дълъг, приносът не е толкова голям. Написаните с Джефри Хойл книги не са блестящи (твърди се, че бащата се грижи само за научната им достоверност). Фред Хойл акцентира вниманието си главно върху научната проблематика, което прави произведенията му бедни откъм художественост. Можем да кажем, че всяка една негова книга е литературно изложение на някаква научна хипотеза. Колкото и това да не личи от пръв поглед, романът „Черният облак“ също не прави изключение.

Не бих искал да разказвам романа, нито да правя пространни анализи (събитията и идеите в него са лесно смилаеми). Значително по-интересно е последвалото цялостно развитие на идеята за облаците органична (жива, може би мислеца?) материя. И тук отново в центъра на събитията е неуморимият Фред Хойл.

През 1962 година Хойл започва да работи съвместно с цейлонския учен Чандра Вакрамасинге, по това време професор по математика в Кембридж и носител на наградата „Пауъл“ за принос в... английската поезия. Дватама обръщат внимание на факта, че в познатите отдавна облаци органична материя в междузвездното пространство има и микроскопични сферични графитови частици. По-късно Вакрамасинге открива присъствието на органични полимери. Двамата провеждат лабораторни експерименти, с които доказват, че в космическата среда биха могли да се раждат и съществуват микроорганизми. Това им даде основание да разработят цялостна теория, според която животът е възникнал не на Земята, а в Космоса; че в междузвездната среда *наистина* могат да съществуват „черни облаци“ не само от първични органични структури, но и колонии от бактерии. С върха на перото те показаха как би могла да протича

еволюцията на тези колонии. Тази теория е изложена в техните трудове „Космическите пътешественици — доставчици на живот“ и „Еволюция от Космоса“, както и в множество статии.

Така един астроном и писател-фантаст плюс математик и поет създадоха теория за произхода на живота и неговата еволюция. Този факт доказва дълбокия синтез в съвременното знание и едновременно с това — изключително широкия интелектуален спектър на Хойл.

И така — съществуват ли реално облаци жива материя? Може би да, може би не. Противниците на теорията на Хойл и Вакрамасинге все още нямат достатъчно убедителни аргументи. Някои нови данни (откриване на аминокиселини в метеорите, синтетично създадените от съветски учени „субликони“ и др.) подсказват, че не е изключено двамата да са прави.

Прочитайки написаното дотук, се убедих, че то повече прилича на научнопопулярна статия, отколкото на увод към роман. Но все ми се струва, че имам основания. Първо, защото авторът е знаменит учен. И второ, защото тази малка разходка в света на неговите идеи ще ви помогне да разберете фактологичната тъкан на самото произведение. Защото „Черният облак“ е роман-хипотеза, при това хипотеза с претенции за правдоподобност. А ако написаното от Фред Хойл се окаже истина, ще се убедим, че всички ние, целият земен живот, сме деца на Космоса, че сме родени в щедрата утроба на Междузвездieto.

ПРЕДГОВОР

Надявам се, че тази весела история ще се хареса на моите учени колеги. В края на краищата в нея едва ли има нещо, което не би могло да се случи.

Тъй като в разказа се споменават реално съществуващи длъжности и институции, налага се най-настоятелно да ви уверя, че въпросните персонажи нямат нищо общо с действително заемащите тези постове лица.

Общоприето е мнението, че твърденията на героите в една книга са твърдения на самия автор. С риск да бъде банален, искам да добавя, че в нашия случай подобна асоциация би била неоснователна.

Ф. Х.

ПРОЛОГ

Случаят с Черния облак винаги е криел за мен някакво странно очарование. Трудът, с който защитих аспирантура в Куинс колидж, Кембридж, бе в някои отношения свързан с това епохално събитие. По-късно той бе публикуван с известни изменения като отделна глава в съставената от сър Хенри Клейтън „История на Черния облак“, което бе за мен истинско удовлетворение.

Ето защо не се изненадах твърде, когато разбрах, че в завещанието си покойният сър Джон Макнийл, известен лекар и ръководител на нашата катедра, ми е оставил внушително количество свои записки, които бе водил по време на изследванията си на Облака. Много повече ме удиви текстът на писмото, придружаващо ръкописа. То гласеше:

Куинс колидж/19 август 2020

Скъпи Блайт,

Вярвам, ще простиш на стареца, че понякога тайничко се присмиваше на някои твои предположения относно Черния облак. Случи се тъй, че по време на извънредното положение имах възможност да науча истината за Облака. Данните от действителните изследвания по ред важни причини се пазят в тайна и не са стигнали до официалните хроники. Дълго се измъчвах, докато реша дали онова, което ми бе известно, трябва да напусне заедно с мен този свят или не. Най-накрая реших да предам на теб колебанията и затрудненията си. Надявам се, че след като прочетеш мемоарите ми, много неща ще ти станат по-ясни. Написал съм ги в трето лице, за да не се натрапвам прекалено на разказа.

Прикрепен към ръкописа, ще видиш плик с навита на руло перфокарта. Моля те да я съхраняваш най-грижливо,

докато настъпи моментът, когато ще разбереш значението
й.

Искрено твой
Джон Макнийл

ПЪРВА ГЛАВА

ВЪВЕЖДАЩИ СЪБИТИЯ

Беше осем часът по Гринуичкия меридиан. В Англия току-що изгряваше зимното слънце на 7 януари 1964 година. Надлъж и шир по цялата страна хората възнеха в зле отоплените си домове, четяха вестници, закусваха и се оплакваха от времето, което, честно казано, напоследък бе станало отвратително.

На юг Гринуичкият меридиан прекосява Западна Франция, заснежените Пиренеи и най-източните райони на Испания. После пресича западните райони на Балеарските острови, където разумните хора от север прекарват зимния си отдих, а на плажа в Менорка човек можеше да види весела компания да се връща от ранното си утринно къпане. И тъй чак до Северна Африка и Сахара.

Въпросният меридиан се отправя после към екватора през Френски Судан, Ашанти и Златния бряг, където по протежението на река Волта се издигат все нови и нови заводи за алуминий. Оттам навлиза в необятната океанска шир, та чак до Антарктида, край чиито брегове кръстосват експедициите на поне десетина държави.

На изток от тази линия до Нова Зеландия Земята бе извърната към Слънцето. В Австралия се свечеряваше. По игрищата за крикет в Сидней вече се стелеха дълги сенки. Денят си отиваше заедно с последните удари на топката в срещата между отборите на Ню Саут Уелс и Куинсланд. На Ява рибарите се готвеха за очаквания ги нощен труд.

Над по-голямата част от безбрежното пространство на Тихия океан, над Америка и Атлантика бе нощ. В Ню Йорк бе три часът след полунощ. Градът грееше с ослепителни светлини, а движението по улиците далеч не бе намаляло въпреки току-що падналия сняг и мразовития северозападен вятър. В този момент Лос Анжелос бе най-оживеното кътче на земята. Там бе още рано — едва бе ударило полунощ, — булевардите гъмжаха от народ, по магистралите профучаваха коли, ресторантите бяха все тъй претъпкани.

На сто и двацет мили южно от града астрономите от Маунт Паломар вече бяха поели нощната си смяна. Но макар времето да беше ясно и навред по хоризонта до зенита да блещукаха звезди, от гледна точка на професионалния астроном условията бяха неблагоприятни — духаше силен вятър и нямаше добра видимост. Ето защо астрономите не без охота напуснаха инструментите, за да се съберат на среднощна закуска. Рано вечерта, когато за всички вече бе ясно, че тази нощ работата няма да върви, те се бяха уговорили да се срещнат в купола на 48-инчовия Шмит^[1].

Пол Роджърс измина четиристотинте ярда от 200-инчовия телескоп до Шмита и завари наведения вече над чиния със супа Бърт Емерсън. Нощните му асистенти Анди и Джим се суетяха около готварската печка.

— Прощавай, че не те изчаках — каза Емерсън, — но по всичко личи, че тази нощ съвсем ще я отпишем.

Емерсън се занимаваше със специални наблюдения на небесния свод, а за тях му бяха необходими идеални условия.

— Късметлия си ти, Бърт. И тази нощ няма да се застоиш дълго.

— Ще почакам още час-два и ако времето не се оправи, ще си легна.

— Има супа, хляб и мармелад, сардини и кафе — съобщи Анди.
— Какво желаете?

— Супа и чаша кафе. Благодаря! — отвърна Роджърс.

— Какво смяташ да наблюдаваш с 200-инчовия? Ще работиш ли с люлеещата се камера?

— Да, и тази нощ смятам да свърша. Искам да подготвя още няколко схеми.

Разговорът бе прекъснат от Кнут Йенсен, който идваше от подалечния 18-инчов Шмит.

Емерсън го поздрави:

— Здравей, Кнут, има супа, хляб с мармелад, сардини и кафето на Анди.

— Мисля, че ще започна от супата. И сардини, моля.

Младият норвежец обичаше да се шегува и като взе чиния с доматино пюре, изсипа вътре пет-шест сардини. Астрономите го наблюдаваха удивени.

— Боже, момчето трябва да се е побъркало от глад.

Кнут ги погледна привидно изненадан:

— Изглежда, не сте яли сардини със супа. Какво ли разбирате и вие от сардини тогава? Опитайте, ще ви хареса.

И като се увери, че е постигнал желанния ефект, добави:

— Тъкмо преди да вляза, ми се стори, че замириса на скункс^[2].

— Сигурно върви добре с буламача, дето го ядеш, а, Кнут? — обади се Роджърс.

Когато смехът утихна, Джим попита:

— Нали чухте за онзи скункс преди две седмици? Пусна си миризмата точно пред вентилатора край 200-инчовия. И преди някой да успее да спре помпата, вече вонеше навсякъде. Ама беше стопроцентова смрад. В купола в този момент имаше поне двеста посетители.

— Добре, че не взимаме пари за вход — закиска се Емерсън, — имаше да връщаме.

— Затова пък посетителите са ги дали на химическото чистене — отбеляза Роджърс.

На връщане към 18-инчовия Шмит Йенсен се спря и се заслуша във вятъра, който люлееше дърветата по северния склон на планината. Тихият му шепот му напомняше за родните планини. Обзе го неудържима носталгия, желание да бъде отново при семейството си, при Грета. Двадесет и четири годишен, той бе пристигнал на специализация в Съединените щати за две години. Продължи по коридора, опитвайки се да се отърси от смешното и необичайно за него състояние. Разумно погледнато, нямаше никаква причина да се чувства потиснат. Тук всички се държаха много добре с него и работата му бе съвсем подходяща за току-що дипломирал се студент.

Астрономията е благодарно занимание за начинаещите. Има много работа, и то работа, с която могат да се постигнат значителни резултати, без да се изисква голям опит. Задачата на Йенсен бе точно такава. Той търсеше свръхнови — звезди, избухващи с неудържима сила. Имаше основание да се надява, че ще открие една-две през следващата година. Тъй като никой не можеше да предскаже къде ще се появи взривът, нито пък в коя част на небето се намира избухващата звезда, оставаше му единствено възможността да снима всяка нощ в продължение на много месеци цялото небе. Все някой ден щеше да му излезе късметът. Е, вярно, че ако открие свръхнова, разположена не

много далеч в дълбините на пространството, по-опитни хора щяха да поемат работата му. Вместо 18-инчовия Шмит 200-инчовият с цялата си мощност щеше да бъде насочен към разкриване на всичките видими тайни на тези необикновени звезди. Но при всички случаи славата на първооткривател щеше да бъде негова. А и опитът, който придобиваше в най-голямата обсерватория на света, щеше да му помогне много, когато се завърне у дома — имаше изгледи да си намери добра работа. После щеше да се ожени за Грета. И защо се разстрои толкова? Ама че глупак, да позволи на един нищо и никакъв планински вятър да го извади от равновесие.

Междувременно бе стигнал до помещението, където се намираше малкият Шмит. Щом влезе вътре, Кнут най-напред провери в бележника си кой сектор от небето му предстои да снима и насочи телескопа в нужната посока — южно от съзвездието Орион. Средата на зимата бе единственото време от годината, когато имаше видимост към този участък от небето. Следващата стъпка бе да започне експонирането. А после не му оставаше нищо друго, освен да чака сигналния звънец, който известяваше края на експонирането. Нямахме друга работа и той седеше в тъмното, оставяйки мислите си да блуждаят накъдето си поискат.

Експониране след експониране, работата на Йенсен продължи до зори. Но това не беше всичко. Предстоеше му да прояви плаките, насъбрали се през нощта. А за това се изискваше голямо внимание. И най-малкият пропуск при проявяването пращаше труда му по дяволите. Така че и дума не можеше да става за подобно нещо.

Обикновено той отлагаше тази изискваща най-голяма прецизност част от работата си за по-късно. Отиваше да поспи в спалното отделение пет-шест часа, закусваше към обяд и едва тогава се залавяше с проявяването. Но сега бе дошъл краят на „дежурството“ му. През следващите две седмици луната щеше да изгрява всяка нощ и наблюденията се прекратяваха, защото на нощното небе свръхнови можеха да се открият само през онази половина от месеца, когато не се появяваше луна — силното ѝ сияние осветяваше чувствителните плаки, с които работеше, и снимките излизаха безнадеждно мътни.

Ето защо искаше още същия ден да се върне в управлението на обсерваторията, в Пасадена, на сто двадесет и пет мили отук. Рейсът за Пасадена тръгваше в единадесет и половина и дотогава трябваше да е

проявил всичко. Йенсен реши, че е по-добре да свърши всичко още сега. Щяха да му останат четири часа за сън, за закуска и приготовления за обратния път към града.

Всичко стана, както го беше намислил, но в резултат този ден с рейса на обсерваторията на север замина един капнал от умора младеж. Към Пасадена пътуваха само трима — шофьорът, Роджърс и Йенсен. На Емерсън му оставаха още две нощи до края на дежурството. В брулената от ветрове и потънала в сняг Норвегия приятелите на Йенсен биха се стъписали от изненада, ако го видеха как дреме в колата, която миля след миля се носеше по пътя, ограден от портокалови горички.

На следващата сутрин Йенсен спа до късно. В обсерваторията пристигна чак към единайсет. Предстоеше му поне едноседмичен труд в преглеждане на плаките от миналите четиринадесет дена. Работата му се състоеше в сравняване на последните наблюдения с плаките от предишните месеци. И всичко това за всяко късче от небесния свод.

И тъй късно сутринта на 8 януари 1964 година Йенсен се намираше в подземие то на управлението и монтираше апарата, известен под названието „мигача“. Както подсказва и самото му име, „мигачът“ беше приспособление, даващо възможност да погледнеш една плака, после друга, после отново първата, и то в много бърза последователност. По този начин всяка звезда, променила се съществено в периода между снимането на двете плаки, се открояваше като трептяща или „мигаща“ точка светлина, докато огромното мнозинство звезди оставаха почти непроменени. Ето как сравнително лесно можеше да се отличи една-единствена променена звезда сред повече от десет хиляди други. Така се пестеше огромен труд, защото не се налагаше да се проверява всяка звезда поотделно.

Но плаките, предназначени за работа с „мигача“, трябваше да се изготвят изключително внимателно. Необходимо бе не само да се правят с един и същ апарат, но и при възможно най-сходни атмосферни условия. Следователно налагаше се да се експонират еднакво дълго и да се проявяват по един и същи начин, доколкото наблюдаващият астроном можеше да постигне всичко това. Ето защо Йенсен бе тъй старателен при експонирането и проявяването.

В момента обаче друго нещо тревожеше Йенсен — промени се забелязваха не само при избухващите звезди. Макар по-голямата част от звездите да не се променят, срещат се няколко типа пулсиращи звезди, които „мигат“ по много сходен начин. Обикновените пулсари трябваше да се проверят отделно и да се отстранят от изследванията. Йенсен бе пресметнал, че вероятно ще му се наложи да провери и отстрани поне десет хиляди обикновени пулсари, преди да открие свръхнова. В повечето случаи той отхвърляше „мигащите“ още след първия кратък оглед, но понякога попадеше на твърде съмнителни случаи. Тогава се налагаше да се рови из звездните каталози, а това означаваше да снее точните координати на въпросната звезда. И изобщо прехвърлянето на огромния куп плаки бе свързано с немалко труд — при това доста отегчителен.

На 14 януари купът плаки почти се бе стопил. Вечерта Йенсен реши да се върне в обсерваторията. Следобеда прекара в Калифорнийския технологически институт, където се състоя интересен семинар по въпроса за спиралните ръкави на галактиките. След семинара започна разгорещена дискусия, а през цялото време, докато вечеряха, и по пътя обратно до обсерваторията Йенсен продължи да обсъжда въпроса с приятелите си. Възнамеряваше да прегледа единствената останала партия плаки, онези, които бе направил през нощта на 7 януари.

Прегледа първата част и тя здравата го изпоти. Както винаги обаче всичките „съмнителни“ звезди се оказаха най-обикновени пулсари. Веднъж да свърши с тая работа! „В планината пред телескопа е далеч по-добре, отколкото да си вадиш очите над този проклет апарат“, мислеше си той, наведен над окуляра. Натисна копчето и пред погледа му се появиха следващите две плаки. Миг по-късно Йенсен трескаво ровеше из плаките и припряно сваляше калъфите им. Вдигаше ги към светлината, дълго се взираше в тях и отново ги връщаше на „мигача“. В обсипана със звезди област се виждаше голямо тъмно петно с форма на почти правилен кръг. Но онова, което го порази най-силно, бяха звездите около петното. Всички те до една трептяха и мигаха, всички. Защо? Как? Каква можеше да е причината? Никакъв задоволителен отговор не му идваше наум — досега нито бе виждал, нито бе чувал за подобно нещо.

Йенсен се почувствува неспособен да продължи работата си. Необикновеното откритие го бе развълнувало прекалено силно. Изпитваше огромна нужда да го сподели с някого. Най-подходящ в случая, разбира се, беше доктор Марлоу, един от ръководителите на обсерваторията. Повечето астрономи стават специалисти в една или друга тясна област. Марлоу също имаше предпочитания към някои, но бе въоръжен преди всичко с огромни познания по обща астрономия. Може би затова, за разлика от другите, почти не допускаше грешки. Марлоу можеше да говори за астрономия по всяко време на деня и нощта и би разговарял с еднакъв ентузиазъм както с новак, едва навлязъл в професията, така и с учен от неговия ранг. Съвсем естествено бе Йенсен да пожелае да сподели именно с него.

Той прибра внимателно в една кутия двете необикновени плаки, изключи електрическите прибори и осветлението в подземие и се отправи към информационното табло пред библиотеката. Следващата му стъпка бе да погледне в справочния списък и за своя радост откри, че Марлоу не е заминал нито за Маунт Паломар, нито за Маунт Уилсън. Но затова пък твърде вероятно бе да е излязъл някъде вечерта. Йенсен явно имаше късмет, защото от разговора по телефона веднага стана ясно, че Марлоу си е у дома. Когато му обясни, че иска да поговори с него за нещо необикновено, Марлоу отвърна:

— Пристигай веднага, Кнут, чакам те. Не, не се безпокой. Нямам спешна работа.

За силното вълнение на Йенсен човек можеше да се досети по това, че той позвъни за такси, което да го отведе до дома на Марлоу. Студентите с годишен доход две хиляди долара обикновено не пътуват с такси, а за Йенсен това бе още по-невъзможно — налагаше му се да пести, защото искаше, преди да се върне в Норвегия, да обиколи някои от обсерваториите на Съединените щати, а имаше да се купуват и подаръци. Но в този момент изобщо не му беше до парите. Таксито се носеше към Алтадена, а седналият в него млад астроном стискаше кутията с плаките и се чудеше дали пък не е направил някоя глупава грешка и сега само щеше да се изложи.

Марлоу го очакваше.

— Влизай бързо — каза той. — Ще пийнеш ли нещо? В Норвегия си пийвате, нали?

Кнут се засмя.

— Но не и колкото у вас, доктор Марлоу.

Марлоу му посочи едно кресло до камината (мечта за всички, които живеят в къщи с централно отопление), премести огромната котка, разположила се на другия стол, и сам се настани в него.

— Радвам се, че се обади, Кнут. Жена ми излезе и аз тъкмо се чудех какво да правя.

И типично в негов стил се насочи право към целта — стандартните любезности и изящните маниери му бяха чужди.

— Е, какво криеш там? — каза той, като кимна с глава към жълтата кутия на Йенсен.

С малко смутен вид Кнут измъкна първата плака, направена на 9 декември 1963 година, и му я подаде, без да продума. Не мина много и той можа да се наслади на постигнатия ефект.

— Боже мой! — възкликна Марлоу. — Предполагам, че е снимана с 18-инчовия. Да, отбелязал си го отстрани на плаката.

— Забелязвате ли нещо особено?

— Не, за сега не виждам нищо — Марлоу извади от джоба си лупа и внимателно огледа плаката. — Съвсем добра е. Няма дефекти.

— Кажете, защо толкова се учудихте, доктор Марлоу?

— Не е ли това, което искаше да ми покажеш?

— И да, и не. Учудваща е разликата между тази и другата плака, която направих месец по-късно.

— Но тази сама за себе си е достатъчно необикновена — рече Марлоу. — И си я държал в чекмеджето си цял месец! Жалко, че не си ми я показал още тогава. Но пък откъде да се сетиш?

— Не виждам защо толкова ви учудва тази плака.

— Ами погледни кръглото тъмно петно. Явно това е някакъв тъмен облак, който закрива светлината на звездите зад него. Подобни глобуларни тела се срещат в Млечния път, но обикновено са съвсем дребни. А погледни този. Боже мой, такъв огромен, сигурно има поне два и половина градуса в диаметър.

— Но, доктор Марлоу, има много по-големи облаци от този, особено в района на съзвездието Стрелец.

— Ако се вгледаш внимателно в онова, което ти прилича на голям облак, ще видиш, че то се състои от множество по-дребни облачета. А това нещо тук, от другата страна, изглежда, е цяло сферично тяло. Учудва ме само как съм пропуснал да забележа такова голямо петно.

Марлоу отново провери маркировката на плаката.

— Всъщност това е на юг, а ние не се занимаваме много със зимното небе. Но все пак как съм могъл да пропусна, след като вече работих по трапеца на Орион. Беше едва преди три-четири години и не може да не си спомням такава нещо.

Йенсен бе поразен — Марлоу не можеше да идентифицира облака, защото вече нямаше никакво съмнение какво бе това петно. Марлоу познаваше добре небето и всички необикновени явления по него не по-зле от улиците и булевардите на Пасадена.

Той отиде до шкафа, за да напълни отново чашите. Когато се върна на мястото си, Йенсен се обади:

— Всъщност мен ме учуди втората плака.

Марлоу я гледа не повече от десет секунди и отново взе първата. Набитото му око нямаше нужда от „мигач“, за да види, че на първата плака облакът бе заобиколен с пръстен от звезди, които липсваха напълно или почти липсваха на другата. Той замислено местеше поглед по плаките.

— Някакви проблеми с тези снимки?

— Не, никакви.

— Наистина изглеждат добре направени, но човек никога не може да е напълно сигурен.

Марлоу неочаквано скочи на крака. Винаги, когато беше развълнуван или обезпокоен, пускаше огромни кълба дим от ароматизирания си с анасон тютюн, някаква южноафриканска марка. Йенсен се чудеше как от лулата му вече не изригват и пламъци.

— Смахната работа. Най-добре ще е да се направи още една снимка, и то веднага. Кой ли е горе в купола тази вечер?

— Имате предвид Маунт Уилсън или Паломар?

— Маунт Уилсън. Паломар е много далеч.

— Ами, доколкото си спомням, на 100-инчовия работи един от гостуващите астрономи. Мисля, че Харви Смит е на 60-инчовия.

— Знаеш ли, май ще е най-добре аз сам да се кача горе. Харви сигурно няма да има нищо против да ми отпусне няколко минути. Няма да успее да хвана цялата мъглявина, то е ясно, но все ще видя някой от звездните участъци по края. Знаеш ли точните координати?

— Не, обадих се веднага, след като видях плаките на „мигача“. Нямах време да ги измеря.

— Нищо, няма значение, можем да ги изчислим по пътя. Но съвсем безсмислено е да те държим буден, Кнут. Мога да те оставя в квартирата ти. А на Мери ще напиша бележка, че ще се прибера утре по някое време.

Когато Марлоу го остави в квартирата му, Йенсен бе силно възбуден. Преди да си легне, написа няколко писма, едно до родителите си, за да им разкаже накратко за необикновеното си откритие, и друго до Грета, за да ѝ съобщи, че е попаднал на нещо твърде сериозно.

Марлоу се отби първо в управлението на обсерваторията. Най-напред позвъни до Маунт Уилсън, за да говори с Харви Смит. Като чу мекия южняшки акцент на Смит, рече:

— Обажда се Джеф Марлоу. Слушай, Харви, появи се нещо много странно, толкова странно, че се чудя дали не би могъл да ми отстъпиш 60-инчовия за тази нощ. Какво ли? А, самият аз все още не знам какво е. Точно това искам да разбера. Свързано е с работата на младия Йенсен. Ела утре тук към десет часа и тогава може би ще мога да ти кажа нещо повече. Хващам се на бас на бутилка уиски, че няма да ти е безинтересно. Така добре ли е? Чудесно! Кажи на нощния пазач, че ще пристигна горе към един.

После Марлоу позвъни на Бил Гарнет в Калтек.

— Бил, обажда се Джеф Марлоу от управлението. Искам да ти съобщя, че утре сутринта в десет ще има важно заседание. Бих те помолил да дойдеш и да доведеш неколцина теоретици. Не е задължително да са астрономи. Само че доведи по-свежи хора... Не, сега не мога да ти обясня. Утре ще съм по-наясно. Отивам на 60-инчовия тази нощ. Но виж какво, ако утре по обед се окаже, че напразно си се разкарвал, ще имаш от мен каса скоч... Чудесно!

Докато слизаше бързешком към подземиято, където същата вечер бе работил Йенсен, той си тананикаше въодушевен. За около три четвърти час сне координатите на Йенсеновите плаки. Успокоен най-сетне, че знае накъде да насочи телескопа, напусна обсерваторията, качи се в колата си и пое към Маунт Уилсън.

Доктор Херик, директорът на обсерваторията, пристигна в управлението към седем и половина на следващата сутрин и бе много удивен, че завари там Марлоу. Директорът имаше навик да идва на работа два часа преди останалите, „за да може да свърши нещо все пак“, както казваше той. Марлоу пък тъкмо обратното, рядко се

появяваше преди десет и половина, че и по-късно. Днес Марлоу седеше зад бюрото си и старателно проучваше десетина струпани закуп позитиви. Удивлението на Херик не спадна, след като изслуша Марлоу. Двамата мъже водиха сериозен разговор в продължение на близо час и половина. Към девет отскочиха да закусят набързо и се върнаха тъкмо навреме, за да подготвят заседанието, което щеше да се проведе в десет в библиотеката.

Бил Барнет пристигна с още петима души и завари събралите се вече десетина членове от ръководството на обсерваторията, включително Йенсен, Роджърс, Емерсън и Харви Смит. Инсталираха черна дъска, екран и диаскоп. Единственият член от компанията на Барнет, който имаше нужда от представяне, беше Дейв Уайчарт. Марлоу беше чувал неведнъж за способностите на знаменития двадесет и седем годишен физик и си помисли, че Барнет действително се бе постарал да доведе по-свежи хора.

— Най-добре ще е — започна Марлоу — да ви представя нещата в хронологичен ред, като започна с плаките, които Кнут Йенсен донесе снощи у дома. След като ви ги покажа, ще разберете защо ви свикахме толкова спешно.

Застаналият до диаскопа Емерсън сложи първия диапозитив, снет от Марлоу от плаката на Йенсен, направена през нощта на 9 декември 1963 година.

— Центърът на тъмното кълбо — продължи Марлоу — е с 5 часа и 49 минути ректасцензия, деклинация^[3] минус 30 градуса и 16 минути, поне доколкото мога да преценя.

— Идеален пример за Бокова глобула — рече Барнет.

— Колко е голяма?

— Близо два и половина градуса в диаметър. Възгласи на удивление се разнесоха откъм групата на астрономите.

— Джеф, можеш да си задържиш бутилката уиски — заяви Харви Смит.

— И моята каса също — добави Бил Барнет сред общия смях.

— Мисля, че уискито ще ви потрябва, като видите следващата снимка. Бърт, покажи ги няколко пъти една след друга, за да можем да ги сравним по-добре — продължи Марлоу.

— Невероятно — избухна Роджърс, — сякаш облакът е заобиколен с пръстен трепкащи звезди. Възможно ли е?

— Не е възможно — отвърна Марлоу. — Това веднага забелязах и аз. Дори да допуснем неприемливата хипотеза, че около облака има ареола от променливи звезди, абсолютно невъзможно е всички те да трептят в една и съща фаза — на първия диапозитив те до една светят, а на втория са затъмнени.

— Не, това е абсурдно — обади се Барнет. — Ако приемем, че снимките не са дефектни, остава едно-единствено възможно обяснение. Облакът се движи към нас. На втория диапозитив той е по-близо до Земята и закрива по-голям брой от далечните звезди. Колко време е минало между снемането на двете плаки?

— Малко по-малко от месец.

— В такъв случай снимката трябва да е повредена.

— Точно така си мислех и аз снощи. Но тъй като плаките бяха с чудесно качество, единственото, което ми хрумна, беше да направя нови. Щом за по-малко от месец между първата и втората плака на Йенсен имаше такава промяна, то и след една седмица също щеше да настъпи лесно забележимо изменение — последната снимка на Йенсен е от 7 януари. Вчера беше 14 януари. Ето защо на бърза ръка се качих до Маунт Уилсън, изгоних Харви от 60-инчовия и цяла нощ снимах краищата на облака. Донесъл съм серия нови диапозитиви. Мащабът им, разбира се, се различава от плаките на Йенсен, но и така ще успеете да видите какво се получава. Покажи ги една след друга, Бърт, и след всяка една връщай плаката на Йенсен от 7 януари.

През следващия четвърт час астрономите внимателно сравняваха звездните участъци по краищата на облака. В залата цареше мъртва тишина. Първ се обади Барнет:

— Предавам се. Но ако изобщо разбирам нещо, то посоката на движение на този облак е към нас.

Очевидно останалите бяха съгласни с него. Облакът засенчваше все повече звезди по пътя си към Слънчевата система.

— Две мнения по този въпрос няма — продължи Марлоу. — Когато тази сутрин обсъждахме въпроса с доктор Херик, той предложи да разгледаме снимка на същия този участък от небесния свод, направена преди двайсет години.

Херик извади снимката.

— Нямахме време да приготвим диапозитив — обясни той, — тъй че ще ви дам да я разгледате така. Черният облак се вижда, но е съвсем малък, не по-голям от най-дребна топчица. Отбелязал съм го със стрелка.

Херик подаде снимката на Емерсън. Той я разгледа и я предаде на Харви Смит с думите:

— За двайсет години е нараснал невероятно. Просто ме е страх да помисля какво може да стане в следващите двайсет. Изглежда, ще закрие цялото съзвездие Орион. Не след дълго астрономите няма да имат с какво да се занимават.

Едва сега Дейв Уайчарт се обади за пръв път.

— Бих искал да задам два въпроса. Първият се отнася до точното разположение на облака. Доколкото разбрах от казаното досега, той видимо нараства, защото се приближава към нас. Това е ясно. Но бих искал да разбера дали центърът му си остава в същото положение, или се премества по отношение на заобикалящите го звезди.

— Много уместен въпрос. През последните двайсет години центърът му почти не се е изместил спрямо околните звезди — отговори Херик.

— В такъв случай Облакът идва право към Слънчевата система.

Уайчарт бе свикнал с факта, че разсъждава по-бързо от повечето хора, ето защо, като видя, че заключението му не се прие веднага, се отпрати към черната дъска.

— За по-ясно ще ви го нарисувам. Това е Земята. Да предположим най-напред, че Облакът се движи право към нас, ето така, от А към В. Тогава в точка В Облакът ще изглежда по-голям, но центърът му си остава на същото място. А това положение съответствува почти напълно на наблюдаваната от нас ситуация.

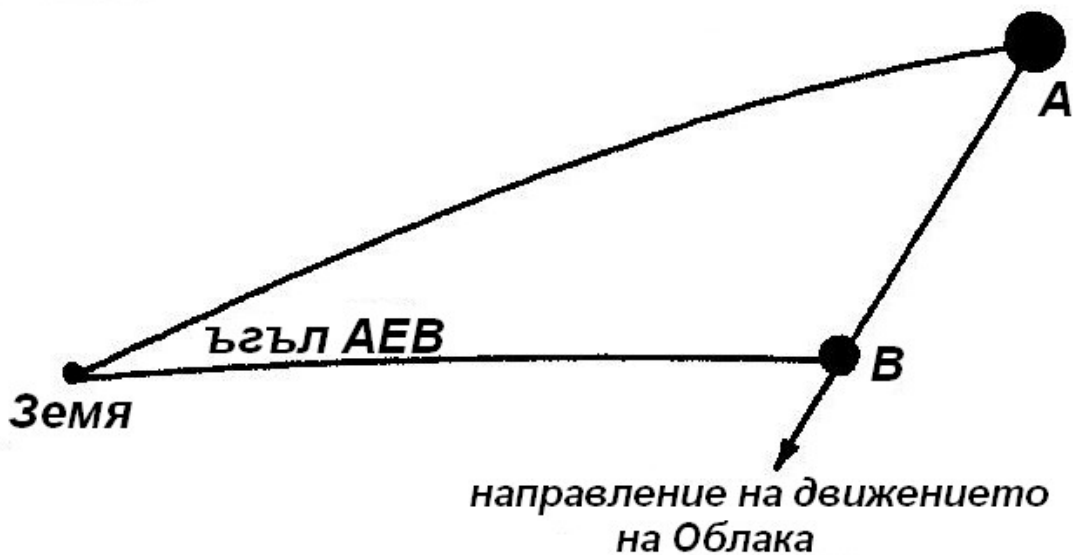
Всички се зашумяха одобрително и Уайчарт продължи:

— Сега да предположим, че Облакът се придвижва не само към нас, но и настрани, при това движението встрани става със скорост, равна на движението по посока на Земята. Тогава движението на Облака би изглеждало приблизително така. Нека разгледаме движението от А към В, наблюдават се две явления — Облакът ще изглежда по-голям в точка В, отколкото в точка А, също както в предния случай, но сега центърът му ще се измести встрани. И той ще прекоси ъгъла АЕВ, който е приблизително трийсет градуса.

— Не мисля, че центърът се е преместил на повече от четвърт градус — отбеляза Марлоу.

— В такъв случай излиза, че движението встрани представлява не повече от един процент от движението към нас. Изглежда, Облакът лети към Слънчевата система като куршум към мишена.

— Искаш да кажеш, Дейв, че няма никакви изгледи Облакът да мине покрай Слънчевата система, да пропусне мишената, тъй да се каже?

— Съдейки по споменатите вече факти, Облакът отива право към мишената, попадение в центъра. Припомнете си, че диаметърът му е вече два градуса и половина. За да мине покрай нас, страничната скорост би трябвало да е поне десет процента от радиалната. А това би

означавало ъгловото преместване на центъра да е далеч по-голямо от действителното, което доктор Марлоу спомена. Другият ми въпрос е, защо Облакът не е бил забелязан по-рано, да кажем преди десет години?

— Естествено, това бе първото, за което си помислих и аз — отвърна Марлоу. — Бях толкова изненадан, че за малко да се усъмня в работата на Йенсен. Но после ми дойдоха наум много причини. Ако на небето се появи някоя ярка нова или избухне свръхнова, не само астрономите, но и най-обикновените хора ще я забележат. Но Облакът е тъмен, а не ярък и не е толкова лесно да се забележи — всяко тъмно петно на небето е добре замаскирано. Разбира се, ако закриеше някоя ярка звезда, това не би останало незабелязано. Изчезването на ярка звезда от небето не е тъй забележимо, както появата на нова ярка звезда, но все пак не би останало скрито за хилядите професионални астрономи и аматьори. В случая обаче всичките звезди около Облака се виждат само с телескоп и най-ярките са от осма величина. Това е първата неприятност. Освен това трябва да знаете, че за да разполагаме с по-добра видимост, ние се занимаваме предимно с обекти, разположени в близост до зенита, докато този Облак е твърде ниско на нашето небе. Обикновено подминаваме тази част от небето, освен в случаите, когато там се намира извънредно интересен обект, какъвто за нещастие също няма (като се изключи самият облак). Вярно е, че в южното полукълбо облакът се пада високо в небето, но обсерваториите в южното полукълбо с малките си телескопи едва се справят с немаловажните проблеми, свързани с Магелановите облаци и с ядрото на галактиката. Рано или късно облакът е щял да бъде забелязан. Случи се да е по-късно, но е можело да стане и по-рано. Това е, което мога да ви кажа.

— Късно е вече да се ядосваме — каза директорът. — Сега трябва да пресметнем скоростта, с която облакът се приближава. С Марлоу говорихме надълго и нашироко и сме на мнение, че не е невъзможно да се изчисли. Звездите по периферията на облака са частично затъмнени, както показват направените снощи от Марлоу снимки. В спектъра им би трябвало да се появят абсорбционни линии, причинени от Облака, а Доплеровият ефект ще ни покаже скоростта.

— Значи бихме могли да изчислим след колко време Облакът ще стигне до нас — присъедини се Барнет. — Но трябва да си призная, че

цялата работа не ми харесва. Ако се съди по нарастването на ъгловия диаметър на Облака през последните двацет години, излиза, че ще връхлети върху ни след не повече от петдесет-шейсет години. След колко време смятате, че ще се прояви Доплеровият ефект?

— Вероятно след около седмица. Работата не е сложна.

— Съжалявам, но не успях да разбера всичко — намеси се Уайчарт. — Не виждам защо ви е скоростта на Облака. Може направо да пресметнем след колко време Облакът ще стигне до нас. Ето, сега ще ви покажа. Струва ми се обаче, че отговорът ще се окаже много по-малко от петдесет години.

За втори път Уайчарт напусна мястото си, отиде до дъската и изтри предишните си чертежи.

— Бихте ли показали отново диапозитивите на Йенсен?

Емерсън пушна първия и после втория. Уайчарт попита:

— Можете ли да прецените колко по-голям е Облакът на втория диапозитив?

— Бих казал, че е с около пет процента по-голям. Може да е малко повече или по-малко, но е приблизително толкова — отвърна Марлоу.

— Добре — продължи Уайчарт, — най-напред да определим няколко символа.

След доста продължителни изчисления Уайчарт оповести:

— И тъй, виждате, че Черният облак ще бъде тук през август 1965 година, а може би и по-рано, ако се наложи да се променят някои от сегашните преценки.

После се отдръпна от дъската, за да провери решението си.

— Струва ми се правилно — съвсем ясно наистина — рече Марлоу, издухвайки огромни кълба дим.

А по-точно работата на Уайчарт, написана и обяснена на дъската, бе следната:

Нека означим с α началния ъглов диаметър на Облака, измерен в радиани,

с d — линейния диаметър на Облака,

с D — разстоянието на Облака до нас,

с V — скоростта, с която се приближава,

с T — времето, за което ще достигне Слънчевата система.

Да започнем с това, че очевидно имаме $\alpha=d/D$.

Диференцирайки това равенство по времето t , получаваме

$$\frac{d\alpha}{dt} = \frac{-d}{D^2} \cdot \frac{dD}{dt}.$$

Но

$$V = \frac{dD}{dt}.$$

Така че можем да запишем

$$\frac{d\alpha}{dt} = \frac{\alpha}{D^2} V.$$

Освен това имаме

$$\frac{D}{V} = T.$$

Елиминирайки V , получаваме

$$\frac{d\alpha}{dt} = \frac{d}{DT}.$$

Оказа се по-лесно, отколкото си мислех. Ето го и решението:

$$T = \alpha \frac{dt}{d\alpha}$$

Остава да заменим производната $dt/d\alpha$ с отношението на крайните нараствания $\Delta t/\Delta\alpha$.

Тук $\Delta t=1$ месец, което отговаря на периода между двете плаки на Йенсен; а според доктор Марлоу $\Delta\alpha$ е около пет процента от α , т.е.

$$\frac{\alpha}{\Delta\alpha} = 20.$$

Следователно $T = 20\Delta t = 20$ месеца.

— Да, просто необоримо — отвърна Уайчарт.

Когато Уайчарт привърши смайващите си изчисления, директорът сметна за необходимо да предупреди всички събрани да пазят тайна. Прави или не, от приказки извън обсерваторията, дори и у дома, нищо добро не би излязло. Веднъж ако пламнеше искрата, цялата история щеше да плъзне като неудържим пожар и докато се обърнат, щеше да попадне във вестниците. А директорът не бе имал повод да си състави добро мнение за вестникарите, особено пък за акуратността им по отношение на науката.

От обед до два през нощта той седя в кабинета си, неспособен да се справи с най-сложната ситуация, с която някога се бе сблъсквал. За неговия характер бе съвсем несвойствено да вземе някакво окончателно

решение или да предприеме нещо въз основа на чуждо решение, преди да го провери и отхвърли поне няколко пъти. И все пак дали бе правилно да държи всичко в тайна цели две седмици, а може би и повече? Поне две-три седмици щяха да минат, преди да проучат проблема из основи. Редно ли беше да им даде толкова време? Сигурно вече за десети път проверяваше решението на Уайчарт. В него нямаше никаква грешка.

Накрая той позвъни на секретарката си.

— Бихте ли се обадили в Калифорнийския технологически институт да ми ангажират място за полета до Вашингтон в девет часа вечерта. После ме свържете с доктор Фъргюсън по телефона.

Джеймс Фъргюсън беше важна клечка в Националната фондация. Той контролираше цялата дейност на фондацията, отнасяща се до физиката, астрономията и математиката. Вчерашният разговор с Херик по телефона силно го бе озадачил. Не беше в стила на Херик да определя срещите си от ден за ден.

— Не разбирам какво може да е подгонило Херик — сподели той с жена си на закуска, — та ще се втурне презглава към Вашингтон. Беше много настойчив. Стори ми се силно обезпокоен и му казах, че ще го чакам на летището.

— Някоя и друга загадка от време на време поддържат тонуса — отвърна жена му. — Скоро ще разбереш.

По пътя от летището към града Херик едва успяваше да се придържа в рамките на обичайната учтивост. Чак когато се озоваха в кабинета на Фъргюсън, той пристъпи към целта на посещението.

— Предполагам, няма опасност да ни подслушват, нали?

— Мили боже, толкова ли е важно, човече? Почакай малко.

Фъргюсън вдигна слушалката.

— Ейми, бъди така добра, погрижи се никой да не ме безпокои... не, не, никакви телефонни разговори... да, за около час, може би два, не зная.

Херик спокойно и последователно му изложи цялата ситуация. Фъргюсън дълго се взира във фотографията. После Херик каза:

— Виждаш ли сега кое е неприятното? Ако разгласим всичко и се окаже, че сме сбъркали, ще се изложим много. А ако загубим цял месец

да проверяваме до най-малките подробности и се окаже, че сме били прави, тогава ще ни обвинят в излишно отлагане и бавене.

— Да, добре се наредихме, също като дърта квачка на развалено яйце.

— Ти, Джеймс, си човек с голям опит в отношенията си с хората. Затова си помислих, че би било добре да се обърна към теб за съвет.

— Как би трябвало да постъпя според теб?

Фъргюсън помълча известно време. После каза:

— Доколкото разбрах, това нещо може да се окаже твърде сериозно. А аз не по-малко от теб избягвам да вземам сериозни решения, Дик, и никога не решавам прибързано. Предлагам да направим така. Върни се в хотела си и се наспи добре следобеда — не вярвам снощи да си спал кой знае колко. После ще се срещнем отново за една ранна вечеря, а дотогава аз ще успея да измисля нещо. Ще се постарая да стигна до някакво заключение.

Фъргюсън удържа думата си. Бяха се настанили вече за вечеря в избран от него ресторант, когато той започна:

— Мисля, че успях да сложа всяко нещо на мястото му. Струва ми се, че няма смисъл да се губи още цял месец в проверки. Нещата са убедителни и така, а никога не можеш да бъдеш напълно сигурен — най-много да превърнете сигурността си от деветдесет и девет в деветдесет и девет и девет десети процента. А не си заслужава да се губи време за такова нещо. От друга страна, ти не си готов да отидеш още сега в Белия дом. Според думите ти излиза, че ти и твоите сътрудници сте се занимавали с проблема по-малко и от един ден. Сигурно има още доста неща, за които си заслужава да се помисли. А по-точно, след колко време Облакът ще стигне до тук? Какво ще бъде въздействието му, когато е вече тук? Ето такива неща.

Съветвам те да се върнеш обратно в Пасадена, да събереш хората си и за една седмица да напишете доклад върху цялостното положение, така както вие го виждате. Накарай всички да се подпишат отдолу, за да не вземат да се усъмнят, че това е работа на някой смахнат директор. И тогава ела пак във Вашингтон. Междувременно аз ще задвижа нещата оттук. В случай като този не бива да се действа отдолу, подшушвайки това-онова на някой от конгресмените. Най-добре е да отида направо при президента. Ще се опитам да ти разчистя пътя за там.

---

[1] Шмит-телескоп — светлосилна астрономическа камера, чието сферично огледало може да бъде с размери 18, 48 и т.н. инча. Б.пр. ↑

[2] Дребно хищно зверче от семейство порови, което в случай на опасност изпуска силно смрадлива течност от специални жлези. Б.пр. ↑

[3] Екваториални небесни координати. Б.пр. ↑

ВТОРА ГЛАВА

СЪБРАНИЕ В ЛОНДОН

Четири дни преди това в сградата на Кралското астрономическо дружество в Лондон се състоя твърде любопитно събрание. То не беше свикано от Кралското астрономическо дружество, а от Британската астрономическа асоциация, съставено предимно от астрономи аматьори.

Рано същия следобед Крис Кингсли, професор по астрономия в Кембриджския университет, пътуваше с влака за Лондон, за да присъствува на събранието. За него, най-известния сред теоретиците, бе крайно необичайно да участва в събрание на наблюдатели аматьори. Напоследък бяха плъзнали слухове за непредвидени отклонения в координатите на планетите Юпитер и Сатурн. Кингсли не вярваше на слуховете, но според него недоверието трябваше да почива на здрава основа и затова се налагаше да чуе какво ще кажат онези приятели.

В Бърлингтън хаус пристигна към четири часа, точно по време на следобедния чай, и с изненада установи, че освен него бяха дошли немалко професионалисти, включително и Кралският астроном. „Не съм чувал за подобен случай в БАА. Положително някой млад журналист е пуснал слуховете“, помисли си той.

Час и половина по-късно Кингсли влезе в заседателната зала и зърна свободно място на първия ред, точно до Кралския астроном. Едва успя да се настани, и доктор Олдройд, който заемаше председателското място откри заседанието:

— Дами и господа — започна той, — днес сме се събрали, за да разгледаме някои нови, вълнуващи открития. Но преди да извикам първия докладчик, бих желал да изразя радостта си, че виждам толкова много знаменити лица сред нашите гости. Убеден съм, че времето, което са отделили, за да го прекарат с нас, няма да се окаже загубено. И съм сигурен, че важната роля на любителя астроном ще бъде демонстрирана за пореден път.

При тези думи Кингсли вътрешно се разсмя, а неколцина от другите професионалисти се размърдаха на столовете си. Доктор Олдройд продължи:

— А сега имам удоволствието да поканя мистър Джордж Грийн да ни запознае със своя доклад.

Мистър Джордж Грийн скочи от мястото си в средата на залата и бързо-бързо се упъти към трибуната, стиснал в дясната си ръка дебела папка с листове.

През първите десетина минути мистър Грийн показваше диапозитиви на собствения си телескоп и Кингсли слушаше най-внимателно и учтиво. Но когато десетте минути се проточиха до четвърт час, той започна да нервничи. Следващият половин час бе за него живо мъчение — праметна първо единия си крак върху другия, после го смени, въртеше се наляво и надясно и всяка минута поглеждаше часовника на стената. Всичко беше напразно — мистър Грийн говореше и говореше, твърдо решен да доведе започнатото докрай. Кралският астроном непрестанно поглеждаше към Кингсли и леко се подсмиваше. Останалите професионалисти се подбутваха един друг злорадо. Погледите им не слизаха от Кингсли. Мъчеха се да отгатнат кога ще прелее чашата на търпението му.

Но чашата не преля, защото мистър Грийн внезапно се сети за целта на своето изказване. Привършил описанието на драгоценния си телескоп, той обсипа аудиторията с данни от наблюденията си, подобно на куче, отърсващо се от водата след къпане. Наблюдавал Юпитер и Сатурн и изчислил координатите им много старателно, при което установил, че те се различават от данните в Мореплавателския алманах. Притича до дъската и написа следните цифри, след което се върна на мястото си:

	Отклонение в дължината	Отклонение в деклинацията
Юпитер	+ 1 минута и 29 секунди	— 49 секунди
Сатурн	+ 42 секунди	— 17 секунди

Кингсли остана глух за бурните ръкопляскания, последвали речта на мистър Грийн, защото целият се тресеше от гняв. Той дойде на събранието с намерение да чуе за отклонения, възлизаци на не повече от няколко десети от секундата. Те можеха да се обяснят с

неточно и некомпетентно измерване. Или с някоя нищожна статистическа грешка. Но цифрите, написани от мистър Грийн на дъската, бяха абсурдни, фантастични, така огромни, че и дори слепец би могъл да ги забележи, така големи, че мистър Джордж Грийн сигурно бе направил непростимо тъпа грешка.

Не бива да си мислите, че Кингсли бе сноб по отношение на интелекта на другите и бе принципен враг на аматьорството. Не бяха минали и две години, откакто в същата тази зала той бе изслушал доклад, представен от съвсем непознат автор. Кингсли моментално съзря високото качество и компетентност на работата и пръв я похвали на всеослушание. Некадърността бе за Кингсли *bete noire*^[1], не некадърността като лично качество, а некадърността, с която открито се парадира. Той бе непримирим към некадърност не само в науката, но и в музиката и изкуството.

След речта на мистър Грийн той цял кипеше от негодувание. Главата му пращеше от толкова много идеи, че не можеше да реши коя да избере — останалите също не бяха за пренебрегване. Преди да стигне до някакво решение, доктор Олдройд му поднесе нова изненада:

— Имам удоволствието да ви представя следващия докладчик, Кралския астроном.

Отначало Кралският астроном възнамеряваше да говори кратко и по същество. Но просто не можа да устои на изкушението да се разпростре надълго и нашироко и да се наслади на реакциите, изписани на лицето на Кингсли. Нищо не би могло да го измъчи повече от едно повторно изпълнение на речта на мистър Джордж Грийн, а точно това се зае да направи Кралският астроном. Той най-напред показа на диапозитиви оборудването на Кралската обсерватория и диапозитиви от наблюденията, направени с това оборудване, а после се зае да обяснява най-подробно действието на инструментите, и то по начин, подходящ за бавноразвиващо се дете. Но за разлика от несигурния и плах стил на мистър Грийн той поднесе речта си уверено и с отмерен тон. В този дух той говори трийсет и пет минути, но се уплаши, че Кингсли скоро ще има нужда от медицинска помощ, и реши да прекрати фарса.

— Нашите резултати потвърждават в общи линии казаното от мистър Грийн. Юпитер и Сатурн са изменили орбитите си в граници от

порядъка на посочените от мистър Грийн. Има някои незначителни различия между неговите и нашите резултати, но, общо взето, те съвпадат.

В Кралската обсерватория бяха забелязани също така и отклонения от орбитите на Нептун и Уран, наистина не така големи, както при Юпитер и Сатурн, но все пак значителни.

Накрая искам да добавя, че получих писмо от Гротвалд в Хайделберг, в което се казва, че Хайделбергската обсерватория е стигнала резултати, твърде близки до тези, получени в Кралската обсерватория.

След тези думи Кралският астроном се върна на мястото си. Доктор Олдройд, без да се бави, се обърна към присъстващите:

— Господа, този следобед ви бяха предоставени данни, които, смее да кажа, са от първостепенно значение. Днешната ни среща може би ще се превърне в повратен момент в историята на астрономията. Не бих желал да ви отнемам повече време, тъй като, предполагам, имате да кажете много неща. С особен интерес очаквам да чуя мнението на нашите теоретици. Бих искал да поставя начало на дискусиата, като запитам професор Кингсли дали не би желал да коментира случая.

— Но не и докато не бъде премахнат законът срещу хулителството — шушукаха помежду си професионалистите.

— Господин председател — започна Кингсли, — по време на изказванията на двамата предишни докладчици разполагах с достатъчно време, за да извърша някои доста обширни изчисления.

Двамата професионалисти се ухилиха един другиму, а Кралският астроном се усмихна на себе си.

— Изводите, до които достигнах, може би няма да бъдат безинтересни за събранието. Считаю, че ако данните, които ни бяха представени тук този следобед, са верни, повтарям — ако са верни, то тогава налага се заключението, че някакво неизвестно досега тяло се намира в непосредствена близост до Слънчевата система. И че масата на това тяло би следвало да е близка и дори по-голяма от масата на самия Юпитер. И тъй като се налага да приемем за неправдоподобно предположението, че представените ни тук резултати са плод единствено на грешки в наблюдението, повтарям, грешки в наблюдението, то не по-малко правдоподобна би била и мисълта, че

тяло с такава огромна маса, намиращо се във или по периферията на Слънчевата система, е могло да остане незабелязано до този момент.

Кингсли седна на мястото си. Астрономите, които разбраха основната идея в доводите му, а също така и онова, което се криеше зад тях, знаеха, че е казал последната си дума.

Още щом се качи на влака в 8,56 от Ливърпул стрийт, Кингсли се озъби на кондуктора, който му поиска билет. Човекът се дръпна една-две крачки назад и постъпи добре, защото гневът на Кингсли не се бе уталожил дори и след вечерята, която току-що бе изял — вечеря, състояща се от зле приготвена и безвкусна храна, снизходително поднесена при претенциозни, ала всъщност твърде жалки условия. Единствено цената ѝ бе внушителна. Кингсли вървеше по коридора и си търсеше купе, където най-после да остане насаме. Прекосявайки бързешком първокласния вагон, той зърна в гръб един пътник, чийто тил му се стори познат. Влезе в купето и се отпусна тежко до Кралския астроном.

— Първа класа — приятно и удобно. Не е лошо да работиш за правителството, няма що!

— Бъркате, Кингсли. Отивам в Кембридж на банкет в Тринити колидж.

Все още под впечатлението от мизерната вечеря, която току-що бе изял, Кингсли направи кисела физиономия.

— Винаги съм се чудил как успяват да се тъпчат така ония просяци от Тринити — рече той. — Всеки понеделник, сряда и петък банкет, и по четири пъти обилно хранене в останалите дни.

— Е, положението не е чак толкова трагично. Вие днес май не сте в добро настроение, а, Кингсли? Безпокои ли ви нещо?

Кралският астроном вътрешно примираше от удоволствие.

— Добро настроение! А кой би бил в добро настроение, питам аз. Обяснете ми, Кралски астрономе! Какъв беше смисълът на водевила, разиграл се днес следобед?

— Всичко, което чухте днес е самата истина.

— Самата истина, как не! По бих повярвал, ако се бяхте покачили на масата да изтропате някой танц. Градус и половина отклонение в орбита! Глупости!

Кралският астроном свали куфарчето си от багажника и извади от него огромна папка книжа вписани в тях внушително количество данни.

— Ето фактите — каза той. — Първите петдесетина страници съдържат само данни от наблюдението на планетите през последните няколко месеца, ден по ден. Във втората таблица са нанесени същите данни, превърнати в хелиоцентрични координати.

Кингсли се зачете и не продума в продължение на повече от час, а когато влакът спря на Бишъпс Стортфорд, каза:

— Предполагам, не си правите илюзии, че този номер ще мине лесно. С толкова много цифри на разположение лесно ще разбере кое е вярно и кое не. Имате ли нещо против да задържа таблиците за два-три дни?

— Ако си въобразявате, че съм способен да си дам толкова труд само за да погодя номер, както го нарекохте, и то с единствената цел да ви измамя, да ви се подиграя, то искам да ви уверя, че излишно се ласкаете.

— Нека бъде така — отвърна Кингсли. — Според мен има само две възможни хипотези. На пръв поглед и двете са невероятни, но едната от тях би трябвало да е вярна. Според първата неизвестно досега тяло, с маса близо до тази на Юпитер, е навлязло в Слънчевата система. Втората хипотеза е, че Кралският астроном не е с всичкия си. Не бих искал да ви обидя, но, честно казано, втората възможност ми се вижда по-малко невероятна от първата.

— Възхищавам се от вашата безцеремонност. — Кралският астроном се замисли за миг. — Някой ден би трябвало да се насочите към политиката.

— Мога ли да задържа таблиците за няколко дена?

— Какво смятате, че ще излезе от това?

— Ами две неща. Ще проверя доколко е вярно всичко това и ще определя точното местоположение на неизвестното небесно тяло.

— А как ще успеете?

— Най-напред ще се върна към данните от наблюденията на една от планетите — Сатурн като че ли ще бъде най-подходящ. Оттам ще определя координатите на неизвестното тяло или на неизвестната материя, ако се окаже, че тялото не е плътно. Така, както Адамс и Льо Верие са определили координатите на Нептун. А щом веднъж се

оправя с неизвестната материя, ще пресметна всичко в обратен ред. Ще изчисля отклоненията на Юпитер, Уран, Нептун, Марс и т.н. След това ще сравня моите резултати с вашите наблюдения върху съответните планети. Ако съвпадат, значи няма никакъв номер. Но ако не съвпадат — тогава не знам!

— Много добре — рече Кралският астроном, — но как възнамерявате да успеете само за два дни?

— О, с помощта на електронноизчислителна машина. За щастие имам готова програма за компютъра в Кембридж. Утре ще успея да внеса известни промени и да приготвя няколко задания, свързани с настоящия проблем. Сигурно ще смогна да започна изчисленията още утре вечерта. Вижте какво, Кралски астрономе, защо не вземете да дойдете в лабораторията след банкета? Ако поработим утре през нощта, ще се справим много бързо.

На следващия ден времето бе страшно неприятно — студено, дъждовно и лека мъгла обгръщаше университетското градче. Настанил се пред буйния огън в своята квартира в колежа, Кингсли работи без прекъсване цялата сутрин чак до ранния следобед. Работеше неуморно, изписвайки невероятни върволици от знаци, малък откъс от които следва по-долу. Този откъс дава представа за кода, чрез който компютърът получава задачата.

	T		Z
0	A	23	0
1	U	11	0
2	A	2	F
3	U	13	0

Към три и половина, увит с шалове, Кингсли напусна колежа, заслони обемиста връзка с книжа под чадъра си. С мъка се добра по най-късия път до Корн Иксчейндж стрийт и влезе в сградата, където се помещаваше компютърът, с чиято помощ само за една нощ щяха да се извършат изчисления, които човек би направил за пет години. Навремето в тази сграда се бе помещавала катедрата по анатомия и се носеха слухове, че все още я спохождат духове. Завивайки по тясната уличка, за да влезе през задния вход, Кингсли бе зает със съвсем други мисли.

Не се отправи веднага към залата с компютъра, защото по всяка вероятност в момента бе ангажиран с други задачи. Предстоеше му да преведе буквите и цифрите на разбираем за машината език. За целта използваша специално устройство, което трансформираше знаците в конфигурации от дупчици, перфорирани върху хартиена лента. Тези дупчици представляваха инструкциите за компютъра в крайния им вид. Ако само една от многохилядните дупчици не беше точно на мястото си, изчисленията на компютъра щяха да се окажат погрешни. Следователно всичко трябваше да се перфорира със съвършена прецизност, с буквално стопроцентова точност.

В шест часа Кингсли най-после със задоволство установи, че всичко е готово, проверено и препроверено, и се запъти към последния етаж, където се помещаваше компютърът. В този студен и влажен януарски ден въздухът в помещението бе приятно топъл и сух благодарение на хилядите електронни лампи на машината. Посрещна го познатият шум на електромоторите и тракането на телетайпа.

Кралският астроном бе прекарал чудесно деня в посещения на старите си приятели и го бе завършил с банкета в Тринити. Към полунощ почувствува, че с огромно удоволствие би отишъл да си легне, вместо да виси в математическата лаборатория. Все пак не беше зле да види с какво се занимава оня смахнатият. Един приятел му предложи да го закара до лабораторията и ето че, застанал под дъжда, чакаше пред вратата да му отворят. Най-после Кингсли се появи.

— О, здравейте, Кралски астрономе — рече той. — Пристигате тъкмо навреме.

Изкачиха се по стълбите, водещи до помещението с компютъра.

— Получихте ли вече някакви резултати?

— Не, но в момента се обработват всички данни. Открих няколко грешки в заданията, които написах сутринта, и досега ги поправях. Надявам се, че сега всичко е наред. Поне така си мисля. Ако машината не се повреди, след час-два би трябвало да излязат и резултатите. Как мина банкетът?

Наближаваше два, когато Кингсли каза:

— Е, остава още малко. След минута-две машината ще е готова.

И наистина пет минути по-късно помещението се изпълни с нов шум — затрака скоростният перфоратор. От него се подаде тясна хартиена лента, дълга десетина ярда. Дупчиците по хартията

представяваха резултатите от изчисленията, които иначе биха отнели цяла година време.

— Да видим сега — рече Кингсли, докато поставяше лентата в телетайпа. Двата мъже наблюдаваха как цифрите се появяваха колонка след колонка.

— Страхувам се, че тази подредба не е много ясна. Май ще е по-добре да ви я превода. Първите три колонки представляват величините на множеството параметри, които заредих въз основа на вашите наблюдения.

— А координатите на пришълеца? — запита Кралският астроном.

— Координатите и масата му са дадени в следващите четири колони. Но в този им вид трудно ще си ги познаете — нали ви казах, че подредбата е такава. Искам да използвам резултатите, за да пресметна какво е въздействието на тялото върху Юпитер, а за целта са ми необходими в този вид.

Кингсли посочи току-що излязлата от машината лента.

— Ще се наложи да сметна някои неща на ръка, за да приведа таблиците с числа в по-подходяща форма. Но преди това да дам на компютъра да провери как стои работата с Юпитер.

Кингсли натисна някакви бутони. После сложи голямо руло перфолента в декодиращия механизъм на компютъра. Натисна друго копче и декодиращият механизъм започна да развива лентата.

— Разбирате ли какво става? — попита Кингсли. — Лентата се развива и през дупчиците ѝ минава светлина. Оттам тя пада в тази кутия тук, където е поставена фоточувствителна тръба. По този начин в машината на последователни серии постъпват импулси. Лентата, която току-що сложих, дава на компютъра инструкции как да пресметне отклонението в орбитата на Юпитер, но това не е всичко. Компютърът все още не знае къде се намира пришълецът, нито каква е масата му и с каква скорост се движи. Тъй че машината не може да започне работа.

Кингсли беше прав. Щом стигна до края на обемистото руло перфолента, устройството спря. Кингсли посочи малка червена лампичка и каза:

— Тя показва, че процесът е спрял, понеже инструкциите не са пълни. Така, а къде е лентата, която излезе преди малко? Ето я на

масата до вас.

Кралският астроном му подаде дългото парче лента.

— А това е останалата част от информацията. Щом бъде въведена и тя, машината ще извлече възможно най-пълни данни за пришълеца.

Кингсли натисна едно копче и втората лента също бе погълната. Едва беше минала през декодиращия механизъм като предишната, и безброй светлинки пробягнаха по катодните тръби.

— Започна. Сега в продължение на около час машината ще умножава всяка минута по сто хиляди десет-знакови числа. А през това време ние ще си направим кафе. Умирам от глад, от вчера следобед не съм слагал нищо в устата си.

Двамата мъже работиха цяла нощ. Мъгливото утро вече предвещаваше настъпването на отчайващо неприятен януарски ден, когато Кингсли извести:

— Да, това е всичко. Ето ги резултатите, но ще се наложи да ги преработят, преди да пристъпим към сравнението с вашите наблюдения. Ще помоля някое от момичетата да свърши това днес. Ето какво, Кралски астрономе, предлагам ви да вечеряме заедно; после ще разнищим всичко докрай. Сега можете да се приберете и да дремнете. Аз ще изчакам да дойдат сътрудниците от лабораторията.

След вечеря Кралският астроном и Кингсли пристигнаха в Иразмъс колидж. Вечерята беше изключително добра и двамата се настаниха пред буйния огън в чудесно разположение на духа.

— Какви ли не глупости се разправят за затворените печки — рече Кралският астроном и кимна към камината. — Смятат ги за върхово постижение на науката, но в тях няма нищо научно. Най-приятна е топлината, излъчваща се от открития огън. От затворените печки въздухът става горещ и крайно неприятен за дишане. Задушават те, без да греят.

— Съвсем вярно — добави Кингсли. — Аз лично никога не употребявам подобни изобретения. А сега какво ще кажете за някоя и друга глътка портвайн, преди да се заловим сериозно за работа? А може би мадейра, кларет или бургундско?

— Чудесна идея, мисля, че бих пийнал малко бургундско.

— Добре. Имам един доста приличен „Помард’57“.

Кингсли напълни две по-големи чаши и като се върна на мястото си, каза:

— Ето тук е всичко. Получих данните за Марс, Юпитер, Уран и Нептун. Доближават се удивително много до получените от вас наблюдения. Направих по едно кратко извлечение от резултатите за всяка планета поотделно, ето тук на тези четири листа. Можете да ги видите.

Кралският астроном прегледа листовите за няколко минути.

— Това е поразително, Кингсли. Вашият компютър е наистина фантастична машина. Е, доволен ли сте сега? Данните съвпадат напълно. Потвърждават хипотезата за чуждо тяло, навлязло в Слънчевата система. Между другото, получихте ли точните данни за масата, координатите и скоростта му? Не ги виждам тук.

— Да, получих — отвърна Кингсли и извади някакъв лист от една голяма папка. — И тъкмо там е бедата. Масата му се оказа около две трети от масата на Юпитер.

Кралският астроном се засмя.

— Доколкото си спомням, на събранието на БАА вие заявихте, че масата му ще е поне РАВНА на тази на Юпитер.

Кингсли изпъшка.

— Като се имат предвид отклоненията, предположението ми не беше чак толкова лошо, Кралски астрономе. Но вижте колко е хелиоцентричното му отстояние, 21,3 астрономически единици, само 21,3 пъти разстоянието от Слънцето до Земята. Невъзможно!

— Не виждам защо да е невъзможно.

— При такова разстояние то би трябвало да се вижда с просто око. Хиляди хора биха го забелязали.

Кралският астроном поклати глава.

— От това не следва, че тялото е непременно планета с размерите на Юпитер и Сатурн. Може да има много по-голяма плътност и по-малка отразяваща способност. В такъв случай би било много трудно да се види с просто око.

— Дори да е така, Кралски астрономе, трябва да са го забелязали при телескопни изследвания на небето. Както виждате, то се пада в тъмната част на небето, южно от Орион. Ето координатите: ректасцензия 5 часа и 46 минути, деклинация минус 30 градуса и 12

минути. Не съм добре запознат с небето, но това се пада на юг от Орион, нали така?

Кралският астроном отново се засмя.

— Кога за последен път сте гледали през телескоп, Кингсли?

— О, преди около петнайсетина години, ако не се лъжа.

— И по какъв случай?

— Наложих се да разведа група посетители из обсерваторията.

— А не мислите ли, че вместо да спорим напразно, би трябвало да отидем в обсерваторията и да видим как стоят нещата в действителност. Струва ми се, че този пришълец, както го нарекохме, може въобще да не е твърдо тяло.

— Искате да кажете, че може да е газов облак? Да, в някои отношения това дори е по-добре. Тяло с голяма плътност би било още по-трудно за наблюдаване. Но облакът сигурно е доста локализиран, с диаметър не по-голям от земната орбита. А трябва да е и доста плътен, около 10^{-10} грама на кубически сантиметър. Някоя микроскопична звездичка в процес на образуване може би.

Кралският астроном кимна.

— Известно е, че големите облаци от рода на мъглявините на Орион имат средна плътност около 10^{-21} грама на кубически сантиметър. От друга страна, звезди от рода на слънцето с плътност около 1 грам на куб. сантиметър се образуват непрестанно в големите газови облаци. Това със сигурност означава, че там има газови образувания с различна плътност, варираща от около 10^{-21} грама на куб. сантиметър до плътността на звездите. Вашите 10^{-10} грама на куб. сантиметър се падат точно по средата на този диапазон и ми изглеждат съвсем правдоподобни.

— Това е твърде вероятно, предполагам, че облаци с подобна плътност би трябвало да съществуват. Но вие бяхте съвсем прав, налага се да отидем в обсерваторията. Ще позвъня на Адамс, докато вие си допиеете виното, и ще повикам такси.

Когато двамата мъже пристигнаха в Университетската обсерватория, небето бе покрито с облаци и макар дълго да чакаха на студа и влагата, никакви звезди не се появиха тази вечер. Същото се повтори и следващата вечер, а и по-следващата. Ето как Кембридж пропусна възможността да бъде първият откривател на Черния облак,

също както бе загубил и славата си на първооткривател на планетата Нептун преди повече от век.

На 17 януари, деня след посещението на Херик във Вашингтон, Кингсли и Кралският астроном отново вечеряха заедно в Иразмъс колидж. А след вечерята се отправиха както преди към квартирата на Кингсли. Настаниха се отново край камината и си наляха по чаша „Помард’57“.

— Добре, че няма да бъдуваме пак цяла нощ. Можем да бъдем напълно сигурни, че Адамс ще позвъни, ако небето се проясни.

— Аз обаче утре трябва да съм в Ерстмонсо, няма как — сподели Кралският астроном. — В края на краищата и там има телескоп.

— Явно това проклето време ви се отразява също така зле, както и на мен. Вижте какво, Кралски астрономе, склонен съм ние с вас да вдигнем ръце и да се предадем. Реших да драсна една телеграма до Марлоу в Пасадена. Ето я. Там облаците изобщо не са пречка.

Кралският астроном погледна хартийката в ръцете на Кингсли.

МОЛЯ СЪОБЩЕТЕ ДАЛИ СЪЩЕСТВУВА
НЕИЗВЕСТЕН ОБЕКТ С РЕКТАСЦЕНЗИЯ ПЕТ ЧАСА
ЧЕТИРИДЕСЕТ И ШЕСТ МИНУТИ. ДЕКЛИНАЦИЯ
МИНУС ТРИДЕСЕТ ГРАДУСА ДВАНАДЕСЕТ МИНУТИ.
МАСА НА ОБЕКТА ДВЕ ТРЕТИ ЮПИТЕР, СКОРОСТ
СЕДЕМДЕСЕТ КИЛОМЕТРА В СЕКУНДА, ПОСОКА
ЗЕМЯТА. ХЕЛИОЦЕНТРИЧНО ОТСТОЯНИЕ 21,3
АСТРОНОМИЧЕСКИ ЕДИНИЦИ.

— Да я изпратя ли? — попита Кингсли нетърпеливо.

— Пратете я, на мен ми се спи — каза Кралският астроном и съвсем неволно прикри прозявката си.

На следващата сутрин в девет часа Кингсли имаше лекция, така че докъм осем вече се бе изкъпал, облякъл и избръснал. Неговият „джип“^[2] бе сложил масата за закуска.

— Имате грама, сър — съобщи той.

След бърз поглед върху „грамата“ се оказа, че това беше телеграма. „Не е възможно, помисли с Кингли, отговорът от Марлоу да пристигне толкова скоро.“ Но като я отвори, се смая още повече.

НАСТОЯВАМЕ ВИЕ И КРАЛСКИЯТ АСТРОНОМ
ДА ДОЙДЕТЕ НЕЗАБАВНО, ПОВТАРЯМ НЕЗАБАВНО,
В ПАСАДЕНА. ВЗЕМЕТЕ САМОЛЕТА ЗА НЮ ЙОРК В
15,00. БИЛЕТИ ОТ ПАН АМЕРИКАН, ВИКТОРИЯ ЕЪР
ТЪРМИНАЛ. УРЕЖДАНЕ НА ВИЗИТЕ В
АМЕРИКАНСКОТО ПОСОЛСТВО. НА ЛЕТИЩЕТО ЛОС
АНЖЕЛОС ЩЕ ЧАКА КОЛА. ХЕРИК.

Самолетът се издигаше бавно в западна посока. Кингли и Кралският астроном се бяха разположили удобно в креслата. Това бе първият им миг на отдих, след като Кингли бе отворил телеграмата. Наложил се първо да отложи лекцията, после да обсъди положението със секретаря на факултета. Не беше лесно да се напусне университетът за толкова кратко време, но накрая всичко се уреди. Междувременно обаче бе станало единайсет часът. Оставаха му само три часа, за да се добере до Лондон, да уреди визата, да вземе билетите и да се качи на рейса от гара Виктория за Лондонското летище. Голямо бързане падна. За Кралския астроном, който често пътуваше в чужбина, бе по-лесно, защото имаше готови паспорти и визи тъкмо за подобни спешни случаи.

Двамата извадиха по една книга, за да убият времето на полета. Кингли хвърли поглед към книгата на Кралския астроном и видя шарена корица, представляваща престрелка между отчаяни главорези.

„Един господ знае какво ще вземе да чете по-нататък“ — помисли си Кингли.

Кралският астроном погледна книгата на Кингли и видя, че е „Историята“ на Херодот.

„Божичко — помисли си той, — после сигурно ще чете Тукидид.“

---

[1] Черна овца (фр.). Б.пр. ↑

[2] Прислужник на студенти в Кембридж. Б.пр. ↑

ТРЕТА ГЛАВА НА КАЛИФОРНИЙСКА ЗЕМЯ

Би трябвало да се опише и небивалото смайване, което телеграмата на Кингсли предизвика в Пасадена. На сутринта след завръщането на Херик от Вашингтон в неговия кабинет бе свикано съвещание. Марлоу, Уайчарт и Барнет бяха вече там. Херик им обясни важността от съставянето на точна и бърза преценка за въздействието, което се очаква да окаже при приближаването си Черният облак.

— Засега сме стигнали до следното: според наблюденията ни облакът вероятно ще стигне до нас след около осемнайсет месеца. Но какво можем да кажем за самия облак? До каква степен ще поглъща слънчевата радиация, когато застане между Слънцето и Земята?

— Липсва ни достатъчно информация и не можем да определим — обади се Марлоу, издухвайки своите кълбета дим. — В момента дори не знаем дали облакът е малък и разположен съвсем близо до нас, или е значително по-голям и е далече. А нямаме и представа за плътността на съставлящата го материя.

— Ако знаехме с каква скорост се движи, бихме могли да определим размерите му и на какво разстояние се намира от нас — отбеляза Уайчарт.

— Да, мислил съм за това — продължи Марлоу. — Колегите от австралийския радиотелескоп могат да ни дадат тази информация. Много вероятно е облакът да се състои главно от водород и тогава би било възможно да се наблюдава Доплеров ефект по 21-сантиметровия спектър.

— Добре си се сетил — намеси се Барнет. — Лестър от Сидней е тъкмо човекът за тази работа. Ще му телеграфирам още сега.

— Струва ми се, че това не е наша работа, Бил — обясни Херик. — Нека се придържаме към онова, което можем сами да направим. Ще предадем нашия доклад, а от Вашингтон ще имат грижа да се обадят на австралийците за радиоизмерванията.

— Но според мен непременно трябва да им препоръчаме хората на Лестър.

— Разбира се, не само можем, но и трябва да го направим. Просто по моему не би трябвало да се наемаме с тази задача. Цялата работа вероятно ще има сериозен политически ефект и струва ми се, не е редно ние да се набъркваме в подобни неща.

— Съвсем правилно — прекъсна го Марлоу, — политиката е последната област, в която бих желал да съм замесен. Явно е обаче, че имаме нужда от радиотелескопа, за да определим скоростта. Въпросът за масата на облака е още по-сложен. Доколкото разбирам, най-добрият начин, а може би и единственият е тя да се определи по отклоненията на планетите в орбитите им.

— Не е ли прекалено архаично? — запита Барнет. — Кой се занимава с това сега? Може би само англичаните?

— Хм, да — промърмори Херик, — по-добре да не изтъкваме прекалено много тази страна на проблема. Най-добре е да се обърнем към Кралския астроном. Ще подчертая това в доклада, който би трябвало да започна колкото се може по-скоро. Мисля, че се споразумяхме по най-главните въпроси. Някой има ли да добави още нещо?

— Не, разгледахме всичко доста подробно, поне доколкото сме в състояние да преценим, което не бива да се забравя — отвърна Марлоу. — Сега вече ще мога да продължа работите си, които съвсем занемарих през последните няколко дни. Предполагам, би искал да се заловиш с писането на доклада. Радвам се, че няма да го пиша аз.

Всички се изнизаха от кабинета на Херик и го оставиха да пише доклада, нещо, с което той се зае незабавно. Барнет и Уайчарт потеглиха обратно към Калтек^[1]. Марлоу се върна в кабинета си. Но очевидно не бе в състояние да работи и се отправи към библиотеката, където намери неколцина от колегите си. Поведе се оживен разговор върху спектралните диаграми на звездите от ядрото на галактиката и времето мина неусетно, докато накрая всички се съгласиха, че е дошло време за обяд.

Когато Марлоу се върна, секретарката го повика.

— Има телеграма за вас, доктор Марлоу.

Думите върху листчето хартия сякаш добиха гигантски размери:

МОЛЯ СЪОБЩЕТЕ ДАЛИ СЪЩЕСТВУВА НЕИЗВЕСТЕН ОБЕКТ С РЕКТАСЦЕНЗИЯ ПЕТ ЧАСА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ШЕСТ МИНУТИ. ДЕКЛИНАЦИЯ МИНУС ТРИДЕСЕТ ГРАДУСА ДВАНАДЕСЕТ МИНУТИ. МАСА НА ОБЕКТА ДВЕ ТРЕТИ ЮПИТЕР, СКОРОСТ СЕДЕМДЕСЕТ КИЛОМЕТРА В СЕКУНДА, ПОСОКА — ЗЕМЯТА. ХЕЛИОЦЕНТРИЧНО ОТСТОЯНИЕ 21,3 АСТРОНОМИЧЕСКИ ЕДИНИЦИ.

С вик на изненада Марлоу се спусна към кабинета на Херик и нахълта вътре, без дори да си направи труда да почука.

— Ето го — викаше той. — Всичко, което искахме да узнаем.

Херик прочете телеграмата. После се усмихна малко кисело и каза:

— Това съществено променя нещата. Сега вече ще трябва да се посъветваме с Кингсли и Кралския астроном.

Марлоу още не можеше да се успокои.

— Няма никакво съмнение. Кралският астроном е събрал сведения за измененията в орбитите на планетите, а Кингсли е направил изчисленията. Добре познавам и двамата.

— Не е трудно да се провери. Ако тялото се намира на разстояние 21,3 астрономически единици и се приближава със седемдесет километра в секунда, можем веднага да пресметнем след колко време ще стигне до нас, а после ще сравним дали отговаря на получения от Уайчарт резултат — осемнайсет месеца.

— Прав сте — каза Марлоу. И започна бързо да пише нещо на първото попаднало му парче хартия:

Разстояние 21,3 астрономически единици = 3×10^{14} см приблизително. Време, необходимо да се измине това разстояние със скорост 70 км в секунда = $(3 \times 10^{14}) / (7 \times 10^6) = 4,3 \times 10^7$ секунди = 1,4 година = 17 месеца приблизително.

— Съвпадат идеално — възкликна Марлоу. — И което е още по-важно, координатите им почти не се различават от нашите. Всичко си е

на мястото.

— От това написването на доклада ми става още по-трудно — смръщи вежди Херик. — Налага се да се посъветвам и с Кралския астроном. Мисля, че ще трябва да го извикаме тук заедно с Кингсли, и то колкото е възможно по-скоро.

— Абсолютно правилно — съгласи се Марлоу. — Нека секретарката веднага се заеме с тази работа. Трябва на всяка цена да са тук най-късно до 36 часа, още вдругиден сутринта. И ще бъде добре познатите ти от Вашингтон да помогнат. А що се отнася до доклада, няма ли да е най-разумно, ако го напишем в три части? Първата ще се отнася до откритията ни тук, в обсерваторията. Втората ще бъде дело на Кингсли и на Кралския астроном. А третата ще представлява сбор от заключенията ни, най-вече онези, до които ще стигнем, когато дойдат англичаните.

— Има нещо вярно в думите ти, Джеф. Бих могъл да завърша първата част, докато дойдат нашите приятели. Ще предоставим на тях втората, а най-накрая ще видим какви изводи можем да направим.

— Великолепно. Смятам, че до утре сигурно ще свършиш. Какво ще кажеш, ако дойдете утре с Ейлисън на вечеря у дома?

— Много ще се радвам, с най-голямо удоволствие, стига само да свърша до утре следобед. Нали мога тогава да ти отговоря окончателно?

— Разбира се. Само ми се обади предварително — каза Марлоу и стана да си върви.

Преди да излезе, Херик попита:

— Положението е доста сериозно, нали?

— Да, сериозно е. Имах някакво предчувствие още когато видях снимките на Кнут Йенсен. Но не съзнавах колко сериозно е в действителност, докато не се получи телеграмата. Плътноста му е в границите между 10^{-9} и 10^{-10} грама на кубически сантиметър. Това означава, че облакът ще блокира изцяло слънчевата светлина.

Кингсли и Кралският астроном пристигнаха в Лос Анжелос на 20 януари сутринта. Марлоу ги чакаше на летището. Хапнаха набързо в една закувалня и поеха по магистралата към Пасадена.

— Милостиви боже, каква разлика в сравнение с Кембридж — измърмори Кингсли. — Шейсет мили в час вместо петнайсет, синьо

небе вместо безкрайни дъждове и мъгли, а температурата — около шейсетте^[2], макар да е толкова рано.

Той бе много изморен след дългото пътуване — бяха прелетели над Атлантическия океан, след това имаха няколко часа престой в Ню Йорк — прекалено кратък, за да свършиш нещо съществено, и достатъчно дълъг, за да се отегчиш, ето накратко какво представляваше пътуването им по въздуха, и накрая дългото нощно пътешествие през Съединените щати. Все пак беше по-добре от пътешествие по море покрай нос Хорн, както са правели хората преди един век. Той предпочиташе да му дръпне един хубав сън, но ако Кралският астроном поискаше да отидат направо в обсерваторията, нямаше как да не го придружи.

След като Кингсли и Кралският астроном бяха представени на онези членове на обсерваторията, с които не се бяха срещали по-рано, и се поздравиха със старите приятели, съвещанието в библиотеката започна. Освен английските гости тук се бяха събрали същите хора, присъствували на обсъждането на Йенсеновото откритие миналата седмица.

Марлоу разказа накратко за откритието, за собствените си наблюдения, за доказателството на Уайчарт и за поразителното му заключение.

— Сега вече сами разбирате — завърши той — защо вашата телеграма ни интересува толкова много.

— Да, наистина — отвърна Кралският астроном. — Снимките са удивителни. Според вас центърът на облака има координати 5 часа и 49 минути ректасцензия и деклинация минус 30 градуса и 16 минути. Това съвпада почти напълно с изчисленията на Кингсли.

— А сега не бихте ли споделили вашите изследвания? — попита Херик. — Кралският астроном сигурно би могъл да ни разкаже за наблюденията, а Кингсли за изчисленията си.

Кралският астроном описа как били открити отклонения в орбитите на планетите, най-вече на по-външните планети. Говори за това как всички наблюдения били грижливо проверени, за да се установи със сигурност, че няма никакви грешки. Не пропусна да спомене приноса на доктор Джордж Грийн.

„Господи, ето започва пак!“ — помисли си Кингсли.

Останалите обаче изслушаха Кралския астроном с голям интерес.

— И тъй — заключи той — сега ще помоля доктор Кингсли да продължи нататък, за да ви разкаже по-основно за своите изчисления.

— Няма много за разказване — започна Кингсли. — Благодарение на безупречните данни от наблюдението, за които Кралският астроном току-що говори — а трябва да добавя, че отначало не исках да ги призная за верни, — стана ясно, че планетите са се отклонили от орбитите си под въздействието на гравитационните сили на тяло или материя, навлязло в Слънчевата система. Задачата се състоеше в това, въз основа на данните от наблюдението да се изчислят координатите, масата и скоростта на пришълеца.

— По време на работата си сте приели, че въпросната материя има свойствата на концентрирана маса, така ли?

— Да, струваше ми се, че така би било най-добре да се работи, или поне в първия етап. Вярно е, че Кралският астроном спомена за възможността тялото да е облак с малка плътност. Но трябва да призная, че аз лично си представях твърдо тяло със сравнително малки размери. Едва сега, след като видях снимките, започнах да възприемам идеята за облак.

— А как мислите, в каква степен погрешното ви предположение се е отразило на вашите изчисления? — попитаха Кингсли.

— Едва ли се е отразило. Поне що се отнася до отклоненията на планетите от орбитите им, разликата между облак и тяло със значително по-плътна маса едва ли би се отразила на изчисленията. Минималните разлики между моите резултати и данните от вашите наблюдения може би се дължат именно на този факт.

— Да, всичко е ясно — намеси се Марлоу сред облаци дим, ухаещи на анасон. — Каква информация ви бе необходима, за да получите резултатите си? Всички данни за отклоненията на планетите ли използвахте?

— Една планета ми бе достатъчна. Използвах данните от наблюдения на Сатурн, за да направя изчисленията за Облака — ако мога така да го нарека. След като пресметнах координатите, масата и т.н. на Облака, направих обратните изчисления за останалите планети и така получих отклоненията на Юпитер, Марс, Уран и Нептун.

— И сте сравнили резултатите си с данните от наблюденията?

— Точно така. Сравнението е показано в тези таблици тук. Сами виждате, че до голяма степен съвпадат. Ето защо имахме основание да

бъдем сигурни в заключенията си и ви изпратихме телеграмата.

— Интересува ме само дали вашата прогноза се покрива с моята — попита Уайчарт. — Според мен Облакът ще стигне до Земята след около осемнайсет месеца. Какъв е вашият отговор?

— Вече проверих, Дейв — отбеляза Марлоу. — Почти се покрива. Според данните на доктор Кингсли след около седемнайсет месеца.

— Може би малко по-рано — уточни Кингсли. — Ще бъдат нужни седемнайсет месеца, ако не се взема предвид ускорението на Облака при приближаването му до Слънцето. В момента той се движи с около седемдесет километра в секунда, но когато доближи Земята, скоростта му ще се е увеличила до осемдесет километра в секунда. Ето защо Облакът ще стигне до Земята след около шестнайсет месеца.

Херик се намеси спокойно, за да обобщи разсъжденията им.

— Е добре, след като чухме всички мнения, какви изводи бихме могли да направим? Струва ми се, че и във вашите, както и в нашите възгледи има известни неточности. Нашите разсъждения почиваха на идеята за твърде обемист облак, намиращ се далеч извън пределите на Слънчевата система, докато, както доктор Кингсли призна, той си е представял плътно тяло в самата Слънчева система. Какво можем да кажем в заключение?

— Доста неща — отвърна Марлоу. — Според нашите измервания на ъгловия диаметър на облака, който възлиза на два градуса и половина, и от даденото от доктор Кингсли разстояние до облака около 21,3 астрономически единици, излиза, че диаметърът му е почти равен на разстоянието между Слънцето и Земята.

— Да, а след като знаем размерите му, можем да пресметнем и плътността на материята в облака — продължи Кингсли. — Доколкото мога да преценя, обемът на Облака е приблизително 10^{40} кубически сантиметра. Масата му е около $1,3 \times 10^{30}$ грама, от което следва, че плътността е $1,3 \times 10^{-10}$ грама на кубически сантиметър.

Изведнъж в стаята настъпи пълно мълчание. Накрая Емерсън се обади.

— Ужасно висока плътност. Ако този газ застане между Слънцето и Земята, ще погълне изцяло слънчевата светлина. На Земята по всяка вероятност ще настъпи адски студ!

— Не е задължително — прекъсна го Барнет. — Самият газ може да се нагрее и през него да се предава топлина.

— Зависи какво количество енергия ще е необходимо, за да се затопли Облакът — отбеляза Уайчарт.

— И от оптичестката му плътност, и от стотици други условия — добави Кингсли. — Трябва да призная, че не ми се струва твърде вероятно кой знае колко много топлина да успее да премине през този газ. Нека пресметнем каква енергия е необходима, за да се затопли Облакът до някаква средна температура.

Той отиде до дъската и написа:

Маса на Облака $1,3 \times 10^{30}$ грама.

Състав на Облака — вероятно водород, в по-голямата си част в свободно състояние.

Количество енергия, необходимо да се повиши температурата на газа с T градуса

$1,5 \times 1,3 \times 10^{30} RT$ ерга,

където R е универсалната газова константа.

Означаваме с L цялата излъчвана от Слънцето енергия, тогава времето, необходимо за повишаването на температурата, е $1,5 \times 1,3 \times 10^{30} RT/L$ секунди

$R = 8,3 \times 10^7$, $T = 300^\circ$, $L = 4 \times 10^{33}$ ерга за секунда, откъдето времето е около $1,2 \times 10^7$ секунди, т.е. около 5 месеца.

— Звучи убедително — отбеляза Уайчарт. — Но бих казал, че вашият резултат представлява по-скоро възможния минимум.

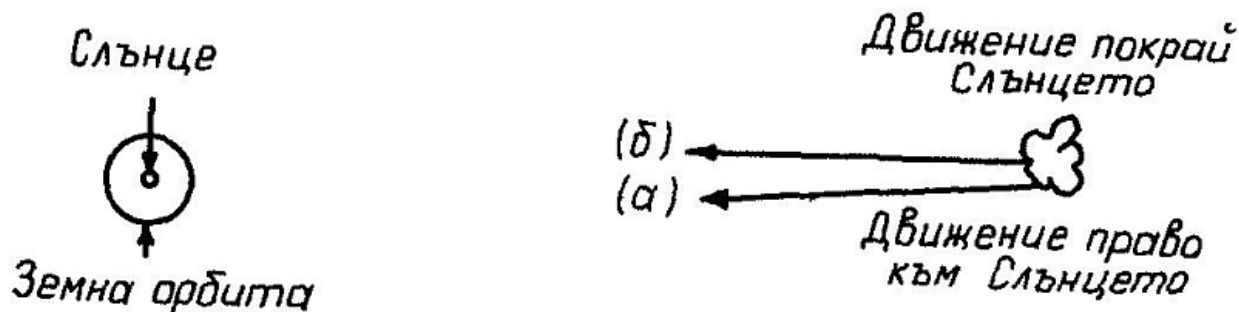
— Точно така — съгласи се Кингсли. — И този минимум е доста по-дълъг от времето, необходимо на Облака да мине покрай нас. При скорост 80 километра в секунда той ще прекоси земната орбита за около месец. Ето защо съм почти сигурен, че ако Облакът застане между Слънцето и Земята, ще прекъсне всякакъв приток на топлина от Слънцето.

— Казвате, АКО Облакът застане между Земята и Слънцето. Смятате ли, че има възможност да мине покрай нас? — попита Херик.

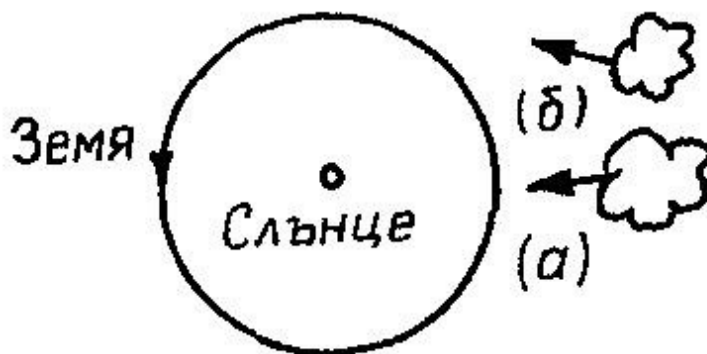
— Разбира се, че има такава възможност, и то доста голяма. Ето, вижте.

Кингсли отново се обърна към дъската.

— Това е орбитата на Земята около Слънцето. В момента ние се намираме тук. А Облакът, да го нарисуваме в съответния мащаб, е ето тук. Ако се движи в посока право към Слънцето, тогава той неизбежно ще застане пред Слънцето. Но ако се движи по този път тук, ето така, би могъл спокойно да мине покрай нас.

Чертежът на Кингсли за настоящото положение.

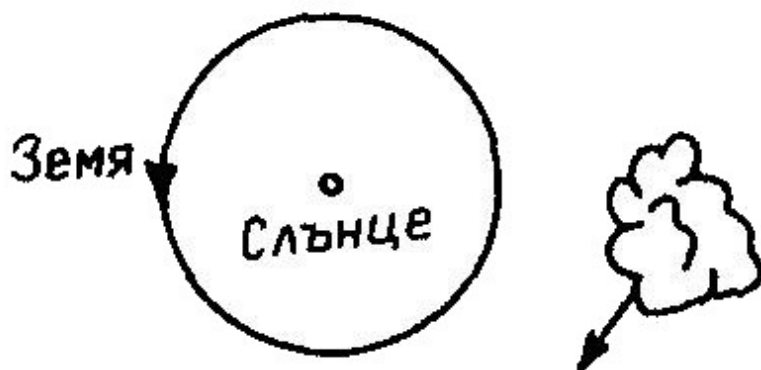
Чертежът на Кингсли за положението след шестнайсет месеца.

— Големи късметлии излязохме — засмя се Барнет пресилено. — Благодарение на движението на Земята около Слънцето тя ще се намира от другата му страна, когато след шестнайсет месеца Облакът пристигне.

— Това означава само, че Облакът ще стигне първо до Слънцето и после до Земята. Но нищо не може да му попречи, когато покрие Слънцето, да ни лиши напълно от неговата светлина, както е показано на фигура (а) на Кингсли — отбеляза Марлоу.

— Същественото при вашите случаи (а) и (б) — рече Уайчарт — е, че за да се получи случаят (а), Облакът трябва да има нулев момент на отклонение. И при минимално отклонение ще се получи случай (б).

— Абсолютно вярно. Разбира се, случаят (б), който ви показах, е само един пример. Облакът би могъл спокойно да мине покрай Слънцето и Земята от другата им страна, ето така:

— Бихме ли могли да установим дали Облакът идва право към Слънцето или не?

— Само от наблюденията не може да се установи — отвърна Марлоу. — Погледнете чертежа на Кингсли за сегашното положение. Една съвсем слаба промяна в скоростта би била от огромно значение, това би решило дали Облакът ще попадне в целта, или ще отmine. Все още не можем да предвидим кое от двете ще стане. Когато Облакът дойде по-наблизо, вероятно ще успеем да дадем по-задоволителен отговор.

— Следователно това е една от най-важните задачи, които ни предстоят — заключи Херик.

— Може ли да се узнае още нещо по теоретичен път?

— Не, струва ми се, че не; изчисленията ни не са съвсем прецизни.

— Невероятно е да ви слуша човек как се съмнявате в изчисленията си, Кингсли — отбеляза Кралският астроном.

— Изчисленията ми се основават на вашите наблюдения, Кралски астрономе! Все пак аз съм съгласен с Марлоу. Единственото, което можем да направим, е да наблюдаваме внимателно Облака. Възможно е да установим дали ще мине през или покрай нас, и то без да си даваме прекалено много труд. След най-много месец-два всичко ще бъде ясно.

— Правилно! — отвърна Марлоу. — Можете да бъдете сигурни, че ще следим този приятел толкова внимателно, сякаш е от злато.

След обяда Марлоу, Кингсли и Кралският астроном седяха в кабинета на Херик. Херик им бе обяснил вече плана си за съвместно написване на доклада.

— Струва ми се, че изводите вече са ясни. Бих искал само да ги изброя.

1. Газов облак е навлязъл в Слънчевата система.

2. Движи се повече или по-малко по посока към Земята.

3. Ще бъде в непосредствена близост до Земята след около шестнайсет месеца.

4. Ще се задържи близо до нашата планета около един месец.

— Следователно, ако материята на Облака се настани между Слънцето и Земята, Земята ще потъне в мрак. Наблюденията ни не са все още достатъчно пълни, за да се разбере какво точно ще се случи, но бъдещите наблюдения ще ни дадат възможност да преценим какво ще последва.

— Струва ми се, че бихме могли да направим още едно заключение, що се отнася до бъдещата работа — продължи Херик. — Оптически наблюдения ще се извършват непрестанно. Убедени сме обаче, че помощта на австралийските радиоастрономи би ни била много полезна, особено що се отнася до наблюдението на спектъра на Облака при приближаването му.

— Мисля, че казаното дотук обобщава положението напълно — съгласи се Кралският астроном.

— Предлагам, без да губим време, да се заловим с доклада, да го подпишем и четиримата, след което да го предадем в ръцете на нашите правителства. Едва ли трябва да ви напомням, че цялата работа е изключително секретна или че поне би следвало да я третираме като такава. За нещастие твърде много хора вече зная за това, но мисля, че мога да разчитам на всички вас да бъдете напълно дискретни.

Кингсли не беше съгласен с Херик по този въпрос. Освен това беше много уморен, което без съмнение бе причината да се изрази доста по-невъздържано, отколкото би го направил при други обстоятелства.

— Съжалявам, доктор Херик, но тук не ви разбирам. Не виждам защо ние, учените, трябва да търчим при политиците, сякаш сме малки кутренца, и с подвити опашки да им се молим: „Ето, сър, това е докладът ни. Бихте ли ни потупали по гърба, а ако сте в добро настроение, бихте ли ни дали и по бисквитка.“ Не виждам и най-малка причина да се обръщаме към хора, които дори при най-нормални условия, когато няма никакво напрежение, не могат да ръководят добре обществото. Да не смятате, че политиците ще издадат наредба, с която да забранят на Облака да приближава Земята? Или може би ще успеят да му попречат да закрие слънчевата светлина? Ако могат да се справят с всичко това, то обърнете се към тях непременно, но ако не могат, нека въобще да ги отстраним от играта.

Доктор Херик запази спокойствие и каза твърдо:

— Съжалявам, Кингсли, но доколкото знам, правителството на Съединените щати, както и британското правителство са представители на нашите два народа. Считаю, че наш явен дълг е да напишем този доклад и да пазим всичко в тайна, докато правителствата ни не намерят за необходимо да му дадат гласност.

Кингсли се изправи.

— Съжалявам, ако съм бил рязък. Уморен съм. Бих искал да отида да спя. Пратете доклада си, щом желаете, но бих искал да знаете, че ако реша за известно време да не разгласявам нищо публично, то е защото не желая да говоря, а не защото се чувствавам обвързан от някаква принуда или дълг. А сега, ако ми позволите, ще се прибера в хотела си.

Щом Кингсли напусна кабинета, Херик погледна Кралския астроном.

— Доктор Кингсли ми се струва малко... хм...

— Невдъхващ доверие ли? — попита Кралският астроном. Той се усмихна и продължи: — Не бих могъл да твърдя подобно нещо. Ако проследите внимателно разсъжденията на Кингсли, ще видите, че те се оказват винаги много правилни и често пъти са свършено последователни. Склонен съм дори да мисля, че това винаги е тъй. Мисля, че сега той се държа странно, защото спореше от необичайна

позиция, а не защото разсъждава неправилно. Вероятно представата на Кингсли за обществото силно се различава от нашата.

— Все пак, струва ми се, че не би било безполезно, ако Марлоу се занимава с него, докато работим над доклада — отбеляза Херик.

— Чудесно — съгласи се Марлоу, без да оставя за миг лулата си на спокойствие, — бихме могли да си поговорим за доста неща.

Когато на следващата сутрин Кингсли слезе да закуси, той завари Марлоу, който го чакаше.

— Помислих си, че една разходка из пустинята би ти се отразила добре.

— Великолепно, нищо не би ми доставило по-голямо удоволствие. След няколко минути ще съм готов.

Напуснаха Пасадена по магистрала 118. При Ла Канада свърнаха рязко встрани, прекосиха хълмовете, заобиколиха Маунт Уилсън по околоръстното шосе и стигнаха до пустинята Мохаве. След още три часа път се озоваха в подножието на Сиера Невада. Пред тях се извисяваше покритият със сняг Маунт Уитни. Нататък, чак до Долината на смъртта, пустинята бе забулена от лазурна синева.

— Какви ли не истории се разправят — рече Кингсли — за това как се чувства човек, когато му кажат, че му остава да живее не повече от година — при неизлечими болести и други подобни. Странно е, като си помислиш, че може би на всички нас не ни остава да живеем повече от година и нещо. След две-три години планините и пустинята едва ли ще са се променили много, но нас с теб няма да ни има, няма да има кой да пътува през тях.

— Боже мой, не бъди такъв песимист — промърмори Марлоу. — Ти сам каза, че има голяма вероятност Облакът да мине покрай Слънцето и въобще да не ни засегне.

— Виж какво, Марлоу, вчера просто не исках да ви притеснявам много, но ако откриете снимка на участъка отпреди няколко години, ще добиете чудесна представа за посоката на движение на Облака. Имате ли такава снимка?

— Поне не такава, в чието качество бих могъл да се закълна.

— Следователно имаме достатъчно добро доказателство, че Облакът се движи право към нас или поне право към Слънцето.

— Възможно е, но не съм напълно сигурен.

— Искаш да кажеш, че Облакът вероятно ще ни засегне, но все пак има някаква възможност и да ни подмине.

— Въпреки всичко си мисля, че нямаш сериозни основания да бъдеш такъв песимист. Трябва просто да изчакаме и да видим какво можем да разберем през следващите един-два месеца. А пък дори ако Слънцето бъде наистина затъмнено, защо да не издържим? В края на краищата това е само един месец.

— Добре, нека разгледаме всичко отначало — започна Кингсли. — Обикновено след залез-слънце температурата спада. Но спадането ѝ е ограничено от два фактора. Единият е топлината, погълната от атмосферата, която действа като топлинен резервоар за нас. Но този резервоар скоро ще се изчерпи. Според изчисленията ми за по-малко от седмица. Достатъчно е само да си припомним колко студено става нощем тук, в пустинята.

— А какво ще кажеш за арктическата нощ, когато Слънцето не се показва цял месец и повече дори? Предполагам, че към Арктика има непрестанен приток на въздух от места с по-малка географска ширина, където въздухът се затопля от Слънцето.

— Разбира се. Арктика постоянно се затопля от въздуха, който се движи от тропическите и умерени зони.

— Какъв е вторият ти фактор?

— Ами водните пари в атмосферата имат свойството да задържат топлината на Земята. В пустинята, където вода почти не се изпарява, нощем температурата спада много ниско. Но там, където има висока влажност на въздуха, тя е по-висока, както например е лятно време в Ню Йорк — през нощта захладява едва-едва.

— И какво следва от това?

— Не е трудно да се досетиш — продължи Кингсли. — Първите един-два дни, след като Слънцето се скрие — при условие, че то наистина бъде закрито, — няма да се застуди много, отчасти защото въздухът няма да е изстинал и отчасти поради водните пари. Но когато въздухът се охлади, влагата първо ще се превърне в дъжд, а после в сняг и в този си вид ще падне върху Земята. Тогава във въздуха няма да останат водни пари. Всичко това може да трае четири-пет дни, може би седмица или десет дни. Но след това температурата рязко ще спадне. За

две седмици ще стигне сто градуса под нулата, а след месец — сто и петдесет, сто и шейсет.

— Искаш да кажеш, че тук ще стане тъй непоносимо, както е на Луната?

— Да, известно е, че след залез-слънце температурата на Луната само за един-единствен час спада с повече от триста градуса. Тук ще се случи почти същото, само че по-бавно поради наличието на атмосфера. Накрая резултатът ще е един и същ. Не, Марлоу, струва ми се, че не бихме могли да издържим цял месец, колкото този период да ти изглежда кратък.

— Значи отхвърляш възможността да се отопляваме както в канадските прерии през зимата с мощно централно отопление?

— Според мен възможно е някои сгради да се окажат достатъчно добре пригодени, за да издържат на огромната разлика в температурите. Но те ще са изключения, защото, когато строим къщи, предприятия и тъй нататък, ние не се съобразяваме с подобни температурни условия. Ще се съглася с теб все пак, че известен брой хора могат да оцелеят, хората, които живеят в жилища, специално пригодени за студен климат. Но ми се струва, че за останалите няма никакъв шанс. Хората от тропиците с паянтовите си жилища ще бъдат в крайно неизгодно положение.

— Звучи твърде мрачно, не ти ли се струва?

— Предполагам, най-добре ще е да намерим пещера, където бихме могли да се скрием дълбоко в земята.

— Да, но ще ни е необходим и въздух. Какво ще правим, когато той стане прекалено студен?

— Ще си направим отоплителна инсталация. Затоплянето на въздуха в дълбока пещера не е голям проблем. Това ще сторят всички правителства, дето са така скъпи на Херик и на Кралския астроном. Те ще се скрият в чудесни топли пещери, докато ние с теб, приятелю Марлоу, ще станем на шушулки.

— Не вярвам да са чак толкова зли — засмя се Марлоу.

Кингсли продължи вече сериозно:

— О, не се и съмнявам, че те няма да извършат такава явна несправедливост. За всичко ще се намерят причини. Щом се разбере, че само минимален брой хора ще могат да се спасят, веднага ще се изясни, че щастливците трябва да бъдат сред най-необходимите за обществото

единици, а когато всичко бъде премислено и остане в най-изчистения си вид, ще се окаже, че това са братята-политици, фелдмаршали, крале, архиепископи и прочие. Има ли по-необходими хора за обществото от тях?

Марлоу разбра, че е по-добре да промени темата.

— Да оставим хората настрани за известно време. Какво ще стане с растенията и животните?

— Всички поникнали растения, разбира се, ще загинат. Но семената вероятно няма да пострадат. Те издържат на големи студове, а когато температурата се нормализира, могат да покълнат отново. Предполагам, че ще има достатъчно семена, за да може флората на Земята да си остане в общи линии непроменена. Но положението с животните е по-различно. Струва ми се невъзможно големите животни на сушата да оцелеят, с изключение на известен брой хора и може би малко животни, които тези хора ще приберат със себе си. Малките козинести животинки, които живеят в дупки под земята, вероятно ще успеят да се заровят достатъчно дълбоко, за да оживеят; летаргичният сън ще ги спаси от гладна смърт.

И морските животни ще бъдат в много изгодно положение. Не само атмосферата задържа топлина, морето е още по-мощен топлинен резервоар. Температурата на водата едва ли ще падне много ниско, така че рибите ще се чувствуват доста добре.

— В думите ти има противоречие! — възкликна силно възбуден Марлоу. — Щом моретата няма да изстинат, то и въздухът над тях няма да се охлади. Следователно непрестанен приток от топъл въздух ще омекотява атмосферата над сушата!

— Не съм съгласен — отвърна Кингли. — Не е сигурно, че въздухът над моретата ще остане по-топъл през цялото време. Те ще изстинат достатъчно, за да замръзнат на повърхността, макар подолните пластове да си останат топли. А щом повърхността на моретата замръзне, няма да има голяма разлика между въздуха над сушата и този над морето. Тогава навсякъде ще настане страшен студ.

— За жалост, изглежда, си прав. В такъв случай най-подходящото място за нас е подводницата!

— Да, но ледът ще й пречи да излиза на повърхността, така че ще ни трябва неограничен запас от въздух, а това няма да е толкова лесно. Пак заради леда и корабите не ни вършат работа. Имам и още един

довод срещу твоята идея. Дори въздухът над моретата да остане сравнително по-топъл, той няма да може да загрее въздуха над сушата, който поради студа и плътността си ще образува устойчиви антициклони. Студеният въздух ще си стои над сушата, а топлият над моретата.

— Виж какво, Кингсли — разсмя се Марлоу, — няма да позволя песимизмът ти да победи моя оптимизъм. Не си ли помислил и за това, а? Самият Облак може да има достатъчно висока температура на излъчване. Ако той притежава достатъчно топлина, това може да компенсира липсата на слънчева светлина, при условие — аз продължавам да настоявам на това, — че наистина попаднем в Облака!

— Винаги съм смятал, че температурата в междузвездните облаци е много ниска.

— Така е при обикновените облаци, но този е толкова по-плътен и по-малък по размери, че доколкото ни е известно, температурата му може да е всякаква. Разбира се, тя не може да е много висока, защото иначе той би излъчвал светлина, но все пак може да е достатъчно топъл, за да ни бъде осигурена необходимата температура.

— Оптимист, така ли рече? А какво би попречило на Облака да ни свари, ако е горещ? Не подозирах, че температурата му представлява такъв проблем. Честно казано, тази перспектива още по-малко ми се нрави. Ако Облакът е горещ, ще настъпи пълна трагедия.

— Тогава ще се скрием в пещерите и ще охлаждаме запасите си от въздух!

— Да, но това не ни върши работа. Семената на растенията издържат на студ, но не и на прекомерна горещина. Не си струва човек да оцелее, ако бъде унищожена цялата флора на Земята.

— Семената могат да се приберат в пещерите заедно с хората, животните и хладилниците. Боже мили, ще засрамим дори стария Ной, какво ще кажеш?

— Да, може би някой бъдещ Сен Санс ще напише и музика по този случай.

— Е, Кингсли, дори и да не бе много утешителен, разговорът поне ни доведе до много важен извод. Трябва да разберем каква е температурата на Облака, и то незабавно. С това явно ще трябва да се заемат радиоастрономите.

— По 21-сантиметровия ли? — попита Кингсли.

— Точно така! Нали в Кембридж имате екип, който би могъл да се справи с това?

— Те доста отскоро се занимават с двайсет и един сантиметровата играчка, но мисля, че не след дълго биха могли да ни дадат някакъв отговор. Ще се свържа с тях веднага щом се върна.

— Добре, и ми съобщи как върви работата колкото се може по-скоро. Знаеш ли, Кингсли, въпреки че не винаги съм съгласен с теб по отношение на политиката, все пак не ми се нрави идеята всичко да се решава без нас. Но сам не мога да направя нищо. Херик ни предупреди да пазим всичко в тайна, а той ми е началник и не мога да го пренебрегна. Но ти си свободен и необвързан, особено след онова, което му каза вчера. Тъй че погрижи се за всичко, а аз ще се опитам да не оставам по-назад.

— Не се безпокой, ще направя всичко възможно.

Пътят бе дълъг и вече се свечеряваше, когато се спуснаха през прохода Кейджън до Сан Бернардино. Спряха да вечерят в един великолепен ресторант, избран от Марлоу, който се намираше в западните околности на Аркадия.

— Не съм много запален посетител на празненства от подобен тип — рече Марлоу, — но мисля, че няма да ни се отрази зле, ако се повеселим тази вечер далеч от учени глави. Един мой приятел, търговски магнат, който живее на пътя за Сан Марино, ме покани да намина тази вечер покрай тях.

— Да, но не мога да се изтърся ей тъй, непоканен.

— Глупости, разбира се, че ще дойдеш — гост от Англия! Ти ще бъдеш гвоздеят на програмата. Поне пет-шест холивудски знаменитости ще се опитат да те свалят още на място.

— Още една причина да не дойда — отвърна Кингсли. Но въпреки това отиде.

Домът на мистър Сайлъс Ю. Крукшанк, преуспяващ търговец на недвижимо имущество, бе голям, просторен, добре обзаведен. Марлоу се оказа прав относно посрещането на Кингсли. В ръката му моментално тикнаха някаква гигантска чаша с концентрат, който по мнението на Кингсли бе уиски „Бърбън“.

— Идеално — каза мистър Крукшанк. — Сега вече нищо не ни липсва.

Кингсли така и не разбра защо сега вече нищо не им липсваше.

След учтив разговор със заместник-генералния директор на една самолетна компания, с директора на голяма компания за производство на плодове и с други високопоставени личности Кингсли най-сетне успя да поведе разговор с едно хубаво мургаво момиче. Прекъсна ги представителна руса красавица, която ги хвана под ръка.

— Хей, вие двамата, тръгвате ли — изрече тя с нисък, дрезгав, доста добре обработен глас. — Отиваме у Джим Холидей.

Щом Кингсли разбра, че тъмнокосото момиче ще приеме поканата на Дрезгавия глас, реши, че няма причина да не отиде и той. „Безсмислено е да безпокоя Марлоу, помисли си той, все някак ще се добера до хотела си.“

У Джим бе доста по-тясно, отколкото в жилището на мистър С. Ю. Крукшанк, но въпреки това успяха да разчистят достатъчно място на пода, където две-три двойки веднага започнаха да танцуват под малко продраните звуци на грамофона. Отново раздадоха питиета. Кингсли бе доволен, защото не си падаше много по танците. Тъмнокосото момиче се занимаваше с двама мъже, към които Кингсли въпреки изпитото уиски изпита най-сърдечна неприязън. Реши да се занимае със състоянието, в което се намираше светът, докато момичето се изтръгнеше от лапите на ония двама простаци. Но не би. Дрезгавият глас се приближи:

— Ела да потанцуваме, скъпи — каза тя.

Кингсли направи всичко, което бе по силите му, за да се нагоди към провлачения ритъм, но явно не можа да спечели одобрението на партньорката си.

— Защо не се отпуснеш, любов моя? — чу той гърления ѝ глас.

Никаква друга забележка не би могла да смути повече Кингсли, защото той не съзираше никаква възможност да се отпусне в това пренаселено пространство. Или може би от него се очакваше да увисне с всичката си тежест на рамото на Дрезгавия глас?

Реши да ѝ отвърне със също такава безсмислица.

— На мен никога не ми става много хладно, а на вас?

— Виж ти, адски хитро — театрално прошепна жената.

Изпаднал в най-черно отчаяние, Кингсли я избута от дансинга, грабна чашата си и отпи голяма глътка. Пелтечейки ожесточено, той се втурна навън към преддверието, където си спомни, че бе видял телефон. Един глас иззад него рече:

— Хей, търсите ли нещо?

Беше мургавото момиче.

— Искам да позвъня за такси. Както се казва в старата песен: „Уморен съм, искам да си легна.“

— Смятате ли, че това са подходящи думи, отправени към една почтена млада жена? Както и да е, вече сериозно, аз самата си тръгвам. С кола съм, тъй че бих могла да ви закарам. Няма смисъл да викате такси.

Момичето караше стремително из покрайнините на Пасадена.

— Опасно е да се кара прекалено бавно — обясни тя. — По това време на нощта ченгетата дебнат за пияни и за хора, които се връщат от гости. Не закачат само онези, които карат с голяма скорост. Тия, дето карат бавничко, им се струват подозрителни. — Тя включи осветлението на таблото отпред, за да види с каква скорост се движат. И тогава забеляза бензиномера.

— По дяволите, бензинът съвсем се е свършил. Ще се наложи да спрем на следващата бензиностанция.

Тя откри, че чантата ѝ я няма едва когато дойде време да плати на момчето от бензиностанцията. Кингсли се заплати за бензина.

— Изобщо не се сецам къде може да съм я забравила — каза тя. — Сигурна бях, че е на задната седалка.

— Много пари ли имаше вътре?

— Не особено много. Бедата е там, че сега не знам как ще си вляза у дома. Ключовете ми бяха в нея.

— Това наистина е неприятно. За съжаление аз не съм голям специалист по разбиване на ключалки. Възможно ли е човек да се покатери отнякъде?

— Мисля, че бих могла, ако ми помогнете. Винаги оставям един прозорец отворен, но той е малко висок. Сама не бих могла да стигна дотам, но ако ме повдигнете, сигурно ще успея. Имате ли нещо против? Не е много далеч?

— Съвсем не — отвърна Кингсли. — Дори ми харесва идеята за кражба с взлом.

Момичето не го бе излъгало относно височината на прозореца. До него можеше да се стигне само ако човек стъпи на раменете на някой друг. Процедурата съвсем не бе лесна.

— По-добре аз да се кача — каза момичето. — По-лека съм.

— Значи вместо вдъхващ страх бандит ще ми се наложи да изпълнявам ролята на килим?

— Точно така — рече момичето, като си събуваше обувките. — Наведете се сега, за да мога да се покатеря на раменете ви. Не толкова ниско, после няма да можете да се изправите.

Момичето за малко не се изтърколи, но успя да запази равновесие, като се вкопчи в косата на Кингсли.

— Престанете да ме дърпате за главата — изпъшка той.

— Съжалявам, знаех си, че не трябваше да пия толкова много джин.

Най-после успяха. Момичето бутна прозореца и изчезна вътре — първо главата и раменете, най-накрая краката. Кингсли взе обувката ѝ и отиде до вратата. Момичето му отвори.

— Влезте — каза то, — пуснах си бримка на чорапа. Надявам се, че ще се престрашите да влезете?

— Ни най-малко не се боя. Бих искал да си взема обратно скалпа, ако не ви трябва повече.

Беше вече време за обед, когато на следващия ден Кингсли пристигна в обсерваторията. Отиде право в директорския кабинет, където завари Херик, Марлоу и Кралския астроном.

„Боже мой, съвсем е заприличал на пройдоха“ — помисли си Кралският астроном.

„Боже мой, изглежда, уискито добре му е подействувало“ — помисли си Марлоу.

„С този си вид вдъхва още по-малко доверие“ — помисли си Херик.

— Е, как е, свършихте ли с докладите? — попита Кингсли.

— Всичко е готово и ви чакаме да подпишете — отвърна Кралският астроном. — Чудехме се къде може да сте. Довечера отлитаме обратно.

— Отлитаме обратно ли? Глупости. Първо висим с часове по ония гадни летища и тъкмо сме пристигнали и се радваме на хубавото слънце, искате да търчим обратно. Та това е смешно, Кралски астрономе. Хайде, отпуснете се и не се безпокойте.

— Изглежда, забравяте, че има още много важни неща, за които трябва да се погрижим.

— Че са важни, важни са, тук съм съгласен с вас. Но също тъй сериозно ви казвам, че нито вие, нито който и да било друг може да се погрижи за това. Черният облак си върви по пътя и нито вие, нито цялата Кралска кавалерия, нито цялото Кралско войнство^[3], нито дори самият крал не може да го спре. Аз лично ви съветвам да зарежете всички тия глупави доклади и да излезете навън да се порадвате на слънцето, докато все още го има.

— Вече знаехме мнението ви, доктор Кингсли, когато решихме с Кралския астроном да отлетим довечера на изток — прекъсна го Херик с отмерения си глас.

— Трябва ли да разбирам, че отивате във Вашингтон, доктор Херик?

— Имам вече уговорена среща със секретаря на президента.

— В такъв случай ще е най-добре, ако ние с Кралския астроном заминем незабавно за Англия.

— Кингсли, та нали точно това се опитвахме да ви кажем — изръмжа Кралският астроном, като си мислеше, че в някои отношения Кингсли бе най-невъзприемчивият човек, когото бе срещал някога.

— Вие ми казахте нещо малко по-друго, Кралски астрономе, въпреки че на вас може би ви се е сторило едно и също. А сега да се заемем с подписите. В три екземпляра, нали така?

— Не, има само два основни работни екземпляра, един за мен и един за Кралския астроном — отвърна Херик. — Бихте ли се подписали тук?

Кингсли извади писалка, надраска набързо името си и каза:

— Напълно ли сте сигурен, Кралски астрономе, че имаме билети за самолета за Лондон?

— Да, разбира се.

— В такъв случай всичко е наред. Е, господо, на ваше разположение съм в хотела си от пет часа нататък. А междувременно имам да свърша няколко много важни неща.

След тези думи Кингсли напусна обсерваторията. Астрономите в кабинета на Херик се спогледаха удивени.

— Какви са тия важни неща? — попита Марлоу.

— Един господ знае — отвърна Кралският астроном. — Мислите и поведението на Кингсли са нещо, което нямам амбиция да разбера.

Херик излетя на изток със самолета за Вашингтон. Кингсли и Кралският астроном се отправиха към Ню Йорк, където след три часа престой щяха да отлетят със самолет за Лондон. Времето беше мъгляво. Беше малко съмнително дали ще излетят. Кингсли не престана да се вълнува, докато не им съобщи да се отправят към изход 13 и да извадят бордовите си карти. След половин час вече бяха във въздуха.

— Слава богу — рече Кингсли, докато самолетът се отправяше на североизток.

— Съгласен съм с вас, че за много неща бихте могли да благодарите на бога, но струва ми се, че това не си заслужава — отбеляза Кралският астроном.

— С най-голямо удоволствие бих ви обяснил, Кралски астрономе, стига да бях уверен, че обяснението ми ще ви се понрави. Но тъй като се боя, че то няма да ви хареса, нека да пийнем по нещо. Какво предпочитате?

---

[1] Съкратено название на Калифорнийския технологически институт. Б.пр. ↑

[2] Има се предвид 60° по Фаренхайт. Б.пр. ↑

[3] Из книгата „Алиса в страната на чудесата“. Б.пр. ↑

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

РАЗНОСТРАННА ДЕЙНОСТ

Правителството на Съединените щати бе първата държавна институция, която научи за приближаването на Черния облак.

На Херик му бяха необходими няколко дни, докато се добере до най-висшите слоеве от администрацията на Съединените щати, но когато най-сетне успя, резултатите далеч не го разочароваха. На 24 януари вечерта му беше съобщено да се яви в кабинета на президента на следващата сутрин в девет часа.

— Твърде необикновени неща описвате в доклада си, доктор Херик, твърде необикновени — каза президентът. — Но вие и вашите хора в Маунт Уилсън стоите по-високо от всякакво недоверие, така че няма да губим излишно време да проверяваме думите ви. Вместо това събрах тези няколко господи, за да решим заедно какво може да се направи.

Последвалите двучасови разисквания обобщил министърът на финансите.

— Струва ми се, господин президент, че заключенията ни вече напълно се изясниха. В създаденото положение две благоприятни обстоятелства ще ни помогнат вероятно да бъдат избегнати сериозни икономически щети. Доктор Херик ни увери, че това, м-м, посещение едва ли ще продължи повече от месец. Период тъй кратък, че дори нуждата от гориво да нарасне неимоверно много, то цялото количество енергия, необходимо за поддържане на живота ни по време на най-силния студ, си остава умерено голямо. Следователно за нас няма да бъде сериозен проблем създаването на подходящи складове за горива — възможно е дори сегашните ни запаси да се окажат достатъчни. Потрудната страна на въпроса е дали ще успеем достатъчно бързо да снабдяваме с гориво домакинствата и промишлените консуматори; дали ще можем достатъчно бързо да изпомпваме газ и нефт. Ето това трябва да се обмисли. Но след като разполагаме с почти година и

половина за подготовка, то едва ли ще се появят никакви непреодолими трудности.

Вторият благоприятен фактор е датата на „визитата“. По-голямата част от реколтата ни ще бъде прибрана до средата на юли, когато според думите на доктор Херик е най-вероятно да започне извънредното положение. Това важи за условията по целия свят и следователно ще имаме незначителни загуби на хранителни продукти. Ако периодът на застудяването се очакваше през май или юни, те биха били твърде сериозни.

— В такъв случай мисля, че всички сме наясно по отношение на незабавните мерки, които трябва да се вземат — добави президентът. — След като се справим със собствените си проблеми, ще трябва да се занимаем и с по-сложната задача за помощта, която можем да предложим на хората в другите страни. Но засега да се погрижим за собствената си кожа. Предполагам, господа, бихте желали да се върнете по-скоро към важните си дела, а аз искам да задам лично на доктор Херик няколко въпроса.

Събраните се разотидоха, а двамата мъже останаха сами. Тогава президентът продължи:

— И тъй, доктор Херик, вие сигурно разбирате, че засега всичко това трябва да остане в най-строга тайна. Виждам, че освен вашият подпис под доклада стоят още три имена. Тези господа, предполагам, са ваши сътрудници, нали? Бихте ли ми дали и имената на всички останали, които биха могли да знаят съдържанието на доклада?

В отговор на това Херик разказа накратко на президента обстоятелствата, довели до откритието, като изтъкна, че е невъзможно информацията да не се е разнесла из цялата обсерватория, преди да бъде осъзната нейната значимост.

— Да, разбира се, съвсем естествено — отбеляза президентът. — Трябва да бъдем благодарни, че новината не е прехвърлила стените на обсерваторията. Надявам се, много силно се надявам, доктор Херик, че няма да ме разочаровате.

Херик отвърна, че доколкото му е известно, извън обсерваторията има четирима души напълно запознати с Черния облак — Барнет и Уайчарт от Калифорнийския технологически институт, но те все едно че са членове на обсерваторията, и двама английски учени, доктор Кристофър Кингсли от Кембриджския университет и самият

Кралски астроном. Имената на последните двама също фигурират в доклада. Тук президентът стана по-рязък.

— Двама англичани! — възкликна той. — Това съвсем не ми харесва. Как се случи това?

Херик разбра, че президентът бе чел само кратко резюме на доклада, и обясни как Кингсли и Кралският астроном съвсем независимо от тях бяха открили съществуването на Облака, как в Пасадена се получила телеграмата на Кингсли и как двамата англичани били поканени да отидат в Калифорния. Президентът се поуспокои.

— О, значи те двамата са в Калифорния, така ли? Добре сте направили, че сте ги поканили, дори по-добре, отколкото подозирате, доктор Херик.

Едва тогава Херик схвана смисъла на внезапното решение на Кингсли да се завърне час по-скоро в Англия.

Няколко часа по-късно, летейки обратно към западното крайбрежие, Херик все още продължаваше да размишлява над посещението си във Вашингтон. Той не бе очаквал да бъде порицан от президента твърдо, макар и кротко, но и не вярваше, че ще го отпратят толкова скоро. За негова изненада обаче порицанието, в което не можеше да има никакво съмнение, го разтревожи далеч по-малко, отколкото предполагаше. За себе си той бе изпълнил дълга си, а Херик се боеше най-много от критиката на собствената си съвест.

На Кралския астроном също му бяха необходими няколко дни, докато стигне до най-висшия представител на властта. В Англия пътят до върха минаваше през Първия лорд на Адмиралтейството. Изкачването щеше да бъде много по-лесно, ако бе заявил каква е целта му. Но Кралският астроном не казваше нищо освен това, че желае да се срещне с министър-председателя. Накрая той успя да се срещне с неговия секретар — младеж на име Франсис Паркинсън. Паркинсън беше откровен: министър-председателят бил много зает. Както сигурно Кралският астроном сам знае, освен всички останали държавни дела в момента предстои да се проведе извънредно отговорна международна конференция; през пролетта се очаква посещение на господин Неру в Лондон, пък и приближаващото посещение на самия министър-

председател във Вашингтон... Ако Кралският астроном не заяви целта на посещението си, то положително срещата няма да се състои. И, разбира се, необходимо бе всичко това да е от изключително значение, иначе той за съжаление не би могъл да му окаже никакво съдействие. Кралският астроном капитулира и разказа на Паркинсън съвсем накратко за явлението „Черния облак“. Два часа по-късно той вече разясняваше всичко до най-малки подробности на министър-председателя.

На следния ден главата на правителството свика извънредно заседание на Вътрешния кабинет, на което бе поканен и министърът на вътрешните работи. Паркинсън присъствуваше в ролята на секретар. След като прочете резюмето на доклада на Херик, министър-председателят обходи с поглед насядалите около масата и каза:

— Причината да свикам това заседание е не толкова за да вземем незабавни мерки за действия, а за да ви запозная с фактите около събитието, което по всяка вероятност ще се окаже много сериозно. Явно е, че първото ни задължение е да се уверим дали докладът е верен във всяко отношение.

— А как бихме могли да го направим? — попита министърът на външните работи.

— Първата ми грижа бе да помоля Паркинсън да проучи дискретно... м-м... компетентността на господата, подписали доклада. Надявам се, не бихте имали нищо против да го изслушате.

Всички събрани изразиха съгласието си. Най-напред Паркинсън реши да се застрахова:

— Не беше много лесно да събера наистина достоверни сведения, особено за двамата американци. Но най-същественото, което успях да разбера от приятелите си в Кралското британско дружество за естествени науки, бе, че на всеки доклад, подписан от Кралския астроном или от обсерваторията в Маунт Уилсън, би могло напълно да се разчита по отношение на данните от наблюденията. Що се отнася обаче до дедуктивните способности на четиримата подписани, те не бяха тъй сигурни. Доколкото разбрах, от четиримата само за Кингсли би могло да се твърди, че е специалист в това отношение.

— Какво искате да кажете с това „би могло да се твърди“? — попита канцлерът.

— Това, че Кингсли е известен като много способен учен, но някои смятат, че не е съвсем здравомислещ.

— Значи излиза, че дедуктивната част на доклада зависи изцяло от един-единствен човек, който е с блестящ ум, но не е твърде стабилен — попита министър-председателят.

— Да, събраните от мен оскъдни сведения биха могли да се обобщят по този начин, макар такова изказване да ми се струва малко крайно — отвърна Паркинсън.

— Възможно е — продължи министър-председателят, — но във всеки случай то ни дава достатъчно поводи за известна доза недоверие. Явно ще трябва да проучим нещата по-подробно. Сега искам ние с вас тук да решим по какъв начин ще получаваме информация занаяпред. Едната възможност е да помолим Съвета на Кралското британско дружество за естествени науки да назначи комисия, която да се заеме с цялостното изследване на проблема. Единствената ни друга възможност, за която мога да се досетя, е да се свържем направо с правителството на Съединените щати, което сигурно също като нас е заинтересовано от правилността, или по-точно от прецизността в работата на професор Кингсли и останалите.

След няколкочасови разисквания бе решено да се свържат незабавно с правителството на Съединените щати. Решението бе взето предимно благодарение на настояването на министъра на външните работи, комуто не липсваха аргументи в подкрепа на инициатива, която би поставила цялата дейност в ръцете на неговите хора.

— Решаващо обстоятелство — каза той — е фактът, че при работата ни с Кралското британско дружество за естествени науки, колкото и да е желателно за нас от друга гледна точка, неизбежно ще се наложи доста голям брой хора да бъдат запознати с факти, които на сегашния етап е добре да си останат в тайна. Струва ми се, че по този въпрос няма да има разногласия.

Нямаха разногласия. Само министърът на отбраната пожела да узнае:

— Какви мерки ще се вземат, за да бъдем сигурни, че нито Кралският астроном, нито доктор Кингсли биха имали възможността да разпространяват създаващи паника версии на споменатите факти?

— Това е деликатен и отговорен въпрос — отвърна министър-председателят. — Помислил съм и за него. Именно по тази причина

поканих министъра на вътрешните работи на нашето заседание. Възнамерявах да му го поставя малко по-късно.

Споразумяха се да оставят този въпрос на министър-председателя и на министъра на вътрешните работи и заседанието бе закрито. Канцлерът се отправи замислен към кабинета си. От всички присъстващи на заседанието само той бе сериозно обезпокоен, защото единствено той знаеше колко разклатено е националното стопанство и колко малко му трябва, за да бъде разбито напълно. Министърът на външните работи беше доста доволен от себе си. Смяташе, че се е представил много добре. Министърът на отбраната си мислеше, че всичко това е само много шум за нищо и че във всеки случай то няма нищо общо с неговите задължения. Чудеше се защо изобщо го бяха повикали на заседанието.

Министърът на вътрешните работи, от друга страна пък, много се радваше, че са го поканили на заседанието, и бе силно поласкан да остане и след него, за да обсъдят допълнително нещата с министър-председателя.

— Напълно сигурен съм — рече той, — че бихме могли да изнамерим някоя разпоредба, въз основа на която да задържим и двамата, Кралския астроном и другия, от Кембридж.

— И аз съм сигурен в това — отвърна министър-председателят. — Не напразно Сборникът със закони се пише от векове наред. Но би било много по-хубаво, ако успеем да уредим всичко по-деликатно. Аз вече имах случай да поговоря с Кралския астроном. Изложих му съображенията ни и доколкото разбрах от думите му, можем да разчитаме на дискретността му. Но от някои негови намеци съдя, че положението с доктор Кингсли ще е коренно различно. При всички обстоятелства обаче ясно е, че трябва незабавно да се свържем с Кингсли.

— Веднага ще изпратя някого в Кембридж.

— Няма да изпращате никого. Вие сам ще отидете. Доктор Кингсли би бил... м-м... как да кажа, поласкан, ако го посетите лично. Позвънете му, за да му кажете, че утре сутринта ще бъдете в Кембридж и бихте искали да поговорите с него по неотложни въпроси. Мисля, че това ще се окаже напълно ефикасно и доста просто.

От момента на завръщането си в Кембридж Кингсли бе страшно зает. Той добре оползотвори дните, които изминаха преди да се задвижи политическата машина. Изпрати в чужбина не едно писмо и всичките препоръчани. Всеки страничен наблюдател вероятно би отбелязал специално двете писма, изпратени до Грета Йохансен в Осло и до мадмоазел Ивет Еделфор в университета Клермон-Феран, тъй като те бяха единствените женски имена сред кореспондентите на Кингсли.

Но най-голямата му грижа беше радиоастрономическият отдел. Извади душата на Джон Марлборо и колегите му, докато ги накараха да започнат непрестанни наблюдения на приближаващия Облак южно от Орион. Необходимо бе доста дълго време да ги увещава, докато ги накара да се захванат за работа. В Кембридж съвсем отскоро действуваше апаратура за работа в 21-сантиметровата област на спектъра и имаше много други наблюдения, които Марлборо искаше да направи. Накрая Кингсли все пак успя да постигне целта си, без да разкрива истинските си подбуди. А веднъж заели се с наблюденията на Облака, радиоастрономите бяха тъй поразени от получените резултати, че Марлборо не се нуждаеше от по-нататъшни увещания, за да продължи работата. Скоро неговият екип започна да работи по двайсет и четири часа в денонощието без прекъсване. Кингсли беше принуден да се залови с пресяването на резултатите и в отделяне на по-значителното.

На четвъртия ден, когато двамата обядваха заедно, Марлборо бе силно въодушевен и развълнуван. Кингсли сметна, че моментът вече е достатъчно назрял, и отбеляза:

— Ясно е вече, че не след дълго ще се наложи да публикуваме новината. Но мисля, че би било желателно да намерим някой, който да го потвърди. Чудех се дали пък да не пишем на Лестър.

Марлборо ухапа въдицата.

— Добра идея — рече той. — Ще му пиша. И без това му дължа едно писмо, а има и други неща, за които искам да му съобщя.

Кингсли много добре знаеше, че Марлборо всъщност имаше предвид полученото наскоро от Лестър интересно съобщение, и Марлборо щеше да се възползва от случая, за да му каже, че той, Лестър, не е единственият човек с глава на раменете си.

Марлборо наистина писа на Лестър в университета в Сидней, Австралия, а за още по-сигурно (и без Марлборо да знае) Кингсли също му писа. Двете писма съдържаха до голяма степен едни и същи факти, но в писмото на Кингсли имаше няколко смътни забележки, които биха означавали много за човек, комуто бе известна заплахата от Черния облак, нещо, което Лестър, разбира се, не знаеше.

Когато на следващата сутрин след лекциите си Кингсли се завърна в колежа, развълнуваният пазач се провикна подире му:

— Доктор Кингсли, сър, има важно съобщение за вас.

Беше от министъра на вътрешните работи и в него се казваше, че той ще се радва, ако има честта да поговори с професор Кингсли в три часа същия следобед. „Твърде късно за обяд и твърде рано за чай, но по всяка вероятност той ще се опита да си изкара добра почерпка за тази работа“, помисли си Кингсли.

Министърът бе точен, неимоверно точен. Часовникът на Тринити удряше три, когато същият онзи портиер, все тъй развълнуван, го въведе в квартирата на Кингсли.

— Министърът на вътрешните работи, сър — извести той малко високопарно.

Министърът се държеше едновременно рязко и същевременно с добре прикрито лукавство. Веднага пристъпи към целта на посещението си. Правителството естествено било изненадано и дори леко обезпокоено от доклада, представен му от Кралския астроном. На всички, разбира се, им било добре известно колко много докладът дължал на блестящата дедуктивна мисъл на професор Кингсли. Той, министърът на вътрешните работи, бил дошъл в Кембридж специално с две задачи: да изкаже възхищението им от светкавичната проницателност на професор Кингсли относно необикновените явления, за които му било съобщено, и да сподели с него, че правителството би се радвало да поддържа постоянна връзка с професор Кингсли, за да може да се възползва безпрепятствено от съветите му.

Кингсли знаеше, че няма какво друго да направи, освен да отхвърли хвалебствията и по най-изискания начин, на който бе способен, да предложи изцяло своята скромна помощ.

Министърът на вътрешните работи изрази задоволството си и добави, сякаш му бе хрумнало в момента, че сам министър-

председателят бил отделил немалко време за размисъл над един проблем, който на професор Кингсли вероятно би се сторил незначителен, но който той, министърът на вътрешните работи, бил счел все пак за въпрос от немалка значимост: а именно, че за настоящия момент всичко, непосредствено свързано със създалата се ситуация, не би трябвало да излиза извън тесния кръг на неколцината поветени, а по-точно професор Кингсли, Кралския астроном, министър-председателя и Вътрешния кабинет, за чийто член поради извънредните обстоятелства бил считан в момента и той, министърът на вътрешните работи.

„Хитър е дяволът — мислеше си Кингсли, — ето че ме насади точно там, където нямам никакво желание да се меся. Мога да се отърва само ако се държа безобразно грубо, и то в собствения си дом. Ще се опитам да го поразгорещя лека-полека.“

На глас каза:

— Бъдете сигурен, че напълно разбирам и споделям съвсем естественото ви желание всичко да остане в тайна. Но струва ми се, че трябва да се вземат предвид някои трудности. Първо, разполагаме с малко време — шестнайсет месеца не са кой знае колко дълъг срок. Второ, около Облака има не едно или две неща, които ние трябва да разберем. Трето, тези неща не могат да се узнаят, ако всичко се пази в тайна. Ние двамата с Кралския астроном не бихме могли да вършим всичко. Четвърто, тайната може да се опази само за известно време. И други могат да стигнат до същите изводи, изложени в доклада на Кралския астроном. Едва ли бихте могли да разчитате на повече от един-два месеца отсрочка. Във всеки случай в края на есента ситуацията ще стане ясна за всеки, който би си направил труда да погледне към небето.

— Не ме разбрахте правилно, професор Кингсли. Аз съвсем ясно споменах, че става дума за непосредственото настояще. След като веднъж заемем по-определена позиция, ние възнамеряваме да се заловим здраво за работа. Ще уведомим за Облака всеки, който се наложи да бъде уведомен. Излишно пазене на тайна няма да има. Единствената ни молба е да се пази абсолютна тайна в периода, докато изготвим плановете си. Много естествено, не бихме искали всичко това да стане публична тайна, преди да сме въвели ред в собствените си редици, ако в този случай мога да използвам военния термин.

— Много съжалявам, сър, но всичко това ми се струва доста необмислено. Вие казвате, че най-напред трябва да заемете по-определена позиция и да придвижите нещата напред. Това ми напомня много за поговорката, в която се казва как впрегнали коня зад каруцата. Уверявам ви, че е невъзможно да заемете някаква разумна позиция, преди да бъдат получени още много други данни. Ние дори не знаем със сигурност дали Облакът въобще ще засегне Земята. Не знаем дали съставът на Облака не е отровен. В първия момент човек е склонен да мисли, че когато той наближи, ще стане много студено, но също толкова възможно е да се случи тъкмо обратното, да стане прекалено горещо. Преди тези фактори да станат известни, всякаква обществено-ръководна дейност би била безсмислена. Единственият разумен начин на поведение е да се съберат всички възможни данни, и то незабавно, а това, повтарям, не може да се направи, ако се пази всичко в абсолютна тайна.

Кингсли се чудеше докога ще продължава този разговор, воден сякаш през осемнайсети век. Дали да не сложи вода за чай?

Критичният момент обаче бързо приближаваше. Те двамата бяха тъй различни по характер, че би било напълно невъзможно да разговарят повече от половин час. Когато министърът на вътрешните работи говореше, то беше с цел да накара тези, на които говори, да реагират по някакъв предварително определен от него начин. За него нямаше никакво значение КАК става това, важното бе да става. Той не подбираше средствата си, от всичко извличаше полза: ласкателства, практически доводи на здравия разум, обществената принуда, подхранване на нечии амбиции, дори най-обикновени заплахи. Всъщност и той като повечето бюрократи бе открил, че доводи, съдържащи някакъв дълбоко емоционален призив, но прикрити зад привидно ненарушима логика, обикновено имат успешно въздействие. Но от същинска логика той нищо не разбираше. От друга страна пък, за Кингсли същинската логика бе всичко или почти всичко.

И в този момент министърът на вътрешните работи сгрещи.

— Драги ми професор Кингсли, страхувам се, че вие ни подценявате. Би трябвало да бъдете убеден, че когато изготвим плановете си, ние ще бъдем готови да посрещнем най-лошото, което може да ни сполети.

Кингсли скочи.

— В такъв случай боя се, че ще бъдете готови да посрещнете една ситуация, при която всеки мъж, жена и дете ще срещнат смъртта си; при която нито едно животно и нито едно растение няма да останат живи. Мога ли да ви запitam, какво би представлявала заеманата от вас позиция при това положение?

Министърът на вътрешните работи не беше човек, който би се заел да отстоява загубена кауза. Когато в спора той стигнеше до някой неуспешен „импас“, просто сменяше темата и повече не се връщаше към нея. Той прецени, че е назрял моментът, за да промени тона си, и тогава направи втора, още по-голяма грешка.

— Професор Кингсли, досега се опитвах съвсем добронамерено да ви накарам да ме разберете, но вие правите мисията ми невъзможна за изпълнение. Така че се налага да бъда откровен с вас. Едва ли има нужда да ви уверявам, че ако вие разпространите нещо от тази история публично, то за вас това ще има наистина много сериозни последствия.

Кингсли простена.

— Драги мой — рече той, — това наистина е ужасно. Сериозни последствия, а! Струва ми се, че сериозни последствия ще има по-скоро в деня, когато Слънцето изчезне. Какви са правителствените ви планове за предотвратяването на това?

Министърът на вътрешните работи едва се сдържаше.

— Вие явно поддържате мнението, че Слънцето при всички случаи ще изчезне, както се изразихте преди малко. Позволете ми съвсем откровено да ви съобща, че правителството направи някои допитвания и въобще не сме удовлетворени от прецизността на вашия доклад.

Кингсли щеше да падне от изненада.

— Какво!

Министърът продължи атаката си.

— Може би на вас тази идея не ви е идвала наум, професор Кингсли. Да предположим, повтарям, нека да предположим, че в цялата работа няма нищо сериозно, че се окаже просто много шум за нищо, че това е просто химера. Можете ли да си представите, професор Кингсли, в какво положение ще се окажете, ако се разбере, че вие сте виновен обществото да изпадне в паника напразно? Давам ви тържествено обещание, че всичко това ще доведе до един-единствен, и то много сериозен завършек.

Кингсли си бе възвърнал част от силите. Той усещаше, че в най-скоро време ще избухне.

— Нямам думи да изразя колко съм ви задължен за вашата загриженост за мен. Не по-малко съм изненадан от явната далновидност, проявена от правителството при прочитането на нашия доклад. Дори, честно да си призная, съм потресен. Много жалко, че не проявявате същата далновидност в област, в която бихте могли да се похвалите с не чак дотам дилетантски познания.

Министърът на вътрешните работи не виждаше смисъл да продължава да се церемони. Той стана от стола, взе си шапката и бастуна и каза:

— Всяко разкриване от ваша страна, професор Кингсли, ще бъде сметнато от правителството за сериозно престъпление спрямо закона за опазване на държавната тайна. През последните няколко години имахме достатъчно случаи, в които учени се бяха сметнали за повисокостоящи от закона и обществените интереси. Ще разберете и вие какво се случи с тях. А сега ще ви кажа довиждане.

За пръв път гласът на Кингсли прозвуча остро и заповеднически:

— А мога да ви съобщя, господин министре, че всеки опит на правителството да се намеси в личните ми дела би бил сигурен начин да провалите напълно шансовете си за запазване на каквато и да било тайна. До момента, до който обществеността не знае нищо по въпроса, вие сте в ръцете ми.

Когато министърът на вътрешните работи си отиде, Кингсли се ухили на отражението си в огледалото.

— Струва ми се, че си изиграх ролята доста добре, но все пак щеше да е по-хубаво, ако не се беше случило в собствения ми дом.

Събитията се развиваха бързо. Още същата вечер в Кембридж пристигна група от V-и отдел на военното разузнаване. Докато Кингсли вечеряше в университетската трапезария, те нахълтаха в квартирата му. Намериха и преписаха дълъг списък с имена и адреси. От пощата получиха списък на пуснатите от Кингсли писма след завръщането му от Съединените щати. Това не беше трудно, защото всички те бяха препоръчани. Оказа се, че само едно от тях би могло да е още на път, писмото до доктор Х. С. Лестър от университета в

Сидней. От Лондон веднага бяха разпратени бързи телеграми. В резултат на това след няколко часа писмото бе задържано в Даруич, Австралия. Съдържанието му бе съобщено в Лондон с шифрована телеграма.

Точно в десет часа на следващата сутрин на Даунинг стрийт 10 бе свикано събрание. В него участваха министърът на вътрешните работи, сър Харолд Стандарт, ръководител на отдел V-и от контраразузнаването, Франсис Паркинсън и министър-председателят.

— Е, господа — подхвана министър-председателят, — всички вие имахте възможност да се запознаете с фактите от делото и, мисля, няма две мнения по въпроса, че нещо трябва да се предприеме по отношение на този Кингсли. Съдържанието на спряното писмо не ни дава никаква друга възможност, освен да действваме както подобава в такива случаи.

Останалите безмълвно кимнаха.

— Въпросът, който трябва да решим — продължи министър-председателят, — е за конкретната форма на тези мерки.

Министърът на вътрешните работи бе непоколебим в решението си. Той настояваше за незабавното арестуване на Кингсли.

— Мисля, че не бива да приемаме прекалено сериозно заплахите на Кингсли за публично разгласяване на фактите. Все някак ще успеем да потулим случая. И дори да ни причини някои неприятности, те ще са далеч по-малки и по-малобройни, отколкото ако се опитаме да постигнем някакво компромисно споразумение.

— Съгласен съм, че ще успеем да потулим случая — каза Паркинсън. — Но не съм сигурен, че ще избегнем неприятностите. Мога ли да говоря открито, сър?

— Защо не? — отговори му с въпрос министър-председателят.

— Добре тогава, на миналото ни съвещание аз не бях много сигурен в отношението си към доклада на Кингсли. Казах ви, че повечето учени го смятат за много умен, но неустойчив политически, точно тези бяха думите ми. Но онова, което не споделих с вас тогава, е, че в никоя професия хората не са тъй завистливи, както са учените, а завистта им никога не би допуснала да твърдят, че някой си е едновременно гениален и здравомислещ. Честно казано, сър, не допускам докладът на Кралския астроном да съдържа никакви съществени грешки по отношение на най-главното.

— Какво искате да кажете?

— Сър, прочетох доклада много внимателно и мисля, че добих представа за характера и възможностите на хората, чиито подписи стоят отдолу. И никак не ми се вярва, че човек със способностите на Кингсли би се затруднил да разгласи фактите публично, ако поиска. Но ако оплетем около него мрежа много бавно, в продължение на няколко седмици, тъй бавно, че нищо да не усети, тогава бихме имали шансове да успеем. Той положително се досеща, че ние ще се опитаме да му попречим. Бих искал да задам на сър Харолд един въпрос. Нима Кингсли няма да успее да предаде информация, дори ако го арестуваме веднага?

— Боя се, че в думите на мистър Паркинсън има известна доза истина — отвърна сър Харолд. — Бихме могли да спрем изтичането на информация по достъпните за нас пътища, вестниците, радиото, и то само нашето радио. Но ще можем ли да попречим на радио Люксембург например или на някой от десетките други пътища. Безсъмнено да, ако имахме време; но не и в толкова кратък срок, какъвто, боя се, е този случай. И още нещо — продължи той, — нашата вест е от такъв характер, че и без радиото и вестниците ще лумне като огън, ако стане известна, макар и на едно място навън. В това отношение тя ми напомня много на някоя от онези верижни реакции, за които толкова често чуваме напоследък. И ще бъде извънредно трудно да се предпазим от случайните, най-обикновени изтичания на информация, защото те могат да се случат почти навсякъде. Нищо чудно Кингсли да е оставил поне на хиляда места съобщение с нареждането да му се даде гласност на определена дата, при условие, че до този момент той не даде нареждане за обратното. Чудесно знаете как се организират тези неща. А би могъл да е подготвил и нещо не чак толкова обикновено.

— Което изглежда е в противоречие с онова, което мисли Паркинсън — обади се министър-председателят. — Хайде, Франсис, виждам, че криеш някаква идея. Нека я чуем.

Паркинсън разказа своя план, който според него беше подходящ. След кратки разисквания всички се съгласиха, че си струва да се опита, тъй като, ако планът успееше, той щеше да даде бързи резултати. В противен случай оставаше предложението на министъра на вътрешните работи. С това съвещанието приключи. Последва бърз

телефонен разговор с Кембридж. Дали професор Кингсли би имал нещо против да се срещне със секретаря на министър-председателя мистър Франсис Паркинсън в три часа следобед? Отговориха, че професор Кингсли няма нищо против. Така Паркинсън замина за Кембридж. Той обичаше точността и в момента, в който го въвеждаха в жилището на Кингсли в Тринити колидж, часовникът удари три часа.

— Хм — промърмори Кингсли, докато си стискаха ръцете, — твърде късно за обяд и прекалено рано за следобеден чай.

— Положително не възнамерявате да ме изгоните толкова бързо, професор Кингсли? — усмихна се за разлика от учения Паркинсън.

Кингсли беше чувствително по-млад, отколкото Паркинсън очакваше — около тридесет и седем или тридесет и осем годишен. Беше си го представял като висок, слабоват мъж. И не беше се излъгал, но онова, което най-малко бе очаквал, беше забележителната комбинация на гъста тъмна коса с удивително сини очи, съчетание, което поразяваше дори при жените. Едно беше сигурно — човек като Кингсли трудно се забравя.

Паркинсън притегли един стол близо до огъня, настани се удобно и каза:

— Разказаха ми целия ви вчерашен разговор с министъра на вътрешните работи и си позволявам да заявя, че никак не съм съгласен и с двама ви.

— Не виждам по какъв друг начин можеше да завърши един такъв разговор — гласеше отговорът на Кингсли.

— Вероятно, но продължавам да не съм съгласен. Изобщо не мога да приема спорове, при които и двете страни не са готови на компромис.

— Не е трудно човек да се досети каква е професията ви, мистър Паркинсън.

— Сигурно е така. Но честно казано, удивен съм, че мъж с вашето положение е заел такава непримирима позиция.

— Ще се радвам да науча какъв компромис ми се предлага.

— Точно затова съм тук. Нека изложа първо моето предложение. Между другото, преди малко споменахте нещо за чай. Дали да не сложим чайника на огъня? Това ми напомня времето, когато аз самият бях в Оксфорд и за щастливите дни тогава. Вие, университетските люде, дори не си давате сметка колко сте щастливи.

— Сигурно имате предвид финансовата помощ, която правителството дава на университетите? — измърмори недоволно Кингсли, докато седнаше отново на стола си.

— Далеч съм от мисълта да бъда неделикатен, макар в интерес на истината министърът на вътрешните работи да спомена и за това тази сутрин.

— Готов съм да се обзаложа, че го е сторил. Но все още очаквам да чуя какъв е компромисът, който можете да ми предложите. Уверен ли сте, че във вашия речник „компромис“ и „капитулация“ не са равнозначни?

— По никакъв начин. Позволете ми първо да ви представя идеята си и да ви обясня какво имам предвид под „компромис“.

— Вие или министърът на вътрешните работи?

— Министър-председателят.

— Разбирам.

В следващите няколко минути Кингсли бе зает с приготвянето и сервирането на чая. Щом зае отново мястото си, Паркинсън започна:

— И така, първо, искам да се извиня за всички упреци, които министърът на вътрешните работи може да е отправил към вашия доклад. Второ, напълно съм съгласен, че първата ни стъпка трябва да бъде събиране на научни доказателства. Съгласен съм също и че се налага час по-скоро да се пристъпи към работа, като всички специалисти, които са в състояние да допринесат с познанията си за по-бързото намиране на решение, трябва да бъдат осведомени. Онова, с което не мога да се съглася, е, че на този етап странични хора трябва да узнаят за нашия проблем.

— Мистър Паркинсън, възхищавам се от искреността ви, но не и от логиката ви. Бих искал да чуя името на поне един човек, който е научил от мен за грозящата ни заплаха от Черния облак. А колко са онези, които са научили за него от вас и министър-председателя? Никак не бях съгласен с Кралския астроном да ви информира, защото знаех, че не можете да пазите тайна както трябва. А сега вече искрено съжалявам, че тогава не бях по-настоятелен.

Паркинсън беше поразен.

— Но положително нямате намерение да отричате, че сте написали на доктор Лестър от университета в Сидней писмо, в което споделяте твърде много неща.

— Разбира се, че не отричам. А и защо да отричам? Лестър нищо не знае за Облака.

— Но щеше да узнае, ако писмото беше стигнало до него.

— „Но“-тата и „ако“-тата са работа на политиците, мистър Паркинсън. Аз съм учен и се интересувам от фактите, а не от мотивите, подозренията и нищо незначещите празни приказки. Истината е, и настоявам на това, че от мен никой не е научил нищо, което да е от значение за тази история. Министър-председателят се оказа бърборкото. На Кралския астроном обясних, че нещата ще се развият точно така, но той не ми повярва.

— Не храните голямо уважение към хората от моята професия, нали така, професор Кингсли?

— Тъй като вие настоявахте да бъдем искрени, ще ви кажа, че не храня никакво уважение. За мен политиците играят същата роля, която играят уредите по таблото на колата ми. Сигнализират за онова, което става в мотора, но не ръководят работата му.

Изведнъж Паркинсън си даде сметка, че Кингсли го поднася, и то здравата. Гостът избухна в смях. Миг по-късно и Кингсли се присъедини към него. От този миг нататък за двамата мъже не беше никакъв проблем да общуват помежду си.

Изпиха по две чаши чай, поприказваха за някои по-обща проблеми, след което Паркинсън върна отново разговора към тяхната тема.

— Нека изложа своя план, но този път няма да се оставя да бъда изигран. Пътят, по който смятате да съберете научни данни, не е най-бързият възможен начин, нито пък може да осигури най-добра безопасност, безопасност — в най-общия смисъл на думата.

— В момента нямам друг избор, мистър Паркинсън, а времето, бих искал да ви припомня, е много скъпо.

— Може би в момента за вас няма по-добър начин, но такъв може да се намери.

— Не ви разбирам.

— Правителството иска да събере всички учени, които ще трябва да бъдат запознати с фактите. Научих, че наскоро сте работили тук с някой си мистър Марлборо от групата на радиоастрономите. Приемам вашите уверения, че не сте му издали нещо съществено, но не би ли било по-добре да му бъде разказано онова, което би го интересувало?

Кингсли си спомни какви неприятности си беше. Имал с радиоастрономите в началото и отговори:

— Без съмнение.

— По този въпрос значи се споразумяхме. Освен това според нас Кембридж или който и да е от университетите, разбира се, едва ли е най-подходящото място за научните ви изследвания. Тук вие сте част от една добре организирана общност и не можете да очаквате, че ще успеете да съчетавате секретността със свободата на словото. Не може да образувате група в групата. По-правилно би било да се създаде една съвършено нова група, чиято задача ще бъде да се занимава с грозящата ни опасност и на която ще бъдат създадени всички удобства.

— Като в Лос Аламос например.

— Точно така. И ако помислите добре, струва ми се, ще се съгласите, че трудно може да се измисли по-добър начин.

— Вероятно не би било зле да ви припомня, че Лос Аламос се намира посред пустинята.

— Не става въпрос да бъдете поставени в пустинята.

— А къде ще бъдем поставени? Знаете ли, този глагол „поставени“ звучи много примамливо.

— Мисля, че няма да имате никакво основание да се оплаквате. Правителството всеки миг ще приключи преговорите за едно изключително приятно имение, чиято сграда е строена през осемнадесети век в Нортънстоу.

— Къде е това?

— В Костуолдс, сред хълмовете северозападно от Сайрънсестър.

— Защо и по какъв начин е била възстановена?

— Определена беше за един от колежаите, занимаващи се с проучвания в селското стопанство. На около миля от централната сграда е издигната съвсем нова постройка, в която да се настани помощният персонал — градинари, работници, машинописци и т.н. Казах ви, че ще ви бъдат създадени всички условия за работа, и бъдете уверен, не ви лъжа.

— А сътрудниците на селскостопанския колеж няма ли да имат нещо против това, че ще бъдат изхвърлени и вместо тях в имението ще бъдем настанени ние?

— Няма проблеми. Не са много хората, които уважават така малко правителството, както вас.

— Толкова по-зле. Предполагам, следващите списъци с почетни звания ще се погрижат за това те да станат още по-малко. Но съществуват други затруднения, за които не сте помислили. Става дума за научната апаратура, която ще бъде необходима — радиотелескоп например. Нужна беше цяла година, за да се инсталира този тук. Колко време ще ви трябва, за да го преместите?

— Колко души бяха наети, за да го поставят?

— Около двайсетина.

— А ние ще наемем хиляда или десет хиляди, ако е необходимо. Гарантирам ви, че ще преместим и инсталираме всеки апарат, който сметнете, че ще бъде необходим — разбира се, в разумно бързи срокове. Две седмици, да кажем. Има ли и друг голям инструмент?

— Ще ни е нужен и един добър оптически телескоп, макар и не най-големият възможен. Новият Шмит тук в Кембридж ще бъде най-подходящ, макар че умът ми не го побира как ще успеете да убедите Адамс да го отстъпи. Минаха години, преди да го получи.

— Не смятам, че ще ни бъде много трудно. Не вярвам да има нещо против да почака още шест месеца и да се сдобие с нов, още по-голям и силен телескоп.

Кингсли сложи няколко цепеници в огъня и се облегна назад.

— Нека спрем да се крием зад това предложение — каза той. — Вие искате да ме затворите в клетка, па макар и златна. Това е компромисът, който искате от мен — твърде голям компромис при това. Време е да отделим малко внимание и на компромиса, който аз ще искам да направите.

— Но, струва ми се, досега само за това говорихме.

— Да, но по твърде заобиколен начин. Искам всичко да бъде съвсем наясно. Първо, настоявам да ми се даде пълна свобода на избора на учените, които ще бъдат събрани в Нортънстоу, и да определя заплатите им, като, за да ги убедя, ще използвам каквито аргументи сметна за добре, с изключение на истинската причина. Второ, в Нортънстоу да няма никакви, повтарям, никакви цивилни служители и връзките с политическите кръгове ще се осъществяват единствено чрез вас.

— На какво дължа това особено внимание?

— На факта, че макар да мислим различно и да служим на различни господари, имаме достатъчно общи възгледи, за да можем да

разговаряме. Рядкост, която надали ще се повтори.

— Чувствувам се поласкан.

— Значи не сте ме разбрали. Говоря ви напълно сериозно. И ако аз или някой от учените, които ще работят в Нортънстоу, открие макар и един от току-що споменатите джентълмени, бъдете сигурен, че направо ще го изхвърлим. А ако се опитате да попречите с помощта на полицията или пък се окаже, че са в такова голямо количество, че не можем да ги изхвърлим, то предупреждавам ви с цялата сериозност на думите ми, че не ще успеете да установите какъвто и да било контакт с нас. Ако си въобразявате, че преувеличавам, единственото, с което мога да ви отговоря, е, че настоявам за всичко това поради съзнанието за изключителната глупост на политиците в някои случаи.

— Благодаря.

— Няма за какво. Сега може би е време да пристъпим към третия етап на разговора ни. Необходими са ни лист и молив за него. Искам да запишете всичко подробно, за да не бъде допусната никаква грешка и всяка, дори най-дребната част от апаратурата да бъде на мястото си, преди да пристигна в Нортънстоу. Отново ви повтарям, апаратурата трябва да е в Нортънстоу преди мен. Не ще приема никакво извинение от сорта на неизбежното забавяне и че това или онова ще бъде докарано след няколко дни. Ето, вземете листовете и пишете.

Паркинсън се върна в Лондон с дълги списъци. На следващата сутрин той проведе важен разговор с министър-председателя.

— Е? — попита ръководителят на правителството.

— И „да“, и „не“ — гласеше отговорът на Паркинсън. — Наложих се да обещаая, че ще оборудваш имението като истинска научна лаборатория.

— В това няма нищо лошо. Кингсли беше съвсем прав, като твърдеше, че се нуждаем от допълнителни факти и колкото по-бързо се сдобием с тях, толкова по-добре.

— Разбира се, че няма нищо лошо, сър. Но бих предпочел Кингсли да не беше толкова важна фигура в тази лаборатория.

— Защо, нима ви се видя неподходящ? Можем ли да намерим по-добър?

— О, като учен той е на високо ниво. Но не това ме тревожи.

— Зная, че щеше да е далеч по-добре, ако трябваше да работим с някой по-хрисим човек. Но, изглежда, неговите интереси твърде много съвпадат с нашите. Поне докато не започне да се мръщи, когато разбере, че не може да напусна Нортънстоу.

— О, той е съвсем наясно по този въпрос. Използва го дори като мощен аргумент при сделката.

— Какви са условията му?

— На първо място, да няма никакви цивилни и никакви контакти с политици освен с мен.

Министър-председателят се засмя.

— Бедният Франсис. Едва сега разбирам каква е работата. Е добре, що се отнася до цивилните, все някак ще се оправим, а по отношение на контактите ще му мислим, когато му дойде времето. А усетихте ли някакъв стремеж да направи заплатите им... е... с астрономическа величина?

— Не, никакъв. Кингсли настоява само да използва заплатите като своеобразна примамка, за да събере необходимите хора в Нортънстоу, когато вече ще може да им съобщи за какво действително става дума.

— Е, какво ви тревожи тогава?

— Нищо, което да мога да назова конкретно, но изпитвам някакво общо беспокойство. Съществуват десетки дреболии, всяка от които сама за себе си е без особено значение, но взети заедно, будят тревога.

— Хайде, Франсис, изплюйте камъчето.

— Най-общо казано, имам усещането, че наместо ние да ръководим акцията, нас ни ръководят.

— Не ми е много ясно.

— На мен също. На пръв поглед нещата изглеждат наред, но така ли е в действителност? Имайки предвид интелекта на Кингсли, не ви ли се струва малко прекалено, че си е направил труда да изпрати онези писма с препоръчана поща?

— Възможно е да ги е дал на някой от портиерите в колежа, който ги е пуснал вместо него.

— Да, разбира се, но ако е било така, значи Кингсли е поискал портиерът да ги пусне с препоръчана поща. А писмото до Лестър? Струва ми се, че Кингсли сякаш се е надявал ние да се поинтересуваме

от него и дори е очаквал да се намесим. Та нима не наруга прекалено строго бедния стар Хенри (министърът на вътрешните работи)? Погледнете само тези списъци. Колко невероятно подробни са те! Сякаш всичко е било обмислено предварително. Хранителните припаси и горивата мога да си обясня, но за какво са му земекопните машини?

— Нямам никаква представа.

— А Кингсли има, защото беше обмислил нещата много добре.

— Скъпи мой Франсис, какво значение има колко време е обмислял той. Това, което ние целим, е да съберем екип от най-компетентни специалисти, да ги изолираме и да им помогнем да се радват на живота. Ако от тези земекопни машини зависи щастието на Кингсли — дайте му ги. Все още не разбирам какво ви тревожи.

— Ако погледнете списъка, ще видите, че в него са записани прекалено много части на електронна апаратура. Тя може да се използва за радиопредавания.

— Това ми казвате едва сега и тук? Такова нещо не можем да му позволим.

— Един момент, сър, това не е всичко. Количеството на електронната апаратура събуди у мен доста подозрения и поисках съвет от хора, които по моему са компетентни. Положението е следното. Всяка радиовръзка се осъществява чрез някакъв код, който трябва да се разчете в приемника. У нас обикновено наричат кодирането амплитудна модулация, макар Би Би Си да използва в последно време някакъв друг вид кодиране, известно като честотна модулация.

— А, това ли значело? Напоследък често чувам да се говори за честотна модулация.

— Да, сър. Именно тук е проблемът. Радиовръзката, която апаратурата на Кингсли може да осъществи, е с някакъв съвършено нов начин на кодиране, което може да бъде разчетено само със специален приемник. На специалистите не е известно кой може да приеме съобщение, изпратено от неговата апаратура.

— Липсва ни такъв приемник ли?

— Именно. При това положение ще отпуснем ли на Кингсли електронната апаратура или не?

— Каква причина изтъкна той, когато я диктуваше в списъка?

— Необходима била за радиоастрономическите му изследвания. Щял да наблюдава Облака по радиопът.

— Това възможно ли е наистина?

— О, да, разбира се.

— Е, тогава какво ви тревожи, Франсис?

— Само това, че апаратурата е в огромно количество. Вярно, не съм специалист, но никак не мога да преглътна факта, че му е необходимо всичкото това количество.

Министър-председателят се замисли за момент.

— Проверете отново вашите сведения. Ако онова, което казвате за кодирането, се окаже вярно, нека Кингсли получи апаратурата си. Всъщност тази история с радиовръзката може да се обърне в наша полза. Франсис, досега вие обмисляхте нашия проблем от гледна точка на националните ни интереси, нали? Националните, противопоставени на международните.

— В известен смисъл да, сър.

— Искам да насоча вниманието ви към по-общите му страни. Американците положително са на същия хал като нас в момента. Почти сигурно е, че ще стигнат до нашата идея да организират един техен Нортънстоу. Възнамерявам да направя опит да ги убедя в предимствата, които евентуалното обединяване на силите ни предлага.

— Но това няма ли да означава ние да отидем при тях, а не те — при нас? — запита Паркинсън леко смутен. — Те ще сметнат, че техните учени са по-способни от нашите.

— Може би. Но не що се отнася до областта на... е, радиоастрономията де, в която, доколкото разбирам, ние и австралийците сме най-добри. И тъй като радиоастрономията се очертава като ключова специалност при решаването на нашия проблем, ще я използваме като основен аргумент при „сделката“.

— Безопасността — изсумтя Паркинсън. — Американците смятат, че не можем да осигурим безопасност, и понякога си мисля, че не са далеч от истината.

— Страдат от предубеждението, че народът ни е по-флегматичен от техния. Подозирам, че американската администрация може да съзре преимуществата на съвместната работа на учените над този проблем във възможно най-отдалечената местност. Иначе винаги ще имат усещането, че седят върху буре с барут. За мен допреди няколко

минути връзката бе основна грижа. Но ако успеем да осигурим директна радиовръзка между Нортънстоу и Вашингтон, използвайки този ваш нов код, грижата ми отпада. Ще се опитам да ги убедя с всички възможни средства.

— Само преди няколко минути споменахте за международните аспекти. Наистина ли имахте предвид международните, или само англо-американските?

— Имах предвид именно международните и австралийските радиоастрономи също. Не смятам, че нещата ще останат дълго време само между нас и американците. Ще трябва да се съобщи на ръководителите на всички правителства. Малко след това ще се погрижа да намеря за възможните последици от даването на гласност на някои от подробностите, които се съдържат в писмата на Кингсли до доктор еди-кой си или до доктор еди-кой си и че по тази причина се е наложило да изолираме Кингсли в Нортънстоу. Ще кажа също, че ако въпросните учени бъдат изпратени в Нортънстоу, ще се радваме да се погрижим те да не създават грижи на своите правителства.

— Някои може да не се съгласят.

— Защо не! Ние изпитавме на собствения си гръб колко неприятно е да изтича информация извън правителството! Какво не бихме дали вчера, за да се отървем от Кингсли? А може би вие все още искате да се отървете от него. Всички правителства ще изпратят хората си веднага щом могат да ги качат на самолета.

— Може би сте прав. Но защо си създавате целия този труд, сър?

— Как, няма не ви е минавало през ум, че Кингсли вече е започнал да си набира екип? И че онези препоръчани писма са именно пътят, който той си е избрал. Мисля, че е много важно да имаме възможно най-силния състав. Подозирам, че в близките дни Нортънстоу ще придобие значение, по-голямо от това на Обединените нации.

ПЕТА ГЛАВА

НОРТЪНСТОУ

Сградата на имението Нортънстоу бе разположена сред просторен парк на възвишението на Костуолдс, недалече от стръмните западни склонове. Земята наоколо беше плодородна. Когато за първи път се разнесе новината, че имението ще се превърне в едно от „онези правителствени учреждения“, из цял Глостършир се надигнаха гласове на недоволство. Правителството обаче има свой начин за уреждане на подобни проблеми. Обяснено беше, че в „учреждението“ ще се правят изследвания, свързани със земеделието, че хората от околността ще могат да се обръщат към работещите в Нортънстоу за съвет, и вълнението на „местните“ бе уталожено.

На около миля и половина от централната сграда на Нортънстоу бяха издигнати нови постройки, предвидливо закътани между дърветата. В повечето от тези къщи-близнаци се предполагаше, че ще живеят семействата на обслужващия персонал. За по-старшите служители бяха определени няколко самостоятелни сгради.

Хелън и Джо Стодарт се бяха настанили в един от новите варосани отвън домове. Джо работеше като градинар. Тази работа му подходеше и в буквалния, и в преносния смисъл на думата. Джо бе вече на тридесет и една години, от които в продължение на тридесет се бе занимавал с градинарство. Баща му — също градинар, бе започнал да обучава момчето на занаята от мига, в който то бе проходило. Джо обичаше работата си не само защото му даваше възможност да бъде на открито почти през цялата година, но и защото в нашия век на попълване на формуляри и писане на документи тя го държеше настрана от канцеларщината, а трябва да признаем, че Джо четеше и пишеше с голямо затруднение. Разгръщаше каталога със семената, колкото да разгледа картинките. Но и това не беше недостатък, защото семената се разпределяха от главния градинар.

Въпреки очевидно забавената мисловна дейност на Джо хората го обичаха. Никой не го бе виждал смутен или без настроение. Когато

беше объркан, а това не се случваше рядко, по лицето му се плъзваше трогателна усмивка. Умееше да контролира мускулите на якото си тяло точно толкова добре, колкото зле контролираше мозъка си. Играеше чудесно на стрелба със стрели, макар да оставяше другите да пресмятат точките. А на крикет бе страшилището на всички играчи в околността.

Хелън Стодард бе съвършено различна от своя съпруг: млада, хубава, двадесет и осем годишна жена, тя бе изключително интелигентна, макар и необразована. За всички бе загадка как Джо и Хелън успяваха да се разбират така добре. Може би това се дължеше на факта, че човек лесно можеше да управлява Джо. Или защото двете им малки деца бяха наследили най-доброто и от двамата — интелигентността на майката и здравата физика на бащата.

Сега обаче Хелън бе недоволна от своя Джо. Странни неща ставаха в голямата къща. През последните две седмици в имението нахълтаха стотици хора. Старите инсталации бяха изтръгнати, за да се освободи място за нови. Огромна ивица земя беше разчистена и на нея опънаха множество странно разположени жици. Нищо нямаше да му струва на Джо да разбере какво значеше всичко това, но него така лесно можеше да го залъже човек с всякакви глупави обяснения: последната безсмислица, която му бяха казали, бе, че кабелите ще служат за някакъв нов начин за отглеждане на дървета.

Джо от своя страна не разбираше защо е цялата тази тревога. Какво от това, че всичко е напълно необяснимо, както твърдеше жена му, повечето неща в живота са не по-малко необясними. „Те“ сигурно си знаят работата, а на него това му беше напълно достатъчно.

Хелън се дразнеше, че се налага да разчита на информацията на своята съперница мисис Олсъп, чиято дъщеря Пеги работеше като секретарка в главната къща и беше надарена с любопитство, ненадминато дори от това на майка ѝ или на Хелън. В резултат в къщата на Олсъп постъпваше мощен поток от сведения. Благодарение отчасти на тази плячка и отчасти на ловкия начин, по който тя споделяше новините, авторитетът на Агнес Олсъп сред съседите ѝ бързо нарасна.

Към всичко това трябва да се прибави и дарбата ѝ да строи хипотези. В деня, в който Пеги реши загадката за съдържанието на огромното количество сандъци с надпис „Чупливо. Да се пренася с

изключително внимание“, акциите на мисис Олсъп се вдигнаха неимоверно много.

— Само радиолампи, ето какво има в сандъците — съобщи тя на събралите се около нея „придворни“. — Милиони лапи.

— Но за какво са им милиони лампи?

— Със същото основание можеш да попиташ защо са им всичките тези кули и жици, с които кръстосаха петстотинте акра земя? — отвърна ѝ мисис Олсъп. — Ако питате мен, с тях ще получават „лъчи на смъртта“.

Последвалите събития не можаха с нищо да разколебаят увереността ѝ в това обяснение.

Вълнението, настъпило сред обитателите на „Имението на платото“ в деня, в който „те“ пристигнаха, не знаеше граници. Пеги едва намираще думи, потресена от пренебрежението, с което някакъв синеок мъж бе разговарял с важните „клетки“ от правителството, „сякаш са му прислужници, мамо“.

— „Лъчи на смъртта“ и нищо друго — прошепна изпадналата вече в екстаз мисис Олсъп.

Най-накрая и Хелън Стодарт има късмет да научи една интересна новина, и то може би най-важната от практическа гледна точка. Рано сутринта, след като „те“ се настаниха в имението, тя се качи на колелото си и отправяйки се към съседното селище Фар Страйдинг, се натъкна на бариера, препречваща пътя. Охраняваше я сержант от полицията. Да, този път ще ѝ разрешат да отиде до селото, но за в бъдеще никой няма да има право да напуска Нортънстоу, ако не покаже пропускателна си. Тези пропуски ще бъдат раздадени още същия ден. Всеки от обитателите на имението ще трябва да се фотографира и до края на седмицата на всички пропуски да има и снимки. Как ще ходят децата на училище ли? Мъжът смяташе, че от Страуд ще изпратят учител, за да не се налага учениците да ходят в селото. Съжалявал, че не знае нищо повече, за да ѝ обясни по-подробно.

Това събитие потвърди още веднъж теорията за лъчите на смъртта.

Предложението, което Ан Холси получи чрез своя импресарио, звучеше доста загадъчно. Искана да знаят ще приеме ли да свири на 25 февруари две сонати — едната от Моцарт, а другата от Бетховен, в някакво жилище в Глостършир? Хонорарът бе висок, твърде висок

дори за способна млада пианистка. Освен нея беше поканен и квартет. Никакви други подробности не се даваха, с изключение на това, че в 2 часа на гарата в Бристол една кола ще чака влака за Падингтън.

Едва когато се запъти към вагон-ресторанта да изпие чаша чай, тя разбра кой е поканеният квартет. Оказа се не някой друг, а квартетът на Хари Харгрийвс.

— Ще им посвирим Шонберг — обясни Хари — само колкото да им поизпилим тъпанчетата. А кои са те между другото?

— Доколкото схванах, става дума за прием в извънградска вила.

— Ако се съди по хонорара, който смятат да платят, трябва да са доста богати.

Пътуването с кола от Бристол до Нортънстоу мина много приятно. Личаха първите признаци на ранната пролет. Шофьорът ги поведе по коридорите на голямата сграда и като отвори някаква врата, обяви:

— Посетителите от Бристол, сър!

Кингсли не бе очаквал никого, но бързо се овладя.

— Здравей, Ан! Здравей, Хари! Щастлив съм да ви видя!

— И аз се радвам да те видя, Крис. Но каква е тази работа? Откога си станал земевладелец? Сигурно си и нещо повече, като се има предвид великолепието на тази къща — хълмистите земи и всичко наоколо.

— Как да ти обясня, работим по една специална задача на правителството. Очевидно смятат, че имаме нужда от облагородяващото въздействие на музиката. Така си обяснявам и вашето пристигане — обясни Кингсли.

Вечерта мина чудесно. Всички бяха доволни и от вечерята, и от концерта и нищо чудно, че на следващата сутрин музикантите се приготвиха да си вървят с видимо съжаление.

— Е, довиждане, Крис, и благодаря ти за приятното прекарване — каза Ан на сбогуване.

— Колата сигурно вече ви чака. Жалко, че трябва да си тръгвате така скоро.

Оказа се, че навън пред вратата няма нито шофьор, нито кола.

— Не се тревожете — успокой ги Кингсли. — Сигурен съм, че Дейв Уайчарт не ще има нищо против да ви откара с колата си до

Бристол, макар че вътре ще ви бъде доста тесничко с всичките тези инструменти.

Дейв Уайчарт се съгласи на драго сърце да ги откара до Бристол, наистина в колата му бе твърде тясно, но след четвърт час с много шеги и бутане потеглиха.

Не беше минал и половин час, и цялата компания отново пристигна пред вратата на голямата къща. Музикантите бяха объркани, а Уайчарт кипеше от гняв. Той поведе групата към кабинета на Кингсли.

— Какво става тук, Кингсли? При бариерата полицаят отказа да ни пусне навън. Заяви, че имал нареждане да не позволява никому да напуска имението.

— Всеки от нас има ангажименти тази вечер в Лондон — обади се Ан — и ако не тръгнем в най-скоро време, ще изпуснем влака.

— Щом не можете да излезете през централния вход, има други пътища, които водят навън — отвърна Кингсли. — Почакайте да поразпитам някои хора.

Кингсли прекара близо десет минути на телефона — време, през което гостите му се тревожеха и негодуваха. Най-сетне той остави слушалката.

— Не сте единствените разгневени. Хората от цялото имение са се опитвали да отидат поне до селото, но на никого не са позволили. Изглежда, са поставили постове по протежение на цялата ограда. Струва ми се, че е по-добре да позвъня в Лондон.

Кингсли натисна някакъв бутон.

— Ало, постът при главния вход ли е? Да, да, разбирам, че само изпълнявате заповедите на началника на полицията. Разбирам. Чуйте какво искам да направите. Слушайте ме внимателно, наберете Уайтхол 9700. Когато се свържете, ще дадете кодовите букви QUE, ще потърсите мистър Франсис Паркинсън, секретар на министър-председателя. Щом Паркинсън се обади, кажете му, че професор Кингсли иска да говори с него. И ме свържете веднага. Моля, повторете инструкциите.

Паркинсън се обади след няколко минути. Кингсли започна:

— Здравейте, Паркинсън. Както разбирам, тази сутрин капанът ви е щракнал за първи път... Не, не, не се оплаквам. Очаквах го. Можете да поставите около Нортънстоу колкото си искате пазачи, но

не искам да ги виждам вътре. Обаждам ви се, за да ви кажа, че връзката с Нортънстоу оттук нататък ще се осъществява по друг начин. Никакви телефонни обаждания повече. Смятаме да прережем всички кабели, водещи към постовете на охраната. Ако искате да влезете във връзка с нас, ще трябва да използвате радиовръзката... Ако не сте завършили предавателя? Е, това си остава ваша грижа. Не биваше да настоявате пред министъра на вътрешните работи да прокара всички тези кабели... Не разбирате ли? Е, ще се наложи да разберете. Ако вие и вашите приятели сте достатъчно компетентни да управлявате една държава по време на криза, то ще трябва да знаете и как се инсталира радиопредавател, още повече че ви дадохме и схемата. Има и още нещо, което бих искал добре да запомните. Щом вие не разрешавате на никого да напуща Нортънстоу, не ще допуснем никой да влезе в границите на имението. От което следва, че същото се отнася и за вас, Паркинсън. Можете да дойдете, когато си поискате, но не ще ви позволим да напуснете. Това е всичко.

— Какъв абсурд — възкликна Уайчарт. — Ами това на практика е хвърляне в затвора. И през ум не ми е минавало, че такива неща могат да се случат в Англия.

— Всичко може да се случи в Англия — отвърна Кингсли, — достатъчно е да се изтъкнат подходящи мотиви. Ако поискате да държите под ключ група от мъже и жени в някоя къща в провинцията, само не трябва да казвате на пазачите, че охраняват затвор. Обяснявате им, че онези вътре се нуждаят от закрила срещу някакви отчаяни типове, които се опитват да нахълтат при тях. Закрила, а не затвор е паролата тук.

И действително началникът на полицията имаше впечатлението, че в Нортънстоу се пазеха тайни, свързани с атомната енергия, която ще направи революция в индустриалното производство. Убеден беше също така, че чуждото разузнаване ще стори всичко възможно, за да стигне до тези тайни. Той знаеше, че най-вероятно изтичането на информация можеше да стане чрез хората, които работят в Нортънстоу. Не беше трудно да се досети, че най-добрата форма за осигуряване на безопасността е да се преустанови достъпът до имението и излизането вън от него. Във всичко това той бе напълно подкрепен от самия министър на вътрешните работи, който беше готов да се съгласи охраната да бъде подсилена и с военни части.

— Какъвто и да е смисълът на всичко това, какво общо има с нас? — попита Ан Холси.

— За мен не е проблем да се престоря, че присъствието ви тук е една случайност — рече Кингсли, — но не мисля, че е така. Струва ми се, вие сте част от общия план. Тук вече е и художникът Джордж Фишър, който е получил поръчка от правителството да рисува Нортънстоу. Тук са Джон Макнийл — млад лекар, и Бил Прайс — историк, който работи в библиотеката. Мисля, че е по-добре да повикам и тях, и да се опитам доколкото мога да обясня на всички ви в какво се състои работата.

Когато Фишър, Макнийл и Прайс допълниха компанията, Кингсли даде на събралите се пред него едно твърде общо, но достатъчно подробно обяснение за откриването на Черния облак и за събитията, които бяха довели до създаването на научен център в Нортънстоу.

— Това обяснява присъствието на охрана и т.н. Но все още не проумявам какво търсим ние тук. Ти спомена, че не е случайно. Защо ние, а не някой друг? — попита Ан Холси.

— Вероятно вината е моя — отвърна Кингсли. — Мисля, че нещата са се стекли така: агентите на правителството са намерили моя бележник с адреси. В него бяха и имената на учените, с които се консултирах по повод на Черния облак. Предполагам, че когато са разбрали връзките ми с някои хора, онези от правителството са решили да не рискуват излишно. Просто са „навързали на въжето“ всички, чиито имена са били записани в моя бележник. За което моля да ме извините.

— Дяволски небрежно от твоя страна, Крис — възкликна Фишър.

— Знаеш ли, честно казано, имах страшно много грижи през последните шест седмици. А в края на краищата вашето положение в известен смисъл съвсем не е чак толкова лошо. Вие до един заявихте, че мястото е чудесно. А когато настъпи критичният момент, тук шансовете ви за оцеляване са далеч по-големи откъдето и да било другаде. И ако оцеляването въобще се окаже възможно, ние тук ще оцелеем. Така че в крайна сметка вие имате късмет.

— Тази история с бележника ви с адреси не се отнася ни най-малко до мен. Ако не се лъжа, ние с вас никога не сме се срещали

преди.

— Случайност, Макнийл. А защо сте тук, ако смея да попитам?

— Търсех подходящо място за санаториум и ми препоръчаха Нортънстоу. В Министерството на здравеопазването ми предложиха да дойда и да разгледам всичко на място. Но защо точно аз, така и не разбрах.

— Вероятно за да имаме лекар край нас.

Кингсли се изправи и отиде до прозореца. По поляните вън се гонеха сенките на облаци.

Един ден към средата на април Кингсли се върна в стаята си след кратка разходка из имението Нортънстоу и щом отвори вратата, го лъхна миризма на анасон.

— Какво по...! — възкликна той. — Я виж, Джеф Марлоу. Но това е чудесно! Загубил бях всякаква надежда, че ще те видя някога тук. Как успя?

— С измама и предателство — отвърна Марлоу между две огромни хапки препечен хляб. — Добре сте се подредили тук. Искаш ли малко чай?

— Благодаря, много мило от твоя страна.

— Няма защо. След като ти замина, нас ни преместиха в Паломар, където успях да поработя още малко. Сетне изпратиха всички ни в пустинята с изключение на Емерсън, който, предполагам, е тук.

— Да, при нас са Емерсън, Барнет и Уайчарт. Сериозно се опасявах, че ще ви изпратят в пустинята. Затова и така бързо се ометох, щом разбрах, че Херик възнамерява да пътува за Вашингтон. Дърпах ли му ушите, задето ме е оставил да напусна страната?

— Предполагам, но не беше многословен.

— По една случайност се оказах прав в предположението си, че Кралският астроном ще бъде изпратен на ваша страна, нали?

— Да, сър! Кралският астроном е главен представител на британската страна в системата на проекта на Съединените щати.

— Браво на него. Предполагам, напълно му е допаднало. Но все още не си ми казал как успя да се измъкнеш от пустинята и защо реши да напуснеш.

— Лесно ще ме разбереш. Защото не ми харесва начина, по който бяха организирани смъртта ни.

Марлоу взе шепа бучки захар от захарницата. Сложи едната от тях на масата.

— Това е човекът, който върши работата.

— Как го наричате тук?

— Не мисля, че го наричаме с някакво по-специално име.

— Ние тук му викаме „фиг“.

— „Фиг“ ли?

— Точно така, съкратено от „фигура“.

— И макар да не го наричаме „фиг“, той си е истинска „фиг“ — продължи Марлоу. — Всъщност, както сам ще се увериш след малко, той е дяволски истинска „фиг“.

Сетне Марлоу нареди цяла редица от бучки.

— Над „фиг“-а стои началникът на сектора. Имайки предвид старшинството ми, ме направиха началник на сектор. Над него е заместник-директорът. Херик стана заместник-директор, въпреки че го настаняха в кабинет, не по-голям от кучешка колиба. След него е старият ни познат помощник-инспекторът, а след него — кой друг освен самият инспектор. Те, разбира се, са военни. Над тях е ръководителят на програмата. Той вече е политик. И така стъпка по стъпка се стига до заместника на президента. След него, предполагам, идва самият президент, в което не мога да съм напълно сигурен, защото никога не съм стигал до него.

— Цялата тази работа не ти се нрави, предполагам.

— Не, сър, не ми се нрави — продължи Марлоу, захапвайки ново парче препечен хляб. — Намирах се на прекалено ниско стъпало в стълбищата, за да ми хареса. Освен това никога не можех да схвана какво става извън моя сектор. Тенденцията е всичко да се държи в пълна изолация. Твърдяха, че това се прави в интерес на сигурността, но мисля, че по-скоро се правеше в интерес на безрезултатността. И както сам можеш да се досетиш, никак не харесвах цялата тази работа. Просто не е в моя стил на работа. Ето защо започнах да кроя планове как да се измъкна, за да се добера до вашето местенце тук. Струваше ми се, че вие тук сигурно сте се уредили по-добре. Сега вече се уверих, че това действително е така — добави той, посягайки за нова препечена филийка. — Пък и внезапно ми се дощя да погледам

известно време зелена трева, а когато човек го сполети подобен копнеж, не бива да му се съпротивлява.

— Дотук всичко разбирам, Джеф, но все още не ми е ясно как се озова тук и как успя да се откопчиш от свършената ви организация.

— Чиста случайност — отвърна Марлоу. — На онези приятели от Вашингтон им хрумнала идеята, че вие тук не споделяте с тях всичко, което знаете. И понеже вече бях дал да се разбере, че с радост бих посрещнал всяка промяна, изпратиха ме да ви шпионирам. Ето в какво се състои предателството ми.

— Искаш да кажеш, че от теб се очаква да съобщаваш всичко, което бихме скрили, така ли?

— Точно така. А сега, след като ти е известно защо съм тук, ще ми позволите ли да остана, или ще ме изритате?

— Тук е установен ред, според който всеки прекрачил прага на Нортънстоу остава в имението. На никого не разрешаваме да напуска.

— А дали ще е удобно и Мери да бъде с мен? Тя остана в Лондон да направи няколко покупки. Ще пристигне утре по някое време.

— Би било чудесно. Място има предостатъчно. Ще се радваме, ако и мисис Марлоу е тук. Честно казано, има да се върши много работа, а хората ни са твърде малко.

— Може би няма да е зле от време на време да изпращам по някоя дребна информация до Вашингтон, просто за да ги зарадвам.

— Можеш да им разказваш всичко, което пожелаеш. Убеден съм, че колкото повече неща споделяме с политиците, толкова повече расте потиснатостта им. Така че нищо не крием от тях. Тук нямаме никакви тайни. Радиовръзката ни с Вашингтон е на твое разположение. Тя заработи преди седмица.

— В такъв случай може би ще ми разкажеш докъде сте стигнали. Аз от своя страна не мога да се похваля с повече данни от онези, които ми бяха известни по време на разговора ни в пустинята Мохаве. Успях все пак да свърша това-онова, но в момента не оптичните изследвания са онова, от което имаме най-много нужда. С настъпването на есента може да стигнем до по-ясни данни. Засега думата имат момчетата от радиотелескопа. По онова време и двамата мислехме така.

— Съвсем вярно. С пристигането си през януари в Кембридж направих всичко възможно да размърдам Джон Марлборо. Наложих се

да го убеждавам известно време, докато се заеме с работата. Не ми се искаше да му разкривам истинската причина, макар че сега вече всичко му е ясно. Измерихме температурата на Облака. Оказа се, че е малко над 200 градуса (абсолютни градуси, разбира се).

— Звучи окуражително. Можехме само да се надяваме да е толкова ниска. С приближаването на Облака към Слънцето във вътрешността му положително ще настъпи раздвижване на пластове. Първите ми пресмятания показаха, че температурата ще се повиши някъде между 50 и 100 процента и ще достигне приблизително температурата на замръзване. Изглежда, ще се отървем само с порядъчно охлаждане — също като в зимна приказка.

— Най-добрият възможен вариант.

— Така мисля и аз.

— Продължавай.

— Тогава, през януари, все още смятах, че ще мога да осъществя всичките си планове. Ето защо реших да подложя властите на сериозно изпитание. Направи ми впечатление, че политиците са готови на всякаква цена да получат две неща: научна информация и секретност. Реших да им предоставя и двете, но при условия, поставени от мен, и тези именно условия виждаш сега тук, в Нортънстоу.

— Мисля, че те разбирам. Сигурно не е много неприятно да живееш тук — в краката ти не се мотаят никакви военни, няма секретни разговори. Но как успя да събереш екипа си?

— Инсценирах неблагоприятие по посока на необходимите ми хора. Какво по-естествено от това тук да бъде доведен всеки, който може да е научил по някакъв начин нещо от мен. Разиграх им една лоша шега, която още ми тежи на съвестта. Тук ще срещнеш едно очарователно момиче, което свири изключително добре на пиано, един художник, историк и други музиканти. Страхувах се, че ако в продължение на повече от година в Нортънстоу живеят само учени, ще настъпи време, когато няма да могат да се понасят. Ето защо организирах една не твърде честна игра. Само да не се изпуснеш, Джеф. При създадените обстоятелства мисля, че ще успееш да ме оправдаеш. И все пак по-добре би било, ако останалите не знаят, че именно аз съм причина да бъдат изпратени тук. Сърцето не тъжи за неща, които умът не познава.

— А какво става с онази пещера, за която говорихме в пустинята? Предполагам, погрижил си се за нея?

— Разбира се. Може би не си я забелязал, но малко по-нататък, под самото хълмче, голям брой машини вече копаят.

— Кой наблюдава как вървят работите?

— Момчетата, които живеят в новите постройките на имението.

— А кой се грижи за този дом — готвене, храна и т.н.?

— Жените, които живеят в новите постройките, а момичетата са секретарки.

— Какво ще стане с всички тях, когато обстановката се влоши?

— Ще дойдат с нас в укритието, разбира се. Което значи, че помещението ще трябва да бъде много по-обширно от първоначалния ни проект. Ето защо се наложи да започнем работа по-рано.

— Крис, струва ми се, че доста добре си опекал работата. Само не разбирам с какво си затруднил вашите държавни мъже. В края на краищата натикали са ви зад оградата на това имение, а преди малко ти спомена, че получават и всякаква информация. Струва ми се, че при това положение съвсем не са за окайване.

— Чуй сега как си представях нещата през януари и февруари. Възнамерявах дори да поема контрола върху развитието на събитията в света.

Марлоу бе изсмя.

— Да, знам, че звучи смешно мелодраматично. Но говоря съвсем сериозно. Не страдам и от мания за величие, поне така си въобразявам. Само след месец или два щях да се оттегля деликатно към научната си работа. Не съм замесен от едно и също тесто с диктаторите. Просто се чувствавам удобно като победено псе. Но за мен това беше сякаш изпратен от небето шанс да стегна здраво челюсти около прасеца на онзи, който ме тъпче.

— Настанен в тази великолепа сграда, наистина приличаш на победен пес — засмя се Марлоу и се залови с лулата си.

— За всичко това тук трябваше да се воюва. В противен случай щяхме да сме поставени при същите условия, срещу които толкова много се бунтуваш. Ще ми позволиш, нали, да нагазя малко във философията и социологията. Минавало ли ти е някога през ума, Джеф, че въпреки всички промени, станали благодарение на науката (чрез овладяването на неживата енергия например), все още живеем в

същия социален ред, господстващ от векове насам? На върха — политиците, след тях — военните, а истинските мозъци — на дъното. От времето на древния Рим или на първата цивилизация на Месопотамия до сега — никаква промяна. Живеем в общество, в което съществуват чудовищни противоречия — от една страна, модерно в своя технически прогрес, но от друга — архаично в социалната си организация. В продължение на години политиците се оплакват от недостиг на добре подготвени учени, на инженери и т.н. Това, което те, изглежда, не могат да схванат, е, че глупците на този свят не са чак толкова много.

— Глупците ли?

— Да, глупците. Такива като теб и мен, Джеф. Ние с теб сме такива глупци. Предоставяме способността си да мислим на тъпа архаични тъпаци и разрешаваме да бъдем въввлечени пряко волята си в някакви техни сделки.

— Учени от всички страни, съединявайте се! Това ли искаш да кажеш?

— Не точно това. Нямам предвид случая — учените срещу останалите. Нещата са по-дълбоки. Става дума за сблъсък между два съвършено различни начина на мислене. Съвременното общество се развива в техническо отношение на базата на математиката, а в социално отношение — благодарение на мисленето, облечено в думи. И именно тук става главният сблъсък между математичното и литературното мислене. За да ме разбереш по-добре, трябва да се срещнеш с министъра на вътрешните работи.

— Да не би да си намислил вече как да се промени всичко това?

— Възнамерявах да подготвя една атака на математичното мислене. Но не съм толкова голямо магаре, за да си въобразя, че мога да извърша нещо, което да доведе до някакъв поврат в нещата. Мислех си, че с повече късмет ще бъда в състояние да дам един добър урок на политиците и да им изтегля здравата ушите.

— Боже мой, Крис, говориш за цифри и думи, но не познавам човек, който да изрича толкова много думи наведнъж. Можеш ли да обясниш по-простичко какво имаш предвид?

— Предполагам, искаш да го изразя с езика на цифрите. Е, добре, ще се опитам. Да предположим, че когато Облакът доближи Земята, животът няма да загине. Макар да казвам „няма да загине“, условията

ще бъдат твърде неприятни. Или ще сме на границата на замръзването, или ще издъхваме от горещина. Вероятността хората да могат да живеят както обикновено е очевидно твърде малка. Онова, на което можем да се надяваме, е, че ще успеем да оцелеем, като изкопаем пещери или землянки, за да се скрием в тях. С други думи, придвижването на хората от място на място ще бъде преустановено. Тогава връзките и контролът над проблемите на човечеството ще зависят от радиото.

— Искаш да кажеш, че връзката между членовете на обществото, връзката, без която бихме се превърнали в тълпи от самотни индивиди, ще зависи от радиовръзката?

— Точно така. Вестници няма да има, защото редакторите им ще се скрият.

— Струва ми се, разбирам накъде биеш, Крис. Искаш да кажеш, че Нортънстоу ще се превърне в пиратска радиостанция? Ех, момче, къде са фалшивите ми бакенбарди?

— Слушай сега. Когато радиовръзките придобият първостепенна важност, проблемът за количеството информация ще бъде жизненоважен. Властта постепенно ще премине в ръцете на онези хора, които разполагат с най-много информация, а според моите планове Нортънстоу ще бъде в състояние да разполага със стотици пъти повече информация от предавателите по цялата Земя, взети заедно.

— Това е химера, Крис! Само един от проблемите, които ще трябва да решаваш, е енергийното хранване!

— Имаме собствен дизелов генератор и предостатъчно гориво.

— Но положително няма да успееш да получиш огромното количество енергия, което ще ти бъде необходимо.

— Не ни е и необходимо огромно количество енергия. Не казах, че ще осигурим стократно повече енергия от необходимата за всички радиопредаватели по Земята. Думата ми е за стократно по-големите ни възможности за предаване на информация, което е съвсем друго нещо. Няма да излъчваме програми за населението. Ще предаваме със съвсем ниска мощност за правителствата от целия свят. Ще се превърнем в своеобразен международен център за обмен на информация. Правителствата ще си разменят послания чрез нас. С две думи, ще станем център на връзките между различни точки на Земята и именно

в такъв смисъл в наши ръце ще бъде контролът върху събитията в света. И ако сега, след всичко, което чу, съм разочаровал очакванията ти, помни, че не съм мелодраматичен тип.

— Мисля, че започнах да разбирам. Но как, за бога, ще успееш да се въоръжиш с потенциала, носещ информация.

— Нека първо те запозная с теоретичната основа. Всъщност тя е твърде добре известна. Причината, за да не бъде приложена досега, е отчасти инерцията да се мисли само за съществуващата апаратура и отчасти неудобството всички съобщения да се записват, преди да бъдат излъчени.

Кингсли се намести по-удобно в креслото си.

— Както естествено ти е известно, освен обичайната практика на непрекъснато радиоизлъчване възможно е да се осъществи дискретно излъчване, чрез импулси. Да предположим, че излъчваме три вида импулси: къси, средни и дълги. На практика времетраенето на дългите импулси може да бъде приблизително равно на продължителността на два къси или на един и половина средни импулса. С предавател, чиято носеща вълна има дължина от седем до десет метра с обичаен радиус на действие и с обичайна ширина на честотната лента, биха могли да се предават 10 000 импулса в секунда. При тази скорост на предаване трите вида импулси могат да се подредят в какъвто искаш ред. Да предположим, че със средния импулс означаваме края на буквите, думите и изреченията. Един среден импулс показва края на буква, два последователни средни импулса — края на дума, а три — края на изречението. При това положение за буквите ни остават късите и дългите импулси. Да предположим например, че решим да използваме Морзовата азбука. В такъв случай за една буква ще са ни необходими средно три импулса. Пресметнато за приблизително пет букви на дума, това означава, че за всяка дума ще са ни необходими около петнайсетина къси и дълги импулса. Като прибавим и средните импулси, отбелязващи края на буквите, за всяка дума ще са необходими около двадесет импулса. При скорост 10 000 импулса в секунда можем да предаваме около петстотин думи в секунда. Това многократно превъзхожда възможностите на обичайното радиопредаване, което позволява скорост от по-малко от три думи в секунда. При това положение ще бъдем поне сто пъти по-бързи.

— Петстотин думи в секунда! Боже мой, какво бръщолевене ще падне!

— Вероятно ще увеличим широчината на честотната лента, което ще ни позволи да повишим броя на импулсите не повече от милион в секунда. Смятам, че е напълно възможно да стигнем до сто хиляди думи в секунда. Съвсем ясно е, че никой не е в състояние да произнесе сто хиляди думи в секунда, дори политиците, и слава богу. Ето защо съобщенията ще трябва да се записват на магнетофонна лента. Записаната на лентата информация ще бъде възпроизвеждана с повишена скорост чрез специален магнетофон.

— Не смяташ ли, че би могло да се появи сериозна пречка в твоя план? Какво може да попречи на другите правителства да построят подобно съоръжение?

— Глупостта и инертността. Както винаги досега нищо няма да бъде направено, докато опасността не се зададе. Аз дори се опасявам, че политиците са толкова мудни, че на никой няма да му дойде наум да инсталира поне един предавател или приемник, да не говорим за специални укрития за персонала. Подтикваме ги колкото ни стигат силите. Искат информация от нас само по един въпрос и ние отказваме да им я даваме по друг начин освен чрез радиопредавателя. Съществува и друг проблем. Условията в йоносферата може да се променят дотам, че да се наложи да използваме само много къси вълни. Подготвили сме се да намалим дължината до един сантиметър. Ето един въпрос, по който непрестанно ги предупреждаваме, но те са дяволски мудни — мудни в действията си, мудни в мисленето си.

— Кой между другото върши цялата тази работа тук?

— Радиоастрономите. Ти вероятно знаеш, че от Манчестър, Кембридж и Сидней тук пристигна цяла тълпа радиоастрономи. Разполагаме с толкова много хора, които се занимават с радиоастрономия, че в началото направо се прескачаха. Това трая, докато ни сложиха под ключ. Глупави магарета — всички полудяха от яд, като че не беше ясно, че ще ни изолират. И тогава много тактично им обясних, че гневът с нищо няма да ни помогне и единственото, което ни остава, е да използваме част от радиоастрономичната си апаратура за конструиране на радиопредавател. Едва тогава стана ясно, че разполагаме с много повече електро- и радиочасти, отколкото са необходими за радиотелескопа. Ето как в съвсем скоро време

разполагахме с цяла армия инженери. В състояние сме вече да затрупаме Би Би Си със събраната от нас информация.

— Знаеш ли, Кингсли, още не мога да дойда на себе си от тази твоя история с импулсите. Просто не мога да повярвам, че нашите радиопредавателни системи продължават да отронват по три думи в секунда, когато биха могли да изпращат по петстотин.

— Нищо сложно няма, Джеф Устата на човека изпуска информация от някакви си две думи в секунда, ухото му успява да възприеме информация със скорост, по-малка от три думи в секунда. Ето защо великите умове, които ръководят нашите съдби, проектират апаратурата в съответствие с тези ограничения, макар от техническа гледна точка такива ограничения да не съществуват. Та нали затова повтарям непрестанно, че нашата социална система е архаична — с цялото човешко познание, събрано на дъното, и огромна тълпа слабоумници на върха?

— Струва ми се — позасмя се Марлоу, — че понякога опростяваш нещата прекалено много.

ШЕСТА ГЛАВА

ОБЛАКЪТ ПРИБЛИЖАВА

През следващото лято Облакът се намираще в дневното небе и не можеше да бъде наблюдаван, макар че изследванията с радиотелескопа на Нортънстоу не спираха.

Обстановката беше далеч по-благоприятна, отколкото министър-председателят си беше представял. Съдейки по сведенията, които пристигаха от Нортънстоу, вероятност да настъпи сериозна криза за гориво не съществуваше — вест, за която той беше искрено благодарен. В момента нямаха основания да се боят от масова паника. Освен от Кралския астроном, на когото той имаше пълно доверие, опасността идваше от учените и по-специално от Кингсли, но те бяха на сигурно място в Нортънстоу. А и отстъпките, които се наложи да направят, бяха смешно малки. Най-лошо от всичко бе, че трябваше да се лиши от Паркинсън. Наложиха се да го изпратят в Нортънстоу, за да следи дали събраните там учени не правят никакви шмекерии. Очевидно в докладите, които се получаваха от имението, нямаше нищо секретно и затова министър-председателят бе решил да не разлайва още кучетата, да не обръща внимание на укорите, които останалите министри му правеха. От време на време министър-председателят беше склонен да се подчини на техните настоявания, особено в моментите, когато му ставаше твърде трудно да преглътне честите напомняния от страна на Кингсли за необходимостта от секретност.

В интерес на истината прикритите нападки на Кингсли не бяха лишени от основание, защото членовете на правителството трудно запазваха тайни. На всяко ниво от политическата йерархия отделните ръководители считаха за безопасно да споделят с подчинените си онова, което са научили. В резултат сведения за приближаващия се Облак бавно се процеждаха надолу и в началото на есента бяха стигнали почти до нивото на парламента. С две думи, оставаше само една крачка, за да стигнат до пресата. И все пак моментът не беше

достатъчно назрял, за да може вестта за Облака да се появи на първа страница на всички вестници.

Есента беше ветровита и небето над Англия бе покрито с облаци. И макар че през октомври Облакът беше закрил вече част от съзвездието Заек, до началото на ноември все още никой не бе затръбил тревога. Първите сигнали пристигнаха от ясният небосвод на Изтока. По време на сондажни работи в пустинята от погледите на инженерите не убягнала загрижеността, с която местните хора наблюдавали небето. Арабите сочели Облака или по-скоро едно тъмно петно в небето, което бе станало вече около седем градуса в диаметър и приличало на зейнала овална яма. Работниците твърдели, че преди на същото място такава яма не се виждала и появата ѝ сега сигурно била някакво предзнаменование. Какъв бил неговият смисъл, не знаели, но били уплашени. Разбира се, никой от инженерите не можел да си спомни дали е виждал тъмно петно, но и никой не познавал точното разположение на звездите, за да бъде сигурен. Един от тях обаче имал в базата карта на звездното небе. Когато сондажната група приключила своята работа и се завърнала в лагера, той разгледал картата. Нещо наистина, не било в ред. Последвали писма до вестниците в Англия.

Репортерите, естествено, не бързали да потърсят отговор. Но само след седмица серии от подобни истории започнали да се дочуват. Както често се случва, едно съобщение води след себе си още цял куп като него, също както първата капка дъжд предвещава приближаването на силна буря. Лондонските вестници изпратиха свои специални кореспонденти, въоръжени с фотоапарати и звездни карти на Северна Африка. Репортерите потегляха въодушевени, считайки задачата за чудесна възможност да се спасят, поне за малко от мрачния ноември. Връщаха се у дома съвсем отрезвели от възторга си. Тъмното петно съвсем не им бе дало основание за весели размишления. Не бяха донесли и снимки. На никой от редакторите не бе минало през ум, че да снемаш звезди с обикновен фотоапарат е трудна работа.

Британското правителство все още не можеше да реши дали да спре съобщенията, които се появяваха в пресата. Най-накрая беше решено нищо да не се предприема, тъй като всеки опит за намеса можеше само да подчертае сериозността на положението.

Мрачният тон на дописките, които пристигаха, удиви редакторите и те дадоха нареждане да се преработят, за да добият по-лек и безгрижен тон. Първите вести за Облака стигнаха в края на ноември до широката публика под следните банални заглавия:

„НА НЕБЕТО СЕ ПОЯВИ ПРИВИДЕНИЕ“

„ЗВЕЗДНО ЗАТЪМНЕНИЕ, ОТКРИТО В СЕВЕРНА АФРИКА“

„НЕ ЧАКАЙТЕ ЗВЕЗДИ ЗА КОЛЕДА — ЗАЯВЯВАТ АСТРОНОМИТЕ“

Ледът се пропукваше. Започнаха да пристигат снимки от големите обсерватории на Великобритания и някои други страни. Те се появяваха на първата страница на ежедневниците (и, разбира се, на последната в „Таймс“). На известни учени бяха поръчани статии.

Постепенно хората започнаха да научават за съществуването на силно разреден газ, който заема обширни райони от пространството, разделящо звездите. Обясняваше се, че в този газ се съдържат безброй дребни частици, вероятно ледени, не по-големи от една сто хилядна част от инча в диаметър. На тези дребни частици именно се дължали и тъмните петна по Млечния път. Показани бяха снимки на такива тъмни петна. Новото явление било просто едно от тези петна, видяно отблизо. Фактът, че по своя път Слънчевата система понякога минава покрай или пресича подобни струпвания, бил известен на астрономите отдавна. Срещите с подобни образувания са дали основа на теорията за произхода на кометите. Показвани бяха и снимки на комети.

Повечето учени не бяха напълно задоволени от тези обяснения. Облакът се превърна в честа тема за разговор и обсъждания в научните лаборатории по целия свят. Отново си припомниха думите на Уайчарт отпреди една година. Скоро за всички стана ясно, че плътността на Облака е от най-голямо значение. Общата тенденция беше този факт да се омаловажава, но се срещаха и учени, които си спомниха думите на Кингсли, произнесени на срещата на Британската астрономическа асоциация. Немалко значение се отдаваше и на факта, че членовете на

групата в Нортънстоу бяха изчезнали от университетите. Всички почувствуваха, че тревогата не е неоснователна. Без съмнение опасенията на хората щяха да се засилят много повече, ако не бяха зачестилите обръщения на правителствата от цял свят към учените. Те бяха призовани да вземат участие в подготовката за посрещане на бедствието, свързана със запасяване с храни и горива и строителство на укрития.

Страхът обаче успя да проникне и сред широките маси. През първата седмица на декември навсякъде се долавяха началните признаци на безпокойство. По време на интервюта с добре осведомени членове на правителството известни фейлетонисти използваша твърде язвителни реплики. Първата вълна на тревога стихна необяснимо бързо. Третата седмица на декември бе мразовита и ясна и въпреки студа хората с коли и автобуси се стичаха във от градовете, за да наблюдават звездното небе. Не можеха да забележат нито ново явление, нито някаква яма. Ярката лунна светлина позволяваше да се видят само някои звезди. Напразно по вестниците пишяха, че Облакът може да бъде забелязан единствено на фона на звездите. Така или иначе, Облакът вече не беше сензационна новина на деня. Още повече че до Коледа оставаха само няколко дена.

Правителството имаше сериозни основания да се радва на бързо отшумелия интерес към темата за Облака, още повече че през декември от Нортънстоу пристигна тревожен доклад. Струва си да опишем обстоятелствата, свързани с този доклад.

През лятото организацията на работата в Нортънстоу бе окончателно завършена. Учените се разделиха на две групи — едната се занимаваше с изследвания на Облака, а другата — с проблемите на осъществяване на връзка, за които Кингсли бе говорил с Марлоу. Останалите се грижеха за имението и за построяване на укритието. Веднъж седмично членовете на трите групи се събираха. Така всички бяха в течение на работата в другите сектори, без да влизат в излишни подробности.

Марлоу работеше с изследователите на Облака, които използваша телескопа Шмит, пренесен от Кембридж. През октомври двамата с Роджър Емерсън бяха решили проблема за посоката на движението на

Облака. На поредната седмична сбирка Марлоу разказа резултатите си, като неволно се впусна в повече подробности. Накрая завърши с думите:

— И така Облакът очевидно се движи към Слънцето под ъгъл нула.

— Какво означава това? — попита Макнийл.

— Това значи, че Слънцето и Земята положително ще бъдат обгърнати от Облака. Досега можехме да се надяваме, че в последния момент ще настъпи някакво, макар и минимално отклонение. Сега обаче е съвсем ясно, че това няма да се случи. Облакът се движи по права линия към Слънцето.

— Не е ли малко странно, че се насочва право към Слънцето? — настояваше Макнийл.

— Все нанякъде трябва да се движи — отвърна Бил Барнет. — Вероятността да се отпрати в една или друга посока е еднаква.

— А мен все не ме напуска чувството, че Облакът сякаш нарочно се е отправил към Слънцето — не спираше заядливиет ирландец.

Следващите няколко минути минаха в общи препирни, докато Ивет Хеделфорт се изправи и се обърна към събралите се:

— Имам причини за безпокойство — заяви тя.

По лицата на мнозина се плъзнаха усмивки, а някой дори подметна:

— Странно наистина, какви ли са тези причини?

— Нямам предвид „такива“ причини — продължи момичето, — а истински. Доктор Марлоу спомена, че Облакът се състои от водород. Измерванията показват, че плътността му е малко над 10^{-10} грама на кубически сантиметър. Пресметнах, че ако Земята се движи в такъв облак в продължение на един месец, количеството водород, което ще се добави към нашата атмосфера, ще бъде повече от сто грама на всеки квадратен сантиметър от земната повърхност. Греша ли?

Изведнъж настъпи тишина, докато мозъците на присъстващите или поне тези на учените направят заключенията, следващи от казаното.

— Не е ли по-добре да проверим това веднага — промърмори Уайчарт.

Почти без никакви коментари събраните се разотидоха, а Паркинсън се приближи до Марлоу:

— Е, доктор Марлоу, какво значи всичко това?

— Боже мой, няма не е очевидно? Това значи, че в земната атмосфера ще навлезе водород в количество, което е достатъчно, за да свърже всичкия кислород на Земята. Съединението на водорода с кислорода е изключително неустойчиво. Цялата атмосфера ще излети нагоре. За това се е сетила една жена, така че можете да ѝ се доверите.

Кингсли и Уайчарт прекараха останалата част от деня в спорове. Привечер заедно с Марлоу и Ивет Хеделфорт се събраха в стаята на Паркинсън.

— Вижте, Паркинсън — започна Кингсли, след като разляха питието по чашите, — смятам, че вие трябва да решите какво да се съобщи на държавниците в Лондон, Вашингтон и другите столици. Нещата се оказаха доста по-сложни. Боя се, че водородът не е от толкова голямо значение, както вие, Ивет, мислите.

— Не съм казала, че е от значение, Крис, аз просто зададох въпрос.

— И имахте всички основания да го сторите, мис Хеделфорт — намеси се Уайчарт. — Обръщаме прекалено много внимание на температурата на Облака, пренебрегвайки въздействието му върху атмосферата на Земята. На първо място стои проблемът с енергията. Всеки грам водород, който навлезе в нашата атмосфера, има две възможности за освобождаване на енергия: при влизането в допир с атмосферата и при съединяването си с кислорода. От тези два случая първият е по-сериозен, защото количеството енергия, което ще се освободи, ще бъде по-голямо.

— Мили боже, това съвсем влошава нещата — възкликна Марлоу.

— Не е задължително. Представете си, че вследствие на удара газовете на Облака се сблъскат с най-горния слой на атмосферата. Той веднага ще се загрее силно. Изчислихме, че температурата му ще се повиши до стотици, хиляди и дори милиони градуса. А като се има предвид, че Земята се върти заедно с атмосферата си, ясно е, че Облакът ще се сблъска с въздушната ни обвивка само от едната ѝ страна.

— Коя по-точно? — попита Паркинсън.

— Позицията на нашата планета в нейната орбита ще бъде приблизително такава, че Облакът ще я приближи откъм Слънцето —

поясни Ивет Хеделфорт.

— Макар да нямаме видимост към Слънцето — допълни Марлоу.

— Това значи, че Облакът ще се сблъсква с атмосферата от онази страна на Земята, която сме свикнали да наричаме ден, така ли?

— Точно така. А нощем Облакът няма да докосва атмосферата.

— Именно тук се крие основният проблем — продължи Уайчарт. — Високите температури, за които току-що споменах, ще станат причина най-външните слоеве на атмосферата да се издигнат нагоре и да се отделят. Това няма да става през деня, защото масата на Облака ще ги спира, но нощем най-горната обвивка ще отлита в космоса.

— Разбирам какво искате да кажете — обади се Ивет Хеделфорт.

— Водородът ще навлиза в нашата атмосфера през деня, но през нощта ще „отлита“. Така натрупването на водород ще бъде избегнато.

— Именно.

— А можем ли да бъдем сигурни, Дейв, че цялото количество постъпил водород ще се върне обратно по този начин — запита Марлоу. — Ако дори само една минимална част от него се задържи, да кажем един или десет процента, ефектът ще бъде катастрофален. Не бива да забравяме колко незначителни смущения — незначителни от астрономична гледна точка — могат да станат причина за гибелта ни.

— Вярвам в предвиждането, че цялото количество водород ще се върне в космоса. Опасността се крие по-скоро във факта, че заедно с него летят много други газове, съдържащи се в атмосферата.

— Защо? Нали казахте, че ще се нагряят само външните слоеве?

Кингсли реши да обясни:

— Ето в какво се състои работата. Най-горният атмосферен слой ще се нагрее извънредно много. В основата на атмосферната обвивка, където живеем ние, в началото ще бъде прохладно. Но постепенно топлината ще проникне и към долните слоеве.

Кингсли остави чашата си с уиски.

— Сега трябва да изчислим с каква скорост ще протече този процес на топлообмен. И както спомена ти, Джеф, необходимо е твърде слабо отклонение, за да последват катастрофални резултати. Долните атмосферни слоеве може да се нагряят до такава температура, че да се сварим, да се сварим в буквалния смисъл на думата, а политиците няма да направят изключение, Паркинсън.

— Забравяте, че нашите кожи са по-дебели и затова ще издържим по-дълго.

— Чудесно, печелите! Затоплянето на атмосферата, разбира се, може да протече толкова бързо, че тя цялата да излети в космоса.

— Възможно ли е да се определи дали това действително ще се случи?

— Има три начина за пренасяне на топлинната енергия. Те са добре известни: топлопроводимост, конвекция и излъчване. Сега дори можем да кажем със сигурност, че топлопроводимостта няма да играе съществена роля.

— Нито пък конвекцията — намеси се Уайчарт. — В горните слоеве ще има устойчив атмосферен слой с повишена температура.

— Така че остава излъчването — заключи Марлоу.

— И какво ще бъде неговото въздействие?

— Засега не знам — отвърна Уайчарт. — Ще трябва да се изчисли.

— В състояние ли сте да го сторите? — не спираше упоритият Паркинсън.

Кингсли кимна.

Три седмици по-късно Кингсли помоли Паркинсън да се отбие при него.

— Получихме резултатите от електронноизчислителната машина — започна той. — Добре, че настоявах да инсталираме тук една. По всичко личи, че няма да имаме тревоги с излъчването на топлината. Разполагаме с коефициент на сигурност около 10, който вдъхва известно успокоение. От горните слоеве на атмосферата към земната повърхност ще се насочи интензивно смъртоносно лъчение — рентгеново и ултравиолетово. Но изглежда, че то няма да проникне до най-ниските атмосферни слоеве. Край морското равнище ще бъдем твърде добре защитени. Не е такова положението по високите планини. Мисля, че хората от там трябва да се евакуират. В местности като Тибет никой не бива да остане.

— Но, общо взето, смятате, че няма да пострадаме, така ли?

— Това не мога да кажа с точност. Искрено казано, Паркинсън, аз съм разтревожен. Не ме безпокои толкова излъчването. Струва ми

се, с него няма да имаме кой знае колко проблеми. Не мога да се съглася с Дейв по отношение на конвекцията. При нормални условия нарастването на температурата отвън не е проблем. Температурните инверсии, както обикновено ги наричат, са добре известни, особено в Южна Калифорния, откъдето идва Уайчарт. А доказано е, че при температурните инверсии не се наблюдава движение на въздуха във вертикална посока.

— Какво ви тревожи тогава?

— Повърхностните слоеве на атмосферата, с които Облакът ще се сблъска най-напред. Вследствие на удара положително ще настъпи конвекция. Тази конвенция няма да проникне до най-ниските слоеве. В това Уайчарт е прав. Но проникване все пак ще има. И там ще настъпят сериозни температурни промени.

— Е, щом като горещината няма да стигне до най-ниските слоеве, какво значение има тя?

— Може да се каже, че има. Нека проследим хода на събитията, така както евентуално ще протекат. През първия ден нагретите въздушни течения ще проникнат до известна дълбочина. Същата нощ ще загубим не само водорода, проникнал през деня, но и част от атмосферните слоеве, до които топлиите вълни са стигнали. И така през първия ден ще се лишим от част от външната си обвивка и от водорода. На другия ден и последвалата го нощ — от още един слой. И така нататък. Ден след ден атмосферата ще се оголва все повече и повече.

— Ще издържи ли един месец?

— Ето това е въпросът. А отговор не мога да дам. Атмосферата може да се изчерпи още първите десет дена, а може да издържи и цял месец. Просто не знам.

— А можете ли да установите?

— Ще се опитам, но ужасно трудно е да установиш дали всеки фактор, който би имал значение, е взет предвид. Много по-трудно е от решаването на проблема за излъчването. Без съмнение ще стигнем до някакъв отговор, но не зная дали ще бъде достатъчно достоверен. Единственото, което мога отсега да кажа със сигурност, е, че този проблем крие много рискове. Не вярвам дори след шест месеца да сме в състояние да кажем нещо по-положително, отколкото сега. Вероятно сме изправени пред един от онези проблеми, отговорът на които се

търси извънредно трудно. Боя се, че ще се наложи да чакаме и да следим развитието на нещата.

— Какво да съобщя в Лондон?

— Ваша работа. Но на всяка цена съобщете, че жителите от високопланинските райони трябва да се евакуират, макар във Великобритания да не се срещат подобни масиви. Така или иначе, оставям на вас да решите какво от всичко казано тук да разкажете.

— Задачата не е много приятна, нали?

— Ни най-малко. Ако почувствувате, че унивате, препоръчвам ви да поговорите с един от градинарите. Името му е Стодарт. Толкова е флегматичен, че нищо не може да го разтревожи, дори и известието, че атмосферата ще се разлети.

Още в началото на третата седмица от януари човечеството можеше, наблюдавайки небето, да отгатне бъдещата си съдба. Изчезна звездата Ригел от съзвездието Орион. Мечът поясът на Орион и ярката Сириус скоро ги последваха. Изчезването на всяко друго съзвездие, с изключение може би на Голямата мечка, можеше да остане незабелязано, но угасването на Орион и Сириус видяха всички.

Интересът на вестниците към Облака се пробуди отново. Всеки ден се появяваха съобщения за последните новини, свързани с него. „Нощните пътешествия за дирене на тайнственото“, организирани от автобусните компании, добиха особена популярност. Броят на слушателите, следящи образователните програми на Би Би Си по астрономия, нарасна три пъти.

Към края на януари почти всеки четвърти жител на Земята бе видял Облака. Съотношение вероятно недостатъчно, за да се контролира общественото мнение, но напълно достатъчно, за да могат повечето хора да се убедят, че вече е крайно време да помислят за сигурността си. Тъй като едва ли беше възможно всички жители на градовете да ги напускат нощем, появиха се предложения да се изключва осветлението по улиците. Първоначално градските власти на много места се възпротивиха, но отказът им превърна несмелите предложения в упорити настоявания. Уевърхамптън бе първият град в Англия, в който изключиха уличното осветление след настъпването на нощта. Той бързо бе последван и от други провинциални градове, а към края на втората седмица от февруари капитулираха и властите в Лондон. Сега вече нямаше човек, който със собствените си очи да не се

е уверил в съществуването на Черния облак, който като гигантска ръка бе обгърнал небесния ловец Орион.

Почти в същата последователност се развиха събитията в САЩ и другите напреднали страни. В Съединените щати към всичко това се прибави и грижата по евакуацията на населението от повечето западни щати, чиято територия на много места бе над 5 000 стъпки надморска височина — пределна граница, указана в доклада, получен от Нортънстоу. Правителството на САЩ, естествено, първо се консултира със своите специалисти, но резултатите от техните изследвания не се различаваха чувствително от онези, получени в Нортънстоу. Съединените щати организираха и евакуацията на високопланинските републики в Южна Америка.

Аграрните държави в Азия реагираха с учудващо безразличие на предупрежденията на Организацията на обединените нации. Политиката им „чакай и виж“ може би щеше да се окаже най-мъдра. В продължение на хиляди години за селяните на Изтока природните бедствия са били израз на „божията воля“ — както обикновено ги наричаха на Запад. Според философията на ориенталеца ураганът и наводнението, набезите на грабителски племена и хищни скакалци, болестите трябва да се посрещат смирено. Същото се отнасяше и за новото небесно явление. Така или иначе животът не им даваше кой знае колко много и за тях той бе с много ниска цена.

С настъпването на пролетта Облакът навлизаше все повече и повече в дневното небе на Северното полукълбо. Ето защо, макар да бе закрил небосклона далеч отвъд съзвездие Орион, което бе затъмнено изцяло, присъствието му бе далеч по-малко забележимо за невъоръженото око. Англичаните играеха крикет и прекопаваха градините си както и преди: със същото се занимаваха и американците.

Големият интерес към градинарството тази година бе предизвикан от необичайно ранната пролет, настъпила още в средата на май. Чудесното слънчево време, възцарило се в продължение на няколко седмици, бе поразяло мрачните предчувствия, пуснали дълбоки корени в умовете и сърцата на хората. В края на май пресните зеленчуци заляха пазара.

Хубавото време обаче не можеше да зарадва членовете на правителството, защото те знаеха заплахата, която се таеше в него. От мига, в който Облакът бе забелязан за първи път, той бе изминал около

90 процента от пътя си до Слънцето. Известно беше, че с приближаването си към него той щеше да започне все повече да отразява лъчите му и температурата на Земята щеше да се повиши. Предвиждането на Марлоу, че количеството на видимата светлина няма да нарасне, се оказа вярно. По време на прекрасната пролет и първите дни на лятото не се забелязваше видимо увеличаване на яркостта на небесния свод. За щастие Облакът отразяваше само част от попадналата върху него слънчева светлина, иначе животът на Земята отдавна да бе изчезнал. И не само това — голям процент от инфрачервените лъчи не успяваха да пробият атмосферния слой, който ги отразяваше и изпращаше обратно в космоса.

С настъпването на юни стана ясно, че температурата по цялата Земя ще се повиши с около 15 градуса. Малко хора могат да си представят колко голяма част от човечеството живее на самата граница на допустимата за живота температура. При ниска влажност на въздуха човек може да оцелее и при 60° Целзий — температура, измервана често през лятото в ниските области на западноамериканската пустиня и в Северна Африка. В условията на висока влажност температурата 45°Целзий е вече смъртоносна, а при много висока влажност тази граница слиза до 40°. Такива температури се измерват през лятото по източните крайбрежия на САЩ, а понякога и в Средния Запад. Колкото и да е странно, температурата на екватора не превишава 35°, макар там влажността да е изключително висока. Плътният пояс изпарения, опасващ екватора, отразява слънчевите лъчи и ги връща обратно в атмосферата.

Не бива да се забравя, че в повечето райони на Земята температурата е по-ниска от пределната само с 10°, а на места и с много по-малко. Ето защо перспективата общата температура на Земята да се повиши с около 15° пораждаше сериозни опасения.

Трябва да добавим, че опасността се увеличаваше и от неспособността на човешкото тяло да се освободи от отделената в него топлина, което можеше да стане причина за неговата смърт. Знае се, че жизнените процеси в човешкото тяло протичат нормално при температура 37°, Повишаването ѝ до 39° говори за заболяване на организма, при 40° човек започва да бълнува, а при 42° настъпва смърт. Естествено възниква въпросът как, поставено при по-висока от нормалната за него температура, човешкото тяло успява да се освободи

от излишната топлина. Отговорът се крие в способността му да отделя пот чрез кожата. Този процес е с най-добър резултат при ниска влажност на въздуха, с което се обяснява оцеляването на човешките същества при висока атмосферна температура и сух въздух. Това, разбира се, дава отговор и на въпроса защо сухият климат се понася по-добре.

За всички бе ясно, че в бъдещите месеци много неща щяха да зависят от влажността на въздуха, и това даваше известни надежди. Под влиянието на топлинните лъчи, идващи от Облака, температурата на сушата, а оттам и тази на въздуха трябваше да се покачи много по-бързо от температурата на моретата и океаните и влажността в атмосферата щеше да се увеличава с много по-умерени темпове. Така или иначе намаляването на влажността във въздуха щеше да даде начало на промените, свързани с приближаването на Облака. Ето къде се криеше и загадката на необичайно ясното и чисто време през пролетта и през първите дни на лятото в Англия.

Учените не дооцениха значението на топлинните лъчи на Облака. В противен случай американското правителство за нищо на света нямаше да настани научната си лаборатория в западната пустиня. Сега се наложи да евакуират хората и апаратурата. Това ги направи още по-зависими от информацията, получавана от Нортънстоу. Но и в Нортънстоу имаха своите проблеми.

След поредното обобщаване на данните възникнаха съмнения относно резултатите на Джон Марлборо. Той обаче настояваше, че не е допуснал грешка. Решиха Хари Лестър, който до този момент се бе занимавал с проблемите на връзката, да повтори изследванията на Марлборо. След десет дни Лестър се изправи на доклад пред събралите се учени:

— Нека се върнем малко назад, към началния етап на наблюденията — започна той. — Когато за първи път научихме за присъствието на Облака, беше установено, че той се движи по права линия към Слънцето с малко по-малко от 70 километра в секунда. Изчислено бе, че с течение на времето тази скорост вероятно ще се увеличава и ще достигне 80 километра в секунда. Но наблюденията на Марлборо отпреди две седмици показаха, че Облакът не се държи по предвидения от нас начин. Наместо с доближаването към Слънцето да увеличава скоростта си, той я намалява. Както знаете, решено бе да се

повторят наблюденията на Марлборо. Мисля, че е по-добре сега да видите няколко диапозитива.

Показаното на екрана зарадва само Марлборо. Неговите данни се бяха потвърдили.

— По дяволите! — възкликна Уайчарт. — Попадайки в гравитационното поле на Слънцето, Облакът би трябвало да увеличава скоростта си.

— Да, но при условие, че не се противопостави по някакъв начин на това поле — възрази Лестър. — Погледнете отново последния диапозитив. Нали виждате дребните точки тук? Толкова са малки, че бяхме могли да предположим, че се дължат на дефект на плаката. Но ако съществуват наистина, то те се движат с поне пет хиляди километра в секунда.

— Любопитно — промърмори Кингсли. — Искаш да кажеш, че Облакът изстрелва малки капсули с огромна скорост и с тяхна помощ забавя собственото си движение, така ли?

— Може и така да се изтълкува — отвърна Лестър.

— Тълкувание, подкрепено от законите на динамиката, в което има и рационално зърно.

— Но защо този Облак се държи така ненормално?

Паркинсън се присъедини към Марлоу и Кингсли по време на разходката им в парка.

— Смятате ли, че новото откритие ще внесе значителни промени в хода на по-нататъшните събития? — запита той.

— Трудно е да се каже — отговори Марлоу, издихвайки кълбета дим от лулата си. — Все още е твърде рано, но едно е ясно — трябва да си отваряме очите на четири.

— Вероятно ще се наложи да нанесем промени в програмата — обади се Кингсли. — Смятахме, че Облакът ще достигне Слънцето в първите дни на юли, но ако движението продължи със същото забавяне, тогава всичко ще започне към края на юли или дори в началото на август. Сега вече не мога да бъда сигурен в нашите изчисления на температурата на Облака. Промените в скоростта ще изменят всичко.

— Доколкото разбирам, Облакът забавя движението си така, както една ракета намалява скоростта си — чрез изхвърляне на частици с голяма скорост в обратна посока — обади се Паркинсън.

— Горедолу. Тъкмо обсъждахме възможните причини за явлението.

— И какво е вашето мнение?

— Нищо чудно Облакът да създава мощно магнитно поле. Регистрирани са вече сериозни смущения в магнитното поле на Земята. Може да са предизвикани и от Слънцето — най-обикновена магнитна буря. Но имам чувството, че смущенията се дължат по-скоро на влиянието на магнитното поле на Облака.

— Значи смятате, че нещата са свързани с магнетизма?

— Много вероятно. Съществуват процеси, причинени от взаимодействието на магнитните полета на Слънцето и Облака. Не е ясно какво точно става, но от всички обяснения това е най-малко невероятно.

Тримата мъже завиха зад ъгъла на сградата и пред тях се изпречи широкоплещест мъж, който, щом ги видя, докосна с пръст шапката си и поздрави.

— Добър ден, господа.

— Чудесно време, нали, Стодард? Как върви градината?

— Наистина, сър, чудесно време. Доматите започнаха да зреят. Никога досега не са узрявали толкова рано.

Разделиха се със Стодард и Кингсли се обади:

— Честно казано, ако имах възможност да сменя мястото си с този приятел в следващите три месеца, не бих се колебал нито миг. Какво щастие е грижите ти да са свеждат до зреенето на доматиите.

През останалите дни на юни и през целия юли температурите на Земята продължаваха да се повишават. На Британските острови горещините достигнаха 30°–32°. Хората страдаха от необичайната жега, но сериозни причини за тревога нямаше.

Списъкът на жертвите в Съединените щати не бе голям главно благодарение на климатичните инсталации, монтирани през предишните няколко години и месеци. Температурите обаче приближаваха смъртоносната граница и се налагаше хората да не напускат домовете си по цели седмици. Тук-там климатичните инсталации се повреждаха и тогава хората умираха.

Отчайващо бе положението в района на тропиците — 7 943 вида растения и животни вече бяха унищожени напълно. Хората оцеляваха единствено благодарение на пещерите и землянките, които успяваха да

изкопаят. Нищо не можеше да се направи, за да се намали температурата на знойния въздух. Количеството на загиналите през този период остана неизвестно. Знаеше се само, че са повече от седем милиона души. И ако не бяха някои благоприятни обстоятелства, това число щеше да бъде значително по-голямо.

Най-накрая настъпи момент, когато и повърхностният слой на морската вода започва да се нагрива, разбира се, не така бързо, както въздуха, но достатъчно, за да се получи застрашително увеличаване на влажността. Именно повишената влажност стана причина за трагедията, за която току-що стана дума. Милиони земни жители между Кайро и нос Добра Надежда бяха подложени на въздействието на все по-горещия и все по-влажен въздух. Преустанови се всякакво движение на хора от място на място. Земните жители не можеха да сторят нищо друго, освен да лежат и да дишат тежко като кучета в зноен ден.

Към средата на четвъртата седмица на юли условията на тропиците станаха така непоносими, че всеки миг животът там можеше да спре. Най-неочаквано над цялото земно кълбо започнаха да се трупат дъждовни облаци. В продължение на три дена небосводът над цялата планета бе плътно обгърнат от дебел слой облаци и Земята заприлича на Венера. Това естествено доведе до слабо спадане на температурата, защото облаците отразяваха слънчевите лъчи обратно към космоса. Не може да се каже обаче, че този факт облекчи значително климатичните условия. Навсякъде, дори в далечните северни области на Исландия, заваляха топли дъждове. Увеличи се неимоверно много броят на насекомите, за чието развитие, за разлика от хората и останалите бозайници, горещината и влагата бяха благоприятни.

Растенията избуяха до невиджани размери. Пустините разцъфтяха така, както никой смъртен не бе допускал. И сякаш по някаква ирония на съдбата човечеството не можеше да извлече никаква полза от това плодородие. В почвата не бе засято нищо.

Човекът живееше относително поносимо само в Северозападна Европа и в Далечния Север, но дори и там не можеше да предприеме нищо. Отнета му беше инициативата. Венецът на природата бе поставен на колене от самата нея. От същата онази природа, за която

той в продължение на петдесетина години гордо твърдеше, че е овладяна от него.

Условията не се подобряваха, но и не се влошаваха. С оскъдна или без никаква храна много от онези, които бяха успели да оцелеят след страшната жегата, сега разполагаха с изобилие от вода. Смъртността, достигнала огромни размери, сега бе спряла да се увеличава.

Близо седмица преди пелената от облаци да обгърне плътно Земята, в Нортънстоу бе направено откритие от огромен астрономичен интерес. При твърде драматични обстоятелства бе потвърдено предположението, че на Луната съществуват пясъчни бури.

Повишаването на температурите през юли превърна обикновено прохладния британски климат в тропически, но нищо повече. Скоро тревата прегоряха, цветята изсъхнаха. В сравнение с другите райони на Земята можеше да се счита, че Англия е слабо засегната, макар дневната температура да се повиши до 38°, а нощем спадаше само с няколко градуса. Крайморските курорти бяха претъпкани с посетители и всяко свободно кътче от морския бряг бе заето от каравани, теглени от коли.

Укритието в Нортънстоу бе вече завършено и съоръжено с мощна климатична инсталация и все повече и повече жителите на имението предпочитаха да прекарат нощта в прохладата, която тя създаваше. Иначе животът не се бе променил много и само разходките вместо през деня, под палещите лъчи на слънцето, ставаха нощем.

През една ярка лунна нощ Марлоу, Емерсън и Кнут Йенсен се разхождаха в парка, когато неочаквано им се стори, че светлината някак се промени.

— Знаеш ли, Джеф, това е дяволски странно. На всичкото отгоре не виждам нито едно облаче.

— Вероятно някъде много високо в атмосферата плуват ледени частици.

— В тази жегата? Абсурд!

— Може и да си прав.

— А и цветът на светлината стана особено жълт, което не може да се дължи на ледени кристали — добави Йенсен.

— Е, не ни остава нищо друго, освен да се подчиним на правилото „когато се съмняваш — погледни“. Хайде да отидем при телескопа.

Щом пристигнаха в купола, приютил шестинчовия Шмит, Марлоу насочи телескопа към Луната.

— Боже милостиви! — възкликна той. — Там всичко ври!

Емерсън и Йенсен застанаха един след друг пред окуляра. След малко Марлоу се обади:

— По-добре идете да повикате останалите. Такова нещо се вижда веднъж в живота. Ще направя снимките при самия телескоп.

Ан Холси се присъедини към забързаните по коридора учени, които Емерсън и Йенсен бяха повикали спешно. Когато нейният ред да застане пред окуляра дойде, Ан все още нямаше представа какво ще види. Наистина тя вече бе наблюдавала сивата, набраздена и безжизнена повърхност на Луната, но не познаваше топографията и подробно. Нищо не разбираше от развълнуваните реплики, които астрономите край нея си подхвърляха. Тази вечер тя дойде при телескопа, тласната по-скоро от чувство на дълг. Когато нагласи фокуса, пред очите ѝ неочаквано се разкри фантастична гледка. Луната бе лимоненожълта. Обичайните остри ръбове на повърхността и бяха забулени от гигантски облак които, изглежда, се простираше далеч зад овалните очертания на планетата. В облака непрестанно се вливаха нови и нови струи, извиращи от по-тъмните петна. От време на време те сякаш бликаха с нова сила оттам, къдреха се и се виеха по удивителен начин.

— Хайде, Ан, не се задържай прекалено дълго. Бихме искали да изследваме явлението, преди да е настъпило утрото — обади се някой зад гърба на момичето.

Ан неохотно отстъпи мястото си.

— Какво значи това, Крис? — попита тя Кингсли, докато крачеха към укритието.

— Спомняш ли си какво говорихме в деня, когато за първи път стана ясно, че Облакът приближавайки се към Слънцето, забавя движението си, вместо да го ускорява.

— Помня само, че всички бяха много разтревожени.

— Е, добре, Облакът намаляваше скоростта си, изхвърляйки дребни газови капсули с много голяма скорост. Не ни е известно нито

как става това, нито защо, но изчисленията на Марлборо и Лестър достатъчно красноречиво го потвърдиха.

— Да не искаш да кажеш, че една от тези капсули е попаднала на Луната?

— Точно така. Тъмните петна по лунната повърхност са гигантски вихрушки прах, високи близо три мили. В резултат на голямата скорост на газовата капсула от Луната са се вдигнали стълбове от прах с височина стотици мили.

— Има ли вероятност някоя от тези капсули да попадне върху Земята?

— Не бих казал, че вероятността е много голяма. Възможно е Земята да е твърде малка мишена. Но, от друга страна, Луната е още по-малка, а е била уцелена от капсулата.

— И какво ще стане, ако...?

— Ако някоя капсула се блъсне в Земята ли? Не искам дори да мисля. Достатъчна ми е грижата какво ще се случи, ако Облакът ни удари с около 50 километра в секунда. В случай че в нас се блъсне капсула, предполагам, че земната атмосфера ще се разлети в пространството също като лунния прах.

— Онова, което никога няма да разбере в теб, Крис, е как, знаейки всичко това, имаш сили да си губиш времето с политиците.

— Ан, скъпа моя, ако през цялото време мислех само за действителното положение на нещата, за няколко дена щях да съм напълно полудял. Много хора на мое място положително биха полудели. Други биха се пропили. Моят начин да се спася от мислите си е да се заяждам с политиците. Старият Паркинсън чудесно знае, че това е просто игра, и участва в нея на драго сърце. Но съвсем сериозно мога да те уверя, че оттук нататък оцеляването ни ще се измерва в часове.

Тя пристъпи по-близо до него.

— А ако искаш, мога да ти го кажа по-поетично — прошепна той.

*Целувай ме нежно, целувай ме дълго,
животът е толкова кратък.*

СЕДМА ГЛАВА

ПРИСТИГАНЕТО

От края на юли в укритието в Нортънстоу въведоха нощно дежурство, в което включиха и Джо Стодард, тъй като работата в градината от известно време бе преустановена. Тропическият климат се оказа неподходящ за градинарството.

Случи се така, че Джо бе дежурен през нощта на 27 август. До сутринта не се случи нищо особено. И въпреки всичко в 7:30 на следващата сутрин той почука плахо на вратата на Кингли. Предишната вечер Кингли бе пийнал малко повече с колегите си. Ето защо нищо чудно, че в началото му бе изключително трудно да схване, че Джо се опитва да му съобщи нещо важно. Постепенно до съзнанието му стигна впечатлението от необичайната сериозност на градинаря.

— Него го няма, сър, няма го.

— Кого го няма? За бога, донеси ми чаша чай. Имам чувството, че устата ми е дъно на папагалска клетка.

— Чай ли, сър? — Джо се колебаеше, но все така не мърдаше от мястото си. — Казахте, че трябва да докладвам веднага щом забележа нещо особено, а него наистина го няма.

— Виж какво, Джо, въпреки цялото ми уважение към теб трябва да те предупредя, и то съвсем сериозно, че ако не ми кажеш най-сетне какво е това, което го няма, ще те изхвърля оттук, и то още сега. — Кингли говореше ясно и отчетливо с бавен и висок глас. — Кого го няма?

— Денят, сър! Няма слънце!

Кингли грабна часовника си. Той показваше 7:42 ч. сутринта. По това време на годината — края на август — отдавна трябваше да се е зазорило. Той изтича вън от укритието. Вън бе тъмно като в рог. Плътната пелена от облаци не позволяваше на светлината на звездите да проникне. Навън цареше някакъв необясним примитивен страх. Изгаснало бе небесното светило.

За жителите на Англия и страните от западното полукълбо силата на шока бе смекчена от нощта — светлината на Слънцето бе изчезнала в нощните часове. Предишната вечер то бе залязло както обикновено, а осем часа по-късно не се бе появило отново. Облакът като стена се бе изпречил пред него.

Населението на източното полукълбо обаче изживя целия ужас от постепенното угасване на слънчевата светлина. Плътен, непрогледен мрак се спусна посред бял ден. В Австралия например небето започна да потъмнява по обед и към три часа стана тъмно като в рог, без да се смятат районите, където включиха осветлението. В много от големите градове избухнаха вълнения.

В продължение на три дни Земята се потопи в тъмнина, от която се спасяваха всички, които можеха да използват постижението на техническия прогрес — изкуственото осветление. Лос Анжелос и другите градове на Америка бяха озарени от милиони електрически крушки. Но дори те не успяха да освободят американския народ от ужаса. Повечето американци разполагаха сега с достатъчно свободно време и настанили се пред телевизорите, чакаха последните новини, които властите нито можеха да обяснят, нито да контролират.

След три дни станаха две събития: появи се светлината на деня и започнаха обилни валежи от дъжд. В началото светлината бе едва забележима, но с течение на времето се засили, докато стигна до нещо средно между ясна лунна нощ и обикновен ден. Трудно е да се каже обаче дали тази светлина донесе на хората нужното им облекчение, защото тъмночервеният ѝ цвят красноречиво говореше, че не е естествена.

Макар в началото дъждовете да бяха топли, температурата започна да спада. Количеството на валежите бе необичайно. В горещия и влажен въздух се натрупа неимоверно много влага. Със спадането на температурата, последвало закриването на слънчевата светлина, тази влага започна да пада във вид на дъжд. Реките бързо изпълниха своите корита, преляха извън бреговете, разрушиха пътищата и железопътните линии, оставиха десетки хора без домове. Човек трудно може да си представи трагедията на милионите хора по целия свят, които след изнурителните горещини трябваше да се преборят с разбушувалата се водна стихия. В тези трудни минути неизменен техен

спътник бе призрачната, мъждива червена светлина, която се отразяваше и в залялата всичко вода.

Пораженията, които придошлите реки причиниха, не можеха да се сравнят с ужаса от ураганите, обхванали цялата Земя. Кондензирането на парите в дъждовни капки предизвика незапомнено освобождаване на енергия в атмосферата и доведе до грандиозни колебания в налягането. Човечеството не помнеше толкова силни и унищожителни урагани.

По време на един от тези урагани главната къща в Нортънстоу пострада чувствително. Двама работници загинаха под срутващите се стени. И това не беше всичко. Кнут Йенсен и неговата Грета (същата Грета Йохансен, на която Кингсли бе писал), изненадани от внезапно появил се силен вятър, бяха убити от падащо дърво. Погребяха ги един до друг зад стените на стария дом.

Температурата спадаше все повече и повече. Дъждът се превърна в суграшица и после в сняг. Наводнените пространства се покриха с лед, а към края на септември бушуващите реки постепенно замръзнаха, превърнали се в безмълвни ледени канали. Земите, покрити със сняг, приближаваха все по-близо до тропиците. Щом ледената прегръдка на снега и студа стисна здраво цялата планета, облаците се разнесоха. Човекът отново можеше да погледне към Вселената.

Сега вече нямаше никакво съмнение, че странната червена светлина на деня не идваше направо от Слънцето. Тя се стелеше равномерно от хоризонт до хоризонт без определен източник. Всяко ъгълче от дневното небе сякаш тлееше с бледочервен пламък. Радиото и телевизията съобщиха, че светлината се излъчва от Облака. Според учените тя била резултат от нагриването на Облака, обгърнал вече плътно небесното светило.

В края на септември предният, най-разреден край на Облака достигна Земята. И както бе предсказано в доклада от Нортънстоу, повърхностните слоеве на земната атмосфера започнаха да се нагриват. Газовете в този най-преден край бяха твърде разредени, за да предизвикат нагриване на температурите със стотици или милиони градуси. И въпреки всичко повърхностният слой на атмосферата се нагрива до десетки хиляди градуса — достатъчно, за да започне той да свети с трепкащо синкаво сияние, лесно различимо след залез-слънце.

Нощите станаха неописуемо красиви, макар на Земята да нямаше кой знае колко хора, които въпреки вселилия се в сърцата им ужас да се отпуснат достатъчно, за да се насладят на тяхното очарование. Човек усеща красотата, когато в душата му има покой. И може би само неколцина овчари от северните райони, загрижени единствено за сигурността на своите стада, наблюдаваха с изумление и страхопочитание прорязаната от виолетови ивици нощ.

Заредиха се един след друг дни, озарени от червеникаво сияние, и синкави нощи, в които Слънцето и Луната не взимаха никакво участие. Температурата падаше все по-ниско.

В този период цели легиони земни жители загинаха от изтощение. В продължение на дълги седмици те бяха изложени на непоносима горещина, последвана от наводненията и бурите. С настъпването на силните студове пневмонията отне живота на нови десетки хиляди. В периода между началото на август и първите седмици на септември загина около една четвърт от населението на Земята. Дълбоката скръб стана неизменен гост в почти всяко семейство. Смъртта неумолимо разделяше съпруг от съпруга, родители от деца, любим от любима.

Министър-председателят бе изключително недоволен от учените в Нортънстоу. Раздразнението му бе толкова силно, че той дори се реши на едно пътуване до там. Пътуване, в което измръзна до смърт и това никак не допринесе за подобряване на настроението му.

— По всичко личи, че вие направо подведохте правителството — заяви той на Кингсли. — В началото твърдахте, че извънредното положение ще трае повече от месец. То не само че продължи повече от определеното от вас време, но липсват и каквито и да било признаци, че скоро ще свърши. Кога можем да очакваме края на цялата тази история?

— Нямам представа — отвърна Кингсли.

Министър-председателят изгледа намръщено първо Паркинсън, сетне Марлоу, Лестър и спря почти свирепия си поглед на Кингсли.

— Ще ми позволите ли все пак да запитам на какво се дължи тази неприятна грешка. Може би не е зле да напомня, че тук, в Нортънстоу, ви бяха осигурени всички условия за спокойна работа. Живеете си без преувеличение като под пухена завивка. Имаме пълното право да очакваме в отплата поне елементарна компетентност.

Мога да ви уверя, че условията на живот тук са далеч подобри от тези, при които е принудено да живее самото правителство.

— Разбира се, че тук условията ще са добри. Ние предвидихме развоя на събитията.

— И това като че ли е единственото ви вярно предположение, понеже е свързано със собственото ви удобство и сигурност.

— Просто следвахме примера на правителството.

— Не ви разбирам, сър.

— В такъв случай позволете да ви обясня. Щом присъствието на Облака стана известно, първата грижа на вашето и на всички останали правителства, доколкото разбрах, бе да се прикрият колкото се може по-добре всички факти, свързани със събитието. Истинската цел на тази секретност очевидно е била да се попречи на хората да помислят за избор на по-подходящи ръководители на своите държави.

След тези думи гневът на министър-председателя вече нямаше граници.

— Кингсли, длъжен съм да ви предупредя, че първата ми работа след прибирането ми в Лондон ще бъде да предприема мерки, които не вярвам да приветствувате.

Паркинсън забеляза как в пренебрежително-дръзкото поведение на Кингсли настъпи известно сковаване.

— Боя се, че няма да се върнете в Лондон и ще останете тук.

— Не ми се иска да вярвам, професор Кингсли, че дори вие ще бъдете толкова нагъл, та да ме задържите тук като ваш затворник.

— За нищо на света като затворник, министър-председателю — отвърна Кингсли с усмивка. — По-добре да го формулираме иначе. Предвид приближаващите катаклизми тук, в Нортънстоу, ще бъдете в далеч по-голяма безопасност, отколкото в Лондон. Следователно в интерес на обществото е най-добре да останете тук. И тъй като положително имате да споделите с Паркинсън много неща, ние с Лестър и Марлоу ще ви оставим сами.

Двамата учени последваха замаяни Кингсли и напуснаха стаята.

— Крис, не може да се държиш така — обади се Марлоу.

— Не само може, но съм длъжен. Ако му позволим да се прибере в Лондон, животът на всички тук, като се почне от теб, Джеф, и свършим с Джо Стодард, ще бъде застрашен. Нещо, което няма да

позволя. Един господ знае колко минимални са шансовете ни да оцелеем изобщо и без подобно усложнение.

— Но ако той не се върне в Лондон, ще изпратят някого за него.

— Няма да изпратят. Ще съобщим, че временно пътищата са непроходими и вероятно министър-председателят ще се забави с няколко дена. Сега температурата пада с голяма бързина. Сбъдва се онова, за което говорихме с теб в пустинята Мохаве, Джеф. Само след няколко дена пътищата ще бъдат напълно непроходими.

— Не те разбирам. Няма вероятност да вали още сняг.

— Разбира се, че няма. Но в най-скоро време температурите ще спаднат и двигателите с вътрешно горене няма да могат да работят. Всякакви движения по въздуха и пътищата ще бъде преустановено. Знаем, че превозни средства, пригодени към по-ниските температури, могат да бъдат конструирани, но докато се сетят за тях, нещата ще се влошат достатъчно много, за да се замислят дали министър-председателят е в Лондон или не.

— Струва ми се, имаш право — обади се Лестър. — Ако успеем да го задържим около седмица, след това всичко ще бъде наред. Трябва да призная, че никак не ми се нрави идеята да ни измъкнат от малкото ни уютно убежище, особено след всички мъки, които преживяхме, докато го построим.

Паркинсън рядко бе имал възможността да види министър-председателя истински разгневен. Друг път при подобни ситуации секретарят се бе придържал към политиката на невъзразяване. Този път обаче той усети, че ще се наложи да посрещне цялата сила на гнева на министър-председателя.

В продължение на няколко минути той слуша търпеливо, след което каза:

— Съжалявам, сър, но се боя, че сам си навлякохте гнева на Кингсли. Не биваше да го обвинявате в некомпетентност. Това не е справедливо.

Министър-председателят чак заекна от гняв:

— Несправедливо ли?! Давате ли си сметка, Франсис, че благодарение на уверенията на Кингсли, че всичко ще трае около месец, ние не сме взели мерки да се запасим с гориво? Представете ли си в какво неудобно положение ни постави той?

— Не само Кингсли ви увери, че кризата ще трае около месец. Същото твърдяха и американците.

— Грешката на един не оправдава грешките на други.

— Не мога да се съглася, сър. Докато бях в Лондон, непрестанно се стараехме да омаловажим сериозността на положението. В докладите на Кингсли се четеше загриженост, която предпочитахме да не забелязваме. Кингсли може и да не е бил прав, но развоят на събитията доказва, че е бил много по-близо до истината от нас самите.

— Но защо е сбъркал? Как стана така, че всички учени сгрешиха? Това е единственото, което искам да узная, а никой не желае да ми отговори.

— Щяха да ви отговорят, ако си бяхте направили труда да ги запитате, наместо да им крещите.

— Започвам да си мисля, Франсис, че престоят ви тук е бил прекалено дълъг.

— Във всеки случай достатъчно дълъг, сър, за да разбере, че учените никога не претендират за непогрешимост, ние, неспециалистите, сме тези, които им приписваме подобни твърдения.

— За бога, Франсис, стига сте философствували. Моля ви, обяснете ми с прости думи какво точно се е случило.

— Доколкото разбирам, Облакът се държи по твърде необичаен начин, труден за предсказване. Всички учени тук бяха убедени, че с приближаването към Слънцето той ще увеличи скоростта си, ще се размине с него и ще продължи нататък. А той направи точно обратното — забави движението си, а щом стигна Слънцето, практически спря. И сега е застанал пред него.

— Но колко време ще стои там? Ето това искам да знам.

— Никой не може да ви отговори. Възможно е да остане седмица, месец, година, хиляда или дори милион години. Това никой не знае.

— Всемогъщи боже, чувате ли се какво говорите? Ако този Облак не се отмести, ние няма да издържим.

— Смятате ли, че Кингсли не знае това? Ако Облакът се задържи около месец, още хиляди хора ще загинат. Ако се задържи два месеца, населението на Земята ще стане съвсем оскъдно, а ако се задържи три месеца, въпреки взетите мерки и ние в Нортънстоу ще загинем като последни жители на нашата планета. Задържи ли се година, на Земята

няма да остане нито един жив организъм. Както ви казах и преди, Кингсли знае това много добре, ето защо не се интересува особено от политическия аспект на нещата.

ОСМА ГЛАВА

ПРОМЯНА КЪМ ПО-ДОБРО

Макар в момента никой да не го осъзна, посещението на министър-председателя съвпадна с един от най-тежките моменти от историята с Черния облак. Първи получиха доказателства за това радиоастрономите, които дори за миг не преустановяваха наблюденията си върху Облака въпреки страхотния студ, при който трябваше да работят. На 6 октомври Джон Марлборо свика съвещание. Слухът, че нещо важно ще бъде съобщено, вече бе обиколил обитателите на убежището и на съвещанието дойдоха почти всички.

Марлборо разказа, че наблюденията от последните десет дена показват, че количеството на газовете между Земята и Слънцето намалява. Според него, ако процесът продължава по този начин (всеки три дена плътността намалява наполовина от предходните три) за две седмици Слънцето ще се открие напълно.

Попитаха го дали Облакът ще се отдръпне изцяло от Слънцето. Данни за това той нямал. Наблюденията показвали, че материята на Облака между Слънцето и Земята се разрежда, което ще доведе до достъп на слънчева светлина до нашата планета, без това да е задължително за останалите посоки.

— Предполагането, че Облакът се отдръпва именно така, че да не пречи на идващата към Земята слънчева радиация, не е ли прекалено смело? — запита Уайчарт.

— Звучи необяснимо наистина — отвърна Марлборо, — но аз ви съобщавам само фактите. Не ги тълкувам.

— Ще ми позволите ли да запитам на по-прост език, възможно ли е от току-що казаното да се направи изводът, че след две седмици ще настъпи край на кризата? — запита министър-председателят.

— Ако процесът на отдръпване продължи — да — отвърна Марлборо.

— В такъв случай трябва да продължаваме наблюденията и да направим съответните изводи.

— Сериозно заключение! — процеди през зъби Кингсли.

Трябва да признаем, че в историята на науката рядко са правени изследвания с такава сериозност, с каквато радиоастрономите извършваха наблюденията през следващите няколко дни. Кривата, върху която нанасяха своите резултати, се превърна в крива на живота и смъртта. Ако тя продължеше пътя си надолу, това значеше живот, а отклоняването ѝ нагоре — смърт.

През няколко часа нанасяха на нея нови точки. Всеки, който разбираше смисъла на това, се отбиваше винаги, когато можеше, независимо кой час на денонощието беше, за да види има ли промяна в положението. В продължение на четири дни и нощи линията неизменно сочеше надолу, но на петия ден тръгна по хоризонтала, а на шестия се забелязаха признаци на покачване. Хората малко говореха помежду си и само от време на време си разменяха по някоя съдържана реплика. Напрежението беше неописуемо. Едва на седмия ден спадането започна отново, а на осмия кривата се устреми отново към основата на диаграмата. Страхотното напрежение отстъпи място на бурна радост.

Кривата продължаваше своя път надолу, което значеше, че количеството газове между Земята и Слънцето все повече и повече намалява. На 19 октомври на дневното небе се появи светло жълто петно. То все още бе твърде слабо, но се местеше по небесния свод. Нямахше съмнение, че това беше Слънцето, появило се за първи път от началото на август, но все още забулено в газове и прах. Слой, който ставаше все по-тънък и по-тънък. На 24 октомври Слънцето засия с пълна сила над вкочанената от студ Земя.

Онези, които след мразовита нощ в пустинята са наблюдавали изгрев, вероятно имат бегла представа за радостта, която донесе на хората изгревът на 24 октомври. Може би няма да е зле да кажем няколко думи за религията. Докато Облакът приближаваше Земята, разцъфтяваха бурно всички видове религии. През пролетта около членовете на сектата „Свидетели на Йехова“ се събираха всички слушатели в Хайд Парк. Енорийските свещеници на англиканската църква с учудване отбелязаха, че с всеки изминат ден все повече хора се тълпят в храмовете. На 24 октомври нещата коренно се промениха. Мъже и жени от всички религии — християни, мохамедани, будисти, хиндуси, евреи, бяха дълбоко завладени от слънцепоклонничеството

на своите прадеди. Преклонението пред Слънцето обаче не можа да се превърне в истинска религия, защото нямаше кой да го оглави и направлява, но следи от древната религия се бяха пробудили в сърцата на земните жители и вече нищо не можеше да заглуши техния глас.

Топенето на леда започна първо в района на тропиците. Постепенно и реките се освободиха от здравата му прегръдка. Много области отново бяха залети от водната стихия, но сега силата ѝ бе несравнимо по-слаба от тази преди три месеца. В Северна Америка и Европа настъпваше зимата и това до голяма степен ограничи топенето на снеговете.

Колкото и да пострадаха градските жители на напредналите индустриални държави, населението на по-изостаналите, което не можеше да разчита нито на развита промишленост, нито на запаси от гориво, понесе много повече щети. И какво ли щеше да се случи с промишлеността на цялото земно кълбо, която бе почти на границата на гибелта, ако студовете бяха продължили още известно време.

Измежду народите със слабо развита индустрия най-силно пострадаха тези, които живееха в района на тропиците, а най-лесно се отърваха ескимосите. В много области на тропическите и субтропическите пояси загина почти всеки втори човек. А сред ескимосите смъртността прехвърли съвсем слабо границата на нормалното. Повишаването на температурите съвсем не се усети с цялата му сила в Далечния Север. Наложиха се ескимосите да понесат известни неудобства, но нищо повече. Топенето на ледовете и снега попречи на свободното им придвижване от място на място и ограничи чувствително ловните райони. Жегата обаче не бе така непоносима, та да предизвика висока смъртност. Нито пък силният студ. Ескимосите се зариха по-дълбоко под снега и зачакаха. Това ги постави в далеч по-благоприятно положение от населението на Англия.

При завръщането си в Лондон министър-председателят не изпитваше такива враждебни чувства към групата учени, каквито го вълнуваха при пристигането му в Нортънстоу. Причината за това, от една страна, бе фактът, че преживя кризата при далеч по-благоприятни условия, отколкото можеше да му предложи Даунинг стрийт. Испитал бе заедно с учените напрежението на страшните дни, изпълнени с тревога — нещо, което винаги създава здрава връзка между хората.

Преди да отпътува, го предупредиха, че опасността не е отминала напълно. По време на разговора, който проведеха в една от лабораториите, обзаведени в убежището, всички учени се съгласиха, че сега Облакът е приел формата на диск, силно наклонен към еклиптиката.

— И все пак има много неща в цялата тази работа, които не са ми твърде ясни — отбеляза Кингсли. — Какъв е според вас радиусът на диска?

— Около три четвърти от радиуса на земното кълбо, т.е. приблизително равен на този на Венера — отговори Марлборо.

— Не сме съвсем точни, когато говорим, че Облакът е приел формата на диск — обади се Марлоу. — По-правилно би било, ако кажем, че става дума за голяма част от материята на Облака. Положително останалата част е разпределена по цялата земна орбита. Доказателство за това е непрестанното съприкосновение на горните слоеве на нашата атмосфера с неговата материя.

— Може и да е така, но слава богу, че се превърна в диск, та да можем да видим най-сетне Слънцето — рече Паркинсън.

— Нека не забравяме обаче, че дискът не винаги ще бъде встрани от Земята — напомни Кингсли.

— Какво искате да кажете? — запита министър-председателят.

— Просто това, че благодарение на движението на нашата планета около Слънцето в даден момент ще попаднем в сянката на този диск. След известно време ще я напуснем, разбира се.

Министър-председателят се разтревожи, и то с основание:

— А колко често ще става това, ако смея да попитам?

— Два пъти в годината. Като имаме предвид сегашното положение на диска, това ще се случва през февруари и август. Продължителността на слънчевото затъмнение ще зависи от плътността на диска. Може би ще трае от две седмици до един месец.

— Това може да има всевъзможни последици — въздъхна министър-председателят.

— За първи път съм съгласен с вас — забеляза Кингсли. — Животът на Земята няма да е невъзможен, но условията наистина ще бъдат тежки. Първо, хората ще трябва да се научат да живеят заедно на големи групи, а не както досега в отделни жилища.

— Не ви разбирам.

— Загубата на топлина в домовете става чрез повърхността им. Това ясно ли ви е?

— Да, разбира се.

— От друга страна, броят на хората, които могат да живеят в една къща, е правопропорционален на нейния обем. Тъй като отношението на обема към повърхността при големите сгради е значително по-голямо, хората ще могат да живеят в големите жилища с много по-малък разход на енергия. Ако за в бъдеще се окаже, че тези периоди на застудяване се повтарят неизменно, енергийните ни източници ще наложат тази организация на живот.

— Защо „ако“, Кингсли? — намеси се Паркинсън.

— Твърде много необичайни неща се случиха, за да бъдем сигурни в онова, което говорим, особено що се отнася до бъдещето.

— Може би ще станем свидетели и на чувствителни промени в климата — намеси се Марлоу. — В близките една-две години вероятно това няма да се усети, но ако двете слънчеви затъмнения продължат и занапред, климатът положително ще се промени.

— Какво имаш предвид, Джеф?

— Не виждам как ще избегнем нов ледников период. Миналите ледникови периоди показаха колко чувствителен е климатичният баланс на Земята. Силното охлаждане два пъти в годината — веднъж през лятото и веднъж през зимата — ще измести равновесието към нов ледников период.

— Искаш да кажеш, че ледената покривка ще се разпростре и върху Северна Америка и Европа, така ли?

— Струва ми се, че това е единственото, което може да се очаква, макар че не е задължително да се случи непременно в следващите една-две години. Процесът ще бъде бавен, с постепенно натрупване. И както забеляза Крис Кингсли, човекът ще трябва да се приспособи към новата си среда. Колкото и да му е неприятно.

— Възможно е океанските течения да изменят посоката си — каза Кингсли. — Ако промените настъпят, последствията от тях може да се окажат пагубни. А няма да се учудя, ако това се случи много по-скоро, далеч преди настъпването на ледниковия период.

Министър-председателят почувствува, че е чул предостатъчно.

През ноември пулсът на живот се засили осезаемо. Правителствата постепенно започнаха да овладяват положението и стремежът да се установи връзка между оцелелите земни жители все повече се засилваше. Телефонните линии и кабелите бяха възстановени. Но хората използваха предимно радиовръзката. Скоро заработиха нормално и дълговълновите радиопредаватели, които, естествено, бяха безполезни за установяване на връзка на големи разстояния. За тях бяха подходящи късовълнови предаватели. Те обаче по непонятни причини не действаха. Не след дълго стана ясно, че йонизацията на атмосферата на височина от около осемдесет километра е извънредно повишена. Това, както се изразяваха инженерите, бе довело до чувствително затихване на радиовълните. Високата степен на йонизация се дължеше на излъчването на силно нагнетите горни слоеве на атмосферата, които както и преди осветяваха нощите със синкавото си сияние. С две думи, радиовълните се поглъщаха от атмосферата.

Изход от положението учените виждаха единствено в скъсяване дължината на вълните. Опитаха се да ги намалят до един метър, но затихването продължаваше, а подходящи предаватели, които да работят с по-къси от метър вълни, все още не бяха конструирани. До появата на Облака никой не работеше с толкова късовълнови радиопредаватели. Едва тогава си спомниха, че в Нортънстоу има предавател, който работи с вълни с дължина около един сантиметър. Припомниха си също, че предавателят от Нортънстоу е в състояние да предава огромно количество информация, факт, който Кингсли побърза да им съобщи. Решено бе Нортънстоу да бъде използван като световен център за информация. Най-накрая планът на Кингсли даде плод.

Наложи се спешно да се извършат изчисления и електронноизчислителната машина бе пусната в действие. Сега задача бе да се намери най-подходящата дължина на радиовълните. Ако бяха прекалено дълги, проблемът за затихването им щеше да остане. Ако бяха прекалено къси, радиовълните щяха да преминат през йоносферата в космоса, вместо да се разпространяват в естествения вълновод, образуван от йоносферата и земната повърхност, както би станало например при предаването от Лондон за Австралия. В края на краищата стигнаха до заключението, че двадесет и пет сантиметра са

най-подходяща дължина на вълната. Тя бе достатъчно малка, за да преодолее затихването, и в същото време не толкова малка, че при разпространението да се загуби недопустимо много енергия. За всички бе ясно, че без известни загуби няма да мине.

Радиопредавателят в Нортънстоу бе включен за първи път в началото на декември. Както предвиди Кингсли, той имаше огромни възможности. За да излъчи цялата трупана от дълго време информация, му бе необходим по-малко от половин час. В началото само няколко правителства разполагаха с подходящи предаватели и приемници, но работата тръгна така добре, че и останалите започнаха да се снабдяват с необходимото оборудване по възможно най-бързия начин. Това бе причината на първо време през Нортънстоу да мине твърде малък обем информация. Трудно беше хората да свикнат с факта, че едночасов разговор може да се предаде за по-малко от секунда. Но с течение на времето разговорите и съобщенията ставаха все по-дълги и все по-голям брой правителства се включваха. И така постепенно предаванията от няколко минути дневно стигнаха до цял час и повече.

Веднъж Лестър, който бе организиран системата на предаванията, се обади на Кингсли и го помоли да отиде при него в лабораторията на предавателя.

— Каква е тази паника, Хари? — попита Кингсли.

— Има поглъщане!

— Какво?

— Да, истинско поглъщане. Виж сам. Приемахме съобщение от Бразилия. Сигналът напълно изчезва.

— Това е невероятно. Изглежда, йонизацията се е увеличила внезапно.

— Какво смяташ, че трябва да направим?

— Да изчакаме, предполагам. Възможно е да е нещо временно. Поне така изглежда.

— Ако продължи, може да намалим дължината на вълната.

— Да, разбира се. Но вероятно ще сме единствени. Американците ще съумеят да заработят на нова дължина на вълната много скоро, руснаците — също. Много се съмнявам обаче, че другите страни ще успеят. Достатъчно време и сили загубихме, докато ги убедим да направят сегашните си предаватели.

— В такъв случай не ни остава нищо друго, освен да запазим същата дължина на вълната.

— Да, нека засега не правим опити да предаваме, защото няма как да разберем дали съобщенията са били приети. Ще оставим приемника на запис. Така поне ще имаме всички съобщения, които успеят да стигнат до нас, ако, разбира се, условията се подобрят.

През нощта небето се озари от силно сияние, което учените в Нортънстоу свързаха с внезапно избухналата йонизация в атмосферата. Причината за тази йонизация остана тайна за тях. Регистрирани бяха и сериозни смущения в магнитното поле на Земята.

Докато се разхождаха и се наслаждаваха на красивото сияние на нощното небе, Марлоу и Бил Барнет обсъждаха последните събития.

— Боже мой, я погледни онези оранжеви ивици — възкликна Марлоу.

— Най-интересното е, Джеф, че сиянието вероятно идва от някои по-ниски слоеве. Това личи от цвета. Бихме могли да проверим и спектъра, макар че мога и така да се закълна в правотата на твърдението си. Според мен всичко това става на не повече от осемдесет километра височина, а нищо чудно и по-ниско. На същото място, където по наши изчисления се получава силната йонизация.

— Знам за какво мислиш, Бил. Не е трудно да си представим, че сгъстени газове са се блъснали в най-горните атмосферни слоеве. Но те биха предизвикали далеч по-големи смущения. Трудно ми е да повярвам, че това се дължи на стълкновения.

— Не, не мисля, че е възможно. По-вероятно ми се струва сиянието да е резултат на електрически разряди.

— С това бихме могли да обясним и магнитните смущения.

— Но ти, Джеф, нали разбираш какво значи това? Причината не е в Слънцето. Никога по-рано Слънцето не е предизвиквало подобни смущения. Ако явлението има електрически произход, то той е свързан с Облака.

На следващата сутрин Лестър и Кингсли с бързи стъпки се отправиха към лабораторията на преподавателя. В 6:20 ч. бе пристигнало кратко съобщение от Исландия, а в 7:51 ч. започнаха да приемат едно дълго съобщение от Америка. Три минути след началото започна затихване на сигнала и останалата част не бе записана. Към пладне успяха да запишат едно съобщение от Швеция, но малко след два часа,

по време на приемането на по-продължителната информация от Китай, отново настъпи поглъщане.

По време, на чая Паркинсън седна до Лестър и Кингсли.

— Много неприятна история — рече той.

— Да, наистина — отговори Кингсли. — И твърде необяснима при това.

— Досадна работа. Мислех си, че проблемът с връзката ни е в кърпа вързан. А кое е необяснимото?

— Това, че всеки миг можем да очакваме прекъсване на връзката. На моменти съобщенията стигат до нас, а на моменти се загубват. Като че йонизацията ту се засилва, ту отслабва.

— Барнет предполага, че това се дължи на електрически разряди. Нима колебанията не са характерни при тях.

— Та вие почти сте станали учен, Паркинсън! — засмя се Кингсли — Само че нещата не са така прости, както изглеждат — продължи той. — Колебания — да, но не такива, каквито наблюдаваме в момента. Имате ли представа колко необичайни са те?

— Не, нямам.

— Съобщения от Китай и САЩ, човече! И при двете се получи поглъщане. Създава се впечатление, че в моментите, когато предаването е възможно, съобщението едва-едва стига до нас. Колебанията позволяват да се осъществи предаване, но то става на самата граница. Може и да е случайност, но вече се повтори два пъти.

— Няма ли някаква грешка, Крис? — процеди Лестър през зъби, дъвчейки мундщука на лулата си. — Ако са причинени от електрически разряди, колебанията биха били високочестотни. И двете съобщения, от Китай и Щатите, бяха много дълги — повече от три минути. Нищо чудно периодът на колебанията да е три минути. Тогава можем да си обясним защо кратките съобщения от Бразилия и Исландия приехме изцяло, а дългите — не.

— Много умно, Хари, но по моему не е така. Разгледах записа на сигналите по време на приемането на съобщението на САЩ. Сигналят е постоянен до началото на затихването. Не прилича на колебание, при което поне в началото сигналят трябва да започне да отслабва. И друго — ако периодът на колебанията е три минути, защо до нас не достигат и други съобщения или поне части от тях? Мисля, че сега няма да можеш да ми отговориш.

Лестър отново загриза лулата си.

— Изглежда си прав. Всичко е дяволски странно.

— Какво смятате да правите? — запита Паркинсън.

— Добре би било, Паркинсън, ако телефонирате в Лондон да се обадят във Вашингтон с молба да изпращат петминутни съобщения в началото на всеки час. Тогава ще можем да разберем кои съобщения се губят и кои не. Не е лошо да предупредят и другите правителства за положението на нещата.

През следващите три дена в Нортънстоу не получиха никакво съобщение. Никой не знаеше дали това се дължи на поглъщането, или на факта, че никой не бе изпратил съобщение. При това неудобно за всички положение бе решено да се промени целият план на действие. Марлоу съобщи на Паркинсън:

— Решили сме да не чакаме случайни предавания, а да изследваме случая както трябва.

— И как смятате да го изследвате?

— Ще насочим всичките си антени нагоре, а не към хоризонта, както бяха досега. Тогава може би ще можем да използваме собствените си сигнали, за да изследваме необикновено високата степен на йонизация. Ще ловим отраженията на собствените си предавания.

Следващите два дена астрономите прекараха в пренасочване на антените. Късно следобед на 9 декември всички приготовления бяха приключени. Лабораторията се изпълни с учени, които искаха да присъствуват на първите опити.

— Всичко е готово. Да започваме — обади се някой.

— С каква дължина на вълната ще започнем?

— Да опитаме първо с един метър — предложи Барнет. — Ако предположението на Кингсли, че двадесет и пет сантиметровата вълна е гранична за преминаването на сигнала се окаже вярно и ако нашата идея за нейното затихване се потвърди, то при насочените вертикално антени тази дължина ще бъде критична.

Включиха предавателя, излъчващ вълна с дължина един метър.

— Преминава — обади се Барнет.

— Как разбирате, че преминава? — попита Паркинсън.

— Връща се съвсем слаб сигнал — отвърна Марлоу. — Това личи най-добре на екрана. По-голямата част от енергията е била

погълната или е минала през атмосферата и се е загубила в космоса.

Следващия половин час учените наблюдаваха и обсъждаха видяното. Сетне изведнъж всички се оживиха.

— Сигналят се засилва.

— Гледайте! — възкликна Марлоу. — Боже мой, колко бързо се насища!

Отразеният сигнал продължи да нараства в продължение на близо десет минути.

— Насити се до краен предел. Сега вълната се отразява изцяло — рече Лестър.

— Може би ще се окажеш прав, Крис. Намираме се съвсем близо до критичната честота. Отражението става на височина от около осемдесет километра, както предполагахме. Йонизацията там трябва да е сто или хиляда пъти по-висока от нормалната.

Още половин час мина в измервания.

— По-добре да видим какво ще стане с десетсантиметровите вълни — предложи Марлоу.

Натиснаха нови копчета.

— Вече сме на десет сантиметра. Както се и очакваше, вълната минава свободно през атмосферата — забеляза Барнет.

— Това вече е прекалено научно — не издържа Ан Холси. — Отивам да направя чай. Ела да ми помогнеш, Крис, ако, разбира се, можеш да оставиш поне за малко твоите метри и скали.

Малко по-късно, докато пиеха чая и разговаряха на общи теми, Лестър изумен възкликна:

— Боже мили! Погледнете!

— Това е невероятно!

— Но е действително.

— Отражението на десетсантиметровата вълна се засилва, което значи, че йонизацията нараства с колосална скорост — обясни Марлоу на Паркинсън.

— Проклетата работа, отново се насища.

— Това означава, че за по-малко от час йонизацията е нараснала сто пъти. Просто не мога да повярвам.

— По-добре включи вълната с дължина един сантиметър, Хари — каза Кингсли на Лестър.

И така десетсантиметровата вълна бе заменена с вълна, дълга един сантиметър.

— Минава отлично — забеляза някой.

— Да, но няма да е за дълго. След половин час и тази дължина ще бъде спряна, помнете ми думата — рече Барнет.

— Какво съобщение предавате? — запита Паркинсън.

— Никакво — отвърна Лестър. — Изпращаме просто непрекъсната вълна.

„Като че нещо разбрах!“ — помисли Паркинсън.

Учените останаха около приборите още няколко часа, но не се случи нищо особено.

— Е, добре, вълната преминава както преди. Ще видим какво ще е положението след вечеря — рече Барнет.

— Може би ще си струва да превключим отново на десетсантиметровата — предложи Марлоу.

— Добре, да опитаме — Лестър завъртя превключвателите. — Интересно — рече той. — И вълната с дължина десет сантиметра преминава сега. Йонизацията като че ли спада и при това много бързо.

— Възможно е спадането да се дължи на образуване на отрицателни йони — обади се Уайчарт.

Не минаха и десет минути и Лестър подскочи от вълнение.

— Гледайте, сигналът се връща отново!

Той беше прав. През следващите няколко минути отразеният сигнал се засили още повече и достигна максимална стойност.

— Имаме вече пълно отражение. Какво да правим? Да се върнем ли на един сантиметър?

— Не, Хари — нареди Кингсли. — Имам едно почти революционно предложение — да се качим горе, да изпием по чаша кафе и да послушаме малко музика, изсвирена от чудесните ръце на Ан. Иска ми се да изключим предавателя за час-два и после да се върнем обратно.

— Каква е, за бога, тази твоя идея, Крис?

— Просто каприз, щуротия някаква, предполагам. Но може би поне веднъж ще удовлетворите някакъв мой каприз?

— Поне веднъж ли? — изкикоти се Марлоу. — Та теб те глежат от деня на раждането ти, Крис.

— Може и така да е, но не намирам за много любезно от твоя страна, Джеф, да го споменаваш. Хайде, Ан. Отдавна се канеше да ни изсвириш опус 106 от Бетховен. Сега ти се предоставя удобен случай.

След повече от час и половина, със звучащи още в ушите акорди на Голямата соната на Бетховен, учените се настаниха отново в лабораторията на преподавателя.

— Опитай пак е еднометровата вълна, може и да ни потръгне — каза Кингсли.

— Обзалагам се, че при еднометровата ще има пълно отражение — заяви Барнет, докато завърташе ключовете.

— Не, дявол да го вземе! — възкликна той няколко минути по-късно, когато приборите се нагряха. — Вълната преминава. Трудно ми е да повярвам, но на екрана всичко е като на длан.

— Е, Хари, ще се обзалагаме ли по-нататък?

— Не, Крис. Това е по-лошо от игра на криеница.

— Аз се обзалагам, че този път ще получим наситен сигнал.

— Имаш ли някакви основания?

— Ако се окаже, че сигналът е наситен, естествено, ще имам основания. А ако премине, няма да имам.

— Не искаш да рискуваш, така ли?

— Сигналът се появи — възхитено се провикна Барнет. — Изглежда, Крис ще излезе прав. Засилва се!

След пет минути сигналът на еднометровата вълна се насити до максимум. Уловен бе напълно от йоносферата, никаква мощност не напускаше Земята.

— А сега опитай с десетсантиметровата — нареди Кингсли.

През следващите двадесет минути всички наблюдаваха приборите напрегнато, без никакви забележки. Повтори се картината отпреди малко. Първо се появи слаб отразен сигнал, който се засилваше бързо и стремително.

— Да, точно така е. В началото сигналът преминава свободно през йоносферата. След известно време йонизацията се засилва и в резултат започва да се отразява. Какво значи това, Крис? — попита Лестър.

— Хайде да се върнем горе и да помислим. Ако Ан и Ивет бъдат така добри да сварят още една доза кафе, може би ще успеем да измислим нещо разумно.

Докато приготвяха кафето, пристигна и Макнийл. По време на експериментите той бе отишъл при едно болно дете.

— Какъв сериозен вид имате всички! Случило ли се е нещо?

— Идваш тъкмо навреме, Джон. Тъкмо се каним да обобщим фактите. Но обещахме да не започваме, преди да е пристигнало кафето.

Кафето пристигна и Кингсли започна с обобщението.

— Заради Джон ще започна от самото начало. Онова, което се случи с радиовълните, зависи от две неща: от дължината на вълната и от степента на йонизация на атмосферата. Да предположим, че изберем една определена дължина на вълната; нека видим какво става при увеличаване на йонизацията. При ниска степен на йонизация вълната преминава през земната атмосфера и само минимална част от нея се отразява. С увеличаване степента на йонизация коефициентът на отражение започва да расте много бързо, докато настъпи момент, в който практически цялата енергия на вълната започва да се отразява. Тогава казваме, че сигналът е наситен. Дотук всичко ясно ли ти е, Джон?

— Малко или много да. Не разбирам само каква е ролята на дължината на вълната.

— Просто при по-малка дължина на вълната е необходима по-голяма степен на йонизация.

— Значи, докато вълна с дадена дължина може да се отрази напълно от йоносферата, в същото време вълна с по-малка дължина може да премине през атмосферата безпрепятствено и да се загуби в пространството.

— Точно така. Но нека се върнем за малко към моята определена дължина на вълната и последствията от увеличаването на степента на йонизация на атмосферата. За по-голямо удобство при разговора ще го нарека „ситуация А“.

— Какво имате намерение да назовете по този начин? — запита Паркинсън.

— Ето какво:

1. Ниска степен на йонизация, позволяваща почти пълно преминаване на вълната.

2. Нарастване на степента на йонизация, довеждащо до засилено отразяване на сигнала.

3. Висока степен на йонизация, при която настъпва почти пълно отразяване на сигнала на вълната.

Това наричам „ситуация А“.

— А каква е тогава „ситуация Б“? — попита Ан Холси.

— Няма „ситуация Б“.

— Защо ти е нужна тогава „ситуация А“?

— Спасете ме от женската ограниченост! Нарекох го така, защото така ми се иска, нямам ли право?

— Разбира се, че имаш право, скъпи! Но защо?

— Продължавай, Крис, тя просто те дразни.

— Добре. Ето тук съм записал какво се случи днес следобед и тази вечер. Нека ви го прочета:

Дължина на вълната	Приблизително време на опита	Резултат
1 метър	14 ч. 15 мин.	„Ситуация А“ в продължение на около половин час
10 сантиметра	15 ч. 15 мин.	„Ситуация А“ в продължение на около половин час
1 сантиметър	15 ч. 45 мин.	Пълна проходимост на йоносферата в продължение на близо три часа
10 сантиметра	19 ч. 00 мин.	„Ситуация А“ в продължение на около половин час
Предаването прекъснато от 19.00 до 21.00 ч.		
1 метър	21 ч. 00 мин.	„Ситуация А“ в продължение на около половин час
10 сантиметра	21 ч. 30 мин.	„Ситуация А“ в продължение на около половин час

— Подредено така, всичко изглежда ужасно закономерно — обади се Лестър.

— Нали?

— Боя се, че не разбирам това... — осмели се да се намеси Паркинсън.

— Аз също — присъедини се към него Макнийл.

Кингсли заговори бавно.

— Доколкото разбирам, всичко може да се обясни съвсем просто с една-единствена хипотеза, но трябва да ви предупредя, че тя може да ви се стори абсолютно нелепа.

— Крис, няма ли да бъдеш така любезен да престанеш да драматизираш излишно нещата и с прости думи да ни разкажеш тази своя нелепа хипотеза?

— Добре, с две думи: при каквато и да е дължина на вълната, по-голяма от няколко сантиметра, нашите собствени сигнали предизвикват повишаване степента на йонизация в атмосферата, която трае до пълното насищане на сигнала.

— Това просто не е възможно — поклати глава Лестър.

— Не съм казал, че е възможно — отговори Кингсли. — Казах само, че обяснява фактите. И това е точно така. Обяснява и цялата моя таблица.

— Аз като че ли схващам какво имате предвид — обади се Макнийл. — Значи ли това, че щом прекратите предаването, и йонизацията намалява?

— Да. Щом преустановим предаването, йонизиращият фактор изчезва (та дори това да е предполагаемата от Бил рекомбинация на електрически заряди). Работата е там, че областта на йонизация се разполага твърде ниско в атмосферата, където плътността на газовете е прекалено голяма и спадането на йонизацията трябва да е много бързо.

— Нека обсъдим нещата малко по-подробно — започна Марлоу, чийто глас се разнесе от облаци анасонов аромат. — Излиза, че този хипотетичен йонизиращ фактор доста добре съобразява. Да предположим, че изпращаме десетсантиметрова вълна. Тогава според твоята хипотеза, Крис, йонизиращият фактор, какъвто и да е той, започва да увеличава степента на йонизация, докато вълната получи пълно насищане и изцяло бъде уловена и задържана в атмосферата на Земята. Ето точно тук искам да ви обърна внимание на един интересен факт — йонизацията не се увеличава повече от необходимото. Всичко това изисква доста прецизна работа. Изглежда, факторът знае много добре доколко и как да йонизира атмосферата при различна дължина на вълната.

— Което в крайна сметка не звучи твърде правдоподобно — обади се Уайчарт.

— Трудностите не свършват дотук. Защо можахме да предаваме така дълго на двадесет и пет сантиметровата вълна. И то не само половин час, а в продължение на няколко дена? Защо твоята „ситуация А“ не се наблюдава при вълна с дължина един сантиметър?

Лестър погледна часовника си.

— Измина почти цял час от края на последното предаване. Ако Крис е прав, то мисля, че трябва да получим така наречената „ситуация А“, ако започнем предаването първо на десетсантиметрова вълна и после минем на вълна с дължина един метър. Нека опитаме.

Лестър, придружен от близо половин дузина учени, се отправи към лабораторията. Половин час по-късно те се върнаха.

— Както и преди пълно заглъхване при еднометровата вълна. „Ситуация А“ — изпълнена при пълна с дължина десет сантиметра.

— Изглежда, хипотезата на Крис се потвърждава.

— Не съм съвсем убеден — възрази Уайчарт — защо при един метър не се наблюдава „ситуация А“.

— Бих могъл да дам някакво обяснение, но ще ви прозвучи толкова фантастично, че засега няма да ви занимавам с него. Налице е факт и настоявам, че това наистина е факт — щом включим предавателя на десетсантиметрова вълна, настъпва висока степен на йонизация на атмосферата, а когато изключим предавателя, степента намалява. Може ли някой да го отрече?

— Не мога да отрека, че всичко, което се случи досега, се потвърждава от твоите предположения — обади се отново Уайчарт. — Съгласен съм, че по този въпрос не може да има възражение. Съмнявам се само, че съществува причинна връзка между нашите предавания и вариациите на степента на йонизация.

— Искаш да кажеш, Дейв, че всичко онова, което наблюдавахме днес следобед и тази вечер, е чисто съвпадение? — попита Марлоу.

— Да, точно това искам да кажа. Не мога да отрека, че такава серия от съвпадения е нещо изключително рядко, но причинната връзка, която Кингсли изтъква, ми се струва направо абсурдна. Според мен невероятното може и да се случи, но невъзможното — не.

— Невъзможно е твърде силно казано — упорствуваше Кингсли. — Сигурен съм, че Уайчарт всъщност не може да защити думите си. Изправени сме пред дилемата да направим избор между две невероятни неща, а аз от самото начало ви казах, че хипотезата ми е

невероятна. Нещо повече, смятам, че единственият начин да оценим една хипотеза е да проверим дали се потвърждават на практика предвижданията, които тя ни дава възможност да направим. Минаха вече около четиридесет и пет минути от последното предаване на Хари Лестър. Искам да му предложа да отиде при преподавателя и да проведе още една серия с десетсантиметровата вълна.

Лестър въздъхна тежко:

— Пак ли?

— По моему ще се повтори „ситуация А“. Бих искал да чуя какво смята Уайчарт.

На Уайчарт не му се искаше да спори повече и се опита да се измъкне от пряк отговор. Марлоу се засмя:

— Дейв, той се опитва да те притисне! Не се тревожи, приеми предизвикателството! Ако си прав, че досега е имало само съвпадения, не може да не се съгласиш, че този път предвиждането на Кингли няма да се сбъдне.

— Разбира се, твърде малка е вероятността да се повтори отново.

— Хайде, Дейв! Кажете вашето предположение! Хванете се на бас.

Уайчарт беше принуден да се обзаложи с Кингли.

— Добре. Да отидем да видим! — рече Лестър.

Когато останалите напуснаха стаята, Ан Холси се обърна към Паркинсън:

— Ще ми помогнете ли да приготвя още кафе, мистър Паркинсън? Когато се върнат, положително ще имат нужда от кафе.

Заловиха се за работа и Ан продължи:

— Случвало ли ви се е да чуете някога да се приказват толкова много приказки наведнъж? Винаги съм мислила, че по принцип учените са мълчаливи хора, а и никога не съм ги чувала да бърбят толкова много.

— Мен лично изобилието от разговори не ме учудва много — засмя се Паркинсън. — При нас, политиците, това е нещо обикновено. Удивлява ме по-скоро фактът, че много пъти грешат, че много често се случват неща, които те не очакват.

Когато учените се върнаха, по лицата им лесно можеше да се прочете какво се бе случило в лабораторията. Марлоу пое от ръцете на Паркинсън чаша с кафе.

— Благодаря. И така Крис се оказа отново прав, а Дейв — не. Мисля, че трябва да решим какво да правим по-нататък.

— Ти си на ход, Крис! — обади се Лестър.

— Нека предположим, че моята хипотеза е вярна и наистина собствените ни предавания предизвикват определен ефект върху йонизацията на атмосферата.

Ан Холси подаде на Кингсли голяма чаша с кафе.

— Много ще ви бъде благодарна, ако някой все пак ми обясни какво представлява йонизацията. Ето, изпий това.

— Йонизация имаме, когато част от електронната обвивка на ядрото се отдели от системата на атома.

— А каква е причината?

— Най-различна. Може да стане например при електрически разряди, какъвто е случаят със светкавиците или в неонова тръба. Газовете в такива лампи са частично йонизирани. Йонизиращ фактор може да бъде и мощно лъчение, например ултравиолетово.

— Предполагам, че най-сериозният проблем е енергията? — намеси се Макнийл. — Вълната, която предавате, е с прекалено малка мощност, за да предизвика такава висока степен на йонизация, нали?

— Точно така — отвърна Марлоу. — Изключено е нашите предавания да са физична причина за промени на степента на йонизация. За това е необходима огромна мощност.

— В такъв случай как е възможно хипотезата на Кингсли да е вярна?

— Предаванията ни не са непосредствената причина, както отбеляза Джеф. Това и изключено. Тук съм съгласен с Уайчарт. Моята хипотеза се състои в това, че предаванията ни служат по-скоро като стимул за задействването на някакъв хилядократно по-мощен източник на енергия.

— А къде според теб, Крис, се намира този източник? — попита Марлоу.

— В Облака, разбира се.

— Наистина идеята ти, че Облакът може да реагира по този начин, при това с такава прецизност, е фантастична. Вероятно предполагаш, че той разполага със средство, осъществяващо обратна връзка — каза Лестър.

— Това е очевидно и е пряко следствие от моята хипотеза.

— Но нима не разбираш, Кингсли, че идеята ти е направо безумна? — не се сдържа Уайчарт.

Кингсли погледна часовника си.

— Време е да отидем и да направим нов опит. Искат ли някой да дойде с мен?

— За бога, стига! — почти извика Лестър.

— Или оставаме, или тръгваме. Ако останем, това означава, че приемаме хипотезата на Кингсли. Е, момчета, оставаме ли, или тръгваме? — обърна се Марлоу към всички.

— Оставаме — заяви Барнет — и нека видим до какво ще ни доведе спорът. Щом стигнахме до идеята, че Облакът е снабден със средство за обратна връзка, способно да освободи огромно количество енергия в мига, в който Облакът „усети“, че вълн от него работи радиопредавател, каква трябва да е следващата ни стъпка? Предлагам да минем към обсъждане на същността на този механизъм. Има ли някакви предположения?

— Според мен — започна Кингсли — в Облака има разум. И преди да сте започнали да ми възразявате, позволете да ви кажа, че имам пълното съзнание колко абсурдна е тази идея и че никога не бих дръзнал да я изрека, ако всички останали не бяха още по-абсурдни. Не ви ли прави впечатление, че твърде често нашите предвиждания относно поведението на облака не се сбъдват?

Паркинсън и Ан Холси се спогледаха.

— Грешките ни си приличат само в едно. Всички те могат да се оправдаят, ако Облакът не е неодушевено кълбо от съгъстени газове, а нещо живо.

ДЕВЕТА ГЛАВА

ПОДРОБНИ РАЗСЪЖДЕНИЯ

Интересно е наистина колко много зависи прогресът на човечеството от отделните личности. На пръв поглед хиляди, милиони хора живеят организирани в подобия на мравуняци. И въпреки всичко това не е съвсем така. Новите идеи, движеща сила на всяко развитие, идват от отделните личности, а не от корпорации или държави. Новите идеи, крехки като пролетни цветя, лесно загиват, стъпкани от тълпите, и в същото време един-единствен човек може да ги съхрани и опази.

Сред огромното множество от учени, които станаха свидетели на приближаването на Облака, само Кингсли успя да си даде ясна сметка за причината на посещението му в самотната Слънчева система и за истинската му природа. Първото му предположение беше посрещнато с открито недоверие дори от учените му събрата.

Уайчарт бе изразил мнението си съвсем открито:

— Всичко това е направо нелепо — бе казал той.

Марлоу бе поклатил глава:

— Ето до какво може да доведе човека прекаленото четене на научна фантастика.

Макнийл бе заинтригуван от медицинската страна на нещата. Новата идея бе много по-тясно свързана с неговата област, отколкото всички тези антени и предаватели.

— Бих искал да знам, Крис, какво разбираш под думата „живо“.

— Виж, Джон, ти по-добре от мен знаеш, че разликата между „одушевлено“ и „неодушевлено“ е твърде условна. Грубо казано, неодушевената материя има проста структура и сравнително прости свойства. Одушевената или живата материя, от друга страна, е с твърде сложна структура и има сравнително необичайно поведение. Когато казах, че може би Облакът е живо същество, имах предвид, че вероятно веществото в него е организирано по някакъв сложен начин и поведението на това вещество, а оттам и на целия Облак е много по-сложно от това, което ние предполагахме.

— Няма ли във всичко това елемент на тавтология? — долетя от ъгъла гласът на Уайчарт.

— Вече казах, че за мен понятията „одушевен“ и „неодушевен“ са твърде условни. Ако започнем да ги анализираме до детайли, положително ще стигнем до тавтология. Казано с езика на науката, очаквам химическият състав на вътрешността на Облака да е изключително сложен — сложни молекули, сложни структури, изградени от същите тези молекули, т.е. висока организация на материята, която позволява осъществяване на сложни функции, включително и нервна дейност. С две думи казано, мисля, че в Облака има разум.

— Е, Крис, разбрахме какво имаш предвид или по-скоро почти разбрахме — обърна се Марлоу към Кингсли. — А сега нека чуем и твоите доводи. Недей да бързаш, излагай ги един по един, може и да ни убедиш.

— Е, добре. Първо — температурата в Облака е подходяща за образуване на изключително сложни молекули.

— Така е! Една точка в твоя полза. Всъщност температурата там, изглежда, е по-подходяща за тази работа от земната температура.

— Второ, условията там са благоприятни за създаване на големи и сложни молекулни структури.

— Защо да са благоприятни? — запита Ивет Хеделфорт.

— Поради силната повърхностна адхезия^[1]. Плътността на Облака е толкова голяма, че почти сигурно там се срещат достатъчно големи частици от твърдо вещество (вероятно най-обикновени ледени кристали). Щом доближат повърхността на такива частици, сложните молекули се прилепват към тях.

— Съвсем вярно, Крис — съгласи се Марлоу.

— Съжалявам, но този път нещо не ми е ясно — обади се Макнийл, поклащайки глава. — Говориш за сложни молекули, образувани по пътя на сцепление с едри частици. Но молекулите на живата материя имат голяма вътрешна енергия. Благодарение на нея се осъществяват всички жизнени процеси. Недостатъкът на идеята ти за сцеплението е в това, че то е възможно при молекули с голяма вътрешна енергия.

Тази забележка ни най-малко не смути Кингсли.

— А какъв е източникът на енергия за живите молекули тук, на Земята? — попита той Макнийл.

— Растенията я черпят от Слънцето, а животните от растенията или от други животни, естествено. Така че в крайна сметка всички я набавят от Слънцето.

— А сега откъде според вас черпи енергия Облакът?

Аргументите на Макнийл се обърнаха срещу него и тъй като нито той, нито някой от останалите беше склонен да спори, Кингсли продължи:

— Нека приемем възраженията на Макнийл. Да предположим, че този „звяр“ вътре в Облака е изграден от същите молекули, от които сме изградени и ние с вас. За образуването на тези молекули е нужна светлината на някаква звезда. Разбира се, звездна светлина има и в космоса, но там тя е твърде слаба. Ето защо, за да се сдобие с наистина мощен заряд от енергия, „звярът“ трябва да се приближи до някоя звезда. А той така и направи!

Марлоу вече се развълнува.

— Но, боже мой, това веднага свързва три различни явления. Необходимост от слънчева светлина — първо. Курсът на Облака право към Слънцето — второ. Спирането на Облака пред Слънцето — трето.

— Чудесно начало, не може да се отрече — забеляза Ивет Хеделфорт, — и въпреки всичко има нещо неясно. Не разбирам как Облакът се е озовал в междузвездното пространство. Ако има такава нужда от слънчева или звездна светлина, то той би трябвало да остане близо до звездата, в чиято околност се е образувал. Или може би смятате, че този ваш „звяр“ току-що се е родил нейде в пространството и е решил да се настани край нашето Слънце?

— А между другото няма ли да ни обясниш, Крис, как този твой „звяр“ управлява запасите си от енергия? Как успява да изстрелва капсулите със сгъстен газ с такава фантастична скорост, за да забави движението си? — попита Лестър.

— Само, моля ви, един по един! Първо ще отговоря на Хари, защото неговият въпрос ми се струва най-лесен. Опитавме се да обясним изхвърлянето на газовите капсули с действието на магнитното поле, но не успяхме. Работата е там, че за това е необходимо поле с изключителна мощност, което би разкъсало Облака на части. С други думи, не можахме да си представим по какъв начин огромни

количества енергия ще могат да се съсредоточат в сравнително малки участъци. А сега да погледнем проблема от друга страна. Нека си зададем въпроса какъв метод бихме използвали самите ние, за да създадем интензивна локална концентрация на енергия.

— Взривове! — възкликна удивен Барнет.

— Точно така — взривове. Използва се или разбиване на атомните ядра, или, което е по-вероятно, ядрен синтез. В този Облак водород не липсва.

— Сериозно ли говориш, Крис?

— Разбира се, че сериозно. Ако съм прав в предположението си, че в Облака живее някакъв „звяр“, защо той да не бъде поне толкова интелигентен, колкото сме и ние самите.

— Съществува обаче известна трудност с радиоактивните продукти. Не са ли вредни те за всяка жива материя? — попита Макнийл.

— Разбира се, че биха били вредни, ако влязат в контакт с нея. Но макар да е невъзможно да се предизвика експлозия чрез магнитно поле, няма нищо трудно в това да се предотврати съприкосновението между различни вещества. Според мен „звярът“ управлява веществото на Облака с помощта на магнитно поле и успява по този начин да локализира, да изолира и да премества различни маси от вещества из целия Облак. Положително добре внимава радиоактивните вещества да бъдат по-далеч от живата материя — не забравяйте, моля ви се, че използвам думата „жива“ само за по-голямо удобство. Нямам намерение да се впускам във философски разсъждения.

— Знаеш ли, Кингсли — обади се Уайчарт, — слушам те и имам чувството, че нещата са далеч по-благоприятни, отколкото предполагам. Доколкото разбирам, искаш да кажеш, че „звярът“ борави с магнитната енергия така, както ние с ръцете или машините, направени пак от нашите ръце.

— В общи линии да. И трябва да добавя, че по моему той се справя по-добре от нас.

— Боже господи, дори милиарди пъти по-добре — възкликна Марлоу. — Е, Крис, ти като че ни убеди по този пункт. Но ние, опонентите ти от този ъгъл тук, разчитаме на повече на въпроса на Ивет. Намирам го за много уместен. Какво ще отговориш на него?

— Въпросът наистина е уместен, Джеф, и не съм сигурен, че ще успея да дам достатъчно убедителен отговор. Бих могъл да предположа, че „звярът“ не може да остане прекалено дълго в близост до определена звезда. Очевидно през дадени периоди от време се придвижва от звезда до звезда, изгражда си молекулите, които са нещо като храна за него, и заминава нататък.

— Но защо да не остане край някоя звезда постоянно?

— Ако един обикновен облак, в който няма никакъв „звяр“, остане завинаги до някоя звезда, постепенно ще се превърне в компактно кондензирано тяло или поне в няколко такива тела. Всъщност всеки един от нас знае, че Земята е била именно такъв облак, преди да се превърне в планета. Очевидно за нашия приятел „звяра“ е крайно неприятно защитният му облак да се превърне в планета. И съвсем ясно е, че той ще побърза да се отдалечи, преди да се е случило нещо подобно. Отдалечавайки се, ще вземе и облака си.

— Как мислите, кога ще стане това? — попита Паркинсън.

— Нямам представа. Мисля, че ще отпътува чак след като получи запасите си с храна. А това може да продължи седмица, месец, година или хиляда години.

— Тук вече ми намирисва на нещо не съвсем добро — отбеляза Барнет.

— Възможно е. Не знам доколко е остро обонянието ти, Бил. Какво те тревожи?

— Много неща. Струва ми се, че вашите забележки по отношение на кондензацията се отнасят само за неодоушевен облак. Ако допуснем, че Облакът може да регулира разпределението на материята вътре в себе си, то какво му пречи да не допусне кондензирането. В края на краищата то е твърде бавен процес и аз съм уверен, че твоят „звяр“ с минимално усилие може да я изключи напълно.

— На това мога да дам два отговора. Единият е, че според мен Облакът ще загуби способността си за контрол, ако остане прекалено дълго край Слънцето. Продължителният престой ще доведе до въздействие на магнитното поле на Слънцето върху Облака в дълбочина. Тогава въртенето му около Слънцето ще промени неговото собствено магнитно поле и всяка възможност за управление ще бъде загубена.

— Добре си се сетил, ей богу!

— Нали? А има и още нещо. Колкото и да се отличава този наш „звяр“ от живите същества на Земята, в едно нещо положително си приличаме. И той, както и ние, не може да не се подчинява на простия биологичен закон за подбора и развитието. Нямаме основания да допуснем, че от момента, в който се е зародил, „звярът“ е имал сегашния си вид. Положително е минал през някакъв по-примитивен етап, когато разпределението на веществата не е било същото. И ако по онова време се е намирал близо до някоя звезда, тази първична форма на живот може да не е била в състояние да предотврати кондензацията в планета или в няколко планети.

— Как мислиш, че е възникнала тази първична форма?

— Вероятно се е зародила някъде далеч в междузвездното пространство. В началото животът в Облака трябва да е съществувал благодарение на общото излъчване на звездите. То може да даде повече лъчиста енергия за изграждането на молекулите, отколкото получава животът на Земята. След възникването на разума той положително е осъзнал, че източниците на прехрана чувствително се увеличават с приближаването към някоя звезда, макар и за кратко време. Изобщо според мен „звярът“ е обитател на междузвездното пространство. Е, Бил, има ли още нещо, което те вълнува?

— Да, искам да попитам, защо Облакът не може да си създаде сам излъчване? Защо да си прави труд да се приближава до някоя звезда? Щом умее да използва ядрените реакции за гигантски взривове, защо не използва същите тези реакции за получаване на необходимото му излъчване?

— За натрупване на енергия, която да се излъчва постепенно, е необходим термоядрен реактор. Такива реактори са звездите. Слънцето също е един такъв гигантски реактор. За да създаде излъчване с енергията на слънчевото, Облакът би трябвало да се превърне в звезда. Но в такъв случай температурата му ще се повиши неимоверно много. Нашият „звяр“ би се оплел.

— А и много се съмнявам, че облак с неговата маса може да бъде източник на достатъчно мощна радиация — отбеляза Марлоу. — Прекалено малък е. Ако се съди по съотношението маса-светимост, той в сравнение със Слънцето изпуска нищожно количество енергия. Не, тук не си прав, Бил.

— И аз бих искал да задам един въпрос — обади се Паркинсън.
— Защо през цялото време говорите за вашия „звяр“ в единствено число? Изключено ли е според вас в него да има много малки „зверчета“?

— Мога да отговоря, но за това ще ми е необходимо доста време.

— То се видя, че тази вечер надали ще стигнем до леглата си, така че давай.

— Нека започнем с предположението, че в Облака има не един-единствен голям „звяр“, а множество малки „зверчета“. Мисля, ще се съгласите с мен, че между различните индивиди непременно трябва да съществува начин за общуване.

— Естествено.

— И каква форма ще има това общуване?

— Надявам се ти да ни кажеш, Крис.

— Моят въпрос бе чисто риторически. Предполагам, че нашите форми на общуване не са подходящи в случая. Ние се свързваме помежду си по акустичен път.

— Имаш предвид чрез разговор, нали? Това действително е най-любимият ти начин, Крис — подметна Ан Холси.

Този път забележката ѝ сякаш не стигна до Кингсли и той продължи:

— Всеки опит да се използват звуци, би потънал в невероятния шум, който цари в един такъв Облак. Това е много по-трудно, отколкото да се опиташ да разговаряш по време на силна буря. Мисля, не се съмнявате, че общуването се осъществява с помощта на електричеството.

— Да, това поне е съвсем ясно.

— Добре. Трябва да имаме предвид, че според нашите мащаби разстоянието между отделните индивиди в Облака е огромно. Очевидно не може да се очаква, че при такива разстояния може да се разчита на постоянен ток.

— Крис, не би ли се изразил малко по-просто?

— Става дума за онова, което ние наричаме телефон. Грубо казано, разликата между постоянния и променливия ток е същата както между телефона и радиото.

Марлоу се усмихна на Ан.

— Кингсли се опитва с неподражаемия си маниер да ни обясни, че връзката се осъществява посредством радиовълни.

— Ако смятате, че така е по-ясно...

— Разбира се, че е по-ясно. Ан, престани да апострофираш. Когато се изпраща светлинен или радиосигнал, се излъчват електромагнитни вълни. Те се разпространяват в безвъздушното пространство със скорост 300 хиляди километра в секунда. Дори при тази скорост на сигнала ще са му необходими цели десет минути, за да премине през целия Облак.

Искам да ви обърна внимание на факта, че количеството информация, което може да се предаде с помощта на електромагнитните колебания, многократно превишава обема от информация, който се пренася от звуковите вълни. Сами се уверихме в това с нашите импулсни радиопредаватели. Ето защо, ако Облакът е обитаван от отделни индивиди, то те общуват помежду си значително по-оперативно от нас. За да си предадат нещо, което на нас ни отнема близо час, на тях са им необходими само няколко секунди.

— Аха, започна да ми просветва — прекъсна го Макнийл. — Щом общуването става в такъв мащаб, то тогава надали изобщо може да се говори за отделни индивиди!

— Ето, и ти схвана, Джон!

— Но не и аз — рече Паркинсън.

— По-просто казано — дружелюбно поиска да обясни Макнийл, — Кингсли каза, че ако в Облака има отделни индивиди, то те са телепатично свързани, и то до такава степен, че е безпредметно да се гледа на тях като на отделни същества.

— А защо не го каза още в самото начало? — не издържа Ан.

— Защото, както много други широко използвани термини, „телепатия“ не носи кой знае колко сериозна информация.

— Е, а за мен носи.

— И какво значи тя за теб, Ан?

— Предаване на мисли без помощта на слова и, разбира се, без да пишеш или жестикулираш.

— С други думи, означава, ако изобщо означава нещо — неакустична връзка.

— А това ще рече използване на радиовълните — вметна Лестър.

— А електровълните означават използване на променлив, а не на постоянен ток, какъвто протича в нашия мозък.

— Винаги съм мислел, че поне в някаква степен сме способни на телепатична връзка.

— Глупости. Мозъците ни са съвършено непригодни за телепатия. В тях всичко е устроено изключително на основата на постоянни електрически напрежения и токове.

— Знам, че в повечето случаи тези хора са мошеници, но понякога познават забележително много — настояваше Паркинсън.

— В науката има значение само онова, което позволява да се правят основателни предвиждания — отговори Уайчарт. — По същия начин Кингсли ме срази преди един-два часа. Няма смисъл да се правят излишно много опити, а после да откриваш в тях някакви съвпадения, въз основа на които не можеш да предвидиш изхода на следващите експерименти. Все едно да се обзалагаш, след като състезанието е приключило.

— Идеите на Кингсли са извънредно интересни от гледна точка на неврологията — отбеляза Макнийл. — За нас обменът на информация е нещо твърде трудно. Принудени сме да превеждаме всичко от езика на електрическите сигнали — в основата си правотокови — на езика на мозъка. С това се занимава по-голяма част от мозъчното вещество, което контролира дейността на мускулите на устата и гласните струни. И въпреки всичко преводът ни е далеч от съвършенството. С предаването на по-обикновени мисли се справяме горе-долу добре, но при емоциите въпросът е много по-сложен. Докато „зверчетата“ на Кингсли по всяка вероятност успяват да предадат и чувства — още една причина, поради която е безсмислено да говорим за отделни индивиди. Страшно е дори да си помисли човек — всичко това, което ние тук с такова усилие се опитваме да споделим един с друг, те биха могли с далеч по-голяма точност и яснота да си кажат само за частица от секундата.

— Много ми се иска да проследя по-подробно идеята за отделните индивиди — обърна се Барнет към Кингсли. — Мислите ли, че всеки от тях сам си изгражда предавател?

— Не, никой не изгражда никакви предаватели. Нека ви опиша как си представям биологичната еволюция на Облака. В някой от ранните стадии там вероятно е имало множество повече или по-малко

отделени, несвързани помежду си индивиди. С течение на времето връзката помежду им се е усъвършенствувала все повече и повече, но не по пътя на съзнателно създаване на неорганични предаватели, а в резултат на постепенно биологично развитие. В тези живи същества средството за предаване на електромагнитни вълни се е развивало като биологичен орган, подобно на нашите устни, език и гласови струни. Постепенно те са достигнали до такава степен на развитие, каквато едва ли можем да си представим. Щом някой изпита каквото и да било чувство, то веднага се преживява и от останалите. Няма мисъл, която да хрумне на когото и да било от тях, и да не се предаде мигновено и на останалите. В резултат отделната личност се заличава и се слива с останалите в една общност, в едно съгласувано цяло. Звярът, който имам предвид, не се намира задължително на точно определено място. Различните му части могат да бъдат разпръснати по целия Облак, но за мен той е една биологична единица с обща нервна система, в която сигналите се разпространяват със скорост 300 хиляди километра в секунда.

— Нека обсъдим по-подробно тези сигнали. Предполагам, те са дълговълнови. Използването на обикновена светлина очевидно е невъзможно, тъй като Облакът е непроницаем за нея — рече Лестър.

— Аз лично предполагам, че сигналите са радиовълни — настояваше Кингсли. — Имаме сериозни основания за подобно предположение. Та нали, за да бъде системата на връзка достатъчно резултатна, е необходима възможност за управляване на фазите на колебанията. Такава възможност дават радиовълните.

Развълнуван, Макнийл се размърда на мястото си.

— Нашите радиопредавания! — не се сдържа той. — Те навярно са попречили по някакъв начин на нервната дейност на Облака.

— Биха попречили, ако им бъде позволено.

— Какво искаш да кажеш с това, Крис?

— Работата е там, че „звярът“ в Облака има да се бори не само с нашите радиопредавания, но и с цяла лавина от космически вълни, които непрестанно пречат на нервната му дейност, освен ако той не е успял да си създаде някаква форма на защита.

— Каква защита имаш предвид?

— Електрическите разряди в периферните слоеве на Облака предизвикват йонизация, която пречи на радиовълните да проникват в

него. Периферната йонизация защитава Облака, както черепът защитава човешкия мозък.

В стаята се разпълзяха гъсти облаци анасонов аромат. Неочаквано Марлоу откри, че лулата му се е сгорещила прекалено много, и предпочете да я остави на масата.

— Мили боже, това ли е твоето обяснение за повишената йонизация в атмосферата по време на нашите радиопредавания?

— В общи линии — да. Ако си спомняте, говорихме за средство за обратна връзка? Струва ми се, че тъкмо за такова нещо става дума при нашия „звяр“. Ако във вътрешността му проникнат вълни отвън, възниква повишено напрежение, в резултат на което започват електрически разряди. Те продължават, докато настъпи момент, в който вълните не могат повече да проникват в Облака.

— Но нали повишаването на степента на йонизация става в нашата атмосфера?

— Точно затова смятам, че можем да разглеждаме нашата атмосфера като част от Облака. Нощните сияния достатъчно красноречиво показват, че пространството между Земята и най-плътната дискообразна част на Облака е запълнено с газове. Накратко казано, от гледна точка на радиоспециалистите ние се намираме вътре в Облака. И това, струва ми се, обяснява проблемите ни с радиовръзките. По-рано, когато все още бяхме вън от Облака, „звярът“ се защитаваше от идващите от Земята вълни не чрез йонизацията на нашата атмосфера, а с йонизиране на външните слоеве на Облака. Но от момента, в който се озовахме в зоната на този защитен екран, електрическите разряди стават в нашата атмосфера и пречат на радиовръзките.

— Разсъждаваш логично, Крис — рече Марлоу.

— Ами предаванията с дължина на вълната от един сантиметър? Те преминаваха безпрепятствено — възрази Уайчарт.

— Макар веригата от разсъждения да става прекалено дълга, все пак се натрапва една определена мисъл. И според мен тя заслужава внимание, защото може да ни подсказе какво да правим по-нататък. Малко вероятно е този Облак да е изолирано явление в космоса. Природата не създава нищо в един-единствен екземпляр. Затова можем да предположим, че галактиката е населена с множество такива зверове. Естествено е да допуснем, че между тях съществува връзка. А

това би означавало, че някои дължини на вълните, които не нарушават нервната дейност, са необходими за установяване на връзка и могат да проникнат в Облака.

— Искаш да кажеш, че тази дължина е един сантиметър, така ли?

— Да, това имах предвид.

— А защо тогава не получаваме отговор на предаванията ни с тази дължина на вълната? — попита Паркинсън.

— Вероятно защото не изпращаме никакво съобщение. Какво можеш да отговориш на предаване, което не носи информация?

— В такъв случай трябва да започнем да предаваме съобщения на едносантиметрова вълна — възкликна Лестър. — А можем ли да се надяваме, че Облакът ще ги дешифрира?

— Като начало това дори не е необходимо. Очевидно след известно време той ще забележи, че в предаванията ни се съдържа информация. Това ще стане ясно от честотата на повторенията на различните съчетания на сигналите. Щом Облакът схване, че нашите предавания са отправени от разумни същества, мисля, че можем да очакваме от него някакъв отговор. Колко време ще ти е необходимо, Хари, за да започнем? Сега не си в състояние да предадеш модулирани сигнали с еднометрова носеща вълна, нали?

— Да, но ако работим на смени през цялото денонощие, след ден-два ще сме готови. Знаех си аз, че тази нощ няма да стигна до леглото си. Хайде, момчета, да вървим.

Лестър се изправи, протегна се и излезе от стаята. След него станаха и останалите. Кингли заведе Паркинсън в един ъгъл.

— Вижте какво, Паркинсън — започна той, — няма смисъл да съобщавате всичко това, поне до момента, в който узнаем нещо повече.

— Бъдете спокоен. Министър-председателят и без това вече ме смята за малко нещо откачен.

— Едно обаче можете да му кажете: ако в Лондон, Вашингтон и другите столици успеят да пренастроят предавателите си на десетсантиметрова вълна, нищо чудно връзката между отделните държави да се възстанови.

Късно вечерта, когато най-сетне останаха сами, Ан попита Кингли:

— Как успя да стигнеш до тази идея, Крис?

— Знаеш ли, тя всъщност е съвсем очевидна. Работата е там, че сме прекалено предубедени по отношение на подобни мисли. Представата, че единствено Земята е населена с живот, е дълбоко вкоренена у нас въпреки научнофантастичните романи и детските комикси. Ако можехме от самото начало да погледнем на тези събития непредубедено, отдавна да сме прозрели истината. От самото начало нещата не вървяха както трябва и в това имаше някаква система. В момента, в който успях да преодоля психологическата бариера, видях, че всички затруднения могат да бъдат просто и лесно отстранени, ако се направи едно-единствено предположение. След това всичко си дойде на мястото.

— И ти сериозно ли смяташ, че тази работа с връзката ще даде резултат?

— Много се надявам, че ще даде. От това зависи всичко.

— Защо?

— Помисли само какви бедствия настъпиха на Земята, без Облакът да е предприемал никакви съзнателно насочени срещу нас действия. Незначителното отражение на неговата светлина едва не ни изпече. Краткото слънчево затъмнение почти ни вкочани. Ако минимална част от енергията на Облака бъде насочена към нас, тя ще помете всичко живо по нашата планета.

— А нима това трябва да стане на всяка цена?

— Откъде мога да знам. Да не би да се замисляш за малкото бръмбарче или мравката, които настъпваш по време на разходка? Достатъчно е върху нас да попадне само една от газовите капсули, която преди три месеца се удари в Луната, за да ни довърши. Рано или късно Облакът ще изхвърли още такива капсули. А може да загинем от някой чудовищен електрически разряд.

— Наистина ли е възможно?

— Напълно е възможно. Облакът разполага с колосална енергия. Ако успеем да предадем някакво съобщение, можем да се надяваме, че Облакът няма да ни унищожи.

— Смяташ ли, че ще се разтревожи много?

— Е, добре, ако някое малко бръмбарче ти каже: „Моля ви, мис Холси, не бихте ли била така добра да не стъпвате тук, защото ще ме стъпчете“, няма ли да си отместиш крака?

[1] Адхезия (от лат.) — сила на привличане между молекулите на твърди, течни или газообразни вещества, която се проявява при допиране на телата едно до друго. Б.пр. ↑

ДЕСЕТА ГЛАВА

УСТАНОВЯВАНЕ НА ВРЪЗКА

Четири дена по-късно, след тридесет и три часово предаване от Нортънстоу, на Земята се получиха първите сигнали от Облака. Всички в укритието бяха страшно развълнувани. Достатъчно е да се спомене, че някои дори направиха отчаяни опити да дешифрират съобщението, а то наистина беше съобщение — сред приетите сигнали имаше такива, които се повтаряха. Всички усилия обаче останаха напразни. И нищо чудно, както отбеляза Кингсли, често пъти е трудно да откриеш кода на съобщение, съставено на познат език. А в случая езикът на Облака беше съвършено непознат.

— Изглежда си прав — забеляза Лестър. — По всяка вероятност нашият проблем в това отношение е също толкова труден за Облака. И той няма да може да разбира нашите предавания, докато не научи английски език.

— Страхувам се, че този проблем е още по-сложен — каза Кингсли. — Имаме всички основания да предполагаме, че Облакът е много по-интелигентен от нас, откъдето следва, че езикът му (какъвто и да е той) е много по-сложен от нашия. Предлагам да престанем да се занимаваме с разшифроване на съобщенията, които получихме. Нека почакаме, докато Облакът сам се справи с нашите съобщения. Когато научи нашия език, ще може да ни отговори със собствения ни код.

— Дяволски умна идея — винаги да караш чужденците да учат английски — забеляза някой от чуждестранните учени.

— Като начало смятам, че е най-добре да се придържаме колкото се може повече към математиката и въобще към тези науки, които вероятно са най-подходящата обща територия. По-нататък може да минем и към социологическия материал. Предстои ни огромна работа — трябва да запишем всичко, което ще искаме да предадем.

— Искаш да кажеш, че е необходимо да предадем нещо като кратък курс по математика, по отделните науки, а и началните уроци по английски?

— Точно така. И според мен трябва да пристъпим към действие час по-скоро.

Стратегията им се оказа успешна, и то много успешна. Само след два дена получиха отговор. Той гласеше:

„Съобщението получено. Информацията недостатъчна. Изпратете още.“

През следващата седмица почти всички бяха заети с четене на предварително подбрани книги. Отделни откъси бяха записани и изпратени в пространството. В отговор обаче пристигнаха само кратки съобщения, в които се настояваше за още информация.

— Няма смисъл да продължаваме, Крис — рече Марлоу на Кингсли. — Ще трябва да измислим нещо друго. В скоро време „звярът“ ще ни изтощи напълно. От това непрестанно четене гласът ми прегракна и вече говоря като стара врана.

— Хари Лестър се мъчи над нещо ново.

— Радвам се да го чуя. И какво е то?

— Ще се опитаме с един удар да убием два заека. Бедата не е само в мудността на сегашния ни метод. Другата трудност е в това, че голямата част от съобщенията, които изпращаме, може би е твърде неразбираема. Повечето думи в нашия език се отнасят до предмети и явления, които виждаме, чуваме или усещаме. Ако Облакът не познава тези предмети, няма начин да схване за какво става дума. Ако никога не си виждал портокал или не си го докосвал, как ще разбереш значението на думата „портокал“, колкото и да си интелигентен.

— Разбирам. И какво предлагаш?

— Това е идея на Хари. Той смята, че може да използва телевизионна камера. За щастие навремето накарах Паркинсън да ни запаси с известно количество. Хари смята, че ще успее да свърже камерата с нашия предавател, а което е по-важно, сигурен е, че ще може да я нагоди да предава около 20 000 реда вместо жалките 450 при обикновения телевизор.

— Но Облакът няма кинескоп!

— Разбира се, че няма. Негова си работа как ще анализира нашите сигнали. Ние сме длъжни да осигурим само колкото се може повече информация. Досега не сме направили много и той с пълно право е недоволен.

— А как смяташ да използваш телевизионната камера?

— На първо време ще показваме само думи — глаголи и съществителни. Това ще е предварителната част. Трябва да се подготвим изключително внимателно за нея, но показването на около пет хиляди думи няма да ни отнеме много време — някъде около седмица. След това ще можем да предадем съдържанието на цели книги. Ще снимаме страниците. Така само за няколко дена ще можем да предадем съдържанието на цялата Енциклопедия Британика.

— Това, разбира се, би трябвало да удовлетвори жаждата на „звяра“ за знания. Е, аз да се връщам към моето четене! Кажете ми, когато камерата бъде готова. Не мога да ти опиша колко ще бъда щастлив, ако се отърва от тази досада.

След известно време Кингсли отиде при Лестър.

— Съжалявам Хари, но трябва да ти кажа, че възникна още един проблем.

— Надявам се, ще го запазиш за себе си. Тук в този отдел всички са зарити до гуша от работа.

— Наистина съжалявам, но проблемът ми е свързан именно с вашия отдел и се страхувам, че ще ви създаде допълнително работа.

— Виж какво, Крис, защо не си свалиш сакото, не запретиш ръкави и не се заловиш за някаква полезна работа, вместо да разсейваш трудовите хора? Е, в какво се състои работата? Кажете да чуем.

— Работата е там, че не обърнахме достатъчно внимание на момента на приемането. Имам предвид приемането тук при нас. Щом започнем излъчване с телевизионната камера, естествено е да очакваме да ни отговорят във форма, подобна на нашата. Това ще рече в писмена форма на собствения ни екран.

— Е, какво те тревожи? За нас ще бъде по-удобно, ще го прочитаме.

— Дотук всичко е наред наистина. Но не забравяй, че ние сме устроени така, че не можем да прочетем повече от сто и двадесет думи в минута, а в същото време ще предаваме със скорост сто пъти по-голяма от тази.

— Ще се наложи да обясним на онзи приятел там горе да забави скоростта на отговорите си, това е всичко. Ще му кажем, че сме малко тъпи и можем да възприемаме само по сто и двадесет думи в минута, че не сме в състояние да изгълтаме десетки хиляди като него.

— Добре, Хари. Не ми остава нищо друго, освен да се съглася с теб.

— Искаш да ми дадеш и някаква друга работа, нали?

— Точно така. Как позна? Ще ми се не само да четем посланията на Облака, но и да можем да ги чуем. Много повече ще се уморяваме, ако само ги четем.

— Как лесно го каза! Даваш ли си сметка какво означава това?

— Това означава да запазим зрителния и звуков еквивалент на всяка дума. Ще можем да използваме електронноизчислителната машина за тази работа. Става въпрос за някакви си пет хиляди думи.

— Само толкова?!

— Не мисля, че ще ти отнеме много време. Образованието на Облака няма да е бърза работа. Ще имаме нужда поне от една седмица. Докато на екрана се предава изображението на дадена дума, ще можем да записваме съответния сигнал от телевизионната камера на перфолента. Това не е проблем. Можеш да запишеш на перфолента и звуковете, съответстващи на дадена дума. За това, естествено, е необходим микрофон, който да превърне звука в електрически сигнал. Но щом веднъж имаме цялата тази информация на перфолента, ще можем във всеки един момент да я заложим в електронната машина. Ще се наложи да използваме магнитна памет с голям капацитет. Скоростта, която тя може да осигури, ни е напълно достатъчна. В бързодействащата памет на машината ще заложим програмата на превода. И тогава не само ще четем съобщенията на Облака на телевизионния екран, но и ще ги чуваме по високоговорителя.

— Едно ще ти кажа, Крис. Не съм срещал човек, който по-добре от теб да намира работа на хората. Доколкото разбирам, ти ще съставиш програмата на превода, нали?

— Да, разбира се.

— Не е лошо! Кой би се отказал от работа в удобно меко кресло. Докато ние, бедните дяволи, се потим с поялниците и прогаряме панталоните си и какво ли не още с тях. Чий глас ще използвам за звука?

— Собствения си, Хари. Това ще ти бъде наградата за дупките в панталоните. Ще те слушаме с часове.

С течение на времето идеята за озвучаване посланията на Облака все повече се нравеше на Лестър. След няколко дена той започна да се

появява с постоянно изгряла на физиономията му усмивка. Никой не знаеше обаче на какво се дължеше тя.

Телевизионната система се оказа съвсем удачна. Четири дена след началото на предаванията се получи следното съобщение:

„Поздравления за усъвършенствуваната апаратура“.

Думите се изписаха на екрана. Звуковата система все още не бе пусната в действие.

Предаването на отделните думи създаде неочаквани затруднения, но най-сетне с тях всичко бе приключено. Предаването на научни и математически съобщения се оказа неочаквано лесно. Естествено, скоро стана ясно, че те са били необходими само колкото да запознаят Облака с нивото на развитие на човечеството, точно както децата показват на възрастните какво са научили. После бяха показани книги на социални теми. Трудно беше да се изберат най-подходящите и в крайна сметка беше предаден обширен и в значителна степен случайно подбран материал. Стана ясно, че усвояването му бе затруднило Облака. На екрана се появи следният текст:

„Последните предавания се оказаха най-объркани и неразбираеми. Тъй като те поради близостта на предавателя ви ми пречат да приема важни за мен външни съобщения, изпращам ви специален код. Използвайте по-нататък този код. Смятам да изградя електронна защита срещу вашия предавател. Този код ще служи като сигнал за връзка с мен. Ако в дадения момент това е възможно, ще вдигна защитата. Следващото предаване от мен очаквайте след около четиридесет и осем часа.“

На екрана заигра сложна плетеница от светлини, последвана от по-нататъшно съобщение:

„Моля, потвърдете, че сте приели кода и че можете да го използвате.“

Лестър продиктува следния отговор:

„Записахме вашия код. Надявам се, че ще можем да го използваме, но не сме сигурни. Ще изпратим потвърждение при следващото ни предаване.“

Настъпи пауза. След десет минути пристигна отговор:

„Много добре. Довиждане.“

— Забавянето се дължи на факта, че е необходимо време, за да стигне сигналът до Облака, а после да се върне и неговият отговор —

обясни Кингсли на Ан Холси. — Тези паузи правят използването на кратки реплики изключително неудобно.

Ан Холси обаче бе далеч по-заинтересувана от съобщението на Облака, отколкото от паузите.

— Но той разговаря съвсем като човек — рече тя с широко разтворени от изумление очи.

— Да, разбира се. И няма как да бъде иначе. Използва нашия език, нашите изрази и затова нищо чудно, че разговаря като човек.

— Но това „довиждане“ прозвуча страшно мило.

— Глупости! За Облака това „довиждане“ е по-скоро знак за края на предаването. Не забравяйте, че той научи езика ни само за две седмици.

— Е, Крис, какво е твоето мнение за всичко, което стана досега? — запита Марлоу.

— По моему изпращането на кода е много добър знак.

— И според мен също. Това ще ни подействува освежително. Бог ми е свидетел, имахме нужда от нещо ободрително. Последната година съвсем не беше от най-леките. Сега се чувствавам далеч по-добре от който и да е момент след онзи ден, когато те посрещнах на летището в Лос Анжелос. Струва ми се, че е било най-малко преди сто години.

Ан Холси сбърчи нос.

— Не мога да разбера защо се побъркахте с този ваш код, а мен поляхте със студена вода заради моето „довиждане“.

— Защото, мила моя — отговори Кингсли, — изпращането на код говори за разумни действия. Доказателство е за контакт, за разбирателство, нямащи нищо общо с езика, а твоето драгоценно „довиждане“ е просто украшение на речта.

В това време Лестър приближи до тях.

— Провървя ни с това двудневно прекъсване. Мисля, че през това време ще успеем да приготвим звуковата система.

— А какво ще кажеш за кода?

— Почти съм убеден, че всичко е наред, но все пак по-добре е да проверим и да не рискуваме.

След два дена всички се събраха в лабораторията, в която бе инсталиран предавателят. Лестър и неговите хора се занимаваха с

последни приготовления преди свързването. Беше почти 8 часът вечерта, когато предупредителните светлини пробягаха по екрана. Скоро се появиха и първите думи.

— Нека включим звука — обади се Лестър.

Разнеслият се от високоговорителя глас бе посрещнат с усмивки и смях — това беше гласът на Джо Стодард. В първите няколко минути повечето присъстващи решиха, че някой просто си прави шега. Скоро обаче стана ясно, че гласът произнася същите думи, които се появяват и на екрана. А и онова, което казваше, за нищо на света не беше измислено от Джо Стодард.

Поради липса на време Лестър не бе успял да снабди гласа и със съответната интонация — думите се произнасяха еднакво и следваха една след друга през равни интервали от време. Само в края на изреченията настъпваше кратка пауза. Несвършенствата на звукозаписа обаче не се забелязваха, защото речта на Джо Стодард без друго не бе твърде изразителна. Освен това Лестър бе подбрал почти същата скорост, с която говореше градинарят. И макар всички да знаеха, че чуват само имитация на говора на Джо, имитацията бе необикновено удачна. Тъй като никой не можа да свикне напълно с позабавения маниер на изричане на думите, характерен за жителите на западните графства в Англия, и с типичното за Джо лошо произнасяне на някои думи, всички започнаха да наричат Облака Джо.

В първото съобщение на Джо се съдържаше приблизително следното:

„Първото ви предаване бе изненада за мен. Не очаквах, че на планетите, където условията на живот са неблагоприятни, могат да съществуват животни, притежаващи технически знания и умения.“

На въпроса защо мисли така, Джо отговори:

„По две прости причини. Живеейки на повърхността на твърдо тяло, вие изпитвате въздействието на теглото. То ограничава до голяма степен възможността ви за растеж, а оттам и възможностите на вашата нервна дейност. Това налага да имате мускулна система, за да може да се движите, а също и защитна броня, която да ви пази от удари — например черепа, предпазващ мозъка ви. Излишното тегло на мускулите и защитните обвивки снижава още повече възможностите на нервната ви дейност. Ето защо и най-едрите ви животни се състоят предимно от кости и мускули, а мозъкът им е съвсем малък. И както

вече казах, причина за това е мощното гравитационно поле, в което живеете. Изобщо наличие на разумна материя може да се очаква предимно в разрежена газова среда, а не на планетите.

Вторият неблагоприятен фактор е липсата на химическа храна. За синтеза на големи количества химически вещества е необходима светлина от някаква звезда. А вашата планета поглъща съвсем малко количество слънчева светлина. В момента аз самият синтезирам необходимите ми хранителни вещества, и то в количества, приблизително десет милиарда пъти по-големи от това, което се синтезира на цялата ваша планета.

Недостигът на химически продукти налага да се бориш за съществуването си с нокти и зъби, а при такива условия първите проблясъци на разум трудно ще издържат конкуренцията на костите и мускулите. При достатъчно развитие на интелекта, разбира се, това няма да е толкова трудно, но първите стъпки са изключително сложни. Достигнатото от вас ниво на развитие е голяма рядкост сред формите на живот по другите планети.“

— Иди, че пътувай в космоса! — рече Марлоу. — Хари, попитай го на какво се дължи според него възникването на разумна материя тук, на Земята.

Въпросът беше изпратен и след няколко минути дойде и отговорът:

„Вероятно благодарение на стечението на различни обстоятелства, сред които по моему най-важното е възникналото преди шейсет милиона години съвсем нов тип растение, което вие наричате трева. Появата му е станала причина за преустройство на целия животински свят, тъй като тревата за разлика от другите растения може да се скубе направо от земята. Щом тревата се е разпространила по цялата повърхност на Земята, животните, които са били в състояние да я използват, са оцелели и са продължили развитието си. Останалите видове са се изродили и са загинали. Очевидно това е била основната причина, благодарение на която на вашата планета е възникнала разумна материя.

В начина ви на общуване съществуват редица необичайни фактори, които затрудняват извънредно много разшифроването на съобщенията ви. Особено странни ми се виждат онези символи,

използвани от вас при общуване, които нямат нищо общо с нервната дейност на мозъка.“

— Тук, струва ми се, трябва да отговорим нещо — отбеляза Кингсли.

— Ами да, разбира се. Просто недоумявам как се въздържа толкова дълго време, без да се обадиш, Крис — забеляза Ан Холси.

Кингсли изложи своите идеи относно връзката с постоянен и променлив ток и запита дали Джо действително функционира на базата на променливия ток.

Джо потвърди и продължи:

„Но не само това е необичайно. Най-много ме поразява у вас голямото сходство между индивиди. Това дава възможност да се използват много груби методи на връзка. Вие поставяте имена на отделните състояния на нервната си система — гняв, главоболие, притеснение, щастие, меланхолия — това са само имена. Ако мистър А иска да съобщи на мистър Б, че има главоболие, той не прави опит да опише разстройството, настъпило в главата му, а изрича наименованието: «Имам главоболие.» Когато мистър Б чуе «главоболие», той го тълкува съобразно собствения си опит. По този начин А може да съобщи на Б за своето неразположение дори в случаите, когато никой от тях няма истинска представа за действителната същност на «главоболието». Подобен твърде необичаен метод за връзка може да се осъществява само между индивиди, които са много сходни помежду си.“

— Ако съм разбрал правилно — обади се Кингсли, — имаш предвид следното: при условие, че съществуват два еднакви индивида, не е необходимо между тях да съществува каквато и да било връзка. Всеки автоматично разбира преживяването на другия. По-сложна система на общуване е необходима само при силно различаващи се индивиди.

„Точно това се опитвах да обясня. Сега ви е ясно защо ми бе трудно да разбера вашия език. Езикът е необходим тогава, когато съществува слаба разлика между индивидите, докато ние с вас се различаваме твърде много, много повече, отколкото можете да си представите. За щастие психическата ви структура се оказа твърде проста и успях да я разшифровам.“

— А съществуват ли някакви общи черти във функциите на вашата и нашата нервна система? Може би вие изпитвате нещо, което наподобява нашето „главоболие“ — попита Макнийл.

„Най-общо казано, и аз изпитвам нещо като усещания за приятно и неприятно. Но това са усещания, които има всяко същество с нервна система. Неприятно чувство изпитвам, когато настъпи смущение във връзката, което може да се случи и с вас. Щастие то е динамично състояние, при което се установяват нервни връзки, а не се рушат. То също може да се наблюдава при вас. И въпреки сходството мисля, че моите субективни преживявания се различават значително от вашите с изключение на едно — старая се да избягвам неприятните усещания и търся приятните.

Мога да ви дам и пример. При вас главоболието е резултат от нарушаване на кръвоснабдяването, което пречи на доброто протичане на токовете в мозъка ви. Нещо подобно изпитвам аз, когато в нервната ми система попаднат радиоактивни вещества. Това довежда до електрически разряди, каквито можете да наблюдавате във вашия Гайгеров брояч. Разрядите нарушават синхрона на процесите в нервната ми система и предизвикват много неприятно усещане.

А сега искам да си изясня съвършено друг въпрос. Интересува ме какво разбирате под «изкуство». Литературата ми е ясна — тя е умение да изразяваш мисли и чувства с помощта на думи. Изобразителното изкуство очевидно е свързано с вашето възприемане на света. Но никак не мога да проумея какво е музика. Невежеството ми в това отношение е съвсем понятно, още повече че доколкото разбирам, във вашите предавания досега не е имало музика. Бихте ли коригирали този пропуск?“

— Ето и твоят шанс в живота, Ан — рече Кингсли. — И то какъв шанс. Няма друг музикант, който да е свирил пред подобна аудитория.

— Какво да изсвирия?

— Защо не изпълниш снощната соната от Бетховен?

— Опус 106 ли? Не е ли малко труден за начинаещ?

— Хайде, Ан! Създай малко работа на онзи старец Джо! — подкани я Барнет.

— Ако не искаш, може и да не свириш, Ан. Ще му пусна записа, който направих снощи — успокой я Лестър.

— Добро ли е качеството?

— Да, от техническа гледна точка е най-доброто възможно. Ако си доволна от изпълнението, мога веднага да включа.

— По-добре да пуснеш записа. Може да е смешно, но ужасно се вълнувам, че ще трябва да свиря пред това същество, каквото и да е то.

— Я не ставай смешна. Старият Джо не хапе!

— Сигурно, но предпочитам да пуснете записа.

Предадох записа. Последва репликата:

„Много интересно. Моля да пуснете първата част отново, но със скорост, увеличена с около тридесет процента.“

И това беше сторено, след което дойде съобщението:

„Звучи по-добре. Много хубаво. Искам да поразмисля. Довиждане.“

— Боже мой, Ан, ти го срази! — възкликна Марлоу.

— Не разбирам как изобщо музиката може да се хареса на Джо. Та нали музиката е звук, а установихме, че звуците не значат нищо за него — нетърпеливо попита Паркинсън.

— Не съм съгласен — възрази Макнийл. — Макар на пръв поглед да ни се струва, че възприемането ни на музиката е свързано със звуците, всъщност не е така. Мозъкът ни възприема електрически сигнали. Съществуват сериозни доказателства, че музикалните ритми са отражение на ритмите в нашия мозък.

— Това е много интересно, Джон — възкликна Кингли. — Излиза, че музиката е най-пряк изразител на мозъчната ни дейност.

— Не, това е твърде силно казано. По-скоро бих казал, че музиката е най-доброто едромащабно отражение на работата на мозъка. Речта дава по-пълна представа за по-фината структура на мозъчната активност.

Разговорът продължи до късно през нощта. Всичко казано от Облака бе подробно обсъдено. Но като че учените бяха поразени най-много от забележката на Ан Холси:

— В партитурата на първата част на Голямата соната има забележка за метронома, която изисква направо фантастично темпо, което никой пианист, а най-малко аз, не може да достигне. Обърнахте ли внимание на молбата му да се увеличи темпото на първата част? Тръпки ме побиват, като се сетя за това, макар че е много вероятно да е чисто и просто съвпадение.

На този етап от развитието на събитията всички бяха съгласни с извода, че е време да се съобщи на политическите власти за действителната природа на Облака. Правителствата на различните държави отново можеха да включат радиопредавателите си. Установено бе, че ако се предава с трисантиметрови вълни при вертикално насочени антени, йонизацията ще се поддържа на ниво, подходящо за работа с десетсантиметрови вълни. Нортънстоу отново се превърна в световен център на връзка.

Никой не беше особено радостен, че трябва да се разгласи истината за Облака. Учените чувствуваха, че връзката с Облака ще бъде иззета от контрола на Нортънстоу. А имаше още толкова неща, които искаха да научат от него. Кингсли бе категорично против да се съобщава на политиците какво е действителното положение, но този път трябваше да се подчини на всеобщото убеждение, че колкото и да е неприятно, запазването в тайна на новите сведения не може да продължава повече.

Лестър бе записал всички разговори с Облака и сега те бяха излъчени до всички правителства с помощта на десетсантиметрови вълни. Никое от правителствата обаче не изрази съмнение по въпроса за секретността на това съобщение. Обикновените хора така и не разбраха за съществуването на Облака, още повече че по-нататъшните събития приеха такъв обрат, че запазването на тайната се оказа изключително необходимо.

По това време нито едно правителство не разполагаше с подходящ предавател или приемник, който да работи с дължина на вълната един сантиметър. Връзката с Облака, поне на първо време, трябваше да се осъществява чрез Нортънстоу. Специалистите от Съединените щати обаче изтъкнаха, че връзката, осъществявана с Нортънстоу чрез десетсантиметрови вълни, а оттам с Облака чрез едносантиметрови вълни, позволява на правителството на САЩ и другите държави да установят контакт с Облака. Решено беше Нортънстоу да стане не само център за предаване на информация по земното кълбо, но и да осъществява връзката с Облака.

Обитателите на Нортънстоу се разделиха на два лагера. Едните поддържаха идеята на Кингсли и Лестър, считаха, че не е задължително да приемат плана на правителствата и че е най-добре да

ги пратят по дяволите. Останалите, начело с Марлоу и Паркинсън, се опитваха да докажат, че откритото неподчинение няма да доведе до нищо добро, защото политиците могат да постигнат своето с груба сила. Няколко часа преди поредната връзка с Облака между двете групировки се разгоряха ожесточени спорове. Прието беше компромисно решение — да се конструира приспособление, което да позволява на държавниците да чуват Облака, но не и да говорят с него.

Именно това решение осъществиха. Същия ден най-високопоставените и най-почитани жители на Земята имаха възможност да чуят Облака, но не и да му отговорят. Стана така, че той не направи много добро впечатление на августейшите си слушатели. Джо зададе въпроси, свързани със секса.

„Не можете ли да ми обясните какъв е този парадокс? — попита той. — Виждам, че в значителна част от вашата литература се говори за нещо, което вие наричате «любов» или «плътска любов», както е в повечето случаи. От това, което вие ми показахте, оставам с впечатлението, че близо четиридесет процента от литературата се занимава с този въпрос. А на всичко отгоре никъде не се обяснява какво точно означава «любов», като винаги старателно се скрива с какво завършва тя. Това ме доведе до заключението, че «любовта» е някакъв доста рядък и необичаен процес. И можете ли да си представите какво беше удивлението ми, когато от медицинските учебници разбрах, че «любовта» е само един елементарен процес, типичен за повечето други животни.“

Тези думи на Облака предизвикаха бурно недоволство сред високопоставените и най-почитани земни жители. Лестър ги застави да мълчат, като прекъсна предаването и извика във високоговорителите им:

— Я млъквайте! — сетне предаде микрофона на Макнийл с думите: — Мисля, че тези въпроси са по твоята част, Джон. Опитай се да отговориш на Джо.

Макнийл направи каквото му беше по силите.

— Погледнато от позициите на чистата логика, раждането и отглеждането на децата е твърде непривлекателна дейност. За жените то означава болки и безкрайни тревоги, а за мъжете неспирна работа, за да издържат семейството си. Ето защо, ако искаме да бъдем логични докрай по отношение на секса, вероятно няма да си правим труда да се

възпроизвеждаме. Природата обаче се е погрижила да ни попречи да го сторим, като ни е създала изцяло и напълно нелогични в постъпките. Ако не бяхме такива, сигурно никога нямаше да оцелеем, колкото и противоречиво да звучи това. Вероятно същото важи и за останалите животински видове.

Облакът се обади отново:

„Тази ваша нелогичност, за чието съществуване предполагах и която вие за мое удоволствие признавате, има сериозна и много по-неприятна страна. Вече ви предупредих, че на вашата планета се произвеждат твърде малко химически продукти. Много вероятно е нелогичното поведение на земните жители по отношение на възпроизводството да доведе до създаването на повече индивиди, отколкото могат да изхранят. Това крие много опасности. Очевидно причина за оскъдното присъствие на разум на повечето планети се дължи на широко разпространената нелогичност в отношението към хранителните припаси. Бързината, с която нараства населението на Земята, според мен може да доведе до изчезване на човешкия род.“

Лестър посочи мигащите светлини:

— Политиците се опитват да влязат във връзка с нас... Вашингтон, Лондон, Тамбукту... Да ги свържа ли, Крис?

— За нищо на света, Хари. Стискай ги за гърлото. Джон, попитай Джо как се възпроизвежда?

— Точно това исках да го питам — отвърна Макнийл.

— Е, питай тогава. Нека видим колко ще бъде деликатен, когато стане дума за него.

— Крис!

Макнийл зададе въпроса си на Облака:

— За нас би било много интересно, ако ни опишете вашата система на размножаване. Различава ли се тя чувствително от нашата?

„Да. Размножаването в смисъл на отглеждане на нов индивид при нас протича по съвсем друг начин. Ако не бяха нещастните случаи или непреодолимото желание за самоунищожение, което се среща понякога при нас, а също и при вас, навярно бих могъл да живея безкрайно, разбирате ли? Ето защо, за разлика от вас, не ме вълнува потребността да създам някого, който да остане след моята смърт.“

— На колко години си всъщност?

„Малко повече от петстотин милиона.“

— А раждането ти може ли да се счете като резултат от спонтанни химически реакции, както ние тук вярваме, че се е зародил животът на Земята.

„Не. По време на пътешествията ни из галактиката търсим подходящо струпване на материал, някой подходящ по състав облак, който може да бъде заселен. Правим го по начин, който много напомня вашето разсаждане на млади дървета. Ако аз например открия незаселен облак, ще го снабдя със сравнително проста нервна система. Това ще бъде структура, която сам съм изградил, част от мен самия.

Множеството рискове, на които е изложена живата материя при спонтанното си възникване, се избягват при този начин на размножаване. Ще ви дам един пример. Радиоактивните вещества трябва на всяка цена да бъдат държани настрана от нервната ми система, причината ви обясних при предишния ни разговор. Ето защо имам сложен електромагнитен екран, който пречи на достъпа на каквито и да било радиоактивни газове в моята нервна система — в моя мозък, с други думи. Ако екранът престане да действа, ще изпитам силна болка и скоро ще умра. Излизането на екрана от строя е един от нещастните случаи, за които ви споменах по-рано. Разказвам ви всичко това, за да подчертая, че бихме могли да снабдяваме нашите «деца» с такива екрани, както и с достатъчно интелигентност, която да ги ръководи. Трудно е да си представиш, че такъв екран може да се появи в хода на спонтанното възникване на сравнително ранен етап от развитието на живата материя.“

— Но нима това не се е случило с появяването на първия от вас?
— възрази Макнийл.

— Не вярвам да е имало „първи“ — отговори Облакът.

Макнийл не разбра забележката, но Кингсли и Марлоу се спогледаха и сякаш си казаха с очи: „Я го виж ти! Какво ли биха казали поддръжниците на теорията за взривовете във вселената?“

„Осигуряваме на потомците си такива защитни екрани и ги оставяме да се развиват, както им харесва. И тук трябва да ви обясня едно важно различие между вас и нас. Броят на клетките във вашия мозък почти не се изменя от момента на раждането ви. Ето защо развитието ви се свежда до това да се научите да използвате най-добре мозък с определен капацитет. Случаят при нас е съвсем друг. Свободни сме да развиваме възможностите на своя мозък, колкото пожелаем.

Разбира се, вече изтощените или повредени части могат да се отстранят или заменят. Ето защо развитието ни се състои не само в разрастването на самия мозък, но и в това да се научим да го използваме за решаване на възникващите пред нас проблеми. Сега вероятно вече ви е ясно, че нашите «деца» започват от сравнително просто устроен мозък, а с течение на времето той става все по-голям и по-сложен.“

— Не би ли ни обяснил по разбираем за нас начин как създавате новите части на мозъка си? — попита Макнийл.

„Мисля, че мога. Първо, подготвям необходимите сложни молекули от наличните химически вещества. Винаги имам запас от тях. След това молекулите внимателно се поставят на повърхността на някое твърдо тяло в съответстващ на нервната система ред. Тялото не трябва да има ниска температура на топене — ледът например не е подходящ — и трябва да е добър изолатор. Повърхността му също трябва да е добре подготвена, за да задържи «нервната структура» — мозъчното вещество, както бихте казали вие — неподвижна.

Схемата на «нервната структура», естествено, е най-трудната част от работата. Тя трябва да се изработи така, че новият мозък да действа като единно цяло при изпълнение на своите задачи. Необходимо е също така новият мозък да не започва работа самоволно, докато не получи съответния сигнал от останалата част от мозъка ми. Обменът на такива сигнали между по-възрастната и по-младата част от мозъка става по много пътища. По този начин мозъкът се включва в общата работа, но дейността му се контролира“.

— Имам още два въпроса — каза Макнийл. — Как става снабдяването с енергия на нервните ви тъкани? При хората това се осъществява от кръвта. Има ли при вас нещо подобно на нашата кръв? И второ, какъв е приблизително размерът на елементите, от които изграждате нервната структура?

Последва отговор:

„Размерът е различен и зависи от мястото и функциите, за които е предназначен. Твърдото тяло, на което се построява, бива от един-два до няколкостотин метра. Притежавам и нещо подобно на вашето кръвообращение. Доставка на необходимите вещества става посредством потоци от газове, които постоянно се движат край отделните елементи на нервната ми система. Този поток се задвижва

не от сърце, както е при вас, а от електромагнитна помпа. Трябва да отбележа, че тази помпа няма органичен характер. Тя е още един елемент, с който снабдяваме новите си организми. От помпата газовете отиват до складираните хранителни припаси, поглъщат известно количество и се отправят към нервните елементи, които приемат онова, което им е необходимо, за да живеят и работят, и в същото време изхвърлят в газовия поток непотребните продукти. Сетне потокът се връща към помпата, но преди това минава през филтър, където се прочиства от отпадъците. Този филтър прилича много на вашите бъбреци.

Голямото предимство на моето «сърце», «бъбреци» и «кръв» е, че те не са от органична материя. Щом някое от тях престане да работи, аз просто го заменям с резервно, което винаги е готово. Ако «бъбреците» ми излязат от строя, не умирам както вашия композитор Моцарт. Веднага включвам резервните. В състояние съм да приготвя нова кръв в неограничени количества.“

След малко Джо даде знак, че е свършил с предаването.

— Поразява ме удивителното сходство в начина на поддържане на живот — заяви Макнийл. — Детайлите, естествено, са твърде различни; газ вместо кръв, електромагнитно сърце и бъбреци и така нататък. Но общата структура на организма е същата.

— А начинът, по който достроява мозъка си, много напомня програмирането на електронноизчислителните машини — добави Лестър. — Направи ли ти впечатление, Крис? Все едно че съставяш нова подпрограма.

— Мисля, че приликите не са случайни. Чувал съм, че колянната става при мухите удивително прилича по конструкция на нашата колянна става. Защо? Защото очевидно съществува една-единствена добра конструкция на колянна става. Същото важи и за приликата между общите структури на всички разумни същества.

— Но защо смяташ, че това е единственият възможен принцип? — попита Макнийл.

— Знаем, че вселената е изградена въз основа на някои основни закони на природата, които науката открива или се мъчи да открие. Склонни сме да се ласкаем, когато, отчитайки някой наш успех в тази насока, твърдим, че от наша гледна точка вселената е изградена логично. Но това е все едно да впрегнеш каруцата пред коня. Не

вселената следва нашата логика, а ние сме устроени съобразно логиката на вселената. Оттам идва и така наречената дефиниция на разума — способност за отражение и осъзнаване на основния строеж на вселената. А това се отнася както за нас, така и за Джо. Ето защо имаме толкова много общи черти, можем да имаме и общи интереси въпреки различието в останалите подробности. Нашето устройство отразява вътрешната логика на вселената.

— Политиците все така настояват да се включат. Дяволите да ги вземат, ще изключат индикаторните светлини — заяви Лестър.

И той се отправи към пулта със светлините, показващи, че от различните държави постъпват съобщения. След минута се върна на мястото си, заливайки се от смях.

— Добре се е получило! — смееше се Хари, останал без дъх. — Забравил съм да изключат предавателя на десетсантиметровата вълна. Чули са всичко, което Крис каза за хващането за гърлото и така нататък. Сега, разбира се, се тресат от ярост. Е, вече всичко си е по местата, предполагам!

Все още никой не си даваше сметка докъде са стигнали нещата. Кингсли доближи таблото, завъртя няколко копчета и каза в микрофона:

— Тук Нортънстоу. Говори Кристофър Кингсли. Ако имате някакви съобщения, предайте ги.

От високоговорителя се разнесе гневен глас:

— А, ето ви най-сетне. Нортънстоу ли е? Вече три часа се опитваме да влезем във връзка с вас.

— Кой говори?

— Громър, министърът на отбраната на САЩ. Трябва да ви предупредя, че разговаряте с твърде ядосан човек, мистър Кингсли. Чакам да чуя обясненията ви за тазвечершното ви скандално поведение.

— В такъв случай страхувам се, че ще трябва да почакате. Давам ви само тридесет секунди и ако за това време не успеете да изразите мислите си в смислен вид, ще изключат приемника отново.

Гласът стана по-спокоен, но и по-заплашителен.

— Мистър Кингсли, чувал съм за непоносимия ви характер, но за първи път имам удоволствието да се уверя в това. За ваше сведение смятам, че ще бъде и за последен. Не е предупреждение. Просто ви

заявявам, че ще ви отстраня от Нортънстоу. А къде ще бъдете изпратен, оставям на вашето въображение да реши.

— Бих искал да ви кажа, мистър Громър, във връзка с плановете ви за мен, че забравяте едно много важно обстоятелство.

— И какво е то, ако смея да попитам?

— Че е в моя власт, ако поискам, да унищожа целия американски континент. Ако имате някакви съмнения по този въпрос, попитайте вашите астрономи какво се случи с Луната вечерта на 7 август. Би трябвало да вземете под внимание и факта, че ще ми бъдат необходими по-малко от пет минути, за да приведа в изпълнение заплахата си.

Кингсли изключи копчето и лампата над контролното табло изгасна. Марлоу бе пребледнял, а челото и горната му устна бяха покрити със ситни капчици пот.

— Лошо се получи, Крис, много лошо! — промърмори той.

Кингсли се смути:

— Съжалявам, Джеф. Съвсем забравих, че си американец. Още веднъж те моля да ме извиниш, но не забравяй, че по същия начин бих отговорил и на онези от Лондон, и на когото и да било друг.

Марлоу поклати глава.

— Ти не ме разбра правилно, Крис. Възразих не защото Америка е моя родина. Така или иначе, чудесно знам, че просто ги плашиш. Безпокои ме само фактът, че заплахата ти може да има дяволски опасни последствия.

— Глупости. Не си струва да правиш от мухата слон. Вестниците са те научили да мислиш, че политиците са много важни хора. Те положително са разбрали, че се опитвам само да ги сплаша, но докато имат едно наум, че мога да изпълня заплахата си, няма да се решат да използват най-мощното си оръжие. Ще видиш.

По-нататъшните събития обаче показаха, че в случая не Кингсли, а Марлоу беше прав.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ВОДОРОДНИ РАКЕТИ

Три часа по-късно вдигнаха Кингсли от сън.

— Извинявай, че те събудих, Крис, но се случи нещо важно — каза Хари Лестър. Когато се убеди, че Кингсли се е събудил напълно, той продължи: — Викат Паркинсън от Лондон.

— Не са си губили времето.

— Не можем да му позволим за говори. Това ще е прекалено рисковано.

Кингсли стоя замислен няколко минути, след което очевидно взе решение.

— Мисля, че трябва да поемем този риск, Хари, но ще стоим край него по време на разговора. Трябва да сме сигурни, че няма да изпусне нещо. Виж какво. Макар да съм наясно, че ръката на Вашингтон е твърде дълга, убеден съм, че на нашето правителство никак няма да му е приятно да получава нареждания какво да прави на собствената си територия. Следователно започваме борбата с едно преимущество — на наша страна е чувството за солидарност на нашите сънародници. Ако не позволим на Паркинсън да говори, ще загубим това преимущество. Хайде да отидем при него.

Събудиха Паркинсън и му съобщиха за разговора. В допълнение Кингсли каза:

— Вижте какво, Паркинсън, ще говоря съвсем откровенно. От наша гледна точка играхме играта съвсем честно. Вярно, поставихме твърде много условия, преди да се заселим тук, и настоявахме те да бъдат изпълнени. В замяна на това съвсем честно съобщавахме на вашите хора всичко, което научавахме. Вярно е също, че не винаги се оказвахме прави, но сега причината за нашите грешки е съвсем ясна. Американците също организираха център, подобен на нашия, но той бе ръководен от политици, а не от учени, и от него постъпваше много по-малко информация, отколкото от Нортънстоу. Вие чудесно знаете,

че ако не бяха нашите предупреждения, броят на загиналите през изтеклите месеци щеше да е много по-голям.

— Накъде биете, Кингсли?

— Опитвам се просто да ви покажа, че макар на моменти нещата да не изглеждаха така, нашата игра бе съвсем чиста. Продължихме да я водим честно дори когато открихме действителната природа на Облака и препредадохме информацията, която получихме от него. Говоря ви всичко това, защото не мога да се примиря с напразното губене на време. Не можем да очакваме, че Облакът ще иска да поддържа контакт с нас до безкрай. Твърде дребна риба сме за него. И ще направя всичко, което зависи от мен, за да сведа до минимум брътвежа на политиците. Има още твърде много неща, които можем да узнаем. И ако нашите държавни мъже започнат с номерата, които правят по време на заседанията в Женева — по цял ден да спорят за дневния ред например, — много е вероятно Облакът да прекъсне изобщо връзката с нас. Не вярвам да си губи времето с някакви бърбиви идиоти.

— Винаги съм се ласкаел много от мнението ви за нас, политиците. И въпреки това не мога да разбера накъде биете.

— Ето какво. Викат ви от Лондон и ние смятаме да присъствуваме на вашия разговор. Ако в думите ви се долови дори намек за моето предложение за съюз с Облака, ще ви пръсна черепа с гаечния ключ. Да вървим!

Оказа се, че Кингсли има съвсем погрешна представа за действителното положение на нещата. Министър-председателят искаше да узнае само едно: смята ли Паркинсън, че ако Облакът поиска, може да изтрие от лицето на Земята цял един континент. Паркинсън отговори без никакво колебание и съвсем откровено, че подобно нещо е напълно във възможностите на Облака. Министър-председателят остана доволен и след няколко незначителни забележки прекъсна разговора.

— Много странно — каза Лестър на Кингсли, след като Паркинсън отиде да си легне. — Твърде много в тази работа ми напомня Клаузевиц^[1]. Интересува ги единствено силата на оръжието.

— Точно така. Изглежда, и през ум не им минава, че някой може да притежава такова силно оръжие, без да има намерение да го използва.

— Особено в случай като този.

— Какво имаш предвид, Хари?

— Нима не е аксиома, че всеки чужд разум освен човешкия непременно е злонамерен?

— Предполагам, че е така. Наистина в деветдесет и девет процента от случаите, в които се говори за нечовешки интелект, той е представен като злонамерен. Обяснявал съм си го с трудността да се изгради образ на истински злодей, но може би нещата са по-дълбоки.

— Хората винаги са се отнасяли враждебно към нещата, които не разбират, а според мен политиците не са твърде наясно с това, което става. А на всичкото отгоре си мислиш, че ще повярват в дружелюбните ни връзки с Джо. Как не!

— Освен ако решат, че това е договор с дявола.

Първата стъпка, която правителството на Съединените щати предприе след заплахата на Кингсли и уверението на британския министър-председател в разрушителните възможности на Облака, бе да организира час по-скоро конструиране на предавател, който да може да работи с дължина на вълната един сантиметър — точно такъв, с каквато работеха в Нортънстоу (използваха, разбира се, схемата, която бяха получили преди време от Нортънстоу). Техническите възможности на американците позволиха това да се изпълни в съвсем кратки срокове. За съжаление резултатът бе твърде обезкуражителен. Облакът не отговаряше на техните предавания, не можеха да се включат и в предаванията му за Нортънстоу. За това имаше две сериозни причини. Първата се дължеше на сериозни технически затруднения. От момента, в който връзката между Облака и Нортънстоу прие формата на беседа, отпадна необходимостта от бързо предаване на информация, както бе в периода, докато Облакът усвояваше човешката наука и култура. Това позволи да се намали чувствително ширината на честотната лента на предаванията, за което Облакът бе настоял. По този начин съобщенията от Земята не му пречеха да приема съобщения от другите галактики. Тази лента беше толкова тясна и мощността на предаванията — толкова малка, че американците не можеха да намерят точната дължина на вълната, на която се осъществяваше връзката. Причината, поради която Облакът не им отговаряше, бе по-проста. Той не отговаряше, ако в началото на

предаването не се появи специално закодираният сигнал, а правителството на САЩ не знаеше този сигнал.

Неуспехът със свързването доведе до нови планове. Вестта за тях избухна като бомба в Нортънстоу. Донесе я Паркинсън, който един следобед се втурна в кабинета на Кингсли.

— Защо има толкова много глупаци на този свят? — извика той с безумен глас.

— Чудесно! Най-сетне и пред вашите очи започна да се развиделява — бе единственият коментар на Кингсли.

— И вие сте един от тях, Кингсли. Намираме се в ужасно объркано положение благодарение на вашия идиотизъм, съчетан с кретенизма на Вашингтон.

— Ето, Паркинсън, пийнете малко кафе и се успокойте.

— Вървете по дяволите с вашето кафе и слушайте! Нека се върнем към 1958 година, когато все още никой не бе чувал дори за съществуването на Облака. Спомнете си за надпреварата във въоръжаването, за състезанието кой първи ще се запаси с междуконтинентални ракети с водороден заряд. Учен сте и няма защо да ви обяснявам, че да изстреляш ракета на шест или седем хиляди мили разстояние от дадена точка на Земята е все едно да я изстреляш в космоса.

— Какво искате да кажете, Паркинсън?

— Искам да кажа, че нещата в тази насока в Съединените щати са стигнали далеч по-напред, отколкото британското правителство може да си представи. Чухме за това едва преди два-три дена. И го чухме, когато правителството на САЩ заяви, че е изстреляло ракети по посока на Облака.

— Какви невероятни глупаци! И кога е станало това?

— Тази седмица.

— Да отидем при Марлоу и Лестър и да решим заедно какво можем да направим, за да предотвратим катастрофата.

Оказа се, че Макнийл бе при Марлоу, така че и той взе участие в разговора. След като Паркинсън повтори своя разказ, пръв се обади Марлоу.

— Случи се! Ето от какво се страхувах, когато се скарахме онзи ден, Крис.

— Искаш да кажеш, че си го очаквал?

— Не точно това, ако става дума за подробности. Аз не можех да допусна, че са стигнали толкова напред със своите ракети. Но дори с костите си чувствувах, че нещо подобно ще се случи. Виждаш ли колко прекалено логичен си, Крис. Не познаваш хората.

— Колко ракети са изпратени? — попита Лестър.

— По наши сведения около стотина.

— Не мисля, че това има толкова голямо значение — отбеляза Хари Лестър. — Енергията на сто водородни бомби е огромна за нас, но в сравнение с енергията на Облака е направо нищожна. Все едно да се опиташ да убиеш носорог с клечка за зъби.

Паркинсън поклати глава.

— Доколкото разбрах, те не се и опитват да разбият Облака на парчета. Опитват се да го отровят.

— Да го отровят ли? Как?

— С радиоактивни вещества. Всички чухме как Облакът обясняваше какво може да се случи, ако радиоактивни вещества проникнат през защитния му екран. Чуха го и те от самия Облак.

— Да, наистина. Няколкостотин тона радиоактивни вещества — това е съвсем друга работа.

Кингсли поклати замислено глава.

— Радиоактивните частици могат да предизвикат йонизация в уязвимите му места. Нека се върнем към разговора за постоянния ток, който действа в човешкото тяло, и променливия, който съществува в Облака. За пренасяне на променливата енергия на големи разстояния е необходима високоволтова система. В нашето тяло не може да възникне високо напрежение и затова то работи с постоянен ток. Но Облакът положително разполага с високи напрежения, за да осъществява добра връзка на големи разстояния. А при работа с високо напрежение няколко заредени частици, попаднали в определени места на една изолираща среда, могат да доведат до дяволски големи поражения.

— А екрана? Може би той няма да пропусне ракетите във вътрешността на Облака? — попита Марлоу.

— Според мен тъкмо това е най-подлата част от целия им план — отговори Кингсли. — По всяка вероятност екранът действа само при газообразни вещества, но не и при твърди, така че няма да може да спре ракетите. А докато те не се взривят, радиоактивни вещества няма

да попаднат в Облака и според мен най-главното е да не избухнат, преди да минат през екрана.

Паркинсън потвърди.

— Точно така — рече той. — Те се насочват автоматично към всяко по-обемно твърдо тяло. По този начин ще попаднат право в нервния център на Облака. Поне такъв е замисълът.

Кингсли рязко се изправи и закричи из стаята, като не спираше да говори:

— Все едно, планът е адски глупав. На първо място, той може и да не се изпълни, но дори да се изпълни, няма гаранция, че ще нанесе голяма вреда на Облака, камо ли да го убие. Ще последват ответни действия от негова страна. Облакът може да унищожи целия живот на Земята така безжалостно, както ние убиваме муха. Доколкото се простират моите впечатления, имам чувството, че той не е с много добро мнение за живота на планетата.

— Но винаги е бил много разсъдлив при обсъжданията — прекъсна го Лестър.

— Така е, но силната болка ще го лиши от цялата му разсъдливост. Във всеки случай не мисля, че в разговорите с нас са участвували кой знае колко много части от мозъка на Облака. Той вероятно прави много неща наведнъж. Не, не мисля, че можем да се надяваме на особено деликатно отношение към нас. И това е само едната страна на нещата. Нищо добро не ни очаква, дори да убият Облака. Прекъсването на нервната му дейност ще стане причина за избухването на взрив с колосална сила — можем да го наречем предсмъртна агония. Според нашите мащаби запасите от енергия на Облака са огромни. В случай на неочаквана смърт цялата тази енергия ще се освободи и за нас отново няма да има почти никакъв шанс за спасение. Все едно, че са те затворили във вагон с побеснял слон, че и по-лошо, както би казал някой ирландец. И накрая може би най-ужасяващата перспектива за нас ще бъде, ако като по чудо се разминем с досега изброените възможности и не загинем. Тогава ще сме принудени да живеем постоянно с газовия диск около Слънцето. И както на всички ви е ясно, това никак няма да е приятно. И така, както и да погледнем нещата, цялата тази работа ми е непонятна. На вас, Паркинсън, ясна ли ви е?

— Колкото и да е странно, за мен е ясна. Както преди няколко минути отбеляза Марлоу, винаги мислите логично, Кингсли, но в случая не е нужна логика, а познаване на хората. Да вземем например последния ви аргумент. От всичко, което чухме досега от Облака, стана ясно, че той няма намерение да напусне Слънцето до петдесет или сто години. За повечето хора това е равносилно на завинаги.

— Но това е съвсем друго нещо. След петдесет години в климата на Земята ще са настъпили големи промени, но не чак толкова сериозни, колкото ще бъдат при условие, че Облакът остане завинаги.

— В това не се съмнявам. Просто искам да ви обясня, че за повечето хора е свършено безразлично какво ще стане след петдесет или сто години. А що се отнася до другите две възможности, те просто са решили да рискуват.

— Значи сте съгласен с мен?

— Ни най-малко. При какви обстоятелства ще се съгласите да поемете такива страшни рискове? Не, не се опитвайте да ми отговорите. Сам ще ви кажа. Ще се решите на опасни действия само когато другите възможности са още по-опасни.

— Но алтернативата не бе свързана с опасност. Съществуваше възможност да не се предприемат никакви действия и рисковете щяха да бъдат избегнати.

— Свързано беше с риска да станете диктатор на целия свят!

— Абсолютна глупост! Замесен съм от съвсем друго тесто. Единствената ми агресивна черта е нетърпимостта ми към глупаците. Нима приличам на диктатор?

— Да, Крис — обади се Марлоу и побърза да добави. — Ако питаш нас, не приличаш, разбира се, но от гледна точка на ония от Вашингтон си. Когато човек разговаря с тях като с умствено изостанали ученици и когато се оказва, че този човек държи в ръцете си непозната досега сила, можеш ли да го осъдиш за няколко прибързани извода?

— Съществува още една причина, поради която никога не биха стигнали до друго решение — добави Паркинсън. — Нека ви разкажа своя живот. Като дете се учех в твърде добри училища. В тези училища обикновено окуражават по-надарените ученици да изучават класиците и колкото и нескромно да звучи, и аз се занимавах с това. Получих стипендия в Оксфорд, завърших добре и на двадесет и една годишна

възраст главата ми беше натъпкана с непотребни знания или по-точно непотребни за човек с не много блестящи възможности, какъвто бях аз. И така се озовах на административна служба, която ме доведе до това положение. Поуката от тази история е, че навлязох в политиката съвсем случайно, а не по призвание. Същото се случва и с останалите — аз не съм изключение и не претендирам да съм. Повечето политици избират политическата кариера, защото тя ги привлича, защото искат да са център на внимание, защото искат да почувствуват властта.

— Това се казва изповед, Паркинсън!

— Сега разбирате ли накъде клоня?

— Малко трудно. Искате да кажете, че за политиците е недопустима мисълта, че може да има някой, който да не иска да стане диктатор? Но защо перспективата за нашата диктатура над света, колкото и нелепа да е тя, може да им се стори по-лош вариант от гибелните действия, които предприеха?

— Пълната и окончателна загуба на властта е най-страшната перспектива, която политиците могат да си представят. Това засенчва всичко останало.

— Паркинсън, вие ме поразихте. Най-сериозно. Бог ми е свидетел, никога не съм имал добро мнение за политиците, но не мога да си представя, че съществува човек, за когото личното честолюбие е по-важно от съдбата на всичко живо.

— О, скъпи мой Кингсли, колко малко познавате хората! Знаете изречението от Библията: „Да не знае дясната ти ръка какво върши лявата!“ Знаете ли какво значи това? Да пазите мислите си в малки, удобни, непроницаеми кутийки и никога да не им позволявате да си въздействуват и противоречат една на друга. Това значи да ходиш на черква веднъж в седмицата и да прегрешаваш през останалите шест дни. Не си въобразявайте, че някой се е замислил дали тези ракети ще донесат на човечеството гибел. В никакъв случай. На тази работа се гледа като на смел удар срещу агресора, довел дори силните нации на границата на гибелта и станал причина за толкова много беди тук, на Земята. За тях това е смел акт на демокрацията срещу заплахата от потенциалния диктатор. О, аз не се шегувам, говоря съвсем сериозно.

— Но това е истинска нелепост!

— От наша гледна точка — да, но за тях не е. Не приписвайте на другите вашия начин на мислене.

— Честно да ви кажа, Паркинсън, мисля, че напрежението ви е лишило от здравия разум. Не може нещата да стоят така зле, както ги представяте. Откъде научихте за тези ракети, от Лондон ли?

— Да, от Лондон.

— Това в известна степен е честно от тяхна страна.

— За съжаление ще трябва да ви разочаровам, Кингсли. Не мога да го докажа, но мисля, че ние никога нямаше да узнаем за ракетите, ако британското правителство бе успяло да се съюзи с това на САЩ. Страната, в която живеем, е най-малко разтревожена от предполагаемото ви господство над света. Както и да се опитваме да не го забелязваме, трябва да си признаем, че Великобритания губи положението си на една от водещите страни в света. Възможно е британското правителство да не е много разстроено от перспективата САЩ, Съветите, Китай, Германия и останалите да бъдат в подчинение на група хора, настанили се в Англия. Нищо чудно да си въобразяват, че ще светят по-ярко в сиянието на вашата или, ако позволите, на нашата слава. Те се надяват може би, че ще успеят да ви завъртят около пръста си, та да предадете действителния контрол върху положението в техни ръце.

— Колкото и странно да ви се стори, Паркинсън, беше време, когато се смятах за свръхциник.

Паркинсън се усмихна.

— За първи път, Кингсли, скъпи мой приятелю, ще ви кажа нещо с жестока откровеност, нещо, което е трябвало да ви кажат преди много години. Като циник не струвате пукната пара, всеки ще ви сложи в малкия си джоб. В същността си, казвам ви го напълно сериозно, вие сте непоправим идеалист.

Марлоу се намеси:

— Когато свършите със самоанализите си, не забравяйте все пак, че трябва да решим какво да правим по-нататък.

— Съвсем като в пиеса на Чехов — забеляза някой.

— И все пак — интересно — допълни Макнийл.

— Много лесно ще решим какво да правим по-нататък, Джеф. Ще разкажем всичко на Облака. Това е единственото разумно нещо, което можем да сторим.

— Ти, изглежда, си доволен от това, Крис?

— Безсъмнено. Първо ще изложа най-егоистичните си съображения. Очевидно ще успеем да предотвратим гибелта на всичко живо тук, на Земята, само ако съумеем да го умилостивим с нашето предупреждение. Но въпреки всичко, което ни разказа Паркинсън, струва ми се, бих постъпил по същия начин, дори да нямахме мотив за това. Може да ви прозвучи странно, а вероятно и думите няма да предадат точно какво мисля, но съм убеден, че постъпвайки по този начин, постъпваме човечно. Мисля обаче, че трябва да решим въпроса всички и по-добре ще бъде да гласуваме. Бихме могли да спорим още дълго, но, струва ми се, всеки вече е взел в себе си някакво решение. И така гласуваме. Лестър?

— Аз съм за.

— Марлоу?

— Съгласен съм.

— Макнийл?

— Да.

— Паркинсън?

— Съгласен съм.

— Макар да прозвуча отново по чеховски, Паркинсън, любопитен съм защо се съгласихте? От деня на първата ни среща до ден-днешен винаги съм смятал, че ние с вас стоим от двете страни на барикадата.

— Задължаваше ме работата ми и аз исках да я изпълнявам добросъвестно. Днес като че ли се освободих от тази добросъвестност. Възможно е и аз да съм станал идеалист, но съм съгласен с онова, което нарекохте човечност.

— И така разбрахме се да повикаме Облака и да му съобщим за ракетите.

— Смятате ли, че трябва да се посъветваме и с други? — попита Марлоу.

— Сигурно ще прозвучи съвсем по диктаторски — отговори Кингсли, — но решително съм против каквото и да било разширение на дискусията. Убеден съм, че ако разширим обсъждането и се стигне до противоположно на току-що взетото от нас решение, аз няма да го приема. Ще се наложи да вляза в ролята си на диктатор. Съществува и друга възможност — да прережат гърлата на всички ни. Винаги сме презирали общоприетите авторитети, но сме го изразявали в

полушеговита форма. Всеки опит да ни обвинят официално в нарушение на закона ще бъде посрещнато със смях от всеки съд. Тук работата е съвсем друга. Ако предадем на Облака тази информация, а тя може да бъде наречена военна тайна, поемаме сериозна отговорност и аз съм категорично против други хора да делят с нас тази отговорност. Не бих искал например да намесвам Ан в тази работа.

— Какво мислите, Паркинсън? — попита Марлоу.

— Съгласен съм с Кингли. Не бива да забравяте, че всъщност ние сме свършено безсилни. Не може дори да възпрем полицията да ни арестува, ако получи такава заповед. Вярно е, разбира се, че Облакът може да поиска да ни подкрепи, особено след тази случка. Но след това отново можем да се окажем без защитници, особено ако Облакът реши да преустанови всякаква връзка със Земята. Рисуваме да останем само с нашия блъф. Засега блъфът минава и нищо чудно. Но не можем да продължаваме така цял живот. Нещо повече, ако успеем да спечелим Облака на наша страна, позицията ни пак остава пробита. Много добре звучи, ако можеш да заявиш: „В състояние съм да изтрия от лицето на земята целия американски континент“, но в същото време чудесно знаеш, че няма да го сториш. Така че и в единия, и в другия случай си оставаме с нашия блъф.

Тези думи поохладиха ентузиазма на компанията.

— В такъв случай всичко е ясно — ще държим нашия план в пълна тайна. Освен нас никой не бива да узнае нищо — отбеляза Лестър.

— Пазенето на тайна не е чак толкова просто, колкото си въобразявате.

— Какво искате да кажете?

— Забравяте, че получих информацията от Лондон. Там са убедени, че ще се опитаме да предупредим Облака. Ето защо всичко ще бъде наред, докато поддържахме линията на блъфа, но ако не повярват, тогава...

— Щом са убедени, трябва да действваме. Щом така или иначе ни очаква наказание, то поне да извъртим и престъпление — прекъсна го Макнийл.

— Да, трябва да действваме. Стига разговори — заяви Кингли.
— Хари, иди и запиши на магнетофонната лента обяснението на случая.

— Крис, ти най-добре пишеш обяснения. Повече ти се удава говоренето.

— Добре, да пристъпваме към работа.

След петнадесетчасово предаване от Облака пристигна отговор и Лестър отиде да намери Кингсли.

— Той иска да знае как сме допуснали да се случи това.

Кингсли отиде в лабораторията с преподавателя, взе микрофона и записа:

— Нападението е било предприето без наше знание. Мисля, че това става ясно от предишното ми съобщение. Вие знаете в основни линии как е организирано човешкото общество, което е разделено на много групи със самостоятелно управление и никоя от тях няма право да се меси в действията на останалите. Ето защо трябва да разберете, че пребиваването ви в Слънчевата система не бе възприето от останалите групи така, както го възприехме ние. Може би ще ви бъде интересно да узнаете, че предупреждавайки ви, ние рискуваме не само своята безопасност, но и живота си.

— Боже мой, Крис! Не бива да говориш такива неща. Няма да го умилостивиш с подобни съобщения.

— А защо не. Ако смята да ни подложи на репресии, поне да си кажа всичко.

В това време в лабораторията влязоха Марлоу и Паркинсън.

— Вярвам, ще се зарадвате да узнаете, че току-що Крис се опита да умилостиви Облака — посрещна ги Лестър.

— Господи, да не е тръгнал по стъпките на Аякс?

Паркинсън внимателно се вгледа в Марлоу.

— Знаете ли, че всичко това много ми напомня древните гърци! Те вярвали, че Юпитер хвърля своите мълнии, възседнал буреносен облак. Съвсем като нас сега.

— Малко странно, нали? Само дано всичко не свърши като в гръцка трагедия.

Трагедията обаче бе много по-близо до тях, отколкото предполагаша.

Не мина много и пристигна отговор на посланието на Кингсли.

„Съобщението и доводите ви са приети. От това, което казахте, разбирам, че ракетите не са били изпратени от територия в близост до вашата. Ако в следващите няколко минути не получа опровержение на

вашето съобщение, ще действувам по набелязан от мен план. Може би ще бъде интересно да узнаете, че ще променя движението на ракетите обратно към Земята. Посоката ще бъде обратна, но скоростта ще остане същата. Ще сторя това в момент, в който ракетите са пролетели цяло число дни. Щом ракетите полетят към Земята, ще направя известна корекция в движението им.“

След последните думи Кингсли подсвирна леко.

— Ама че решение — прошепна Марлоу.

— Съжалявам, но нещо не разбрах — обади се Паркинсън.

— Това значи, че ракетите ще летят обратно по същия път, и то по отношение на Земята, не забравяйте.

— Искате да кажете, че ще ударят Земята.

— Именно, но това не е всичко. Ако те се върнат след цяло число дни по същия път, ще попаднат на Земята в същите точки, от които са изстреляни.

— Откъде е сигурно, че ще попаднат точно там?

— След цяло число дни Земята ще се намира в същата фаза на своето въртене.

— А какво значи по отношение на Земята?

— Това значи, че Облакът ще отчете въртенето на Земята около Слънцето — отговори Лестър.

— И движението на Слънцето към центъра на галактиката — допълни Марлоу.

— Значи онези, които са изпратили ракетите, ще си ги получат обратно, така ли? О, наистина Соломоново решение!

В този момент Кингсли, който мълчаливо бе слушал разговора, се обади:

— Съществува още една пикантна подробност за вас, Паркинсън. Движението ще бъде леко коригирано, така че не можем да предвидим къде точно ще паднат. Възможно е отклонение до сто или дори до хиляда мили. Приеми моите съболезнования във връзка с това, Джеф.

В този миг Марлоу изглеждаше по-стар от всякога.

— Можеше да бъде и по-страшно. Слава богу, Америка е достатъчно просторна.

— Ето и краят на нашата конспирация — отбеляза Кингсли. — Никога не съм вярвал в секретността и това, което направих, се връща

сега върху собствената ми глава. Още едно Соломоново решение.

— Какво имаш предвид? Какъв край на секретността?

— Хари, длъжни сме да предупредим във Вашингтон. Възможността след няколко дни стотина водородни бомби да се изсипят над Съединените щати налага да се разпръсне населението на големите градове.

— Но ако им съобщим това, ще ни разкъсат на парчета!

— Зная. И въпреки това трябва да поемем този риск. Какво ще кажете, Паркинсън?

— Мисля, че сте прав, Кингсли. Трябва да ги предупредим. Но не бива да допускаме грешки, в противен случай положението ни ще бъде безнадеждно. Необходимо е да продължаваме с този блъф, иначе...

— Няма какво да се тревожим за неща, в които още не сме се натопили. Първото, което трябва да направим, е да влезем във връзка с Вашингтон.

Кингсли включи десетсантиметровия предавател. Марлоу пристъпи до него.

— Няма да е толкова лесно, Крис. Ако нямаш нищо против, ще го направя аз. Бих искал да поговоря с тях насаме. Не ми се ще да станете свидетели на не твърде достойна сцена.

— Ще ти бъде трудно, Джеф, но щом така си решил, давай! Ще те оставим, но да знаеш, че ще бъдем наблизко, и ако имаш нужда от помощ, ние сме насреща.

Кингсли, Паркинсън и Лестър оставиха Марлоу да предаде съобщението — съобщение, съдържащо признание, което всеки съд би нарекъл държавна измяна.

След около час, бледен като платно, Марлоу се върна при останалите.

— Естествено, никак не им хареса — само каза той и не добави нищо повече.

Още по-малко се хареса на американското правителство фактът, че след два дена една водородна бомба изтри от лицето на Земята град Ел Пасо, а друга попадна в югоизточната част на Чикаго. Макар да бяха взети бързи мерки за разпръскване на населението, повече от четвърт милион американци загинаха.

Гибелта на хората при стихийно бедствие предизвиква скръб, и то дълбока скръб, но не води до гневно възмущение. Съвсем друга е реакцията, когато хората загиват в резултат на преднамерени действия на други. Думата „преднамерени“ тук е много важна. Едно преднамерено убийство може да предизвика далеч по-бурна реакция от смъртта на десет хиляди души по шосетата. Ето защо нищо чудно, че гибелта на четвърт милион души направи на правителствата по целия свят много по-силно впечатление, отколкото катастрофалните бедствия в периода на силните горещини и после в периода на силните студове. Тогава всичко се отдаваше на природните стихии. Но в очите на правителството на Съединените щати смъртта на стотиците хиляди хора вследствие избухването на водородните бомби бе направо убийство от гигантски мащаб, извършено от група отчаяни злодеи, които само за да удовлетворят собственото си честолюбие са сключили съюз с някакво си тяло в небето и са предали целия човешки род. От този миг нататък учените в Нортънстоу бяха обречени.

---

[1] Карл Клаузевиц (1780–1831) — пруски генерал и военен писател. Основен труд — „За войната“. Б.пр. ↑

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

СЪОБЩЕНИЕ ЗА ОТПЪТУВАНЕ

Историята с ракетите и водородните бомби създаде на Кингсли и неговите приятели много и непримирими врагове. Но колкото и да е странно, в същото време позицията им се укрепил значително. Връщането на ракетите бе неопровержимо доказателство за мощта на Облака. Сега никой отвъд границите на Нортънстоу не се съмняваше, че ако учените от имението поискат, Облакът ще нанесе непоправими беди на земните жители. Във Вашингтон отбелязаха, че ако до този момент съществуваше някакво съмнение относно желанието на Облака да застане на страната на Кингсли, сега вече то можеше напълно да се отхвърли. Някой дори предложи да се унищожи имението с междуконтинентална ракета. И макар да не се очакваше сериозна съпротива от британското правителство по този въпрос, предложението беше отхвърлено. Точността на попадението на ракетата беше съмнителна, а една неточна бомбардировка можеше да причини тежки и безсмислени разрушения.

Колкото и невероятно да звучи, съзнанието за тяхната макар и мнима мощ не повдигна духа на хората от Нортънстоу или поне на тези, които познаваха изцяло нещата. Към тях сега бе включен и Уайчарт. Той се бе поправил от тежкия грип, който го бе извадил от строя в най-трудните дни. Скоро обаче будният му ум успя да отдели най-главното от подробностите. На няколко пъти дори той влезе в спор, което поразвесели останалите. Всички разбираха, че предишните сравнително спокойни дни никога вече няма да се върнат.

— Имам чувството, че тези слаби отклонения на ракетите не са случайни и имат определена цел — започна Уайчарт.

— Какво искаш да кажеш, Дейв? — попита Марлоу.

— Та нали, ако изстреляш стотина ракети, без да се целиш, те няма как да попаднат само в два града. И точно затова мисля, че не случайно са били насочени тъкмо там.

— В такъв случай — обади се Макнийл — не мога да разбера защо само две ракети попаднаха в целта.

— Може само две да са били с точен прицел, а останалите да не са попаднали на местоназначението си.

— Странни аргументи.

Уайчарт обаче не се предаваше и продължи:

— Едно ми е напълно ясно. Ако тези „неща“ имаха определена цел, те много по-лесно биха попаднали в нея, отколкото да се движат напосоки. А щом са попаднали в целта, то очевидно полетът име направляван.

— Струва ми се най-добре да попитаме самия Облак. Това е единственото правилно решение. Споровете няма да помогнат.

В този момент всички си спомниха за твърде неприятното обстоятелство, че след историята с ракетите всякаква връзка с Облака бе преустановена. И на никой не му достигаше смелост да направи опит да я възобнови.

— Едва ли такъв въпрос ще се хареса на Облака. Той сякаш ни е сърдит — отбеляза Марлоу.

Както стана ясно по-късно, Марлоу не беше прав. Най-неочаквано пристигна съобщение, че Облакът се готви да напусне Слънцето след десетина дена.

— Просто не ми се вярва — сподели Лестър с Кингли. — Останах с впечатлението, че Облакът е твърдо решен да остане поне още петдесет години.

Паркинсън се разтревожи.

— Трябва да ви предупредя, че за нас това е извънредно неблагоприятно. Щом Облакът си отиде, с нас е свършено. Още колко време ще можем да разчитаме на връзка с него?

— Що се отнася до мощността на предавателя, можем да поддържаме връзка поне още двадесет години, че и повече, дори ако Облакът увеличи скоростта си максимално. Но съдейки по последните съобщения на Облака, няма да можем да поддържаме връзка с него, докато той увеличава скоростта си. Очевидно електрическото поле в периферната му част ще бъде силно деформирано и ще се появят много допълнителни шумове, а връзката при такива условия е неосъществима. Ето защо, докато трае ускорението, ще прекъснем предаванията си поне за няколко години.

— О господи, Лестър. Искате да кажете, че ни остават всичко на всичко десет дена, след което нищо няма да можем да направим?

— Точно така.

Паркинсън простена.

— Тогава с нас е свършено. Какво да правим?

В разговора се намеси Кингсли:

— Вероятно нищо, но можем да разберем поне защо Облакът е решил да отпътува. Променил е намеренията си, и то твърде неочаквано, за което сигурно има сериозна причина. Струва си да разберем каква е тя. Нека да видим какво ще ни отговори.

— Възможно е да не иска да разговаря с нас — забеляза мрачно Лестър.

Но те получиха отговор.

„Трудно ми е да ви обясня причините, тъй като съществуват редица неща, които са неизвестни както за мен, така и за вас. При досегашните разговори не обсъдихме въпроса за религията. Религиозните вярвания на хората според мен са твърде нелогични. Както разбирам, и вие сте на това мнение, така че не си струва да обсъждаме този въпрос. С две думи казано, религията е нелогична, защото обикновено се опитва да осмисли нещо, което се намира отвъд пределите на вселената. А вселената включва всичко и нищо не може да съществува извън нея. Идеята за «бога», който е сътворил вселената, е механичен абсурд, измислен очевидно по аналогия с човека, създаващ машина. Смятам, че по този въпрос сме на едно мнение.

Много неща още остават неразгадани. Вероятно сте се удивлявали на факта, че освен вас съществува друг разум, постигнал висока степен на развитие. Сега вече знаете, че той съществува. Аз също съм се питал дали съществува друг, по-развит интелект от моя. Доколкото ми е известно, такъв не съществува нито в нашата, нито в другите галактики. И все пак налице са редица факти, които свидетелствуват в полза на това, че такъв по-висш разум играе съществена роля в нашето съществуване. Иначе кой би решил как да се държи материята? От какво се определят законите във вашата физика? Защо тези закони са точно такива?

Проблемите са изключително сложни, толкова сложни, че не съм в състояние да реша всичките. Едно е ясно — такъв разум, ако той

съществува наистина, по никакъв начин не може да бъде ограничен нито във времето, нито в пространството.

Макар че тези проблеми, както вече казах, са неимоверно трудни, имам основания да смятам, че могат да бъдат решени. Преди около два милиарда години един от нас твърдеше, че ги е решил. Той го съобщи с радиосигнал, но не успя да обясни всичко докрай, тъй като предаването бе внезапно прекъснато. Опитите да подновим контакта със съществото, за което става дума, се оказаха напразни.

Аналогичен случай се повтори отново преди около четиристотин милиона години. Току-що се бях родил и добре го помня. Приехме победоносно съобщение, че основната загадка на природата е решена. Чаках със «затаен дъх», както вие бихте го нарекли, но връзката отново беше прекъсната. Както и преди не бяха открити никакви следи от съществото, предало съобщението.

Съвсем скоро се случи отново и за трети път. Този, който известява за великото си откритие, се намира на не повече от две светлинни години оттук. Аз съм най-близкият му съсед и се налага да тръгна веднага. Ето защо заминавам.“

Кингсли взе микрофона:

— Какво се надявате да узнаете? Имате ли достатъчен запас от храна?

Отговорът гласеше:

„Благодаря за грижата. Разполагам с известен запас от хранителни химически вещества. Не е голям, но ще ми стигне, ако се движа с много голяма скорост. Щеше ми се да отложа заминаването си с няколко години, но нямам вече основания за това. Питате ме какво очаквам да узная? Надявам се да реша един стар спор.

Счита се, според мен без особени основания, че подобни необичайни явления са резултат от неестествено разстройство на нервната система, водещо до самоубийство. За същества като нас самоубийството може да означава гигантски ядрен взрив, при който всичко се разпръсква. Може би тъкмо затова не могат да се открият останки от загиналите.

Сега имам възможност да подложа тази теория на решителна проверка. Явлението, каквото и да е то, е съвсем наблизо. Ще успея да стигна до мястото само за двеста-триста години. За това кратко време

останките от взрива, ако той въобще настъпи, няма да успеят да се разпръснат напълно.“

В края на предаването Кингсли огледа лабораторията.

— Е, приятели, очевидно това е последната ни, възможност да задаваме въпроси. Направете списък. Някакви други предложения?

— Какво се случва с тези типове, ако не завършат със самоубийство? Питай го няма ли някакви други предположения по този въпрос — рече Лестър.

— Интересно дали ще направи опит да унищожи Земята, напускайки Слънчевата система? — попита Паркинсън.

Марлоу кимна:

— Точно така. Възможно е да се случат три неприятности:

1. Върху Земята да попадне някоя от онези газови капсули, които Облакът изхвърля при ускорението.

2. Нашата атмосфера да бъде увлечена от Облака и да отлети заедно с него.

3. Да изгорим живи от високата температура, получена в резултат на отражението на слънчевата светлина от повърхността на Облака, както по времето на големите горещини или в процеса на освобождаване на енергия при набирането на скорост.

— Добре. Да зададем тези въпроси.

Както можеше и да се очаква, отговорите на въпросите на Марлоу бяха утешителни.

„Нито за миг не забравям тези проблеми. Смятам да изградя екран, с който да защитя Земята от първите етапи на ускорението, което ще бъде далеч по-мощно от забавянето при пристигането ми. Без този екран всичко на повърхността на вашата планета ще бъде изгорено така силно, че без съмнение животът ще изчезне от лицето ѝ. За съжаление, закривайки Земята, този екран ще попречи и на слънчевата светлина да я огрява за около две седмици. Но не вярвам да ви причини сериозна вреда. При по-нататъшните стадии на отпътуването ми ще получите известно количество отразена слънчева светлина, но тя няма да предизвика толкова силно повишаване на температурата, както при пристигането ми.

Трудно ми е да дам отговор на другия ви въпрос, тъй като при сегашното ниво на развитие на вашата наука няма да го разберете. Грубо казано, изглежда, съществуват вродени ограничения от

физически характер за типа информация, която мислещите същества могат да обменят. Предполага се, че за предаването на информация, отнасяща се до най-сериозните проблеми, съществуват непреодолими пречки. Сякаш всяко разумно същество, което се опитва да предаде информация по този начин, се поглъща от пространството или по-скоро пространството се затваря около него така, че се преустановява всяка връзка с други същества.“

— Разбираш ли нещо, Крис — попита Лестър.

— Не, нищо. Но имам още един въпрос, който искам да задам.

— Вие вероятно забелязахте — започна той, — че не се опитваме да задаваме въпроси, свързани с теоретични проблеми на физиката, и факти, които не са ни известни. Този пропуск се дължи не на липса на интерес, а на намерението ни да ги зададем по-нататък. Сега се оказва, че такава възможност няма да ни се отдаде. Може би ще ни посъветвате как най-добре да използваме останалото ни време?

Пристигна следният отговор:

„Мислих вече за това. Възниква принципно затруднение. Разговорите ни се водят на вашия език и това ни принуждава да се ограничаваме в кръга идеи, които могат да бъдат разбрани при използването на вашия език, което значи, че всъщност се занимаваме с въпроси, които са ви вече известни. За никакво бързо предаване на свършено нова информация не може да става дума, докато не научите нещо от моя език.

Да оставим настрана чисто практическите трудности, пред нас изниква и един принципен въпрос — притежава ли човекът мозък с достатъчно голям капацитет? аз лично не мога да дам точен отговор. Ще си позволя само да отбележа, че теориите, с които обикновено обясняват появата на гениални хора, ми се струват свършено неверни. Гениите не са биологично явление. Детето не може да се роди гениално. За да стане гений, то трябва да се учи. Биолозите, които твърдят подобни неща, не се съобразяват с фактите на собствената си наука: човекът като биологически вид не е получил в процеса на еволюцията заложба за гениалност и няма основания да се смята, че гениалността се предава от родители на деца.

Фактът, че гениите се появяват рядко, се обяснява с вероятностите. Преди да стане възрастен човек, детето трябва да учи много. Аритметични действия като умножение могат да се усвоят по

различни пътища. Това значи, че мозъкът може да се развива в различни насоки, всяка от които дава възможност да се умножават числа, но с различна лекота. Тези, у които се развива в подходяща насока, наричат «силни по математика», а тези, които избират по-неудачните пътища на своя мозък, наричат «слаби математици». От какво зависи как ще се развива една личност? Убеден съм, че от случайността. Именно случайността определя дали едни ще бъдат глупаци или гении. Гений е този, на когото му е провървяло в учението. При глупаците е обратно. Обикновени хора са тези, които не са нито особено удачни, нито неудачни.“

— Започвам да мисля, че съм твърде тъп, за да разбера за какво говори той. Може ли някой да ми обясни? — попита Паркинсън по време на паузата между съобщенията.

— Ако приемем, че обучението може да се проведе в различни насоки, като едните са по-добри от другите, нещата наистина се свеждат до игра на случая — отговори Кингсли. — Също като при футболната лотария. Вероятността детето да подбере най-подходящия начин за образование при всеки от предметите е не по-голяма от вероятността да познаеш победителите в дванадесет футболни мача, преди те да са се провели.

— Разбрах. Това обяснява защо гениите са толкова редки птици! — възкликна Паркинсън.

— Да, среща се по-рядко, отколкото човек спечелил на футболната лотария. Обяснява и защо гениите не могат да предадат на децата си своята гениалност. Късметът не се предава по наследство.

Облакът започна предаването отново:

„Всичко това навежда на мисълта, че мозъкът на човека по природа е способен да действа много съвършено, стига обучението му да става в правилна насока. Точно това предлагам да направим. Да се опитам да науча някого от вас на моя начин на мислене, след което да намерим най-верния път за обучение. Ясно, че обучението няма да се води на вашия език и връзката ще трябва да се организира по съвсем нов начин. От вашите осезателни органи най-подходящ за получаване на сложната информация е зрителният ви апарат. Действително вие почти не използвате очите си при водене на разговор, но именно с помощта на очите детето възприема картината на заобикалящия го свят. С помощта на вашите очи искам да ви разкрия един нов свят.

Изискванията ми са сравнително прости. Сега ще ви ги съобщя.“

Последва изреждане на технически подробности, които Лестър внимателно записва. Когато Облакът свърши, Лестър заяви:

— Няма да е много сложно. Нещо като грамаден телевизор с множество екрани.

— А как ще получим информацията? — попита Марлоу.

— Първичната информация, естествено, ще пристига по радиото, а после чрез дискриминационни кръгове, които ще филтрират различните ѝ части, информацията ще се разпределя и към съответните електроннолъчеви тръби.

— За всеки филтър ще има отделен код.

— Точно така. По този начин в тръбите ще постъпва определен вид информация, макар че умът ми не го побира как ще я разберем.

— Време е да започваме. Времето ни е малко — заяви Кингсли.

След този разговор настроението на обитателите на Нортънстоу значително се повиши. Вечерта, възбудени и заинтригувани, всички се събраха около новата апаратура.

— Заваля сняг — забеляза Барнет.

— Изглежда, ни чака сурова зима, а да не говорим за двуседмичната полярна нощ — рече Уайчарт.

— Имаш ли представа за какво е цялото това представление?

— Нямам понятие. Не разбирам какво се надяваме да уловим с всички тези тръби.

— И аз също.

Първото съобщение на Облака предизвика вълнение:

„Най-добре ще бъде, ако само един човек вземе участие, поне в началото. По-късно може да обуча и останалите.“

— А аз мислех, че всички ще получим билети за ложата — подхвърли някой.

— Не, той наистина е прав — заяви Лестър. — Както виждате, апаратурата е инсталирана така, че тръбите са насочени към човека, който ще седне на този стол. Получихме специални инструкции как да разположим местата на зрителите. Аз самият не разбирам какво значи всичко това, но се надявам, че сме свършили работата както трябва.

— Е, изглежда, ще трябва да потърсим доброволец — обяви Марлоу. — Кой ще бъде първият?

Последва дълга пауза. Най-накрая Уайчарт пристъпи напред.

— Щом другите не се решават — съгласен съм аз да бъде първото морско свинче.

Макнийл го изглежда продължително:

— Има една подробност, Уайчарт. Даваш ли си сметка, че този опит крие сериозна опасност?

Уайчарт се засмя:

— Не се тревожи за това. Няма да е първият път, когато ще седя в продължение на няколко часа, без да откъзвам очи от екрана.

— Внимавай със стола, Дейв, може специално за теб Хари да е пуснал ток по него — пошегува се Марлоу.

Скоро светлините започнаха да святкат по екраните.

— Джо започна — обади се Лестър.

Трудно беше да се каже дали светлините примигват в някакъв определен ред.

— Какво казва той, Дейв, разбираш ли нещо? — попита Барнет.

— Засега нищо не мога да схвана — отвърна Уайчарт, прехвърляйки крака си през ръчката на креслото. — Според мен това е абсолютно неразбираем брътвеж. Но ще се опитам да го свържа в нещо смислено.

Минутите минаваха мъчително. Повечето от присъстващите загубиха интерес към проблясващите лампи. Поведоха се съвсем различни разговори и Уайчарт бе оставен насаме с екрана пред него. Най-сетне Марлоу го попита:

— Как върви, Дейв?

Никакъв отговор.

— Хей, Дейв, какво става?

Мълчание.

— Дейв!

Марлоу и Макнийл приближиха от двете страни на креслото.

— Дейв, защо не отговаряш?

Макнийл докосна рамото му, но както и преди не получи отговор. Погледнаха очите му, вперени в първата група екрани, и размениха погледи.

— Какво става, Джон — попита Кингсли.

— Според мен е изпаднал в някакво хипнотично състояние. Изглежда, в момента е способен да възприема само с очи, но не и да ги откъсва от екраните.

— Как можа да се случи това?

— Добре известно е, че зрителните въздействия могат да предизвикат хипнотично състояние.

— Смяташ ли, че е предизвикано умишлено?

— Много вероятно. Не мога да допусна, че е чиста случайност. А погледни и очите му. Виж как се движат. Това не е просто така, в движението им има някакъв смисъл, дълбок смисъл.

— Според мен Уайчарт не е много подходящ обект за хипноза.

— Съгласен съм. Всичко е така необичайно, че вдъхва страх.

— Кое ти се струва необичайно? — попита Марлоу.

— Ами обикновеният хипнотизатор използва зрителното въздействие, но никога не се ограничава само с него. Той говори на своя обект, предава смисъла чрез думи. А тук няма думи. Дяволски странно.

— Странно е, че се сети да предупредиш Дейв. Имаше ли някакви предчувствия, Макнийл?

— Не, нищо определено. Вярно, напоследък физиолозите откриха, че светлинните импулси, чиято честота на повторение е близка до честотата на сигналите в мозъка, могат да доведат до много странен ефект. А от друга страна, повече от ясно бе, че Облакът ще успее да изпълни обещанието си само чрез някакъв съвършено необичаен способ.

Кингсли се приближи до креслото.

— Не смятате ли, че трябва да направим нещо? Може би да го отдръпнем, а? Това няма да е трудно.

— Не те съветвам, Крис. Вероятно той ще започне яростно да се съпротивлява, което може да е опасно. Най-добре да го оставим на мира. Дейв тръгна към това с отворени очи в буквалния и преносен смисъл на думата. Аз ще остана с него. Останалите трябва да напуснат помещението. Нека остане само някой, ако се наложи да се свържа с вас. Стодарт ще свърши работа — ще го пратя да ви повика в случай на нужда.

— Добре, ще бъдем подръка — съгласи се Кингсли.

На никого не му се искаше да напуска лабораторията, но за всички беше ясно, че Макнийл е прав.

— Само това оставаше — всички ни да хипнотизира — отбеляза Барнет. — Надявам се, че с Дейв всичко ще бъде наред — добави той

разтревожен.

— Може би трябваше просто да изключим апаратурата, но Макнийл се страхува, че това само ще влоши нещата. Остана да предизвикаме и някой шок — рече Лестър.

— Страшно ми е интересно на какво ли го учи сега? — обади се Марлоу.

— Много скоро ще разберем, надявам се. Не вярвам предаването да трае часове. Никога досега не е продължавало много — обади се Паркинсън.

Този път обаче предаването се оказа дълго и постепенно учените се разотидоха по стаите си. Марлоу изрази мнението на всички:

— Не можем да помогнем на Дейв, а взе да ми се доспива. Ще отида да подремна.

Стодард разбуди Кингсли.

— Докторът ви вика, мистър Кингсли.

Оказа се, че Стодард и Макнийл бяха пренесли вече Уайчарт в една от спалните — сеансът беше приключил.

— Как е положението, Джон? — попита Кингсли.

— Нещо не ми харесва, Крис. Температурата му бързо се покачва. Не виждам смисъл да влизаш при него. В момента е в безсъзнание, а и едва ли ще дойде на себе си с температура 40°.

— Как мислиш, какво му е?

— Естествено, не мога да бъда сигурен по простата причина, че досега не съм виждал подобен случай. Но ако не знаех какво се е случило, бих казал, че Уайчарт има силно мозъчно възпаление.

— И това е много сериозно, нали?

— Изключително сериозно. Не можем да му помогнем с нищо, но мислех, че трябва да ти съобща.

— Да, разбира се. Как мислиш, каква е причината?

— Според мен — свръхнапрегната работа на нервната система и всички свързани с нея тъкани. Но това също е само предположение.

Температурата на Уайчарт продължи да се покачва и през следващия ден, а късно следобед младият учен почина.

По професионални мотиви Макнийл искаше да направи аутопсия, но реши да пощади чувствата на останалите и се отказа. Странеше от другите, мрачните мисли не му даваха покой — длъжен беше да предвиди по някакъв начин какво може да се случи и да го

предотврати. Но той не можеше да предвиди нито онова, което се случи, нито онова, което щеше да се случи.

Първото предупреждение дойде от Ан Холси. Тя изтича при Макнийл на границата на истерията.

— Джон, трябва да направиш нещо. Става дума за Крис. Той смята да се самоунищожи.

— Какво?!

— Иска да се подложи на процедурата, която уби Дейв Уайчарт. Вече няколко часа се опитвам да го разубедея, но той нито ме чува, нито иска да ме слуша. Убеждава ме, че бързината на предаването е убила Дейв и че ще помоли онова нещо там горе да понамали скоростта. Джон, вярно ли е това?

— Възможно е да е вярно. Не зная със сигурност. Но е напълно възможно.

— Джон, кажи ми честно, има ли някаква надежда?

— Може би, но нищо не мога да кажа с положителност.

— В такъв случай трябва да го спреш.

— Ще се опитам. Отивам да поговоря с него. Къде е той?

— В лабораториите. Думите няма да помогнат. Трябва да се принуди със сила. Това е единственото решение.

Макнийл отиде направо в лабораторията за радиовръзка и заудря с всичка сила по вратата. Отвътре долетя слабият глас на Кингсли:

— Кой е там?

— Макнийл. Пусни ме, ако обичаш.

Вратата се отвори и щом прекрачи прага, Макнийл видя, че апаратурата е включена.

— Ан дойде преди малко при мен и ми разказа всичко. Крис, това е истинско безумие, и то само няколко часа след смъртта на Дейв.

— Да не би да мислиш, че тази перспектива много ме привлича? Уверявам те, за мен животът е точно толкова приятен, колкото и за другите. Но това трябва да стане, и то сега. След седмица този шанс ще бъде загубен завинаги. След онова, което се случи с бедния Уайчарт, надали някой друг ще се съгласи да го повтори. Съвсем не съм от онези храбреци, които хладнокръвно размишляват пред очакващата ги опасност. Ако ми предстои да свърша нещо опасно, предпочитам да го направя веднага, за да нямам много време за неприятни мисли.

— Всичко това ми е ясно, Крис, но не мисля, че някой ще спечели много от това, че ще загинеш.

— Глупости. Залозите в играта са толкова високи, че си струва да заложиш дори при минимални шансове за успех. Това първо. А второ, шансовете ми може и да не са толкова незначителни. Аз вече се свързах с Облака и го помолих да намали скоростта на предаването. Той е съгласен. Та ти сам каза, че това ще намали опасността.

— Вероятно ще я намали, а може и да не успее. Дори да избегнеш онова, което погуби Уайчарт, нищо чудно да се появят и други опасности, за чието съществуване не подозираме.

— В такъв случай благодарение на моя опит ще ги научите, а това ще улесни работата на този, който би седнал на стола след мен. След Уайчарт за мен е по-лесно да се преборя. Няма смисъл, Джон. Твърдо съм решил да го направя и ще го направя. След няколко минути започваме.

Макнийл разбра, че нищо не може да върне Кингсли назад.

— Е, добре — въздъхна той. — Надявам се, нямаш нищо против да остана тук. Сеансът с Уайчарт продължи около десет часа, а с теб положително — повече. Ще се нуждаеш от храна, за да се подсигури приток на кръв към мозъка ти.

— Но аз не мога да прекъсна предаването, за да се нахраня, Джон! Нали разбираш какво ще трябва да направя. Да овладее цяла една област от знанието, и то само с един урок.

— Аз и не настоявам да прекъснеш, за да се нахраниш. Просто от време на време ще ти правя инжекции. Ако се съди по състоянието на Уайчарт, ти няма дори да ги усетиш.

— О, това никак не ме тревожи. Щом това ще ти достави удоволствие — прави ги. Съжалявам, Джон, но е време да започвам.

Няма смисъл да повтаряме подробностите от последвалите събития. При Кингсли всичко протече по същия начин, както и с Уайчарт. Хипнотичното състояние обаче продължи много по-дълго — близо два дена. Най-накрая по нареждане на Макнийл сложиха Кингсли да легне. В първите часове след края на предаването реакциите на учения застрашително се доближаваха до тези, които наблюдаваха в случая с Уайчарт. Температурата му се повишаваше — 38°... 39°... 40°..., задържа се и полека започна да спада. Надеждата в сърцата на тези, които седяха край леглото на Кингсли — Марлоу,

Паркинсън, Макнийл и Ан Холси, която не напущаше стаята нито за миг, започна да нараства.

Тридесет и шест часа след края на предаването болният дойде в съзнание. Няколко минути изражението на лицето му се променяше по най-невероятен начин, като на моменти ставаше почти неузнаваемо. Ясно беше, че с Кингсли става нещо страшно. Започна с неконтролируеми потрепвания на лицето и нечленоразделно брътвене, което бързо прерасна във викове, а после в дивашки крясъци.

— О, господи! Той е в някакъв ужасен припадък! — възкликна тревожно Марлоу.

Постепенно атаката стихна под въздействието на инжекцията на Макнийл, който настоя да го оставят насаме с болния. През целия ден останалите с тревога се вслушваха в долитащите от стаята на Кингсли приглушени викове, които стихваха под въздействието на инжекциите на Макнийл.

Марлоу успя да убеди Ан Холси да се разходи с него следобеда. Това беше най-мъчителната разходка в неговия живот.

Вечерта, потънал в мрачни мисли, седеше в стаята си, когато при него влезе Макнийл — изтощен, с подпухнали очи.

— Той издъхна — промълви ирландецът.

— О, боже, каква трагедия! Каква ненужна трагедия!

— Много по-страшна, отколкото си мислите.

— Защо, какво има още?

— Искам да кажа, че той беше на границата на спасението.

— Следобед в продължение на около час беше в пълно съзнание. Успя да ми разкаже какво се е случило. Той се бореше и имаше мигове, в които вече мислех, че ще успее. Но уви, не успя! Започна нов пристъп, който го уби.

— Но какво беше това?

— Нещо съвсем закономерно, което трябваше да предвидим. Не си дадохме сметка какво огромно количество материал е можел да внесе Облакът в човешкия мозък, което естествено е довело до значителни изменения в структурата на многочислените електрически връзки на мозъка, до промени в съпротивленията и т.н.

— Искаш да кажеш, че се е наложило мозъкът изцяло да се преустрои?

— Не, не съвсем. Преустройство не е било необходимо. Старите нервни връзки са останали непокътнати. Новите са се създавали успоредно с тях, така че и двете системи да могат да действуват едновременно.

— Все едно, че моите познания са били добавени към мозъка на древен грък, така ли?

— Да, но може би в много по-голям мащаб. Можеш ли да си представиш какви жестоки противоречия ще раздират мозъка на твоя нещастен грък, свикнал с мисълта, че Земята е център на вселената и с още поне сто и един подобни анахронизми, ако внезапно бъдат подложени на въздействието на далеч по-прогресивните ти познания?

— Сигурно ще види зор, горкият. Като си помисля колко тежко преживяваме, ако само една от скъпоценните ни теории се окаже невярна!

— Именно. Представи си, че един религиозен човек внезапно загуби вярата си, което значи, че ще осъзнае противоречията между религиозните и нерелигиозните си убеждения. Такъв човек често преживява тежка нервна криза. А случаят с Кингсли беше хиляди пъти по-тежък. Уби го възбудата от силната нервна активност. Или по-просто казано — серията неимоверно тежки душевни вълнения.

— Но нали каза, че почти ги е преодолял?

— Така беше. Той разбра в какво се състои работата и дори имаше някакъв свой план как да се справи с всичко това. Вероятно бе приел като правило факта, че новото винаги побеждава старото, независимо от противоречията между тях. Наблюдавах го как в продължение на близо час системно пренастройваше своите мисли от новата гледна точка. Минутите се нижеха една след друга и вече мислех, че битката е спечелена. И тогава сякаш нова вълна го заля. Изглежда, настъпи някакво преплитане на логическите връзки, което той не очакваше. В началото мислите му се объркаха съвсем слабо, но постепенно процесът се разрастваше. Той правеше отчаяни опити да се справи, но, изглежда, не му достигнаха сили и тогава настъпи краят. Той умря спокойно — принудих се да му дам успокоителни. Навярно това беше своеобразна верижна реакция, която се изплъзна от контрола му.

— Искаш ли да пийнеш нещо? Трябваше да се сетя да ти предложа по-рано.

— Да, сега вече ще пийна, благодаря.

Когато му подаваше чашата, Марлоу рече:

— Не мислиш ли, че Кингсли не беше най-подходящият човек за тази работа? Може би някой с далеч по-малък умствен капацитет щеше да бъде по-подходящ. Щом проблемът е бил в противоречието на старото с новото познание, човек с минимално старо познание щеше да свърши по-добра работа.

Макнийл го погледна над чашата.

— Странно. Странно, че това ти дойде наум! Малко преди да издъхне, Кингсли дойде за миг на себе си и каза... чакай да си спомня точно неговите думи: „Каква ирония на съдбата — рече той, — мен всичко това ме уби, а Джо Стодарт или някой като него щеше да остане цял и невредим.“

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

„А сега, скъпи ми Блайт, мога отново да говоря от мое име. Тъй като майка ти, която се роди в 1966 година, и баба ти по майчина линия бяха с фамилия Холси, можеш да разбереш защо завещавам документите на теб.

Не остана много за разказване. В първите дни на пролетта на 1966 година Слънцето се появи, но студовете продължаваха. Отдалечавайки се от Слънцето, Облакът приемаше такава форма, че да отразява по посока на Земята поне част от слънчевата светлина, която пада върху него. Още в началото на май времето се затопли, което бе особено приятно след мразовитата зима и студената пролет. И така историята с Черния облак, както всички я наричаха, вече приключи.

След смъртта на Кингсли и отпътуването на Облака онези от нас, които останаха в Нортънстоу, не виждаха вече смисъл във връщането към предишната си тактика. Паркинсън замина за Лондон и обяви, че отпътуването на Облака се дължи на нашите благородни усилия. Тази версия лесно се поддържаше, защото на никой извън границите на Нортънстоу не можеше и през ум да му мине истинската причина за отдалечаването на Облака от Слънчевата система. Никога не можах да се примиря с факта, че Паркинсън си позволи да хвърли сянка върху името на бедния Кингсли — представи го като своенравен твърдоглавец, който е бил отстранен от групата със сила. На това също повярваха, защото в Лондон, а и не само там, го смятаха за извънредно злонамерен човек. Смъртта на Кингсли добави още цвят към тази история. С две думи, Паркинсън успя да убеди британското правителство да не предприема никакви мерки срещу своите поданици от групата и да предотврати депортирането на чуждите

граждани. Действително бяха правени опити да ги депортират, но политическото положение в страната се стабилизира, Паркинсън спечели влияние в правителствените кръгове и за него вече не бе трудно да попречи на тези нападки.

Марлоу и всички останали с изключение на Лестър останаха в Англия. Имената им можеха да се срещнат в най-реномираните научни списания. Въпреки настояването на Паркинсън Лестър пожела да се върне в Австралия. Но не му било съдено да види родината си. Някъде по пътя изчезнал от кораба. Марлоу остана близък приятел както на Паркинсън, така и на мен до деня на своята смърт през 1981 година.

От описаните до тук събития вече ни делят близо петдесет години. На сцената се появи ново поколение. Хората, които описах, отдавна са забравени. Но аз и досега ги виждам съвсем ясно: младият, умен, с едва оформен характер Уайчарт; вечно димящият с отворителния си тютюн, внимателен Марлоу; Лестър — остроумен и весел; Кингсли — блестящ, необикновен и многословен. Това бяха хора от едно търсещо истината поколение, което в известен смисъл бе поколение на герои, свързано неразривно в моето съзнание с акордите на Голямата соната, която твоята баба изсвири в онази паметна нощ, когато Кингсли за първи път прозря истинската същност на Черния облак.

Ето, вече съм към не твърде веселия край на тази история. Запазил съм за този момент една изненада. Кодът! В началото само Кингсли и Лестър имаха достъп до кода, с помощта на който се установяваше връзката с Облака. Марлоу и Паркинсън бяха сигурни, че със смъртта на двамата учени той е изчезнал завинаги, но те грешаха. Кингсли ми го предаде в онези няколко минути, в които за последен път дойде на себе си. През всичките тези години аз го пазех и не можех да реша трябва ли да разкрия тайната на неговото съществуване или не. Предоставям сега на теб да решиш този проблем.

Приеми най-добрите ми пожелания:
За последен път

Джон Макнийл“

ЕПИЛОГ

Когато за първи път прочетох изумителния разказ на Макнийл за Черния облак, беше също такъв студен, дъждовен януарски ден, какъвто Кингсли бе преживял преди много години. Следобеда и цялата вечер прекарах пред камината в своята стая в Куинс колидж. Щом прелистих и последната страница (което сторих не без известна тъга, тъй като Макнийл ни бе напуснал само преди няколко дни с неумолимата неизбежност на всяка смърт), отворих последния пакет. Вътре бе завита малка метална кутийка, в която лежеше навита на руло хартиена лента, пожълтяла вече от времето по краищата. Повече от десет хиляди дупчици бяха пробити по нея. Такива ленти се употребяваха в старите модели изчислителни машини. Това беше кодът! Само с един лек жест можех да хвърля ролцето в огъня и последната надежда за по-нататъшна връзка с Облака да изчезне завинаги.

Но аз направих друго. Поръчах около хиляда копия на кода. Длъжен ли съм да ги изпратя по целия свят, та да може някой някъде, рано или късно, отново да установи връзка с Облака? Какво ще предпочетем — да останем големи хора в един малък свят, или да бъдем малки хора в един огромен свят! Ето това е мисълта, която ме вълнуваше по време на целия разказ.

17 януари 2001 г.

Дж. Б.

Издание:

Фред Хойл. Черният облак

Роман

Книгоиздателство „Георги Бакалов“, Варна, 1984

Библиотека „Галактика“, №60

Редакционна колегия: Любен Дилов, Светозар Златаров, Елка Константинова,

Агоп Мелконян, Димитър Пеев, Огнян Сапарев, Светослав Славчев

Рецензент: д-р Светослав Славчев

Преведе от английски: Теодора Давидова

Редактор: Гергана Калчева-Донева

Оформление: Богдан Мавродинов, Жеко Алексиев

Рисунка на корицата: Текла Алексиева

Художествен редактор: Иван Кенаров

Технически редактор: Пламен Антонов

Коректор: Паунка Камбурова

Английска, I издание

Дадена за набор на 28.VI.1984 г. Подписана за печат на 10.XI.1984 г.

Излязла от печат месец декември 1984 г. Формат 70/100/32 Изд. №1792. Цена 2 лв.

Печ. коли 19. Изд. коли 12.30. УИК 12.56.

ЕКП 95366 23432 5637-104-84

08 Книгоиздателство „Георги Бакалов“ — Варна

Държавна печатница „Балкан“ — София

Ч 820–31

© Теодора Давидова, преводач, 1984

© Богдан Мавродинов и Жеко Алексиев, библиотечно оформление, 1979

© Текла Алексиева, рисунка на корицата, 1984

c/o Jusautor, Sofia

Fred Hoyle. The Black Cloud

© 1957, Fred Hoyle, Signet Book

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.